

## Ebrietas

possit in irregularitate contracta. vide supra. Di-  
spensatio.

**E**brietas. **Q**trum sit peccatum  
mortale: **R**n. **f**m **T**ho. scda sede. q. d.  
**I**mmoderatus vsus vini potest contin-  
gere tripliciter. Primo vt vtens nesciat potuz im-  
moderatu inebriare potentē. 7 sic ebrietas potest  
esse sine peccato. **E**t sic de **M**oc credit. **S**ecundo mo-  
do q quis pecciat potū esse immoderatus. non tñ  
estimēt posse inebriare. 7 sic potest esse cuz peccato  
veniali. **M**oc itellige nisi ebrietas sit frequēs: siue  
assidua. quia **f**m **A**lex. de ales. in. ij. sen. dis. xxxix.  
q. vij. q. cuz homo habeat sufficiens tēpus delibera-  
rationis. tenet reprimere motus veniales. ne pce-  
dat regnū peccati siue dominū. nō ergo p diutur-  
nitatē seu assiduitatē imputat peccatū mortale. s;  
p manifestū datur intelligi occultū. s. ipse contem-  
ptus rōnis. **T**ercio modo. qñ quis bene aduertit  
potū esse immoderatu inebriantē. 7 tamē magis  
vult ebrietatē incurere: q̄ a potu abstinere. 7 ta-  
lis pprie dicitur ebrius. 7 sic ebrietas est peccatum  
mortale.

**Q**uid cū alicui infirmo datur immoderat<sup>o</sup> po-  
tus vel cibus causa medicine: **R**n. **f**m **T**ho. vbi  
supra. **I**n hoc casu nō est peccatū. nisi def vsq; ad  
ebrietatē quia tñc est peccatū mortale.

**E**brietas. vtrū excuset hominē a peccato quod  
cōmittit: **R**n. **f**m **R**ai. si quis in ebrietatē incidit  
sine culpa. 7 sit omnino alienus a mente. **L**erte ex-  
cusatur. xv. q. j. sane. **S**i autē culpa sua inebriatus  
sit. dicunt aliqui q excusat a tanto. sed non a toto.  
**A**lij autē dicunt q excusat a toto si nullum habet  
iudicium rōnis. 7 hoc pbabilis 7 verius. 7 con-  
cor. cuz hoc **R**ay. 7 ideo excusat penitus ab eo qd  
fecit in omnimoda amentia. s; nō a causa amentie  
p qua debet puniri.

## Ecclesia. j. cōmuniter

**E**cclesia si fundata fuit in alieno solo  
quid fiet: **R**n. **f**m **R**ay. et **H**ostien. si  
dominus soli. laicus erat 7 hoc sciuit 7 nō contra-  
dixit sibi imputabitur. 7 ecclesia libera remanebit.  
ar. liij. di. si seruus. **S**i vō ignorauit. ecclesia q̄ppe  
remanebit constructa 7 libera: nec efficiet laico cen-  
sualis. s; ille tamē qui construxit tenet dominū ser-  
uare indemne vel etiā episcopus si ponendo pri-  
mariū lapidē. vel postea in cōsecratione ecclesie  
fuit negligens. s. in examinatione dotis vel māsī.  
**S**i vō solum erat alterius ecclesie vel collegij eccle-  
siastici. debet ei restitui hoc modo q ecclesia con-  
structa fiet sibi subdita quo ad ius patronat<sup>o</sup>. xij.  
q. ij. apostolicos. xvij. q. iij. questi.

**E**cclesiam nemo edificare potest nisi auctorita-  
te dyocessani. q̄ debet ponere primariū lapidē. eru-  
cem figere. 7 cymiteriū designare. 7 etiā petere do-  
tem sufficientē assignari. sine qua consecrari non  
debet. de p̄se. di. j. nemo. 7. c. placuit. **E**t hodie qdē  
sufficit q assignet p dote vnus manus. i. vnū  
p̄dium sufficiens p vno pari boum. totalitē liberū.  
**E**xtra de cens. c. j.

**E**xempti nō possunt cōstruere oratoria: siue ec-  
clesias vel capellas in locis nō exemptis. siue licen-  
tia dyocessanor. **I**n locis etiā exemptis nō possunt  
exempti predicta facere. nisi de licentia vel privile-  
gio sedis apostolice speciali. vt in. c. auctoritate. de  
puni. li. vj.

**R**elictū ecclesie vel ad pias causas in testamen-  
to etiam minus solenni voluntarie facto. tenet. q̄  
de testa. c. relatum. el pmo. 7. c. cū esses. vbi conclu-  
dit panor. q̄ in relictis ad pias causas. valet quelibet  
vel vltima voluntas in p̄sentia duor testū etiam  
siue p̄bytero. 7 iste est proprie casus. d. c. relatum.  
**I**n alijs vō relictis requirit p̄byter vel duo loco  
sui: cum alijs duobus testibus. 7 in his relictis ad  
pias causas non requiritur q̄ testes sint rogati.  
vel q̄ omnes sint masculi vel q̄ hereditas sit adita  
**E**t generaliter **f**m **B**ar. in. l. j. **L**. de fa. san. ec. in  
eis cessat omnis solennitas iure ciuili. **J**o. tamē  
an. circa p̄dicta distinguit. q̄ aut loquimur in re-  
lictis ad pias causas. 7 tunc sufficiunt duo testes  
idonei. siue in foro ecclesiastico: siue seculari. per di-  
ctum capitulū relatum. **A**ut loquimur in relictis  
ad non pias causas. 7 tunc: aut loquimur in ter-  
subiectis ecclesie. 7 saluanda est decre. cum esses.  
vt scilicet valeat testamentum cum duobus testi-  
bus et p̄bytero parochiali. **A**ut loquimur in ter-  
uetur solennitas requisita per leges ciuiles. 7 hec  
opinio consuetudine roborata seruanda videtur  
per. l. minime. ff. de legi. **E**t **f**m istam opinionem  
euatur correctio legum. 7 ideo tenenda. **N**ota.  
tamen q̄ si pia causa tractetur coram iudice secu-  
lari. terminari debet **f**m canones. 7 non **f**m leges  
si cōmuniter docto. 7 non solum in terris eccle-  
sie. sed etiā imperij. **E**t **J**nno. 7. d. an. dicunt: q̄  
si statuto canetur. q̄ non valeat testamentum. vel  
vltima voluntas. nisi fuerit positum in memora-  
libus vel registratum. tale statutum non habet lo-  
cum in relictis ad pias causas. **S**imiliter si statu-  
tum dicat. q̄ mulier non possit testari sine consen-  
su consanguineorum. vt notat **P**anormitanus in  
dicto capitulo relatum. **E**t ex p̄dictis patet q̄ va-  
let testamentum ad pias causas. licet in testamen-  
to non fuerit institutio heredis. vel non adita he-  
reditate vel non facta in sinuatione testamenti. in-  
fra tantū tempus: vel vbi defuerit alia solennitas  
iure positui. nam sufficit solennitas iurigentium  
et diuini.

**S**icut in relictis ad pias causas sufficiunt duo  
testes. **I**ta ad renouandum tale relictum. **Q**uod  
intelligitur **f**m aliquos. quando pius relictum:  
fuit etiam factum coram duobus testibus. 7 sic de  
singulis. **I**tem si voluntas fuit p̄fecta. ratione vo-  
luntatis. sed non publicata prout testator voluit.  
vt quia testator testamentum manu sua conscri-  
psit. volens postea illud redigi in publicam for-  
mam per tabellionem. sed morte vel furore puen-  
tus est anteq̄ tabellio vel testes venirent. valebit  
testamentum tale quo ad pias causas. dummodo  
p̄ster illā fuisse scripturā dicti testantis. **f**m **B**ar.  
in. l. in testamento. ff. de fideicō. lib. qua licet usq; sit

fecta voluntas, est tamen voluntas. et dicit se in facto consuluisse. Et placet panoz. in. c. j. de suc. ab inte. etia in casu quo testamentu adhuc no fuisset perfectu. puta quia incepit facere testamentu etia p tabellione. et no pfectit: morte vel furore puentus quia sufficit q legatu vel dispositio erat pfecta. vt puta. quia transierat ad alia legata. na non potest negari qn hic sit cōsensus naturalis. et sic fuit pfecta rōne voluntatis. licet nō rōne solemnitatis. Et panoz. dicit forte idetz posse teneri inter liberos. p l. i. l. fami. her.

**S**ed pone. testator qui multu reliquit decessit. deinde miraculose surrexit: an possit testamentuz deuocare maxime ad pias causas? Rñ. Bar. in. l. j. l. de fa. san. ec. dicit q duplex ē resurrectio. Quidam em̄ surrexit: iteru mortuus. sicut lazarus. et testamentu eius p resurrectionē reuocat. sicut per naturatē filij: quē nō putauit sibi nascituz. vt dicit Aug⁹. xviij. q. iij. c. fi. Secdo modo quidā resurrexit glorificatus. iteru nō mortuus. sicut xp̄us. et sic facient oēs in generali resurrectione. tūc iste nō posset reuocare. Et p hoc facit. q nō cessat causa ppter quā facta sunt relicta. nā quia q̄s nō potest vti bonis suis. ideo alijs legat. l. fenatus. §. donatio. ff. de do. causa mor. Sed hic quis resurrexerit nō tamen illis bonis potest vti. quia tales non comedunt rē.

**Q**uidē emptū fuerit de pecunia ecclesie. eius erit. xij. q. iij. c. j. r. q. v. c. fixū. qd adeo ver⁹ est: q si clericus hz pecuniā de pbenda sine ecclesia sua. et inde emat prediū. licet illā pecuniā potuisset dare alijs intuitu pietatis. nō tū dare pōt prediū. quia statim acquisitū fuit ecclesie. siue emptū fuerit nomine ecclesie: siue nomie alieno. extra de pec. cleri. c. j. et. c. in q̄rendū. Et ppter hoc non pōt clericus illud alienare. Eodez modo si quis de pecunia ecclesie quam habuit furto vel rapina: ieu depositio: possessionē sibi emit. quia ecclesie sit. vt dictum est Idē. Panoz. in. d. c. inquirendū. post glo. q notat tres casus in quibz res empta ex pecunia alterius efficiat illius cui⁹ erat pecunia. vt in milite: minore et ecclesia. licet Hosti. dicat q in ecclesia. iure nō p̄betur. s̄ antiqua interpretatio magistrorū hoc habz que minime est mutanda. l. minime. ff. de legi. Tamen hoc sanis pbari pōt in. d. c. j. et cōmuniter hoc tenet etiam p glo. iuris ciuilis. q̄nimo crederet hoc pcedere in quolibet clerico. quia priuilegium attributum militi seculari. extenditur ad militem dei. vt notat Bartolus. et glo. in. l. miles. ff. de re iudi.

**E**cclēsia p alienis debitis non potest obligari. nec eius possessiones. Et si quis obligauerit. est suspensus ab administratione temporalium et spirituum. extra de so. c. ij. Poterit tamen hec sententia relaxari. quia papa sibi nō retinuit absolutionem. extra de sen. ex. nuper. hec tamen pena non cōp̄hendit episcopos. extra de sen. exco. quia periculosum. l. ij.

**E**cclēsia. ij. §. parochia  
lis. Collationes de ecclesijs parochiali-

bus his qui nō attigerūt vice simū quintū annum ipso facto non valent. et tenet qui assumit fieri sacerdos infra annum a tempore cōmissionis. aliter priuatus est ea. Item tenet personaliter residere. In hoc tamē episcopus dispensare potest ad tempus ex causa. extra de elec. licet canon. l. ij. Et nota h q licet tātū de anno trāsierit q̄talis nō possit ad sacerdotium pmoueri. non tamen vacat ecclesia ipsa. nec potest alteri conferri. nisi post clapsum annū. qui quidē annus incipit tunc post q̄ possessionem illius pacificam habuit vel per eum stetit. quo minus haberet. nec currit si iusto impedimēto detentus ordinari non potuit. Alio qn si sic priuatus sit ecclesia ipsa ei restitui non potest. s. pro ea vice. vt in. c. cōmissa. de elec. l. ij. Contra p̄dicta facit. l. si ita stipulatus essem. ff. de v. ob. vbi dicit q si pmisiisti mihi facere insulam ad certum tempus. et tātū tēpus trāsierit quodāmodo infra tēpus statutum fieri nō potest. licet totum tempus non trāsierit. possum tamē agere contra te. quia p̄inde est: ac si totū tēpus trāsiisset. Vel forma. q. in alijs terminis. Pura. rector vniuersitatis mandat doctoribus legentibz. sub pena in statuto contenta. vt infra pascha suas fecisse debeant repetitiones. ante tēpus statutū incipit esse certū ipsos nō posse repetere. quia incipiunt vacationes pasche. in quibz nullus publicus acrus celebrari potest sin formaz statuti. Queritur an incurrant penam statuti. Bar. in. l. cum stipulatus sum mihi a pculo. ff. de v. ob. respondet q aut pena apposta in statuto trahit secum executionem. et tunc eo ipso q incipit esse tempus certum ipsos nō posse repetere: incidunt in penā. vnde si per statutū imponatur doctoribus non repetētibz pena ex cōmunicationis vel infamie: que pene secum trahit executionē. Et ipso q incipit esse certū rē. Incurrunt in penā. quia lex facit suā executionē etiam ante diem statutaz. Aut pena apposta in statuto non trahit secum executionem. vt quia statutum dicit q si non fecerint repetitiones suas in termino. sint periri: vel puniantur in libris. x. Et tunc licet certum sit rē. non incidunt in penam. Ang. autem quem sequitur. Rappa. cu. in. d. l. cum stipulatus. tenet contrarium dicens. q siue pena a statuto imposta trahat secum executionē siue nō: non cōmittitur ante tempus. licet certum esse incipiat fieri non posse quod erat fiendum. Ratio. quia in sententijs pferendis est mens iudicis attendenda. vt in. c. intelligentia. de ver. signi. Sed mens iudicis non fuit. q̄ ante terminū statutum docto. non repetētes incidant in penam. ergo nō incident. Aerus enim agentium non debent operari vltra voluntatem eorum. Secundo de hoc videtur esse casus in dicto capitulo cōmissa. vbi patet q pena priuationis ab ecclesia parochiali non committitur ante annum. licet constet intra annum ordinatum ad illam ecclesiam non posse amplius ad sacerdotium pmoueri. ergo idem dicendum in casu proposito. Ad. l. autem cum stipulatus. dico q loquitur in pena conuentuali que committitur cum incipit esse certum non

## Electio. j.

posse fieri quod erat sciendū. Secus in pena legali vt in. d. c. commissā. Et ratio est. quia mitius agitur cū lege q̄ cūz homine. l. celsus. ff. de arbi. Vel dic fm glo. in. d. c. commissā. q̄ ante diem agi pōt q̄nti interest: opus inchoatum non esse. vt in iuribus allegatis. sed ad penam non. vt in dicto capitulo commissā.

**¶** Done. Quidā dyaconus fuit p̄motus ad ecclesiam parochiale q̄ vltima die septēbris habuit pacificam possessionē ecclesie. et neglexit vsq; ad q̄tuor t̄pa septēbris p̄moueri ad sacerdotiū. In sabba to q̄tuor tēporū ipsius mēsis nullo mō potuit p̄moueri. Querit: an finito illo mense et p̄ cōsequēs anno sit p̄uatus p̄ cōstitutionē. licet. de elec. li. vj. Rñ. Jo. an. in regula imputari. de re. iur. in. vj. in mercu. dicit q̄ nō. cū in p̄mis sabbatis non fuerit i mora. Et hoc respectu pene de qua loquimur Et sic in casu quo nō p̄cessit mora vel culpa nō imputatur. Hoc etiā p̄cedit q̄ impedimentū supueniens in vltimo sabbato: nō fuit ex culpa ipsius Et fortius si ex iusta causa a p̄ncipio distulit. Et licet dilatio recipiendi sacerdotiū: potuerit inducere culpam et morā et lesionē conscientie. nō tamen induxit morā vel culpā de qua loquimur. nec iste dicit se artare et. quia ille nō dicit se artare in veniendo qui iter arripuit: tempore quo pleriq; illius conditionis homines puenire solent. ff. de v. ob. continuus. Nec est obligatus ad operā. qui incipit eo tēpore quo p̄fici poterat fm operā diligētis edificatoris. vt ea. l. s. item qui insulam. Lū ergo verisimiliter fm morā aliorū ordinandorū ille dyaconus infra tēpus ordinari posset. non debet dici se artasse. cum congruū et sufficiens tēpus haberet Et licet quis p̄uidere teneat interdū: qd̄ pōt accidere. non tū teneat diuinare.

**¶** Si ad ecclesiam parochialem p̄sentē qui non est in sacris. dum tamen aliter sit idoneus et possit infra tempus statutū ordinari. admittendus est. extra de insti. li. is. li. vj. et tamē fm Jo. an. talis non p̄sentatus nō possit in tali ecclesia institui. extra de eta. et qua. p̄trea. nisi dispēlatiue. vt ibi.

## Electio. j. Cōmuniter

quid sit. Dic fm Hosti. electio est alicuius p̄sone idonee ad dignitatē vel fratrem societate. seruata forma canonica facta vocatio. Colligitur hoc. extra eo. cū in cunctis. et c. cum ecclesia vulturana. et c. quia. p̄trea.

**¶** Ad quē p̄tinet electio de iure cōmuni? Rñ. deo de iure cōmuni spectat ad collegiū etiā si duo solū vel tres fuerint. extra eo. c. j. Quandoq; tū laici. p̄ pace seruanda admittunt ad electionē. et p̄cipue p̄ncipes vt defendant ab oppressorib; fm Hof.

**¶** Quis non potest eligere? Rñ. excommunicatus maior. vt nota. de ap. constitutis. el. j. Et glo. ibi dicit q̄ excommunicati vel suspensi: nec eligere: nec eligi possunt. Secus in minor. extra de cler. ex. c. fi. Item nec interdictus. extra eo. cum inter. Item nec ille qui scienter celebrauit in loco interdicto. de sen. ex. is qui. li. vj. Itē nec ille cui interdictū est eligere absq; superioris licentia. extra eo. c. fi. Itē nec

illi qui in ea vacatione elegerunt scienter indignū extra eo. cum in cunctis. et c. innotuit. nā tales ipso iure sunt ea vice eligendi potestate p̄uati. et ab ecclesiasticis beneficijs per trienniū suspensi. Et idē dicendū si peccauerūt in postulando. extra eo. scriptum. Et hoc verum. quando facta nominatione sequitur electio vel postulatio. Secus si non sequitur. quia non essent. p̄trea hoc p̄uati. extra eo. p̄petue lib. vj. Et per. d. tex. et per. c. cum in cunctis. posuit Jo. an. vñū semper menti tenendū in regula. odia. de re. iuris. li. vj. q̄ vbi pena ponit a iure ipso facto. p̄trea aliquod delictū cōmissum. nunq; est locus illi pene. nisi illud delictum sit cōsummatum. q̄ntum: cumq; fuerit inchoatū. licet posset extraordinarye puniri: qui delictum inchoauit. Hoc hoc facit aliud singulare dictū Barro. in. l. j. ff. de sica. vbi dicit q̄ statutum puniens delictum certa pena. non habet locum in eo qui inchoauit. si illud non perfecit. quia statutum est strictissime interpretandum. maxime penale. vt in dicta regula. odia.

**¶** Querit in eo quod. d. c. cum in cunctis. non solum p̄uati ea vice auctoritate eligendi. h̄ etiam suspendit ipso facto ab ecclesiasticis beneficijs p̄ triennium. vt dictum est. Nunq; istud triennium incipiet post electionem factam statim. An debeat expectari finis triennij primi. Et hec questio potest contingere sepe numero. Jo. an. refert opiniones multorum. Tandem concludit q̄ indistincte fm triennium incipit statim post cōmissum delictū Ita q̄ priora tempora confunduntur in secundis quia ex quo pena imponit ipso iure. necessario debet incipere statim post cōmissum delictum. Et idem cōcludit ipse in glo. sua in de. ij. de magi. vbi habetur q̄ conferens insignia doctoratus. non recepto prius iuramento. q̄ taxam trium. M. turo nensium non excedet. als a collatione doctoratus per sex menses sequētes est suspensus. Querit modo glo. quid si pendente primo semestri. itez violet dictam constitutionē. An statim currat scdm semestrem. an tunc cum finitū fuerit p̄mū. Respōdit q̄ cōmuniter tenetur q̄ non sit duplicatio totius. sed statim post secundā transgressionem inchoat secundū semestre. ff. ad. l. aquil. ita vulneratus. ad turpil. l. in senatus. in fi.

**¶** Sed nunq; suspensione pendente valeat doctoratus collatio facta per suspensum. Constat q̄ ille nō est casus quo imprimatur caracter. Itē nec datur hoc officium ex impresso caractere. h̄ ex potestate officij. et est quedā auctorizatio et declaratio que declarat illum dignū ad officium doctrine: et dat auctoritatē vt doceat. Dato igitur q̄ si suspensio erat occulta. hanc auctoritatis dationē non sic necesse iterari. Secus si esset publica. facit de re iudi. ad probandū. Est etiā sciendum q̄ aliqui conferunt ista insignia. auctoritate apostolica. vt Archie. bononiē. Aliqui de iure cōmuni fm Hosti. Sed quo ad principale Pano. plus placet opi. Bar. quā posuit in. d. l. in senatus. vbi format q̄. Statuto cauet q̄ cōmittēs homicidiū soluat. M. et ster ad p̄fina p̄ decennium. Demū durante p̄mo

decennio: homicida comisit aliud homicidium. Queritur nunc utrum debeat expectari finis primi decennij an vo scdm decennij debeat immediate currere. Et concludit qd qm ponit pena ut sps. puta dicit statutum qd ster ad cofinia p decennij a tpe delicti comissi. Et sic determinat tpus. Et sic scdm decennium debet incdnti currere. als no esset illud decennij. h aliud. ar. bonu. in. l. si usufructus mihi in biennij. ff. de usufr. l. c. Aut pena apponit generalit. r in determinate. puta. ster ad cofinia p decennij: tunc incipit scdm decennij finito pmo. qd als no soluet pena delicti. hec Panoz. in. d. c. cu in cunctis.

An autē hec pena eligentium habeat locum in omnibus electionibus. Dic fm Panoz. ubi s. q non. Pmo no hz locu in cardinalibus eligentibus papa. q no est iure cautu. Itē no hz locuz in flaturis citra epatu. h restringit ad epatu r supiores dignitates. v. in. c. si copromissarius de elec. li. vi. Item eligere no possunt. q peccauerunt in electionis forma qd debent puari iure eligendi. ex eo. q. ppter. Itē nec illi q neglexerunt vsq ad lapsum tpris. ex eo. ne p defectu. Itē qui p laicales abusum elegerunt. ex eo. quia q. Itē non pnt eligere pupilli. nec etiaz in locis regularibus q no sunt pfecti tacite vel expse. nec etiaz pneri. ex eo. ex eo. li. vi. Et ad maiore huius declarationez querit Ludo. ro. in suis singularibus. Vtrū laicus sancti Francisci seu cōuersus q pfitetur tria substantialia habeat vocē in caplo. Et dicit q aut loqmur in electione plati. r tūc dicenduz q no. Et casus est singularis. in. d. c. ex eo. fallit. nisi hoc acqierint ex antiquissima consuetudine. Ista est singularis nota. Inno. in. c. ij. de insti. Vtrū qritur qui capitulu tractat tpalia. Et se. de se. tenet q no. r de hoc videt casus notabilis. iuncto. c. cuz supra scriptione pape. in. c. r si tpus de iure iur. in. v. vos r cōuersi vestri. ubi pz q cōuersi no sunt de caplo q frustra diceret. r cōuersi vestri. ergo vocē no habent. Itē in cathedralibus collegiatis secularibus vel regularibus ecclesijs vocē no habēt q no sunt subdyaconi. nec in eligendo. nec in alijs facti capituli etiam si ab alijs libere concedat. vt in de. vt hij. de eta. et qua.

Intra qd tpus debet fieri electio. Rñ. In ecclesia cathedrali vel regulari habēt electores tps triū mensiu infra qd si iusto impedimēto cessante no elegerint ad primuz superioze deuoluit. vt extra eo. ne p defectu. In alijs vo ecclesijs dz puideri infra ser mēses. aliter ad primuz superioze deuoluit. ex de pb. de multa. r de cōce. p. nulla.

In quo loco debet fieri electio. Respon. potest fieri in ecclesia vel in capitulo vel simili loco honesto. et maxime iuxta consuetudinem. extra eo. in causis.

Vtrū absentes sint vocandi ad electionē. Rñ. fm Panoz. in. c. corā. extra eo. q illi vocari debent. qui comode vocari possunt. p. c. quia. ppter. extra eo. ubi dicit q admittunt illi ad electionē q debēt volunt r possunt comode interesse. Dicit. debent vt excludat illos. q de iure no debent interesse electioni. licet sint de collegio. vt sunt excommunicati r suspensi. Itē excludunt qui no sunt in sacris con-

stituti. vt in. d. de. hi qui. Item excludunt impuberes et irregulares. vt in. d. c. ex eo. r in. c. is q. de sen. ex. li. vi. Secundo dicitur qui volunt interesse r ideo illi qui nolunt interesse no debent compelli nisi inter sit ecclesie. nam pro interesse ecclesie poterunt compelli. Et quo inferitur q isti sic vocati. qui nolunt interesse. non debent in numero computari duarum partium. Tercio requiritur q possint comode interesse r hec comoditas refertur ad comoditatem ecclesie. r non persone fm doc. r bene quare si non possunt comode vocari propter nimiam distantiam. potest electio siue illoz pntia fieri.

Quomodo dicat posse comode vocari. Dic q non potest dari certa regula. sed bonus iudex arbitrabitur. fm pericula imminencia r discrimina viarum vel timetur forte periculum scismatis vel abusus laice potestatis. vel sunt immunes guerre vel huiusmodi propter que no potest fieri defacili vocatio. Lessantibus tamen pdictis r consuetudine. absentes sunt vocandi per nunciū aut sras. als electio. eis contemptis venit irritanda per eos si voluerint. non ergo est irrita electio ipso iure. sed irritanda. contemptis psequentiū iniuriam suā. als non. extra eo. c. bone. Si autē omnes essent pntes. puta in ciuitate. sufficit cōgregare p sonum campanę. si hoc est de more in illo loco. vt in. c. in causis. eo. ti.

An autē valeat consuetudo. vt non vocent absentes ad electionē. Dic fm Panoz. post Jo. an. in. d. coram. q sic. Item e conuerso valet consuetudo. vt vocentur absentes dūmodo non iniuriam tendat in damnu ecclesie. nam si consuetudo esset vt etiā cū incommoditate deberēt absentes vocari. no putarē illā consuetudinē valere. q no valet consuetudo ecclesijs multū grauosa vel saltē est tollenda. vt in. c. i. de consue. Secus si haberet vt cū parua incommoditate deberent vocari. quia tunc valeret consuetudo quo casu intellige. c. in geneli. extra eo.

Vtrū elector absens possit cōstituere pcuratorem. Dic fm Panoz. in. d. c. quia. ppter. q si ē iusto impedimēto detētus vt venire no possit. pōt cōstituere pcuratōrē. als no. r in hoc est ille ter. valde singularis in hoc negocio. In alijs autē negocijs explicandis p capitulu vel vniuersitatem. pōt etiā no impediri pcuratōrē cōstituere. Et est spale in electione: siue sit seruanda forma capli. q. ppter siue no. et quo ter. simplr. interdixit. nec retulit se ad casum in quo sit seruanda forma. d. capli. videt enī electa in electionis negocio industria persone. ar. c. is cui. de of. dele. li. vi. Vnū tū scias. q si alijs de capitulo volunt admittere pcuratōrē etiā non impediti ad electionē faciendā: possunt. no ob. dispositione. d. c. quia. ppter. q licet ter. dicat interdiximus. istud tū interdicitū emanauit in fauorem alioz. qd pz ex eo. q illi de collegio possunt cōmunicare ius eligendi penitus extraneo. extra eo. scripsum. ergo fortius possunt admittere pcuratores eorum qui sunt de collegio. et hoc fuit satis de mente doc.

## Electio. 1.

**¶** Secundo nota p. ter. ibi. vni de collegio. q. volens p. curatore constituere. nō pōt extraneū deputare h. debet vices suas alicui de collegio cōmittere. vt in. d. c. quia. ppter. 7 in. c. pe. e. ti. li. vi. vbi ter. optimus de isto pcuratore. Et hoc intellige nisi alij electores velint isti gratiā facere. nā eis volentibz pōt constitui extraneus ad hoc. d. c. scriptū. Et facit. qz possent de nouo aliquos extraneos admittere. fortius pcuratore extraneū. Et hoc fuit sancitū in fauorem collegioz: ne cōpellerent secreta sua cōmunicare extraneo. Et p. hoc dico. q. istud nō est speciale in electione. Sed generaliter non pōt aliquis cōstituere pcuratore extraneum in explicandis. in vniuersitate. qd. sentit Jo. an. in regula. qd. alicui. de re. iur. li. vi. in mercu. licet quidā tenuerint oppositum. Et tene hoc menti. hec Panoz. in. d. c. qz ppter.

**¶** Elector absens in isto impedimēto detentus. vt dictū est. potest nō solū vni. h. pluribz cōmittere vices suas. dū tamē cuiuslibet insolidū. 7 erit melior cōditio occupantis. Et si ambo concurrant 7 petunt admitti. nō admittent ambo. h. is quē capitulum vel maior pars elegerit. 7 si nō concordent. admittetur ille qui in cōmissione pmo noiatus est. At si nullus sit insolidū nō valet. Quando autē pcurator vnū nominat. p se 7 aliū nomine eius qui cōmisit nihil agit. nisi de certa psona habuerit spale mandati quia tunc aliū nomine suo poterit nominare p. ter. singularē in. c. pe. e. ti. li. vi. Nam eadē cōscientia qua putat iustū nomine suo: eadē 7 nomine locij: sine delegantis. 7 hoc est dictum notabile. Et idē dicendū in similibz. Et factū p. talem pcuratorem seu cōmissariū. fingit esse factū per ipsum cōmittentē. p. ter. notabilem in. c. in causis. extra eo. Et facit fm. panoz. ille ter. ad. q. notabilem de qua alō in facto fuit cōsultus. Quidā testator mandauit certa sua bona distribui in pias causas fm. q. videre suis executoribz. Isti executores elegerunt negocium pūilegiatū. v. puta. fabricam ecclesie. Eps loci petebat quartā bonoz legator. Replica batur q. testator non elegit fabricam. h. executores. Querit quid iur. Rūdit q. non debet. iij. q. illud qd. fit per executores testamēti videt factū p. ipsum testatorē. vnde p. inde est ac si ipse testator elegeret fabricam. ar. optimū in. d. c. in causis. 7 in. l. vnum ex familia. de le. ij. §. j. 7 ibi hoc firmat Bar. p. istuz ter. Et ex his habes bonaz practicum impediendū quartā episcopo. quia vbi testator relinquit in genere ad pias causas. facias q. executor testamenti eligat aliquā causam pūilegiatā. ex qua nō debeat quarta. Et q. sint cause pūilegiatē. Dic vt nota. in. c. si. de testa.

**¶** Quot sunt forme electionis? Rū. tres. nam aut fit p. scrutiniū: aut p. cōpromissum. aut p. cōmunes inspirationē. extra eo. c. quia. ppter. Quando pceditur p. formā scrutiniij debent eligi tres scrutatores. qui in secreto exquirant vota linguloz. Et ipi qd. primo debēt seiplos de suis votis examinare nec seruent in sine. quia cū alioz vota sint eis nota posset electio dependere ab eoz potestate. 7 ē vtile vt capitulum hoc expmat a pncipio. vt duo ex eis

scrutetur tertium.

**¶** Per quē autē vota scribent. Dic fm. Panoz. in. d. c. quia. ppter. p. tabellionē etiam si sit laicus. quia notarius scribendo: nullaz auctoritatē exercet. nec aliquid spale ministrat. h. solum pbet nudū ministerium. vel melius est q. vnus de scrutatoribz redigat vota in scriptis pūatis. non ergo requirit q. sit notarius.

**¶** Quid si electores pauci sunt? Rū. fm. Inno. si sunt tū tres. duo ex eis scrutabunt tertū. Et sic pcedunt ad electionē. Si sō sunt duo: vnus scrutabitur alium. q. si vnus tū. 7 iste solus. vocatū testibus expmet votū suū. 7 eligit 7 publicabit.

**¶** In electionibz vota incerta 7 conditionata non valent. 7 debent haberi p. nō adiectis. puta cōsentio in quē talis cōsentit vel si petrū habere non poterō: cōsentio in Jo. 7 similia. extra eo. in. c. electionibus. li. vi.

**¶** Consuetudo auferens libertatē eligendi. nō valet. Secus si restringit electores ad certū collegiū: vel certū genus psonaz: sicut dicimus in matrimonio: in quo requirit plena libertas. 7 tamen restrictum fuit ad certū gen<sup>9</sup> psonaz: quia cū fidelibz. hec Panoz. in. c. cū terra. extra eo. vbi etiā dicit de mente Inno. q. ex consuetudine potest induci vt mortuo plato capitulū non pns pcedat ad electionem: q. nunciet pncipio mors plati. 7 petat ab eo potestas eligendi. Sed potuit hec consuetudo induci. ppter interesse pncipis. vt. pponat aliquem sibi fideli. nam pncipis posset oppnere p. electū exceptiones alias legitimas: maxime si dubitat de pditione patrie vel reuelatione secretorū: vel consiliorum. Si tamē non vult consentire sine rationabili causa. non ppter hoc cassabitur electio. Et per hoc non valeret consuetudo. vt per hoc electio dependeat a voluntate pncipis vel alteri. quia tolleretur libertatē eligendi. Secus si restringeret ipsam libertatē vt dictum est. Vide etiā Panoz. in. c. ecclesia vestra. e. ti. q. in disponēdis per vniuersitatē vel capitulum nō debent dari voces per lupinos: per. ter. illum qui vult. q. ad validitatem electionis nō sufficit q. sit facta a maiori pte capituli. nisi etiā pars illa sit sanior. sed cum dantur voces per lupinos. nō potest apparere que sit pars sanior. h. solū que maior respectu numeri. 7 tū maioritas sine sanioritate nihil valet. vt ibi.

**¶** An autē hoc habeat locum in vniuersitate seculari. vt maior pars non consistat in solo numero. sed etiam in dignitate: auctoritate: 7 merito psonarum. Dic q. sic. vt notat Bar. in. l. pōponius ff. de re iudi. Et dicit Panoz. q. ad hoc cōmuniter nō aduertit. requirunt etiā illa duo copulatiue. scz maior pars et sanior.

**¶** Publicato scrutiniō electores nequnt variare voces. sed faciendā est collatio: 7 electio celebranda extra eo. publicato. ergo a contrario sensu: ante publicationem scrutiniij. possunt electores variare et alios nominare. vt per. c. qd. sicut. eo. ti. quia per talem nominationē ante scrutiniū factaz. nullum ius acquiritur ipsi nominato. Collatio autem fiat post publicationē scrutiniij: que erit triplex. scilicet

numeri ad numerum: zeli ad zelum: et meriti ad meritum. extra. e. In geneli. Et etiam ubi unus solus fuerit electus: debet fieri collatio. non numeri ad numerum: cum cesset alia electio: sed fiet de numero: merito et zeo. nam primo considerabitur utrum habuerit numerum sufficientem: quod forte plures non faciunt duas partes: vel forte non omnes habent vocem. Item fiet collatio de merito electi: an sit idoneus ad illam dignitatem. Item de zelo an bono animo an propter illicitas in illam presententur. Item nota quod in numero eligentium non debet computari elector: quod nullus potest eligere seipsum. extra. e. humana.

**F**acta collatio eligi debet in qua maior pars sanior capituli presententur. Et maior pars dicitur minor. Cum talis sit eligendus si placet vobis ipsum ceteri eligamus. Et si presententur: tunc is qui prae se auerit talem habet in capitulo: surgens dicit. Ego pro me et toto capitulo eligo talem. et omnes acceptabunt. quod si minor pars vel non omnes consenserint: dicit. Ego pro me et pro illis qui mecum presentantur eligo talem.

**Q**uid autem sunt scrutantur vota singulorum an electores debent dicere nomen tale. Sic secundum panorum. i. d. c. q. pp. quod per dicit. Ego nomen tale: vel presentio in tale vel eligo talem. Et quod possit dici hoc vltimum adducit e. in geneli. extra. e. Sed postea facta scrutatio: debet sequi ceteris electio: quod unus debet eligere nomen omnium pro verba singularis numeri. dicendo: Ego talis ex permissione capituli eligo talem nomine totius capituli. Panorum. placet prima vel secunda forma: ut in scrutatione quilibet dicat. presentio vel nomen: non autem eligo. si tamen putat quod violaret electio ex tertia practica. et quo postea sequitur ceteris de unica electio.

**Q**ue autem sunt necessaria de substantia electionis: dicit secundum panorum. multa sunt. Primum substantiale est ut electio fiat per aggregationem in unum. Non enim sufficeret consensus eligentium simpliciter presentium. puta si quilibet consentiret in camera sua. Sed oportet quod collegialiter consentiant. ad hoc. d. c. in geneli. Secundum substantiale est: ut assumantur tres scrutatores: non plures vel pauciores. et hoc ceteri tenent. et hoc congruit in se in eo quod specificem mentem facit de tribus. licet aliqui aliter dixerint. Tercium substantiale est: quod isti tres sint de collegio eligentium: non de collegio ecclesie vacantis tamen. Et hoc tenuit Bonifacius. Inno. et Innocentius. glo. Vin. et Tancre. teneant peritium. Sed primum magis congruit littere. nam fidelius persequitur negotium electiois illi ad quos spectat electio. Quartum substantiale est: ut vota singulorum exquirantur in secreto. ut quisque liberius possit dicere votum suum. Quintum substantiale est: ut singillatim fiat ista inquisitio. Non enim debent vocari bini vel trini: sed quilibet singulariter pro se. Sextum substantiale est: ut vota omnium exquirantur. ut patet ibi: vota cunctorum. Vnde si unus ex presentibus non scrutaretur: vel aliquis ex ipsis scrutatoribus ommitteret: non valeret electio. Intelligitur quoniam ceteris seu presentibus aliquis ex vocatis. Nam si aliquis non vocaretur ad electionem: ceteris presentibus non reddit electionem nullam: quod vocatio omnium non est de forma substantiali: ut dictum est. Septimum substantiale est: ut vota exquirantur redigantur in scriptis publicis vel priuatis. Octavum substantiale est: ut

postquam vota fuerint in scriptis redacta: publicentur in ceteris. s. in capitulo. Nonum substantiale est: ut ista publicatio votorum fiat mori. i. nullo actu contrario interveniente. Decimum substantiale est: ut facta publicatione votorum fiat collatio: ut dictum est. Undecimum substantiale est: ut fiat ista collatio mori per publicationem: nullo actu extraneo intermisso. Duodecimum substantiale est: ut facta collatio sequatur communis electio: que fiat per unum nomen capituli. et per verba singularis numeri. ut in. c. quod sicut. extra. e. Decimum tertium substantiale est: ut ipsa electio fiat statim post collationem nullo. s. actu extraneo interveniente. ut extra. e. cum post peritiam. Decimum quartum substantiale est: ut electio fiat de illo: in quem maior et sanior pars capituli presententur. d. c. q. propter. Decimum quintum substantiale est: ut ista electio sit verbalis: ut in. d. c. q. sicut. Decimum sextum substantiale est: ut ipsa electio solenniter publicetur: non enim. debet esse clandestina. ut in dicto. c. q. et debet publicari in capitulo. et etiam est tutum: ut publice populo. pro hoc quod notat in. c. cum dilectus. extra. e. Item Inno. et copost. d. q. ista electio debet solenniter publicari. s. coram clero et populo. tamen secundum panorum. ista publicatio non est de substantia. Et id satis est quod electio non sit clandestina. Decimum septimum substantiale est: ut servetur ordo omnium predictorum. et successive omnia serventur per ordinem: sicut supra numerata sunt. Locus autem non est de substantia. nisi aliter ita se haberet consuetudo. Addunt aliqui quod fiat electio postquam corpus prelati fuerit traditum sepulture: et non ante sed hoc est de honestate: et non de necessitate. ut dicitur in. c. bone. el. ij. extra. e.

**E**x predictis videtur difficultatem huius forme scripturam. in qua multi etiam viri perfecti deficiunt ignorantibus practica. ut dicit glo. extra. e. c. cum expediatur. lib. 10. vij.

**Q**ualiter debeat intelligi ista dictio mori et similes. dicit secundum panorum. quod ubi ius determinat. servanda est ipsa iuris dispositio: sed ubi ius non determinat. tunc ille dictioes et similes verificantur in modo et tempore secundum quod arbitratibus boni iudicis. habito respectu ad ipsius circumstantias.

**Q**ueritur de. q. quotidiana. An in omnibus electionibus habeat locum dispositio. d. c. q. propter. Item secundum panorum. ubi dicitur de mente glo. quod in electionibus episcoporum et aliorum prelatorum ecclesiarum collegiarum qui habent generale iurisdictionem in ecclesiis collegiatis: servanda est dicta forma dumtaxat. nam episcopi sunt proprie sponsi ecclesiarum. vij. q. i. sicut. et isti alij prelati ratione generalis iurisdictionis: quam habent in collegiatis ecclesiis: possunt quodammodo appellari sponsi. Ideo per mortem istorum prelatorum remanent ecclesie viduate et sine pastore. Item autem textus intendit providere solum ecclesiis viduatis. ut ibi ecclesie viduate. ergo inferitur quod in electionibus canonicorum et in alijs dignitatibus seu personibus ecclesie cathedralis. non habet locum dispositio. d. c. quia propter. quia per illorum mortem non remanent ecclesie viduate: cum non sint sponsi. et in hanc partem videtur communiter inclinare doct. licet aliqui contra: de quorum numero fuit



liorem. an poterit seipsum eligere. Quidam dicunt  
 qd sic. vt refert glo. in. c. cum in iure. de elect. quod  
 tamen glo. eadez reprobat: quia sic ambiciosus vi  
 deretur: 7 ideo repellendus per. c. i. scripturis. viij.  
 q. j. Quid ergo habebit agere talis. Rñ. glo. qd de  
 bet renunciare tali potestati: 7 fatuus esset qm sic  
 iuraret si credit se meliorem vt se eligat: vel dic qd  
 tunc ipse intelligitur exceptus: quia i generali ser  
 mone persona loquens nō comprehenditur. Idez  
 dic de eo cui precipitur per superiorem qd debeat eli  
 gere idoneoem. quod nō. Et ideo dicit bene pa  
 nor. in. c. h. extra. e. qd casu quo vnus solus card  
 nalis supesset 7 alij mortui essent: ille habebit elec  
 tionem. iuxta nō. in. c. gratum. de postu. p. Non  
 tamen poterit eligere seipm. vt in. c. per vestras. d  
 iu. pa. puto tamen qd ille nōmie totius collegij po  
 terit dare hanc potestatem alteri. 7 ille nōmie to  
 tius collegij poterit eligere istum. dummodo ces  
 set fraus 7 ambitio.

¶ Quando maior pars capituli deliquit. electio  
 deuoluitur ad pauciores. Item deuoluitur etiaz  
 ad vnum propter delictum omnium aliorum. d.  
 c. gratum.

¶ Quis debz eligi. Rñ. deo eligendus est doctior  
 7 sanctior: cuius compatōe ceteri grex dicāt. viij.  
 q. j. c. si ergo. Et qui sit de legitimo matrimonio  
 natus. 7 etatis legitime. extra. e. cum in cunctis. De  
 etate omnū prelatorū. vide s. Clericus. iij. Sub  
 dyaconus etiam pōt in epm eligi. extra. de eta. et  
 qua. a multis. Abbas quoq; exemptus pōt eligi  
 in epm siue in abbatem eiusdē regule 7 habitus:  
 sed non pōt transire nisi de licentia pape: vel lega  
 ti de latere si sit in prouincia. extra. eo. si abbatem.  
 in. vi. Religiosus quoq; lz nō expresse. pfectus qm  
 etiam nōmicius pōt eligi ad episcopatu. extra. e.  
 nullus. li. vi. siue eligatur in secularibus: siue i re  
 gularibus ecclesijs. ad prelaturam tamen sue vel  
 alterius religionis nō nisi expresse. pfectus. vt ibi.

¶ Nullus autem religiosus pōt eligi in abbatez  
 vel prelatū alterius religionis: vel habitus. quod  
 si secus actum fuerit eo ipso est irritum 7 inane. vt  
 in de. j. extra. e.

¶ Quis nō potest eligi. Rñ. deo excommunicatus  
 excommunicatōe maiori. Item nec suspensus. nec  
 interdictus: nec qui interdictū nō seruauit. Itēz  
 nec illi de quibus supra in principio capituli. Itēz  
 nec excommunicatus minor. qui si scienter electus  
 fuerit: cassanda est eius electio. extra. de cler. excō.  
 mi. c. fi.

¶ Quid autem sciendū si in capitulo vel collegio  
 sunt aliqui excommunicati vel suspensi: vel dubita  
 tur. 7 sine scandalo expelli nō possunt: vel dubita  
 tur de aliquibus. an interesse debeāt electōi. Dic  
 fm panor. in. c. cum manā. extra. e. qd admittant cū  
 protestatōe. vt eoz voces valeant: si 7 in quātum  
 appareat eos postmodū debuisse interesse. Nō  
 ergo nocet electioni als legitime: qd nō habentes  
 vocem fuerint admissi vnacum alijs. Nec suffi  
 cit pbare qd quis interfuerit electioni: nisi etiā p  
 ter qd habuerit vocem. nam potuit interesse: 7 ta  
 men nō dare vocem. nam qm ex gratia concedi

tur sola 7 fnda interessentia. quia ē modici preiu  
 dicij. Idem dicit Panor. quando excommunicati  
 ingerunt se electōi: 7 vbi iminet scandalū possunt  
 admitti cum protestatōe: ne videant scienter ad  
 missi. Et sic corrueret tota electio. per. c. fi. de pro  
 cu. Vide tamen singularez teoricam Inno. in. c.  
 illa. extra. eo. quam sequunt omnes docto. qd si in  
 habilis admittatur ad electōem ignoranter. valz  
 electio. etiam si vnus solus sit habilis. Et loquit  
 pprie de excommunicatis. secus tū si als inhabilis  
 admissus scienter fuisset.

¶ An religioso acquiratur ius electōis extra or  
 dinem suum. Rñ. nulli religioso: p̄dicatōuz: mi  
 norum: heremitarum: 7 quolibet mendicantiū  
 ex electione: postulatōe: puisionē. seu vocatōe ad  
 prelaturam extra suum ordinē in discordia facta:  
 ius aliquod acquiritur nec ipse consentire potest  
 etiam habita licentia. extra. e. quonundā. li. vi. Et  
 debet intelligi de discordia: siue de iure siue de fa  
 cto sit ex quo ter. loquitur indistincte. vt in de. qd  
 circa. e. t. Sed etiam alijs religiosus nō acquiritur  
 ius in electionibz nec cōsentire possunt si fuerint  
 electi a minor parte numero. vt in. d. c. quonun  
 dam. Et nota qd si religiosus electōi de se facit ad  
 prelatōem aliquam extra suum monasteriū vel ec  
 clesiam nō petita licentia 7 obtenta cōsenserit: cō  
 sensus nō valet. 7 electio ipsa iuribus euacuatur.  
 Prelati tū religiosoz: irrequiritis cōuentibus pos  
 sunt huiusmodi licentiam dare. extra. eo. c. si reli  
 giosus. li. vi. Non autem valeret licentia que cō  
 cederetur p futura electōe. quam fieri cōtingeret  
 vt in de. cum concessa. eo. ti. Nec aliquis religio  
 sus potest prefici in aliqua ecclesia que clero care  
 at 7 populo christiano. vt in demē. in plerisq; ex  
 tra. eo.

¶ An autem decretum electōis faciat plenam p  
 bationem p electo. Inno. in. c. innotuit. eo. ti. di  
 cit qd nō. Quod intelligit. d. an. quādo fuit conse  
 ctum manu priuata. Secus autem si fuit factum  
 per publicam personam attestantē omnia fuisse  
 gesta in presentia sua. quod etiam placet Panor.  
 qui dicit hoc verum: dūmodo in tali scriptura in  
 terueniant omnia requisita ad scripture substan  
 tiam publice. vt testium presentia 7 similia. 7 casu  
 quo decretum fit per publicam personam: nō est  
 necesse qd apponatur sigillum capituli. qd scriptu  
 ra publica facit fidem sine alio adminiculo. Sed  
 sigillum est necessarium quādo scriptura est pri  
 uata. 7 decretum est quēdam scriptura cōtinēs scri  
 ptura: vt appareat formā debitam fuisse seruataz  
 in electōe. 7 vt eligētes nō possint ampli negare:  
 quin cōsenserint electioni.

**E**lectio. ij. scz per cōpromissus.  
 Est sciendum qd istud cōpromissum  
 potest fieri dupliciter. Primo simplici  
 ter. f. vt illi de collegio vel de capitulo cōmittant  
 alicui vel aliquibus eligēdi potestatem. quod fie  
 ri potest. extra. eo. cum in veteri. Sed cōpromen  
 tius fiet: si eligantur in numero impari. extra. eo.



## Electio. ij.

In causis. Nec requiritur qd hii quibz committitur sint de collegio. extra. e. causam que ibiqz habetur qd moniales possunt transferre potestate eligendi abbatissam in masculu etiaz in illum qui habz potestatem confirmandi ipsam electoem. Si tamen in hac commissione que fit per tale compromissum: vn<sup>o</sup> de capitulo vl collegio dissentiat: nihil fit. extra. e. quia propter. Et hoc no. ibi glo. quia no cogitur quis renunciare iuri. sue. vnde no sufficit hoc casu maior pars capituli. Ratio. quia cuiuslibet interest singulariter vt eligat p se z no per aliu. Ideo quilibet potest contradicere: ne fiat compromissum z in re communi: potior est conditio prohibentis. vt in regula iuris. In re communi. li. vi. Talis tamen potestas re integra reuocari pot. d. c. in causis. Et ibi patet qd dicitur res no integra. quando compromissarii inceptum habere tractatu. Et quo pot in strui: quando negociu extraiudiciale desinit esse integrum. nam ex quo negociuz cepit agitari z tractari: no dicitur amplius integrum. Et latius psequitur Inno. in. d. c. in causis. di. q. cum attingatur subitancia negotij: desinit esse integru. puta cum inceperunt tractare de persona eligenda. Secus si soluu no sint expleta aliqua pertinetia ad solenitatem actus. vt quia dixerunt missam d spiritalian. z hmoi. Et omnino de capitulo consentientibus: no requirit nisi vt eligant: sic dicendo. Ego. **M.** compromissarius de consensu compromissariorum meoz virtute compromissi in nos facti eligo in epm. **M.** Et si pdicti elegerint vel maior pars ipsorum elegerit scienter indignu: electio deuoluitur ad capitulu. Secundo est aliud compromissum. s. limitatu de quo habetur in. c. cum expediat. iuncta glo. e. ti. li. vi. z in. c. cuz dilectus. co. ti. Et fit hoc modo. vt. s. compromissarii teneant eligere illum in quem maior pars totius capituli: scrutat' votis omnium de capitulo singillatim z secrete ab ipis consenserit. Et fm glo. in. d. c. cum expediat. ista est melior et expeditior forma quam hodie habeamus. quia in hac forma electores non abdicant a se pratem nominandi. Et in ista forma no requiritur de necessitate nisi primo qd compromittentes sint simul congregati. et omnes qui debent z volunt interesse. Secundu qd compromittant in vnum vel duos vl tres aut quot volunt: siue sint de collegio: siue no dummodo sint clerici: no laici. extra. de arbi. c. cotingit. de hoc vide s. arbi. Terciu qd compromissarius vel compromissarii scrutentur vota singulorum secrete z singillatim. Quartu qd eligat illum i quem maior pars totius capituli consenserit dicendo. Ego. **M.** compromissarius de consensu z voluntate compromissariorum meoz si habet alios virtute compromissi in nos facti: eligo in epm. **M.** in quem maior pars totius capituli consensit. Et si in primo scrutinio no consensit maior pars totius capituli: necesse est replicare: donec consentiant in aliquem. extra. e. cum terra. Et si dubitaretur: d fraus de compromissarij: possent eligentes scripta facere: in quibus scribant nomen illius in quem consensunt z dare compromissario: qui in presentia oim recipiat. z postea simul taliter implicat' qd no pos-

sit perpendi cuius sit scriptum: z legat cora omnibus. z postmodum eligat in quem maior pars consensit.

**¶** Dantes pratem aliquibus compromissarij eligendi prelatum vel officiale: vident' intellexisse idoneo. vnde si electus no est idoneus. no tenent' vti electum recipe. Et facit ad qonem qm communitas elegit duos ciues: vt vadant ad eligendum potestatem vel capitaneu: si illi eligunt indignuz ciuitas non tenetur illum acceptare. nam in generali mandato non venit vt eligant in dignu. **¶** Dec panor. in. d. c. causam que. Et nota fm panor. in. c. in causis. extra. e. qd capitulu non solum pot compromittere per sonis certis pratem eligendi: sed et pot aliquos eligere per quos eligantur compromissarii: qui habeant postmodum eligere vice capituli.

**¶** An autem valeat compromissum factu ab vno nomine omnium: alijs presentibus z no contradicentibus. Dic fm Inno. z communiter doct. in. d. c. in causis: qd no valet tale compromissum: quia cuz ista res no sit leuis: imo magne importantie: debent singillatim omnes inquiri z expresse consentire. Et nota hoc dictum singulare nec tradas obliuioni. Et quo pot sumi hec regula. qd in arduis explicandis in vniuersitate debent omnes consentire: nec sufficit qd actus explicetur per aliquos noie alioz licet illi taceant z non contradicant. quia in re onerosa z graui: debet interuenire consensus expressus: nec taciturnitas habetur pro consensu. **¶** Facit glo. in regula. qui tacet. li. vi. Secus potest dici in re leui: z maxime concupisibili: vt tunc taciturnitas habeatur p consensu. Et quibus pot sumi singularis limitatio ad nota. per Inno. in. c. s. d. bis que fi. a ma. pre capi. vbi notanter dicit. qd si in capitulo tractatur aliquod illicitum z damnabile: tenentur illi de vniuersitate contradicere: als si no contradicant habentur p consentientibus. z ita inuolunt' peccato z pena peccati: cum alijs expresse consentientibus. vt illud dicitur. pcedat quo ad obuiandum peccato: ne sub velamine taciturnitatis peccatum nutriatur. sed quo ad validitatem actus tene quod supra dixi. **¶** Dec panor. in. d. c. in causis.

**¶** An autem compromissarii possint eligere vnum ex seipis: Glo. in. c. cum in iure. extra. e. ponit duas opiniones. nam quidaz tenuerunt qd no: quia opinione sequitur glo. ibi. quam dicit probari per l. no licet. z. l. si in emptio. ff. de contrahen. empt. In quibus iuribus patet qd tutor: no potest rem pupilli a seipso emere. lz sit deputatus ad distribuendum. Sed aliam opinionem tenet Inno. **¶** **¶** Do. z compo. z est quasi communis opinio. z videt' satis probari: hec opinio per dictum. c. cum in iure. z. c. cum in veteri. extra. e. Item ex contraria opinione posset sequi fraus. Nam inter compromissarios posset fraudulenter poni illi de quibz vult' potest ecclesie puideri. Nec obstant iura allegata per glo. loquuntur enim quando potestas datur vni. vbi defacili potest dari fraus. hic autem loquimur: cum potestas competat pluribus. vnde

non potest dici qd electio oriatur a se: sed potius vocatus a deo et a socijs. Et hec optime faciunt in ar. qd plures deputati ad distribuendum aliqua bona in pias causas: possunt illa distribuere in aliquos et seipsis: dummodo alijs egeant. Vide etiam eundem panoz. de hoc in. c. j. de coha. de. vbi dicit qd executor: deputatus ad distribuendum illam certam bonam pauperibus: potest distribuere inter consanguineos pauperes. Nam clericus est executor: et debet distribuere supflua in pauperes. xvj. q. j. c. fi. Et tamen potest distribuere inter consanguineos proprios. Predicta etiam faciunt qd si certi officiales deputati ad eligendum aliquos officiales: possunt aliquos ex seipsis eligere: nisi forma prout eis tradita resistat.

**¶** Quid autem si sint septem copromissarii. vt in d. c. cum in iure: qui in duas partes diuisi sunt. scilicet tres: et tres. an alius possit consentire electioni de se facte a tribus copromissarijs. Ita. panoz. in. d. c. cum in iure. fm. Ho. quem comuniter sequitur docto. sequentes. dicit qd vbi proceditur per viam copromissi: vox electi auget numerum: et consentiendo electioni sue proficit ipsam electionem. Duo casu procedit. d. c. cum in iure. Aut proceditur per viam scrutiniij. et non computatur in numero. vt in. c. cum in. extra. e. Ratio diuersitatis est: quia cum proceditur per formam copromissi: non debet esse copromissarij officium damnosum. Item quia electio non oriatur a se: sicut oriatur in forma scrutiniij. Sed Jo. an. in. c. per vestras. de in. pa. dat aliam rationem diuersitatis di. qd copromissum non artat ad seruandum formam. c. quia propter. vt ibi patet. vnde possunt et solent copromissarii eligere palam. vt quisq; audiat vota aliorum. vnde cum quis non possit eligere quin sciat se esse ab alijs electum consentiendo electioni de se facte a parte equali. non videtur ambrosiosus: nec oriari a se: cuius sit prius vocatus a deo et a socijs. Aderto consentiendo auget numerum: cum sit vnus de habentibus potestatem. nec disposuit principaliter in seipsum. sed potius dispositioni ab alijs facte consentit: nec est hoc ambrosiosum: sed meritum officij charitatis. si bono corde sit. viij. q. j. qui episcopatum. Sed quando proceditur per viam scrutiniij: cum in secreto quisq; consentiat: et sic ignoret an fuerit ab alijs electus: non potest consentire in seipsum. quia sic videtur ambrosiosus.

**¶** Sive copromissum fiat vni vel pluribus electio debet fieri per verba singularis numeri. aliter non valet. extra. e. c. sicut. li. vi.

**¶** An autem isti copromissarii teneantur seruare aliquam formam in electione per eos fienda. Dicunt non. per dictionem: saltem positam in dicto. c. qd propter. que importat illam formam copromissi esse subsidiariam.

**¶** Vtrum autem valeat copromissum de eligendo certam personam. doctores contra tenent qd non.

**¶** Quid si ex tribus copromissarijs: duo scienter eligunt indignum: tertius eligit idoneum: nunquid valeat electio vnius. Doct. sunt varij. Quidam te-

nant qd sic: quia potestas dno:rum eligentium scienter indignum: deuoluitur ad illum vnum qui non deliquit. Alij tenent contrarium: quia copromittendo in tres videtur voluisse qd non valeat electio vnius. Sed vide panoz. de hoc in. d. c. cum in iure. vbi dicit qd predicta qd dependet ab alia vice. nunquid potestas istorum copromissarij: qui elegerunt scienter indignum deuoluitur ad alios copromissarios qui non deliquerunt. an redeat ad capitulum. Ho. dicit qd talis electio non valeret in terminis. d. c. cum in iure. per formam appositam in copromisso. Nam fuit dictum ibi qd electio fieret ab omnibus. vel a maiori parte. Et sic sentit qd cessante tali forma valeret electio facta a minori parte. Et quo alij sunt priuati. Sed panoz. non placet hec consideratio. Ho. Nam et si nihil dictum fuerit in copromisso: tamen tacite intelligitur: vt fiat ab omnibus: vel saltem a maiori parte. vnde quod admodum valeret electio facta a minori parte: ex quo alij copromissarii sunt priuati: quia elegerunt scienter indignum. Ita deberet valere: cum fuit dictum in copromisso vt fieret ab omnibus vel a maiori parte. Nam alijs priuatis: electio potest dici facta ab omnibus: quia fuit facta ab illis in quos tota potestas deuoluta est: vt habetur in simili in. c. congregato. extra. e. Nam certum est qd etiam copromissarii eligentes scienter indignum: sunt priuati potestate eligendi. vt in. c. si copromissarius. e. t. li. vi. Nec delictum maioris partis debet nocere minori parti. vt potestas redeat ad. c. Nam dictum. c. si copromissarius loquitur quando omnes copromissarii elegerunt scienter indignum. tunc. n. potestas redit ad capitulum. secus si omnes coeligunt: et electio facta a minori parte recipitur facta de idoneo. Et predicta notabis. si faciunt enim nedum ad electiones que fiunt ad ecclesiastica officia: sed etiam secularia.

**¶** An autem electio facta: non seruatis formis prescriptis: siue aliqua earum sit ipso iure nulla. Dicunt fm. Inno. compo. et panoz. et comuniter doc. qd ipso iure non valet. licet Ho. dicat qd requiratur iura. Sed primus verius. Et sic per ista verba non valeat. inducitur nullitas ipso facto.

**Electio. iij.** scilicet per inspirationem. Ad hoc vt valeat fm. panoz. in. c. quia propter. extra. e. duo requiruntur de substantia. Primum qd sit facta ab omnibus. vno enim contradicente: non valet ista electio: quia non videtur tunc facta inspirante deo. ar. viij. q. j. si ergo. Secundo qd sit facta absq; vicio. scilicet symonie. vel alius cuius tractatus. Et istis non datur aliqua forma eligendi.

**¶** Sed queritur. quare tex. dicit. quasi per inspirationem. Quare posuit ista dictem. quasi. Ho. dicit qd tacite includuntur due forme inspirationis. Prima enim electio fit per veram inspirationem: qd fit auctore deo. nec indiget alia confirmatione: vt fuit electio beati Nicolai. Ambrosij. et Severi. de quibus. lxx. di. s. bis omnibus. fit autem electio

## Elemosyna. j. z. ij.

per quasi inspirationem: quoniam non constat quod auctore deo sit facta. sed presumitur quando omnes de collegio uno ore consentiunt in aliquo sine aliquo tractatu precedenti. unde dicitur tunc quasi per inspirationem. i. ad similitudinem vere aspiratiois. Et quod dicitur est quod non debet precedere tractatus intellige secundum Jo. an. de tractatu speciali. Generaliter autem posset fieri. puta. si unus diceret. Rogemus deum pro bono prelato: vel hortando aliquos ad electionem boni prelati. Ad autem debet fieri persuasio respectu certe persone: quod sic electio fieret ad suggestionem alterius.

**E**lemosyna. j. utrum dare elemosynam sit in precepto. Rñ. fm Tho. secundum eundem scdm. q. xxxij. dicendum quod sic. Omit- tens n. hoc eternaliter puniet. Marb. xxv. Eshurruu em zc. Et hoc intelligendum est secundum quod recta ratio requirit secundum quam consideratur aliquid ex pre- dantis. s. ut illud quod in elemosynis erogandum est non sit ei necessarium. sed superfluum: non solum respectu sui ipsius sed etiam respectu aliorum quorum cura sibi incumbit. quia prius oportet quod unusquisque sibi ipsi et suis provideat: et de residuo pauperibus subueniat. Et parte quoque recipientis requiritur quod necessitatem habeat. Alioquin non esset ratio: quare ei elemosyna daretur. Sed cum non possit ab aliquo uno omnibus necessitatem habentibus subueniri: non omnis necessitas obligat ad preceptum: sed solum cum is qui necessitate patitur sustentari non potest: tunc locus habet quod Ambrosius dicit. Pasce fame morientem: et si non pauperis occidisti. Sic ergo dare elemosynam de superfluo est in precepto. et similit- ter dare elemosynam ei qui est in extrema necessitate. Aliter dare elemosynam est de consilio: sicut et de quolibet meliori bono dantur consilia. Et dico quod superflua de necessitate precepti sunt eroganda. quod licet sint istius generis ad proprietatem: sunt tamen aliorum quo ad usum. s. istorum qui ex eis sustentari possent. Et tunc secundum eundem Tho. intelligendum est casus extreme necessitatis quoniam appareret probabiliter signa extreme necessitatis future. nisi ei sub- ueniat: ut cum aliquis videt aliquos impotentes vel pigros ad subueniendum: et pauperem indigentem cibo et potu et alijs vite necessarijs: nec sibi posse satisfacere. non enim expectanda est ultima necessitas: quia tunc non posset iuuari natura: fame vel siti consumpta. Nec Tho. Idem panor. in. c. si vdo. de iureiur. qui allegat dictam opi. Tho. et eam sequitur di. quod tunc elemosyna est in precepto. cum quis habet superflua: non solum respectu sui met sed illorum quorum cura sibi incumbit. et pauper est in tanta necessitate: quod non potest aliter sustentari. aliter est de consilio. Idem Marco. de ly. sup. isto d. omni petenti te tribue Luca. vij.

**U**trum autem in elemosyna preponendus sit pater infidelis extraneo fideli. Rñ. fm Ray. i. exhibitioe nutrimenti preferendus est pater. lz in dilectione preponendus sit extraneus nisi necessitas

ex alia parte preponderet vel aliqua alia conditio. puta communis utilitas ecclesie: vel reipublice. unde et in extrema necessitate magis est filij delectandi quam parentes.

**E**lemosyna. ij. Quis potest facere elemosynam. Utrum religiosus possit facere elemosynam. Rñ. fm Ray. no. quia nihil habet. xij. q. j. non dicitur. Si tamen monachus administrator habet: potest dare elemosynam. Item si monachus videret aliquem indigere ad mortem debet dare: quia in hoc casu oia sunt communia. xvij. dist. sicut hij. Nec ob. si abbas contra diceret: quia magis debet obedire deo quam hominibus. conco. Tho. scdm. scdm. q. xxxij. et in. iij. di. xv. quod extra extrema necessitate monachus aliquid medicum dare potest absente abbate sub speratione habitationis.

**U**trum si monachus de voluntate abbatis viderit romam: vel est in studio: nunquid potest facere elemosynam? Rñ. fm Ray. sic. Nam eo ipso quod dedit sibi licentiam eundi vel standi: intelligitur ei concessisse licentiam faciendi ea que honesti scholares et peregrini solent facere. ar. extra de of. dele. preterea. ita tamen quod moderate faciat. l. item si filij. nunquid dicitur. ff. ad mace.

**U**trum viri potest facere elemosynam sine licentia viri? Rñ. fm Ray. si viri habet res parafrenales. i. proprias preter dotem. ubi huiusmodi parafrenalia de consuetudine habet locum et viri sunt: potest de illis etiam inuito marito elemosynam facere. L. de pac. puen. hac lege. Item si viri est lucrosa. ita scilicet quod exhibitio gubernatione domus operis suis lucretur: potest de hoc elemosynam facere. Nec intelligo deducendas expensas vicus sui: quia viri tenetur ad omnia eius onera propter dotem. etiam propter obsequium ab vxore exhibitum. Sed contra predicta videtur glo. in. l. sic patronus. ff. de ope. li. que vult vxorem operari viro. Sed quod mulier possit facere elemosynam quando est lucrosa et sic non lucrari viro tenet theologo ac etiam summissa. Pro concordia tamen potest dici. quod si mulier habet dotem sufficientem pro oneribus supportandis: tunc adhibita debita administratione domus: quod lucrabitur cedet lucro suo. Si autem non haberet dotem: vel si haberet: sed non sufficientem pro oneribus: tunc credo quod debeat laborare viro vsque ad supplementum onerum. De eo autem quod supererit poterit facere elemosynam: quia cedet lucro suo: et non marito. Et sic intellige glo. i. d. l. sicut. l. quando vxor non habet dotem: vel non sufficientem. Et ita videtur intelligere Bart. dictam glo. in. l. gaio. ff. de ali. lega. Vide etiam ad predicta singularem limitationem quam dat Alstern. libro. v. titulo. xxvj. fm Guil. de mili. quod aut de rebus illis vxor: seipsum sustentat et virum. Aut superabundat. In primo casu non potest de his que lu- cratur facere elemosynam: si subtractio sustentationis viri debet inde sequi: quia magis tenetur vi-

ro q̄ alij. In secundo vero casu potest etiam viro inuito. De rebus quoq; viri: vt de pane: vino: et huiusmodi: que de approbato more solent ad dispensationem vxoris pertinere: potest et debet elemosynas facere. moderate tamē. et fin facultates viri et maiorem et minorem multitudinem et necessitatem pauperum. Et debet sibi formare conscientiam q̄ non displiceat viro. licet aliquando prohibent. quia quandoq; prohibent: vt temperent vxores: non a toto sed ab excessu. Potest etiam sibi formare conscientiam ex miseria pauperis: cogitans q̄ si maritus videret illum: placeret ei q̄ sibi fieret elemosyna. Si autem omnino sibi dicat conscientia q̄ viro displiceat. deponat eam si potest si nō potest deponere. nō d̄z hoc dico nisi videret eum indigentem ad mortem. Et quod dixi de rebus viri etiam intelligas de rebus dotalibus. Nam illarum dominium penes virum est. L. d̄ in. do. in rebus. Addit etiam glo. Ray. q̄ si etiā mulier latenter moderatas det elemosynas pro se et viro suo: vtiliter gerendo commune negocium non peccat: quous crederet q̄ viro displiceret si sciret. et sufficit in hoc casu q̄ non veniat contra prohibicionem mariti. et q̄ eum non scandalizat. Et P. de pal. in. iij. recolligendo hanc materiam dicit q̄ in septem casibus vxor potest facere elemosynam. Primo si habet bona parafrenalia. Secundo si ē lucrosa: cum limitatione tamen antedicta. Tercio de pane et vino et alijs comunibus. Quarto ad evitandum damnum viri: sicut fecit abigail: primo Regum. xxy. Vnde si per negligentiam: vel maliciam viri videt imminere periculum: ipsa potest obviare. Quinto si vir sit fatuus. tunc enim dispositio domus pertinet ad vxorem: nisi per suam periculis aliter fuerit ordinatum. Sexto si vir abscedens non posuit alium dispensatorem domus sue. Septimo si peregrinanti vir expensas taxatas dederit: si vxor vult sibi subtrahere: potest dare pauperibus.

¶ Anquid autem filius familias possit facere elemosynam? Respondeo fm Ray. Si habet peculium castrense vel quasi potest. Nam q̄tum ad illud pater familias censetur. ff. ad macedonia. l. j. De peculio vō profecticio et aduenticio potest. si credit patrem permissurum. aliter non: quia profecticiū: et quicquid ex eo acquiritur: patris est. Aduenticiū vō patris est quo ad vsum fructū. vt instituitur per quas personas nō. acquiri. s. j. Si tamen esset in scholis de licentia patris vel in peregrinatione: posset de profecticio et aduenticio elemosynam facere. argumen. ff. de iudi. si longius. Idem si esset filius senatoris vel alicuius alterius dignitatis. Vide d̄ hoc s̄. Donatio. j. in p̄ncipio.

¶ Vtrum seruus vel ancilla possint facere elemosynam de rebus domini? Respondeo fm Tho. in. iij. distinctione. xv. serui ancille et famuli etiaz quous sint libere conditionis: non possunt elemosynas dare de rebus dominorum sine eorum consensu: nisi panem et huiusmodi: que non inferunt

scusibile nocumentum. Si etiam ipse famulus sit dispensator rerum: non tamen ponitur dispensator quasi potestatem aliquam in rem domini habens. sed quasi tractans eam ad utilitatem domini. de precio autem sui seruitij costat q̄ potest elemosynam dare.

**E**mancipatio. quid sit: Dic

q̄ est relaxatio patrie potestatis coram iudice competente: voluntate patris et voluntate filij concurrente. Dicta ex eo: q̄ extra manum id est potestatem patris ponitur filius. hec habentur ex l. non nudo. L. de emancipa. lib. et quod ibi notatur. et institui. quibus modis ius patrie potestatis soluitur. S. pieterea. Et per hoc quod dicitur: voluntate filij concurrente. Bart. in. l. quidam cum filium. de verborum obligatio. dicit q̄ filius non potest cogi emancipari: nisi ex cā: vt ibi. Et sicut pater cogit emancipari filium ex causa: ita filius cogitur recipere. licet aliter dicat glo. et male. institui. quibus modis ius patrie potestatis soluitur. in fine. et in. l. nec auns. L. de emancipa. libe. et in autenti. quibus modis natu. effi. sui. S. generaliter.

¶ An autem requiratur presentia emancipandi in actu emancipationis? Respon. de hoc est tex. in. l. iubemus. L. e. vbi Bartolus sumendo illaz l. dicit q̄ parentes possunt emancipare filios absentes impetrato rescripto principis et eorum accedente consensu. Item infantes. sed eorum consensu nō requiruntur.

¶ Vtrum autem pater in aliquo casu teneatur emancipare filium? Respondeo q̄ non regulariter: quia patria potestas est inextimabilis. ff. de leg. j. l. filius familias. Similiter nec filius potest cōpelli regulariter vt emancipetur a patre. Nam in his que sunt voluntarie iurisdictionis: nō potest quid fieri altero inuito. vt in autenti. quibus modis naturales efficiunt sui. S. si vō. fallit hoc. Primo si pater male afficit filium verbibus contra pietatem. Item si compellat eum peccare in corpore suum. Item si filius est arrogatus impubes. et pubes factus: probat non sibi expedire esse arrogatum. Item si pater agnouit sibi relictum legatum. vt emanciparet filium. et in istis casibus teneatur pater filium emancipare. vt no. Azo in lūma. L. de emanci.

¶ An autem emancipatio sit pena vlt honoris? Respon. Bartolus in dicta. l. quidam. dicit q̄ emancipatio quo ad quid est honor. quia soluitur patria potestas. quo ad quid est pena cum filius adoptiuus spoliatur totaliter a successione. vt. l. cum in adoptiuus. L. de adop.

¶ An autem pater possit filium emancipare per procuratorem? Dic q̄ sic. vt notat Bartolus in. l. gaius. S. forsitan. de libe. et post. vide de hoc s̄. Adoptio.

¶ Vero an filij emancipat? reuocet i p̄tate patriā pp alimēta nō p̄stita patri: sicut libert? reuocet in m iij



expressa contruicia q̄ tacita. ff. de cōdi. 2 demō. l. si ita expressus. Sz si emphiteota cessauerit dñs soluere per trienniu: res cadit in cōmissum: q̄ tacite negat dominiū recognoscere. ergo multoties ubi expresse negat.

¶ Quarto quero an emphiteota sine cōsensu domini possit alium emphiteotā facere. Rñ. qui s. q̄ sic. insti. loca. S. adeo. Nec obstat si dicatur: q̄ nō pōt alienare. quia verum est de vera alienatōe sed datio ī emphiteosim nō ē vera alienatio. Nec ob. q̄ noie alienatōis cōtinet emphiteosis: q̄ nō est verum simpliciter.

¶ Quinto quero. quid si emphiteota vendat rem sine dñi voluntate: non tamen tradidit. nunquid res cadat in cōmissum. Rñ. qui s. q̄ sic. quia vbi pena locum habet: nō inspicimus an res fuerit seculata. L. ad. l. f. auam. de pla. l. in fuga. Hoc patet per processum. d. l. si. que requirit q̄ anteq̄ res v̄ datur: debeat adhiberi consensus dñi. als res cōmittitur. Item q̄ lz sine traditōe nō sit alienatum est tamen venditum. Sed si vendatur sine domini voluntate res cōmittitur: igitur r̄. Sed spe. in ti. de locato. 2 Bar. in. l. sequitur. S. Item labeo. de vñca. 2 canoniste in. c. potuit. de loca. 2 Jmo. dicunt predicta vera: si res iam sit tradita. Secus si vendita tñ. Et hec opinio videtur communis quam approbat etiam Sali. in. l. si. L. e. Itz hoc est verum: nisi res sit tradita hac lege. vt si dominus vellet emerere tantidem teneatur illi restituere emptor. vt notat Ang. in. l. voluntas. L. de fidei. cōmissis.

¶ Sexto quero. nunquid emphiteota possit dotare filiam sine domini voluntate: videtur q̄ nō: quia non pōt vendere. ergo nec in dotem dare. Item quia omnis in dotem datio est alienatio: patet ex quo omnis actus ex quo transfertur dominiū: est alienatio. sed per datōem dotis trāstert dominiū in maritum. L. de rei ven. l. doce. Contra videtur: quia vbi pater dat rem in dotem p̄ filia: vbi nō est dominiū translatio. ergo nec alienatio. vt in. l. j. L. de fun. do. Et hoc ē v̄ fm quosdam: vbi res fuit data in dotem nō extimata: q̄ tunc operaretur venditōem 2 vendere nō pōt. vt hic. Non. ob. c. vnicuz. S. donare. in fen. qualiter olim r̄. quia ibi hoc ideo est: quia filia non succedit in feudum. Et ideo cum nō pōt directe succedere nō poterit per obliquuz. i. per datōem in dotem. Alij dicunt q̄ si ipse potest reperire eque bonum maritum filie si aliam rem det in dotem: et tunc non poterit. als sic. quia pater debet indagare filie meliorem virū quē poterit inuenire.

¶ Septimo quero. Pone sunt duo domini: a q̄bus emphiteota rem emphiteotā tenet. ipse emphiteota vendit rem de consensu vniuz. 2 sine cōsensu alterius. an tota cadat in cōmissum. Dic q̄ non cōmittitur nisi pro parte illius. quia nō debz in plus puniri: q̄ deliquerit. ff. de his qui. vt indi. l. heres.

¶ Octavo quero. quid si emphiteota sine cōsensu domini rem emphiteoticam vendidit 2 tradidit 2 postea redemit eam. nunquid cadat in cōmissum.

sum. Dic q̄ sic: quia ius quesitum alicui sine facto eius sibi auferri nō pōt. Sed pena cōmissa ē que sita dño ex quo emphiteota rem alienauit. vt bics ergo r̄.

¶ Nonno quero. Pone q̄ est p̄trouersia inē dñim 2 emphiteotā super re emphiteotica 2 pendēte cōtrouersia emphiteota soluēbat pensionē soluens do 2 prestando. q̄ nihil soluēbat noie pensionis. postea dñs obtinuit: nūquid res cadat in cōmissum. Videtur q̄ nō: quia licitū est sibi variare. ff. de colla. bo. l. nōnūq̄. Et ideo lz ipse dixerit q̄ nō soluēbat nomine pensionis: tamē poterat variare. ergo r̄. Sed dico cōtrarium: quia vbi ipse soluit: quid. ipse pōt eligere in quaz causam magis soluere velit. ff. de solu. l. j. ergo cum ipse p̄status fuerit se nō soluere nomine pensionis: in aliā causam videtur solutum quare r̄. Et quia circa vñū 2 idem nō est licitum variare.

¶ Decimo. Pone: Quidam est tutor cuiusdā pupilli: quo pupillo idem tutor tenebat rem in emphiteosim. 2 ipse administrauit rem pupilli per. v. annos: nunq̄ soluēdo pensionē. an cadat in cōmissum: Dico q̄ res cadit in cōmissum. quia iste tutor debuit exigere a seipō. ff. de ne. ge. l. si pupilli. Nec pe.

¶ Undecimo. Pone q̄ emphiteota vendit rem deinde re integra discessum est a contractu venditionis per consensum: quod potest. Nūquid debetur laudemium. Dico q̄ sic: quia illa venditio est inter contrahentes perfecta: q̄z solo consensu contrahatur obligatio. facit de acti. 2 obli. l. consensu. Cum ergo venditio sit perfecta: 2 ius quesitum domino sine facto suo per consensum parum sibi auferri non potest. Non ob. quia dominus debet habere laudemium: quia mittit nouū emphiteotam in possessionem. L. eo. l. fina. Dico q̄ non stetit per eum quominus mitteret. Ideo perinde haberi debet ac si cum nihilisset. Idē pe.

¶ Duodecimo. Pone q̄ res emphiteotica fuit vendita 2 tradita 2 debetur laudemium deinde fuit retradita. Nunquid debetur aliud laudemium. Dic q̄ aut fuit tradita ex noua causa. et tunc aliud debetur laudemium. quia ista secūda traditio est similis prior: sed ex prima debetur laudemium: ergo 2 ex secūda. Et est ratio: quia ad multitudinem traditionum sequitur vultitudo laudemio: um. L. de ser. fu. l. quicūq̄. aut fuit tradita ex antiqua causa. 2 tunc nō debetur laudemium. Idem pe.

¶ Tercio decimo. Quid si plures habentes fundum emphiteoticū cōmunem: diuidunt inter se 2 vtruz debeatur laudemium. Rñ. qui s. q̄ sic: quia diuisio est alterius partis ab inuicem alienatio. Quod patet. quia in re cōmuni: ante diuisionem non licet dare partem quin quilibet habeat partem suam. licet post diuisiones quilibet efficiatur dominus partis sue diuic. ff. de le. ij. l. meuius. S. duobus. Item quia in diuisione requiritur cautio de euictione. ergo est alienatio. sed ex alienatione debetur laudemium. ergo r̄. Item quia in cōmissum diuisione est p̄mutatio. sed p̄mutatio est de qua

[Marginal notes in the left margin, partially cut off and written in a smaller, cursive hand.]



¶ Digesimo secundo pone. plures sunt cohere- des z omnes pensionem solunt preter vnum nu- quid puidicetur soluentibz. Rñ. glo. in. d. c. fi. di- cit q nō puidicatur soluentibz; dñm dco soluāt totam pensionem. z postea agent contra non sol- uentem.

¶ Digesimo tercio. Quid si emphiteota probet p duos primos annos in eccliaisticis: vel per tres i secularibz pensionem soluisse. lz antea p. x. annos nō soluerit. An possit expelli. Rñ. Ho. dic q nō.

¶ Digesimo quarto quero. an epbiteota sine vo- luntate dñi possit donare. Rñ. glo. in. l. fi. L. e. di- cit q sic. vt. L. de fun. pñio. l. j. l. x. z. insti. loca. §. adeo. Itē pōr pignori dare. Itē tenet glo. i. c. fi. de loca. Itē Ho. Itē Inno. quare aut epbiteo- ta possit rem emphiteotaria donare sine volunta- te dñi z nō vendere. Jo. an. mouet hac rōne. Nā venditor: habet solum affectōem ad pñecium. vñ satis est sibi q pñecium consequat a dño. Et ideo cum nullum interesse possit pñedere: voluit ius; vt potius vendat dño q extraneo. Sed in dona- tione donator: habet respectū ad psonā. Nā forte vult donare vni ppter merita sua: vel vt illum ob- liget: que rō cessat in dño: quia nō habet illam af- fectōem ad dominū. Sed Bar. in. d. l. fi. tenet cō- trariū. Dicit enī q lz emphiteota fisci seu republī- ce possit donare: non tñ emphiteota priuati. Rō est. qz fisci ius suum petere potest a quacūq; p- sone. Sed priuata persona nō pōt petere pensio- nem a donatario: cum non cōtraxerit: cum eo: sed habet necesse agere rei vendicacōe. Et panoz. i. d. c. fi. dicit q tenēdo hāc opinionē. Bar. possz dici q emphiteota ecclie possit alij donare: qz ecclia equipatur fisco in pñilegijs suis. Juxta no. in. c. j. de in integ. resti. z in. l. fi. L. de sacrosan. ecclie. Sz possit artentari generaliter q alia opinio sit ver- or: saltē qñ donatio fit saluo iure dñi. nā res trāsit cum onere suo. ad hoc. c. ex lris. de pigno. Et em- phiteota alienādo rem ecclie: pōt alienare sine iu- ris solēnitare fm Jo. an. quia hoc casu nō alienat ius ecclie: sed ius competens emphiteote.

¶ Digesimo quinto. Quid si res ex toto perierit. an emphiteota teneatur ad pensiones. Rñ. Pa- noz. vbi supra dicit. q ppter damnū rei emphiteo- ticarie nō liberatur emphiteota a pensione nisi to- ta res perierit. ar. in. l. j. L. e. Et bec opinio est cō- muniō: licet aliqui teneant opposituz. z rō est: qz emphiteota soluit pensionē in recognitiōez domi- nij directi: quod remāsit penes dñm. Ideo qñ diu- durat substantia rei. semp subest causa soluēdi pē- sionez. lz Bar. in. d. l. j. dicit se hoc intelligere: qñ emphiteota potuit tantū colligere q pōt pensio- nem soluere. Sed hoc dicitur nullo iure pbatur fm Panoz. Nec putat verum. nam fm hoc non esset differētia inter emphiteotam z colonū. Itēz ppter sterilitatem cōtingētes in fructibus quā- tumcūq; maximam nō fit remissio emphiteote p parte damni. licet aliud sit i colonū. Ratio diuer- sitatis: quia colonus videtur cōduxisse sub qua- dam tacita cōductiōe fructuum futurorū. Et ideo illis deficiētibz fit remissio pro rata. Sed em-

phiteota soluit in recognitiōem dominij. z ppter bec pericula emphiteota solet longeminus solue- re q colonus. x. q. ij. hoc ius. Et de hoc solent da- ri versus. Si res perit tota: liberabitur emphiteo- ta. Sed si pro parte: nulla liberabitur arte. Et bec faciunt ad questiōem notabilem z quotidianam. fundus datus in emphiteosim nō potest coli p- pter guerram. nūquid teneatur emphiteota hoc tempore soluere pensionem. Cōmuniōz opī. legi- starum z Bar. in dicta. l. j. est q non. quisequipa- rant fundum inundatum esse: vel captum ab ho- stibus. vt. l. cum vnus. §. si. ff. de bo. au. iudi. pos. Sed si fundus est inūdatus: est deperditus. l. iij. §. labeo. ff. de acqui. pos. ergo z captus ab hostibz Contrarium in facto consuluit. d. Car. padue. Et idem postea totum collegium paduanum: vt re- fert Panoz. in dicto. c. fi. Notū pñcipaliter per. l. j. in fi. L. e. que requirit q substantia ipius rei pe- nitus ledatur: quod nō cōtingit quādo nō potest coli propter timorem hostium: nam reperiret eo tempore emptorem. z sic in recognitiōem dominij debet soluere canonem: maxime cum guerre sint temporales. Et hanc opinionē putat Panoz. ve- riorē. nisi esset totus fundus captus ab hostibz z nō eēt spes de recuperacōe: quo casu posset pcede re opinio cōtraria.

¶ Digesimo sexto quero ecōtrario. quid si res em- phiteotaria augeatur. an augebitur pētio. Rñ. Bar. in. l. j. L. e. concludit q nō. immo putat q indistincte omne augmentū pertineat ad ipm em- phiteotam vt qd iuris est de diminutiōe. Itēz de augmento.

¶ Digesimo septimo. nunquid destructa re em- phiteotica. puta: domo ex igne sortuito: si postea reparatur: teneatur emphiteota adhuc soluere ca- nonem. Rñ. Quidam dicunt q nō: quia illud di- citur nouum. Quod videtur intelligendum si illa domus ex toto destructa sit. als secus. vt dictū est s. q. rrv.

¶ Digesimo octauo. Pone emphiteota nō soluit canonem per biēnium: dominus dicit illum cecidisse a iure suo. Ille allegat q dominus tenebatur si- bi in tāta vel maiori quātitate. nūquid incidat iur- penā. Dic fm panoz. in. c. bonafides. de depo. q nō: nam ille qui cōpētat dicit soluere. vt in. l. am- plius. ff. rem ra. ha.

¶ Digesimo nono. Quid si ipse emphiteota non soluit. sed alius. an cadat a iure suo. Lu. ro. dic q nō. per. l. forma. §. si cum ego. ff. de cēst. Et plus di- cit q tercio soluēte nō solum nomine emphiteote sed etiam simpliciter vel nomine suo. emphiteota nō priuatur iure suo. d. l. forma. ad hoc facit quod notat Bar. in. l. cum seruus. de ver. obli. vbi dicit q si testator: picturam certo loco fieri mādauit. re- peritur pictura facta nescitur p quem. dicit q sus- ficat qstium ad pene euitacōem. vt in aut. hoc am- plius. L. de si deicōmil. z ad penam ex cōmunica- tionis que consueuit apponi ex constitutione epi- scopi contra non implentes voluntates defun- ctorum.

¶ Digesimo. qd si dñs fac pactū: vt nō liceat epbi



# Emptio

teota expellere: etiā si nō soluat. an valeat tale pactuz  
ter. in. l. ij. l. e. videt inuere q̄ sic. In contrariū  
facit. ff. de p̄ca. l. cum p̄caro. Dic fm Bar. in. d. l.  
ij. q̄ pactū: qd̄ est p̄tra substantia lia cōtractus facit  
p̄tractū ip̄o iure nullū. vt. d. l. i. cū p̄caro. Sicut si  
aliquis faceret pactū: q̄ esset venditio sine precio.  
Sed si pactū fiat p̄tra accidentalia p̄tractus: vel cō  
tra naturalia: tunc valet pactuz. vt. l. pacisci. ff. de  
pact. Adodo ad propositū. siquidē fieret pactum  
q̄ non teneret ad soluendū canonē: non valeret:  
q̄ esset cōtra substantia lia cōtractus. Si v̄o sit p̄  
ctū q̄ lz nō soluat non possit aliter cogi. Istud pa  
ctum est cōtra naturalia p̄tractus. z iō valet.

**Trigesimo primo.** Quid si elapso termino dñs  
recipiat pensionē oim annoꝝ: quibz est cessatum.  
An postea poterit deici. glo. in. l. ij. l. e. dicit q̄ nō  
Bar. v̄o fm Jacobū de are. dicit. Aut quis p̄mo  
expulit z postea vult petere pensionē z p̄t. vt in  
aut. qui rem. l. de sacrosan. eccle. Aut p̄mo p̄ce  
pit pensionem z postea vult expellere. Et tūc aut  
p̄cepit pensionē t̄pis p̄teriti t̄m: z adhuc p̄t. expel  
lere. vt. ff. loca. l. colon. Aut recepit pensionē etiā  
tempis futuri. z tunc nō p̄t eū expellere: nisi fue  
rit p̄testatus. Ita dz intelligi. d. glo. hec Bar. in  
d. l. ij.

**Trigesimo secundo.** quid si emphiteota p̄misit  
penā si nō soluerit p̄sionē p̄tractu p̄manēte i sua  
firmitate. Ille nō soluit. dñs vult eū expellere. ille  
offert penā: z dicit se nō esse expellēdum. Dic fm  
Azo. z Do. nihilominus eum eē expellēdū: q̄ pe  
na gr̄a seruātis pactū fuit apposita.

**Trigesimo tercio.** quid si ei. qui debebat soluere  
pensionē successit heres ignorans. z pp̄ ignorantā  
nō soluit. Glo. in. l. ij. l. e. dicit. q̄ restituit heres  
de equitate. qd̄ placet Bar. ibi. idē tenet glo. z dy.  
in. l. cū fili. S. in hac. ff. de ver. ob.

**Trigesimo quarto.** Quid si dñs: cui soluēda erat  
pensio mortuū ē. z sic iacēte hereditate trāsiuit biē  
niū vel trienniū. Nunquid possit eici emphiteo  
ta: Rñdeo p̄ p̄dicta q̄ nō.

**Trigesimo quinto.** quero. quid in minore. An  
currat libi. t̄ps si nō soluat. qd̄ dicit q̄ nō p̄ tex.  
in. l. si. l. in q̄. ca. in inte. re. nō est ne.

**Trigesimo sexto.** quero. q̄s recepit ep̄biteosim  
p̄ se z suis filiis z nepotibz. si primus vel secundus  
deliquit: circa ip̄m p̄tractū emphiteosis nō soluē  
do canonē: vel alienādo sine licentia dñi. An no  
ceat sequentibz. Rñ. Bar. in. l. cum qui. ff. de in  
terdic. dicit q̄ sic. Sz si al̄s delinqueret: pp̄ quod  
bona publicarent: ista bona debēt remanere. ap̄d  
filios z nepotes: q̄ nō trāseūt ad eos vt ad hēdes  
sz hñt iure suo. vt. l. vt iureiurādi. S. si liberi. ff. de  
ope. libe.

**Trigesimo septimo:** qd̄ si filius renūciauit he  
reditati patne. an p̄d̄t retinere ep̄biteosim. Bar. i  
d. S. si liberi. dicit q̄ sic in casu p̄posito. s. q̄n recipit  
emphiteosim p̄ se z suis filiis z nepotibz: vt dictū  
est. Secus si poneret etiā illud verbum hereditibz.  
nā tūc debetur filiis: ita demū esse sint heredes: q̄  
tūc cōcessio requirit vtrunq̄. s. q̄ sit filius z heres  
Ita dicit text. in aut. de nō alie. S. emphiteosim.

Et ideo feuda que transeūt ad filios: vt filios: ita  
si heredes sint dicuntur venire in hereditatis pe  
titiōe. vt in. litem vidēdum. de peti. here. Et ideo  
dicē: sum in emphiteosi: que requirunt hoc. l. ali  
quem eē filium z heredem.

**Trigesimo octavo.** pone. filia ē instituta heres  
in certa re. z est iussa esse contenta. z q̄ plus d̄ bo  
nis suis petere nō possit. an nō obstāte hoc possit  
habere regressum ad bōa emphiteotica. Rñ.  
Bar. in. d. S. si liberi: dicit q̄ dicta verba debent  
intelligi. q̄ plus de bonis suis petere nō possit in  
re hereditario. sed nō debet parari eo iure: qd̄ ha  
bet vt filia nō vt heres. vt de iure emphiteotico  
z patronatus. Et posito q̄ pater possit filiaz p̄  
uare ex dispositiōe sua ab emphiteosi: tamē illa ver  
ba hoc nō important. Et per p̄dicta Bar. ibi in  
fert. q̄ si pater instituit filiaz in certis rebus: z in  
sit esse contētā. z q̄ plus de suis bonis petere nō  
possit: pone q̄ res ille sint vltra legitimā: modo si  
lia vult dotem maternā. An possit. Rñ. se cōsu  
luisse q̄ sic. quia bona intelliguntur deducto ere  
alieno. p̄o hoc. l. bonorum. de verb. sig. z. l. sub  
gnatum. eo. ti. Adodo filia petit dotē: tāq̄ es alie  
num: nec petit d̄ bonis suis. quia illa intelligunt  
deducto ere alieno. Ita etiam in p̄cedēti. q̄ filia  
petit emphiteosim: vt es alienuz. nō vt de bonis  
defuncti. Nec Bar.

**Trigesimo nono.** pone. Aliquis accepit fundū  
in emphiteosi in p̄o se suisq̄ filiis. an intelligatur  
de naturalibus: Rñ. Spec. videtur tenere q̄ sic  
Sed Bar. in. l. et facto. S. si quis rogatus. ff. ad  
tre. dicit hoc posse esse verum in emphiteosi data  
a p̄uato. Sed in emphiteosi data ab ecclesia cre  
dit q̄ non intelligatur de naturalibus aliquo ca  
su. De illis etiam non cogitant ecclesia. nec p̄sū  
mendum est q̄ cogitauerit p̄opter dignitatem. z  
quia tales naturales nō possunt haberi sine pec  
cato mortali.

**Quadragesimo.** quero ad quātū tempus con  
trahatur cōtractus emphiteoticus. Rñ. aliquan  
do contrahitur ad tempus. puta ad decem vel vi  
ginti annos. In quo etiāz succedit heres vsq̄ ad  
illud tempus. Aliquādo cōtrahitur imperpetuū  
z tunc nō aufertur emphiteote nec etiam heredi  
bus eius: donec soluerit canonē. Possessio tamē  
ecclesie nō potest de nouo dari in emphiteosim p̄  
petuo. extra de re. eccle. nō ali. nulli. Et fm glo. in  
cle. j. de re. ec. nō ali. dicitur perpetuo fm iura cuz  
datur ad. x. annos vel vltra. nam ad modicū tem  
pus dari p̄t quod dicitur vsq̄ ad nouem annos  
inclusiue. Si tñ possessio ip̄a erat p̄ius emphiteo  
tica z peruenit libere ad ecclesiam: bene poterit in  
emphiteosim dari etiam perpetuaz fm quosdā.

**Emptio et venditio.**  
De natura emptionis est. q̄ ex quo cō  
tractus initus est pertineat. lucrum z  
periculum rei empte ad emptorem: lz res tradita  
non sit. i. i. e. ti. S. cum autem. ff. de peri. z cō. rei  
ven. l. id quod. Unde dat̄ regula talis. Lū ven  
ditio fit iure z sine scriptis certe speciei que degu

# Emptio Fo. LXXIII.

stationem non erigit: omne periculum spectat ad emptorem: excepto casu publicationis: nisi pactus culpa: vel mora. inueniat: vel calliditas. Pure id dicitur. quia si conditio nalis esset venditio an eum tum conditio nalis: periculum pertinet ad venditorem. vt. ff. de peri. et co. l. illud. Sine scriptis. Id dicitur: quia si in scriptis fiat: periculum spectat ad venditorem ante scriptura perficiatur: q: quo usq: facta sit: neuter agere potest. L. de fid. instru. l. contractus. Dicitur autem contractus fieri i scriptis: quando conuenitur q: aliter no valeat q: facta sit exinde scriptura. L. de proba. cum res. Secus si a principio simpliciter strabatur. et post ad probationem fiat inde scriptura. ff. de pig. l. contra bitur. Lerte ideo dicitur: quia si sub alternatione vendam tibi stichum vel ticium: periculum primi spectat ad venditorem: secundi ad emptorem: vt si stichus mortuus est dabitur ticius. ff. de contra hen. empti. l. si in emptione. S. si emptio. Speciei ideo dicitur: quia si in genere fiat venditio. puta: vendo tibi hominem: non dico quem: nunq: ad emptorem spectat periculum: quia quod in genere debetur perire non potest. ff. ad l. fal. l. in ratio ne. quia hic vendit certu de incertis.

¶ Quid autem si venditur incertuz de certis. puta: vendo tibi vinum de seruis meis: vel decem corbas ex hoc dolio. vel. vij. sextaria de isto caspo. Dic fm Dostie. et dir. q: si omnia pereant emptor repent precium: si ipsum dedit et sic non pertinet periculum ad eum. Que degustationem non erigit ideo dicitur. quia si degustationem erigat et vendatur in specie: pertinet periculum ad emptorem post degustationem. sed non ante. ff. de peri. et co. rei. vendi. l. si vina. nisi vinum vendatur ad mensuram in certa die quia tunc habet venditor: potestatem mensurare: vel offerre: vt mensuret. ff. e. qd sepe. S. in his.

¶ Quid si emptor nolit mensurare. Rn. fm Dir. l. i. q. venditor: potest mensurare et effundere coram rebus: si vasa sunt sibi necessaria: vel ppter vindemiam vel propter nouam rationem z iusta ff. de peri. et co. rei. vendi. l. i. S. vltimo. z l. ij. Excep to casu publicationis. quia si fundus venditus: fuerit publicatus causa maleficij: periculum pertinet ad venditorem. ff. lo. l. si fundus. bec Hoff. et Dostie. Nisi pactum ideo dicitur. quia licz vendi tor: de natura contractus teneatur d dolo lata culpa. z leui: non tamen tenetur de casu fortuito. ff. d peri. et co. rei. ven. l. custodiam. et. l. si vendita. Sz per pactum tenetur. ff. de peri. et co. l. si in venditi one. De casibus specificantibus tui de quo dictu est s. Casus fortuitus. Vel culpa scilicet precedente: insti. e. S. cum auz. Vel mora: quia tunc spectat periculum ad morosum. etiam si res peritura erat penes alium. de leg. j. cum res. hoc intellige in foro contentioso. Secus in foro anime. Sed vltima mora semper nocet dicta. l. illud. Vel calliditas. q: si venditor: affirmauit bonitatem duraturam impuatur ei: vel sciebat bonitatem non duraturam et tacuit. ff. de peric. z co. l. si quis viam. Et hoc est

contra illos qui adulterant vina ex admixtione alius cuius boni vini cum alio corrupto quod postmodum vendunt tacentes huiusmodi admixtionez Et per predicta tenentur ad restitutionem de omni damno vel interesse: quod ementes habuerunt: vel de eo plus quod habuerunt ex huiusmodi ratiurnitate. Item de natura huius contractus est q: sicut periculum ad emptorem pertinet. Ita et emolumentum. vt extra de regu. iur. qui sentit li. vj. Et ideo quod per alluionem accrescit: et fructus et partus ad ipsum emptorem spectat. L. de act. emp. l. fructus. et. l. penul. Alluio autem dicitur incrementuz latens. Et quicquid agro med per alluionem flumen adiecerit: meum est. Secus si incrementum est apparenz.

¶ Quid si dolus dat causam contractui. Dic vt dictu est supra. Dolus. Adde tamen qd notat panoz. in. c. quia pleriq: de immu. ecd. q: dato: q: dolus non det causam contractui: nec incidat in contractum si emptor: sciebat re plus valere et v cndi to: ignorabat: q: in foro anime tenetur restituere quod plus valebat: quia egit contra iusticiam naturalem: decipiendo proximum: saltem re ipsa ut precio.

¶ Quid autem si vterq: fuit ignorans: sed re ipsa venit decepto in precio an superueniente scientia: teneatur restituere illud in quo alius fuit deceptus. Pone exemplum. Quidam simplex habet lapidem preciosum: quem vitreuz esse credit. Itē ille qui emit similiter credit esse vitreum. Quid iuris. Quidam dicunt q: emens in aliquo no tenetur ad restitutionem: quia per emptiorem bona fide factam: talem lapidem acquisiuit. Sed Panoz. credit q: teneatur ad restitutionem si a principio emisisset pro vero valore: si illum sciuisset. Secus si illam rem non emisisset pro illo precio. debet tamē restituere rem: si alter vellet restituere precium. ex quo non vult supplere iustum precium. ar. bonu in. l. in fundo. ff. de rei vendi. et in. l. si quis. cuz aliter. ff. de ver. ob. vbi parificantur deceptio re ipsa et ex proposito. Et propter hoc Bart. in dicta. l. si quis querit. Dicitur in instrumento venditiōis dedit rem pro tanto: et illud quod plus valet dedit et donauit. An propter hoc cessabit remediuz dicta. l. si quis. et remedium. l. ij. L. de rescin. ven. que loquitur. de deceptione ex proposito. Barto. respondit q: si venditor sciebat valorem rei. tunc per talia verba cessant remedia dictarum legum. Sed si hoc ignoabat: tunc per talia verba habebat animum donandi nisi modicum. vt. l. si libertus. ff. de ope. li. et. l. bec adiectio. de verbo. signif. Et ideo si quantitas est magna apparet q: in hoc contractu donationis est leuis: et sic habebit remedium dictarum legum. Et Barto. dat cautelam. vt in instrumento dicatur. Et illud qd plus valet: siue sit quantitas modica: siue immodica dedit et donauit zc. vel renunciet beneficio dicta lege secunda. et similitum: quod tantundem impotat.

scanda que tranfit ad filios...  
les sine dicitur...  
in. l. cum videtur...  
m in emptio...  
si filium...  
q: quomodo...  
vt. et est...  
perire no...  
regressum...  
d. si liber...  
q: plus de...  
tario. sed...  
ia no vt...  
tatis. Et...  
uspositio...  
d impoant...  
pater insti...  
neciam: q...  
ne q: res...  
otem mat...  
a qua bona...  
hoc. bono...  
o. n. dolo...  
pater d' bono...  
e alieno. Ita...  
utresque...  
Der Bar.  
nono pone...  
im pro se...  
nus: Rn. Spec...  
in. l. et fact...  
e possit esse...  
Ded in emptio...  
intelligatur...  
etiam non...  
t q: co...  
naturales...  
mo quod ad...  
tus emptio...  
ad tempus...  
i quo etia...  
aliquado...  
tur emptio...  
e soluerit...  
est de nouo...  
ere. ecce...  
no ali. nulli...  
no ali. dicitur...  
no ali. vel...  
i quod dicitur...  
i tu possessio...  
mit libere...  
im dari etiam...  
Optio et venditio.  
De natura...  
tractus...  
n rei emptio...  
l. i. e. n. s. cum...  
quod. Quid...  
are: sine...  
n



cium rei aliene. si quisq; in re sua erit moderato: et arbiter. l. in re mandata. l. ma. et in dicta. l. dudum. Quod est valde notabile. Et facit q; in istis localibus et gemmis et huiusmodi que non sunt necessaria ad vitam: sed potius ad pompam et ornatu: que appreciantur communiter iuxta affectionem hominum: possit unusquisq; precium pro sue libertate voluntatis apponere. Secundo casu principali scilicet cum quis rem suam non exponit venale. Et tunc aut subest necessitas. et possunt exuberantes compelli ad vendendam iusto precio ea que sunt necessaria ad vitam ordinari. Et sic servatur tempore caritatis: quia tunc omnia victualia debent esse communia. Ad hoc text. cum glo. in. c. sicut hi. xvij. distinct. vbi concluditur. q; licet indigentibus agere contra divites ad victualia pmunicanda. Tamen cum implo ratione iudicis vt appellat.

¶ **¶** Vtrum negociando liceat aliquid carius vendere: q; sit emptum? R. n. fm. Thomas. vbi supra nihil prohibet lucrum ordinari ad aliquem sinez necessarium vel honestum. Et sic negociatio licita reddetur. Sicut cum aliquis lucrum moderatum quod negociando querit: ordinat ad domus sustentationem: vel ad subueniendum indigentibus. Aut etiam cum aliquis negociationi intendit propter publicam utilitatem. ne scilicet res necessarie ad vitam: patrie desint: et lucrum expetit: non quasi finem: sed quasi stipendium sui laboris de hoc dictum est supra. Avaricia. Et sic potest q; carius vendere q; emit. hoc tamen non potest regulariter. nisi fuerit mutatum precium ratione forme. temporis: vel loci. vt notat De. de ancha. in. c. j. de vsu. in. vij. Et inter mutationes forme videtur expresse comprehendi: si quis emerit merces in magna quantitate: et minutim vendat. Solent enim res in magna quantitate communiter meliori foro vendi. Et pro hoc videtur facere quod dicit Aristoteli. q; quicumq; rem comparat. vt integra et immutata vendendo lucratur: ille est mercator: qui de templo dei cijat. Tamen ad hoc ruder Alsten. fm. Alexan. angli. q; facienda est vis in hoc q; dicit rem integram et immutatam. Loquitur enim de illo qui in negociando intendit lucrum tanq; finem vitium et cupit sine labore et sollicitudine et avaricia divitias congregare. Vnde predictusq; verbum non habet locum in eo qui negociatur propter propriam necessitatem: vel reipublice utilitatem: vel proximi pietatem. nec etiam in eo qui vendit rem immutatam q; tum ad substantiam: mutatam tamen q; tum ad locu: quia talis ratione laboris et periculi: vel expensarum famulorum: vel apothecae et huiusmodi: licite potest querere mercedem. nec etiam habet locum in eo qui in emendo considerat empti rei periculum in seruando: quia potest deteriorari et cremari: vel furto perdi: talis enim potest mercedem querere ratione incertitudinis euentu futuri et susceptionis periculi. Vnde in emendo non est certus. vt integram et immutatam vendendo lucratur. Et plus dicit archi. f. Donec mercator: emit aliquid pro decem. et in eade

ciuitate vel domo absq; vlla traiectione mercium. vel modica: et sine aliqua melioratione rei empti et huiusmodi: vendit pro. xij. An hoc liceat. Respondit q; sic dummodo iustum precium non excedat.

¶ **¶** Item pone. vis mihi librum vendere. p. decem et ego si intendo emere: nisi prius inueniam q; emat a me pro. xij. et postq; vendidi alteri. emio a te: et do tibi decem: et teneo duos. An possim: et cui teneo: Respondet Ar. f. q; iustum precium reru non consistit in indiuisibili: licet in quadam latitudine vt dictum est. Ideo si emens librum pro decem. Eum vendit pro duodecim. Iusto tamen precio: vt quotidie contingit. non videtur condemnandus quinimo si alis non erat empturus: nisi primo certificatus de lucrando duo fuisset: dummodo: vt dictum est: iustum precium no excedat de industria videtur laudandus.

¶ **¶** Pone. dedisti mihi librum vel vestem. vt venderem pro decem vendidi pro duodecim. An possim tenere illa duo: vel debea tibi: vel emptori reddere. Respondet Ar. f. supra q; venditi sufficere debz lucrum quod inde psequitur. puta nisi pro libra. vnde de iste medius vendens: cum purum ministerium gerat pami tradentis qui sibi constituit certam mercedem pro labore suo: quicquid superuendit: totum tradere debet primo vendenti: et non ementi: nisi forte plus iusto precio vendidisset. quia tunc restitueret tenetur emptori. et non primo venditori.

¶ **¶** Vtrum venditio reddatur iniusta propter defectum rei vendite: vel etiam propter latentem eius bonitatem? Respondet fm. Tho. scda scda. qone lxxvij. Circa rem que venditur triplex defectus considerari potest. Primus quidem fm. speciem rei vtputa. si venditur auricalcum pro auro: aut vinum mixtum aqua propuro. Secundus defectus est fm. quantitatez ponderis vel mensure: vt si q; vtatur scienter. deficienti pondere vel mensura. Tercius est ex parte qualitatis puta si animal infirmum: vendatur quasi sanum. In his tribus casibus: si quis venditor: scienter offenderit fraudem committit. et illicita est venditio: et ad restitutionem tenetur. Si vo eo ignorante aliquis predictorum defectuum in re vendita fuerit: venditor: quidem non peccauit. tamen cum ad eius noticiam peruenerit: tenetur damnum recompensare emptori. Et ex his patet q; illicitum est vendere aurum vel argentum alchimicum pro vero: quia non est adeo purum sicut verum: nec habet omnino easdem proprietates: sicut proprietatem letificandi aut q; valet contra certas infirmitates huiusmodi. Si autem per alchimiam fieret verum aurum: non esset illicitum vendere pro vero. quia nihil prohibet artem vti aliquibus naturalibus causis ad producendos naturales et veros effectus. vt dicit August. in libro de trimi. Vide de hoc Panos. in. c. ex traurum. de sor. vbi fm. Oldra. concludit. q; scientia alchimie no e prohibita. et dicit q; in hoc vna species non transmutatur in aliam diuersam: cum omnia metalla procedant ex eodem fonte vno primitio. videlz ex sulphure et argento viuo. Sz vbi

## Emptio

est melior influentia astrorum sibi producitur metallum preciosius unde per influentiam astrorum cum lapidibus et cum herbis quibus insunt multe virtutes potest naturaliter una species metalli conerri in alia magis preciosam.

**¶** Et circa defectum mensure queritur. an excusetur tabernarius dantes mensuras vini diminutas. scilicet versus ad collum dolij. vel alterius mensure cum hoc sit de more tabernariorum. **Rñ.** archi. f. dicit quod non excusantur. quia ementes decipiunt. cum intendant recipere plenam mensuram. et pro voluntate ipsorum diminiunt. Nec consuetudo excusat quod dicenda est corruptela. nisi hoc faciant. ut se servent in damnum. vel cum aliquo lucro et rationabili. ut quia alii non lucrarent si plenas mensuras darent. quia oportet precium augere in quo non inveniunt emptores. vel paucos. Sed certe casus. quid de mulieribus que sunt more patrie dant lanam vel linum ad nendum vel filandum. et putant filatum ad rationem. xij. unciarum. pro libris. quando hoc scit qui laborat illa filando. si non soluit de. xij. unciis nisi pro una libra. Respondit qui super. quod proprie hoc non est fraus. quia non decipitur cum sciat sic debere solui. et sic intelligitur pactum cum a principio sibi datur opus. Scienti enim et consentienti non fit iniuria quibus turpis videatur mos.

**¶** Circa defectum qualitatis queritur. quid si quis vendat equum. et pro paucos dies moritur. an vendens teneatur restituere precium. **Rñ.** Panor. in c. iniustus. de rerum permutatione. post Ly. dicit quod aut moribus notus erat veritas. et non competit aliquod remedium. quia scienti et. Aut uterque ignorabat et competit actio quanti minoris. non autem ad totum damnum. Aut sciebat alter trahi. Et si emptor sibi impetatur. ratione predicta. Si venditor teneatur ad omne interesse. quod inde passus est emptor. non solum ad precium. ut in l. Julianus. ff. de act. emp. nisi interuenisset pactum. ut non teneret.

**¶** Sed quid si emptor fuit minus diligens. **Rñ.** Ly. quod nihilominus teneatur venditor. quod licet emptor fuisse in quadam culpa vel negligentia. tamen venditor fuit in dolo. quod non patefecit vicium. et dolo suspendit culpam. ut in l. Item si obstetrix. ff. ad l. aquil. Jo. an. tamen post alios dicit quod si equus venditus infra triduum moritur. et reperitur habere eorum marcidum. presumendum est illum morbum tempe venditionis habuisse. et hoc presumitur ex paritate temporis. De eo autem qui vendit equum pro morbo solo et umbrato. et alijs defectibus. vide §. Arbitrator.

**¶** Quero de. q. quotidiana. Vendidi tibi fundum expressis omnibus et declarata mensura terre. puta dixi quod erat duorum modiorum. nunc autem reperitur in maiori quantitate. an id quod plus est cedat venditori. vel emptori. **Oldra.** concludit quod quibus loquens videtur terminis denotantibus certum numerum vel mensuram. et agit ad supplementum quando. scilicet exprimit conceptum suum. incipiendum a numero vel mensura. Quandoque videtur terminis denotantibus speciem. seu corpus.

licet adiciat certum numerum vel mensuram. Et tunc illud quod est plus cedit emptori. quia hoc casu. numerus. vel mensura videtur adiectus loco demonstrationis que licet sit falsa. non viciat nec minuit id cui adijciatur. ut in l. falsa demonstratio. ff. de p. d. et dem. Exemplum secundum. Vendo tibi tale fundum. sic definitur. qui est trium modiorum. Exemplum primum. ut vendis tibi terram quatuor modiorum in talibus confinibus. hec Panor. in c. per tuas. de dona. vel dic clarus quod aut precium taxatur per modum. et tunc emptor non plus potest habere. Secus si precium non taxatur per modum. quod tunc totum habebit.

**¶** Vtrum venditor teneatur dicere vicium rei vendite. **Rñ.** fm l. bo. vbi §. venditor. qui rem viciosam exponit vendendam. ex hoc ipso dat emptori damnum vel periculum occasionem. Damnum quidem. si propter huiusmodi vicium res sit minoris pretij. et ipse de precio nihil minuit. Periculum autem. si propter huiusmodi vicium. usus rei reddatur impeditus. vel noxius. puta si quis alicui vendat equum claudicantem pro veloci. vel donum ramosum pro firma. vel cibum corruptum aut venenosum. pro bono. unde si huiusmodi vicia sint occulta. et venditor non detegat est dolosa et illicita venditio. et venditor teneatur ad damnum reparationem. Si vero vicium sit manifestum. puta cum equus sit monoculus. vel usus rei et si non competat vni. potest competere alij. et venditor propter huiusmodi vicium subtrahat de precio quantum oportet. non tenetur ad manifestandum vicium rei. quia forte propter huiusmodi vicium emptor vellet plus subtrahi. et esset subtrahendum. unde venditor potest licite vicium rei subtrahere. Idem dicendum est. si quis habeat librum venalem. sed corruptum. non tenetur dicere eius vicium. dummodo subtrahat de precio propter huiusmodi vicium. ut dictum est.

**¶** Quid si aliquis portans merces ad locum. unde scit multos sequi se cum similibus quod si diceret. non posset suam adeo care vendere. **Rñ.** fm l. bo. mam vbi §. Venditor. qui vendit rem sine precium quod invenit. non videtur contra iustitiam facere. nisi quod futurum est non dicit. Si tamen diceret. vel de precio subtraheret. abundantioris esset virtutis. quibus ad hoc non videatur teneri ex debito iusticie.

**¶** Donec quis intendens nocere alij. scribit literam dirigendam alicui suo amico. admonens ut emat multum de aliquo mercimonio. ut aromantibus. lana et huiusmodi. quia erunt cara in futurum. quod nonuit esse falsum. et permittit sibi cadere literam in aliquo certo loco. vbi frequenter aliquis. quez odio habet conuersatur. ut eaz inveniam legat. et talia emat. et multum inde perdat. et totum hoc sequitur. Respondit Archi. florenti. quod talis mortaliter peccat intendens proximo suo nocere. non tamen tenetur satisfacere de damno. quia non dedit occasionem damni efficaciter. extra de iniuri. si culpa. non enim ita leuiter debuit credere. Et sibi imputet leuitatem suam. licet aliqui alij teneant quod talis

teneatur restituere. vt recitat sanctus Bernardi. in tractatu restitutionum.

**S**ed verte casum de quodam casu qui accidit venetijs. Cum quidaz magnus mercator literas accepisset a partibus orientis: vt emeret aromata multa: quia futurum erat vt precium eorum multum cresceret: quia inde transmitti non poterant ab illis partibus. Ille plectam literam dilacerauit et in terram frustra proiecit: nihil alicui dicens intendens illud facere: de quo cautus reddebatur. Sed alius tennis mercator litere illius frustra collegit: et in simul suis partibus coaptauit: et legit. Quo facto: cum hoc a nullo sciretur: accessit ad omnes apothecas: que habebant huiusmodi venalia. et certo precio emit. Cuius mercator magnus iret ad emendum: inuenit omnia vendita. Interrogat de persona emptoris: miratur nesciens factum: sed de numo percepit. Sicque licrum magnus quod ille sperabat et huiusmodi emptio: et alius sua industria sibi parauit sine iniuria eius: nec sibi in aliq tenebatur. An autem in dicto casu ille recolligens frustra literarum: et postea leges peccauerit moraliter? Respondet quod si talis legat vt sciat secreta eius: curiositas est. Si vt sibi prouideat: prouidentia humana est: nec peccatum. Quilibet enim licitum est sibi accipere rem que habetur pro derelicta: cuiusmodi est talis litera.

**Q**uid de mercatoribus qui inter se conueniunt: vt certo precio vendant: vel quod vnus solus tales merces vendat. Rñ. fm Hosti. pactum illicitum est. Et similiter si quis in ciuitate impetret vt sibi soli vendere liceat. quod si huiusmodi officium exerceat: debet fm leges suis bonis expoliari: et exilio perpetuo damnari. Si vero pcedentes puniri. i. officiales qui predicta pcedunt vel non puniunt. L. de mono. l. vna. vbi Azo per illam. l. concludit prohibitum esse: ne quis exerceat monopolium. i. singularem negociationem quod accidit: cum aliqui inter se paciscunt ne aliquem instruant in arte sua: nisi filios et nepotes: vel cum aliquo modo per pactum id facere nituntur: nisi soli commodum alicuius artis vel negociationis faciant. Dicitur monopolium a monos quod est vnum: et pola quod est venditio: vel a monos quod est vnus: et polis quod est ciuitas. Inde monopolium id est vnica negociatio in ciuitate. et per hoc vetita. Ideo monopolus dicitur qui solus vult esse in ciuitate venditor: vel emptor. Prohibetur etiam illud pactum: quod inter se faciunt vendentes vel negociatores: nisi certo precio vendant. Idem in balneatoribus: si conueniant ne aliter balneent: quod cum ea mercede: qua statuit. Idem in locatoribus rerum vel operarum suarum: maxime in scriptoribus si paciscuntur: ne opus ab altero inchoatum: alius consumet. Debent igitur esse cuiuslibet libera facultas in emendo: et vendendo: vel locando et conducendo: et circa precium et circa mercedem. Sed nec ordini ciuitatis grandia preuia licet statuere vel tarare. ff. ad l. Julia. de anno. l. vltimo. hec Azo. Item postquam exposuit quis frumentum vel aliam rem venalem in foro: potest compelli vt amplius illam rem ad domum portare non

possit: quousque illam vendat. l. nemo. la secunda. l. de iudeis. Item pro fertilitate in communi habenda et caristia vitanda. potest statui quod quilibet mercator: teneatur ire vel mittere ad alienas partes ad emendum granum in communi vendendum. et quilibet potest compelli ad hoc mutare pecuniam. l. vnica. l. vt ne. li. in compera. spe. se. ex. libro. x. et ibi glo. Item potest statui ne quis vltra indigentiam suam emat: ne alij res cariores vel incommoditatem habendi reddat. l. j. l. de epi. audi.

**Q**uid de his qui quouis modo faciunt vt anna carias vendatur. puta: impediendo: vel impediri faciendo: vel detinendo naues: vt nautas annonam conducentes. Dic quod tenentur ad restitutionem. vt ponant eam in bono foro: ac si ille naues venissent. et grauiter puniuntur. scilicet pena. xx. aureorum. l. ij. ff. ad l. Jul. de anno. et etiam corporaliter. l. annonaz. ff. de extraor. cri. Idem in illo qui facit munitionem bladorum: vt emendo omnem quantitatem bladorum que inueniri possit. et conseruando: vt temporibus minus fructuosis cari vendi possit. dicta. l. annonaz. Rusticus autem blada ad ciuitatem conducentibus bene licet emere in grosso: ad hunc finem: ne ipsi diu stant ad vendendum ad minutum: subducat ab operibus rusticibus. l. ij. ff. de mundi. Et non solum est prohibita congregatio granum: vt postea carius vendatur: sed etiam de quibuscunq speciebus: vel materialibus pertinentibus ad victum: vel ad quemcumque vsum: per ipsos solum vendendis in caristiam reipublice. vt dicta. l. vnica. Qui ergo dat arias in emptionem omnium aromatum ciuitatis: vt ipse postea carius vendat: cum preciauerit naues conducentes fore summerfas dicitur facere monopolium. et incidit in dictam penam: dicitur. l. vnice. Et tales tempore necessitatis et caristie possunt cogi: vt etiam minus iusto precio vendant. l. ij. §. cum in eadem. ff. ad l. ro. de iac.

**Q**uid de illis qui nec vendere: nec emere non uerunt: nisi cum mendacijs periurijs et iuramentis. Rñ. fm Ray. quotiens causa decipiens per iuramentum: vel mentium scienter: peccant mortaliter: et tenentur ad restitutionem. l. in quantum de ceperunt proximum. Et dicit glof. Ray. non distinguitur utrum deceperit in modico: vel in magno. hoc tamen intellige quo ad periuria et iuramenta: quia falsam scienter iurauit. Quo vero ad mendacia sine iuramento distinguitur. quia si in modico lesit proximum quem in multo non lesisset: mortale non debet iudicari. Si autem in multo proximum damificauit: vel in modico cum praua intentione perit: quia etiam in multo lesisset si potuisset: tunc in utroque casu mortale est. Si autem quis ignoranter dicit falsum: credens dicere verum: vel etiam si dicit scienter non intendens nocere proximo: sed se indidem conseruare: nec propter hoc rem amplius debito superuendit: tale mendacium potest dici veniale. Et de huiusmodi iuramentis vide infra iurare.

**Q**uodrum liber homo vel prius filius possit: vti

## Emunitas. 1.

di: Rñ. nō nisi solum: q̄ pater potest vendere filiū necessitate famis urgente. l. j. et. ij. l. de par. qui si. di. Ita tamē q̄ si reituaat emptori precium: sine a filio: siue ab alio quocunq̄: et quandocunq̄ ipse in ingenuitatem pueniat. In nullo autē alio casu licet patri filium vendere. Matri vō etiā urgente necessitate famis. nō licet vendere filium: nec etiā maritus eo casu potest vendere uxorem: q̄ vxor non est ita in potestate viri: sicut filius in potestate patris. Item liber homo efficitur seruus si patiatur se vendi ad precium participandum. in sti. de iur. perso. §. serui. Addit etiā archi. f. q̄ christiani non possunt redigi in seruitutem ratōe bellic: vel etiam capti non possunt licite emi in seruos vel empti vendi: et ab alijs emi. Sed bene infideles rediguntur in seruitutem. et emi possunt et vendi: capti in bello iusto q̄ si postea efficiant xpiani. nō tamen liberantur ex hoc a seruitute quous sit piuz hoc facere.

¶ **Utrum vasa sacra possunt vendi?** Rñ. ppter necessitatem possunt vendi in eadem forma alteri ecclesie. l. fancimus. la. p̄ma. l. de sa. lan. ec. Sz p̄fracta possunt vendi cuiunq̄. de ple. di. j. ligna. l. q. ij. hoc ius.

### Emunitas ecclesie. j.

Quā emunitatē habet ecclesia consecrata? Respon. fm Ray. habet primo. vt nullus inde per vim extrahatur nisi i casibus q̄s habes infra. c. proximo. Itē ea que in ecclesia posita sunt: nec per vim nec per furtum sunt auferēda. Aliter sacrilegium committitur. xvij. questōe. iij. quisquis. Item q̄ nullus mortuus in ecclesia sepeliatur. nisi episcopi: abbates: aut digni presbyteri. Aut etiā fideles laici. xij. q. ij. nullus. Quod intelligunt quidam de laicis qui miracula faciunt vel de fidelibus in dignitate p̄stituto: sicut comite thege fm Hosti. qui dicit. q̄ sic de facto seruatur. licet glo. ibi intelligat generaliter de omni fidei laico. i. de omni christiano. Sed p̄mū videt p̄sonum textu. Si enī voluisset intelligere de omni xpiano: nō erat necessarium exprimere ep̄os: abbates: et alios. Item q̄ in seculare habitaculum decetero nō p̄uertatur: de conse. di. j. ligna. et extra de re. do. ad hec. Item nec vasa ecclesiastica. nec cortine. nec cetera ornamenta debent pollui conuiujs nuptiarum vel alijs secularibus vsibus. Dicit tamen gl. Ray. q̄ si legatus apostolice sedis: vel episcopus: vel archiep̄s recipere ab ep̄o: vel monasterio bene possit dari domus ecclesiastica in qua recipere cotinus et ornamentis ecclesie. Item nō possunt vendi propter aliquam necessitatem. vt in autenti. de alie. et emphi. §. et quoniam. col. ix. Item q̄ in eas placita secularia non sunt faciēda. et omnis sententia: et processus omnis iudicis secularis ip̄o facto corruit. de iur. ec. decet. li. vj.

¶ **An autem in domo ecclesie sine late teneant.** Respon. Panomita. in. c. p̄mo. extra eo. dicit q̄ licet iudex non debeat facere. si tamen facit credo valere processum. quia cuz dicta constitutio sit penalis non debet extendi. Et intelligo q̄ in domo

ecclesie non debet iudex secularis ius reddere: quando propria auctoritate: quasi ex iure publico eligi ibi mansionem. Secus autem puto vbi habere illam domum conductam ab ecclesia vel gratia concessam.

¶ **Quid de p̄tractibus initis in ecclesia. nunquid valebunt?** Rñ. glo. in dicto. c. decet. q̄ non debet fieri. et qui faciunt peccant. tamen p̄tractus tenet. nam cum dñi. p̄cessus et sententias iudicum iritet et penalis sit p̄stitutio: penam non extendā. Item non frant ibi plantenta. et gl. ibi dicit. q̄ hoc est cōtra vniuersitates italie: que frequenter faciunt in ecclesijs talia plamentia. Itē p̄hibet ne in ecclesia et cimiterijs fiant seditiones: conclamationes: impetus vniuersitatum. et quarumlibet societatum contentiones: negotiationes. et precipue nundinarum aut forma cuiuscunq̄ tumultus: ac strepitus iudiciorum secularium. Et glo. in verbo seculariū dicit ecclesiastica ergo iudicia ibi tractari possunt.

¶ **Quid autem de vendentibus candelas in ecclesia?** Archi. f. dicit. q̄ clerici vel religiosi qui hoc faciunt principaliter ad satisfaciendum deuotioni: si delum excusari possunt. Si autē ad cupiditatem et lucrum principaliter non vident posse excusari: licet lucro eis prohibito talis negociatōnis. Et p̄cipua in tali loco. Sicut nec sacerdotes veteris testamenti: in his que vendebant in templo. Et in casu p̄dicto q̄m silendum sit q̄ lucrum factum in huiusmodi pauperibus erogetur: non tamen boevi detur esse de necessitate. Et ratio est: quia dano et receptio pecunie in huiusmodi: de se nō ē prohibita. Sed actus negociandi. non simpliciter: s̄ in tali loco: tempore: personam vel sine. licet aliqui p̄trā dicant. Non tamen inuenio aliquod ius: vel doc. soleniter hoc expresse dicentē. l. q̄ de necessitate sit pauperibus dandū.

¶ **Utrum ecclesia non consecrata habeat predictas emunitates?** Respon. Panomita. in. c. ecclesie. eo. tit. dicit q̄ sic. de quo vide supra. Absolutio primo. Idem dic de ecclesia interdicta: vt gaudeat p̄uilegio eodem. Idem de cimiterio. Item laici in choro essent non debent. in Panoz. in. c. j. de vi. et ho. de. dicit q̄ hoc nō est p̄uilegiū clericorum: s̄ vt p̄sallentes nō impediānt.

¶ **An autē p̄uata oratoria gaudeant eadē emunitate.** vide s̄. Absolutio p̄mo.

¶ **Quid si possessio aliqua siue domus: tenebatur albergum facere alicui: et ipsa postea peruenit ad ecclesiam?** Respon. fm Hostien. ecclesia tenebit aut rei seruitum exhibere aut ipsam possessiones vendere.

¶ **Que emunitas personarum ecclesie. et quam emunitatem habeat ecclesia circa res temporales. et quā emunitatē habeant p̄dia ecclesie.** vide bitur in locis suis.

¶ **Que pena violentium emunitatem ecclesie?** Respon. fm Hof. Qui aliquo modo ecclesias violant: seu p̄sonas: seu ab ipsis rapiunt: violententer: seu vsurpant bona ipsarum: sacrilegium committunt. et excommunicandi sunt. in certis vō casibus sunt ip̄

lo iure: vt incendiarius et effractor: ecclesie. vt dicitur est s. Absolutio primo. Violator: vo ecclesiastice libertatis excoicatus est ipso iure.

¶ Quando aut dicitur fieri ptra libertatem ecclesie. Die quotiens tollitur: vel minuitur libertas ecclesie: etiam particularis. quando v3 libertas talis non est minus ecclesie particularis: sed est etiaz generalis aliarum. vt in. c. j. e. ti. li. vj. Et hoc ex pz qz qui turbat iurisdictez vnius ordinarij ecclesiastici turbat libertatem ecclesie et dicitur facere iniurias ecclesie vniuersali. Et ex his decidit alia questio: qz fuit de facto de quodaz statuto quo canebatur qz nullus presumeret allegare qz prepositus ptraen. ecclesie non haberet iurisdictionem quasi episcopalē in loco. Dicitur qz est ptra libertatem ecclesie. nam per tale statutum violater libertas episcopi dioel. qui in spiritali iurisdictione fundat intentionem de iure communi in tota dioecesi. xxv. di. perfectis. Et etiam violatio libertatis ecclesiastice: si laici disponunt auctorizabiliter in aliquo de rebus ecclesie. vt in. c. bene. xvj. di. z. c. ecclesia sancte Marie. de pti. Et sic pfuluit Lap. de casti.

¶ Sed quid si ecclesie particulari: vel alicui speciali ordini competit aliquod particulare priuilegium. et istud violatur: Done exemplum dei priuilegio cisterciensis. de quo de rescrip. cum ordinem vnde si aliqs delegatus apostolicus vrget cistercienses ad respondendum coram se per rescriptum non faciens de eoz ordine mentionem. An faciat ptra libertatem ecclesie: Rñ. qz non. Mas hoc casu oportet qz citatus allegat priuilegium suum. forte enim negabit esse cisterciensem. Et est verū sic intellectum: quod tenet docere de his que sunt facta Et hoc nisi sit notoriū. de hoc tamen vide. j. Exrptus. Et ex pdictis pclude qz sit ptra libertatem ecclesie quando cumqz violatur priuilegium pcessu3 super generali libertate ecclesie. Et hoc siue violetur quo ad omnes ecclesias siue clericos: siue quo ad vnam ecclesiam vel clericum: quia omnes ecclesie sunt vna. xxiij. q. j. loquitur. Secus de libertate particularis ecclesie. id est non competenti generali ecclesie.

**E**munitas. ij. scz cōfugiētius ad ecclesiam.

¶ Nullus ad ecclesiam pfugiens inde per vim extrahi debet: preterqz in quibusdam casibus. Primo si ille qui pfugit ad ecclesiam sit publicus latro. Publicus latro fm panor. in. c. inter alia. extra eo. dicitur qui palam et publice furatur vt sunt isti pirrate: vel qui publice stant in stratis vel qui stant in arce: vel castris. z derobant transferrantes. Secōdo si sit nocturnus populator agrorum: qui di ille: qui obsidet stratam publicam derobando transeuntes. Et differt a publico: qz iste clandestine furat: et in nocte segetes destruit du3 i eis se abscondit z iacet z latet: vt quia pter homicidia z rapinas que facit in stratis comburit et destruit agros illos qui ei non seruiūt. Isti aut duo casus pcpue excipiunt fm Jo. an. qz de alijs psumitur qz non insidiosos hoc fecerint. hoc est qz non ex pro-

posito prius deliberato: sicut in istis presumit. Et licet leges plures psonas excipiant: per ius canonicum in hac parte legibus derogatum est. vt in dicto. c. inter alia.

¶ Quid si quis in ecclesia pmissit maleficiū. spans se ab ecclesia defendi. qd semp psumit nisi ptraen pbe. An debeat p ecclesia defendi: Rñ. Panor. in. c. imunitate. extra eo. dicit qz nō. Et dicit qz ille rex. loquit de delicto in ecclesia pmissio. dictū vero. c. inter alia. loquit gnaliter de delicto extra ecclesiaz cōmisso.

¶ Quid aut si delinquens in ecclesia: ibi non delinquit eo animo vt defendere ab ecclesia. nunqd excludet ab hac emunitate: Rñ. No. dicit qz psumptio iuris z de iure videt ptra delinquentem in ecclesia. tñ pcludit qz si posset pstrare qz nō ex proposito pti inimicitias: s3 verb nouiter orz homicidiū ibi pmlerit: qz tūc hēbit hanc emunitatē. Et psumit ille animus: ex qz nō hābat cum offenso iniuicitias Et cū hoc dicto transeunt cōiter doc.

¶ Quid si nō homicidiū vel membror mutilatōnem: s3 alia delicta in ecclesia pmlit. Nunqd hēbit hanc emunitatē: Rñ. panor. in. d. c. imunitatem. dicit qz in omibz delictis grauibz locuz h3. d. c. imunitates. puta qz nō gaudebit emunitate: tñm ppter identitatē rationis tū ppter rōnes que ponūtur: qz sunt gnales ad oia delicta: saltē enomia.

¶ Quid si stans extra cimiteriū trahit eū qui stat intus p ptem mantelliz qz manet exterius. An dicat offendere ecclesie immunitatē: Rñ. Vm. in. c. si. e. t. tenet qz sic. Mas z qz trahet clericū sic incidet in canonē. Secōdo fm Hof. si volentē de loco immunitatis trahat eū ad mortē: vt alia penā corpore pdenat. Rñ qz canon solā violentiā pdenat. S3 volenti nō fit iniuria zc. Idem panor.

¶ Quid si extis in loco imunitatis pcutiat enomiter extem extra illū locū. An hēat locū. d. c. si. R. panor. in. d. c. si. dicit se credere qz sic: qz delictū tūc pncipiātū in ecclesia. lz alibi psummatū.

¶ Pone. aliqs cepit aliqū p psonam in platea et portauit eū extra plateā. z ibi pculsit eū. An puniatur tanqz pcutiens in platea. R. Bar. in. l. qd ait. ff. de adul. pcludit qz nō. et ibi dicit qz qnqz inspicit finitū quo ad locū. z qz ad tempus. z qz qnqz inspicit finis. nam qnqz in finis sunt illiata: tūc inspicimus finem. z hoc fauore rei. ne de vtroqz puniat. Sed qnqz pncipiū est licitum: z habet causam licitam: tunc illud pncipiū inspicimus. pro hoc facit optime. l. qui cū maior. ff. de bo. li. Et p hoc soluit pdicta questio. z hec sequens. Pone aliqs insultauit aliquem in platea. z fugauit eū v3 extra plateam. z ibi eum pculsit. Non videtur eum pcutere in platea. Sed pone alium casum. Statuto cauet qz quis possit offendere alium ingredientem in possessionem suam: in ipsa possessione sine pena. Adodo aggredior vnum ingredientem in possessionem meam. z eum fugientem plequor extra possessionem meam. z ibi eū pcutio. Lerte licite pcutio: sen occido. Idem ratio est: qz in finis fuit licitum. tene menti pdicta. hec Bar. in. d. c. i. qd ait. vbi etiam ex illa. l. infert. qz in maleficijs dicit



## Emunitas. ij.

inordinanti fieri: quod sit vno impetu licet duret per horas illa rita.

**¶** Quid de eo qui existens in ecclesia mandauit delictum alibi committi. vel contra existens extra ecclesiam mandauit delictum in ecclesia committi. An gaudeat immunitate secuto delicto ad ecclesiam confugiens. hec questio dependet ab illa. vbi dicatur delinquere mandator. an in loco vbi mandauit. an vbi delictum fuit consummatum. *Lex. in cle. pastoralis. de re iudi. in c. glo. videtur innuere. qd videt delictum committere vbi fuit secutum.*

**¶** An autem confugiens ad ecclesiam exceptis predictis casibus consequatur prolixius remissionem delicti. *R. n. Panor. in dicto. c. inter alia. dicit qd no. Sed consequitur principaliter duo. Primo vt in de non possit trahi violenter. Secundo vt no possit amplius de illo delicto damnari ad mortem: vel ad aliam penam corporis afflictiuam. Potest ergo damnari pecunialiter: vel aliter qd in personaz. Ad hoc. c. constitutum. xvij. q. iij. vbi dicitur qd fugientes ad ecclesiam sunt ab omni tormento in genere securi. Contra eos tamen etiam dum sunt in ecclesia: potest agi non solum ciuilitate: sed etiam criminaliter sicut in Panormitanum ibi. dummodo non sequatur pena corporis afflictiuam. poterit ergo puniri ad omnem penam preter corporalem. et si non potest satisficere: seruiet ei imperpetuum que lesit. Sed qualiter mandabitur executioni illa pena et quomodo procedetur contra istum ex quo est in ecclesia. Dic qd poterit exire ecclesiam: nam ex solo confugere ad ecclesiam consequitur emunitatem vt in dicto. c. constitutum. et vbi timeretur de violentia: debent prelati recipere cautionem idoneam: vel iuratoriam: de vita eiusq; membris saluandis. Si vno nullo modo vult exire de ecclesia forte timens tyrannidem iudicis secularis: dic qd nullo modo debet extrahi per iudicem vel alium. per tex. qui innuit: qd nullo modo extrahi debet. tamen si ipse non vult comparere: potest constituere procuratorem.*

**¶** An autem hec immunitas sit concessa clericis et religiosis: vt non possint per iudicem proprium in ecclesia arceri: seu violenter extrahi. Respondit Panor. in dicto. c. inter alia. dicit qd salua meliori deliberatione: hec immunitas non habet locum in eis: si iudex ecclesiasticus causa discipline vult eos in ecclesia arceri: vel extrahere vt duci faciat ad carcerem. hoc probatur apertissima ratione: presertim in religiosis: qui raro aut nunquam exeunt claustrum monasterij. nam sicut regulam eorum et iura communia: possunt per eorum superiores in monasterio arceri: verberari et incarcerari. Et si opus est de monasterio expelli: et in alijs monasterijs articulis intrudi. vt in. c. vniuersitatis. de sentent. excom.

**¶** Quid si quis commisit maleficium in vna ecclesia nunquid defendetur confugiens ad aliam. Respondit sicut dicitur qd non. quia cum vna sit ecclesia in toto orbis: licet multe sint particulares ecclesie qui in iuriam faciunt vni: faciunt et omnibus. licet forte de consuetudine apud aliquos aliter obseruetur: forte pu-

tantes qd sicut minor vti privilegio suo pro alius minor. Ita vna ecclesia pro alia.

**¶** An autem confugiens ad ecclesiam pro debito gaudeat hac immunitate. *R. n. Panor. vbi s. dicit qd sic per text. ibi. vbi prohibet generaliter extrahi de ecclesia inuitus. Et circa hanc materiam. cum querit an ecclesia sit immunitate confugientibus ad eam. Panor. vbi s. post. l. in. l. p. n. l. de his qui ad ec. pfug. distinguit. qd aut ille qui pfugit ad ecclesiam non est catholicus: et sic non inuatur pro ecclesia. vt. l. j. l. de his qui ad ecc. pfu. Aut est catholicus. Et tunc aut deliquit in ecclesia. aut extra. Si in ecclesia: tunc non inuatur nisi vt s. dicitur est. Aut deliquit extra ecclesiam: et tunc an liber vel seruus. Si seruus. aut fugit propter magnam atrocitatem domini: qui ad mortem eius satagit: et tunc habet locum in i. de his qui sunt sui vel alii. iur. hoc est qd pinguius incurritur seruo qd dicit in dicto. c. inter alia. Nam non reddet domino licet dicitur in. d. c. inter. Sed ex quo eius sententia est intolerabilis: est cogendus seruum vendere. Expedit enim reipublice ne quis re sua male vtratur. Aut fugit propter dominum modicam sententiam. Et tunc habet locum qd dicit in. d. c. inter. s. qd prestata a domino cautione de impunitate: si non velit exire: inuitus extrahitur. Aut fugit sine aliqua domini sententia. Et tunc. aut sine delicto. Et idem dicendum vt supra dictum est nunc. Aut propter delictum. Et si modicum deliquit pro dominum: vt quia forte surripuit vnam mensuram vini: vel quid simile. Et tunc habet locum qd dicitur est. Aut fugit seruus propter delictum non facile. Et tunc aut timeri puniri a domino suo aut ab alio. Si timeret a domino puniri fiet sibi restitutio prestata cautione de impunitate. de qua in dicto. c. inter. Si vero timeret puniri ab alio. puta a iudice. Et tunc idem dicendum est in eo quod in libero. Aut queritur de libero homine. et tunc aut fugit propter debitum. aut propter delictum. Si propter debitum. aut fugit propter debitum tributorum. aut propter aliud debitum. Si propter tributum scilicet debitum principis. vt vt refert Lynus videtur in hoc dicere qd debitores tributorum non extrahuntur de ecclesia: sed ibi citantur. et si defendunt se bene quidem. Alioquin procedetur ad missionem in possessionem bonorum. Et ita intelligitur autentica. de manda. principi. s. publicorum. col. tercia. quod Panormita. placet: quia non potuit imperator pro ius suum nonissimum preiudicare immunitati ecclesie per canones concessa. Aut fugit propter aliud debitum. Et tunc sicut omnes non debet extrahi inuitus. Si autem liber homo fugit propter delictum. Dic vt dictum est s.*

**¶** Quid autem si de facto fugiens ad ecclesiam fuerit inde per violentiam extractus: indebitur. Respondit Panormita. vbi supra sicut Bartolum in dicta. l. presenti. putat qd de iure petere possit vt restituatur pristina libertati: cum ea sit de facto priuatus. hoc apertissime probatur in. c. miro. xvij. q. iij. vbi dicitur. qd ecclesia debet excommunicationem compellere extrahentem ad restitutionem: ac etiam interdiceret: ne a tota domo sua recipiantur

*It. qd purpura rostrine l. vestit vna no sup arduosa nuptis laicoz. qd 49. in fine ff. de p. ad laud. d. 7. ff. de c. qd qd aliud debet abbi d. 7. aliud qd. ff. de iur. no debet. ff. de iur. v. ff. de iur.*

Vbi dicitur qd qd ruzum fuerit tunc lise manustat itz et vltio supliuo e kuzioy Bdz iud rando d3  
 extraxit. ut d. r. mizer. mto r. si quis rorum. 7 r. quisio. 7 qd ibi no. xvij. q. iij. Et sic  
 patet qd pnt moztaliu habeb  
 qd x. angelo.

**Episcopus Fo. LXXVIII.**

oblaciones. et hoc procedit etiam in extrahente ser-  
 uum. nec enim datur dominus restitutions. licet nunc  
 velit prestare iuramentum de impunitate. debet enim  
 iniurie ecclesie satisfieri. nam iuramentum dicitur p[ro]stari  
 an[te] extractio[n]e[m] et no[n] postea.

Quis autem providebit ei de expensis. R. Pa-  
 nor. vbi s. post Archi. et Dg. distinguit q[uod] aut ille  
 habet p[ro]p[ri]u[m] et tunc faciet sibi expensas. Aut nihil  
 habet. et debet laborare et victu[m] manibus querere  
 Aut neutrum potest. et tunc ecclesia providebit ei  
 tanq[uam] pauperi. Et talis no[n] solus si est extrahendus  
 sed nec molestandus; nec vestitus; nec victualia de-  
 negari. d. l. present. **H**anc autem libertatem habet  
 p[ro]fugiens ad ecclesiam. et non t[ame]n intra ecclesiam. sed  
 etiam extra. rrr. passus. xvij. q. iij. quisquis. et. c.  
 diffiniuit. Et si est ecclesia maior etiam infra. xl. passus  
 xvij. q. iij. sicut antiquitus. vt ad requisita natu[r]e;  
 debens creat potest. Ita tamen q[uod] no[n] accedat ad ali-  
 as domos. s. extraneas. vt in. d. c. diffiniuit. **H**oc  
 vo privilegium. rrr. passus; no[n] habent capelle que  
 sunt infra ambitu[m] muroy in castris. vt in dicto. c.  
 quisquis. Et hoc p[ro]pter paruitate[m] loci. Passus au-  
 tem fm Jsidoy. vt dicit glo. in. d. c. sicut. est mensu-  
 ra. v. pedu[m]. pes autem est mensura. xxv. digitoy.

An defendatur p[ro]fugiens ad pallatium episco-  
 pi. Inno. refert quosdam tenere q[uod] sic per. d. c. con-  
 stituimus. et glo. ibi idem tenet; etiam si dom[us] epi-  
 scopi sit extra illos passus. quod placet panor. naz  
 videmus in simili q[uod] familia episcopi gaudet p[ri]uile-  
 gio fori.

Quid si quis p[ro]fugiendo ad ecclesiam obuiauit  
 sacerdoti portanti corpus christi et ei adherat. nu[m]  
 quid defendatur? R. spon. fm Hosti. sicut quis  
 non sit iure expressum; tamen quilibet catholicus  
 hoc fouere debet. Si enim statua p[ro]fecti saluat; mul-  
 to mag[is] corpus xpi. Non sic tamen saluat; damna-  
 tus ad mortem recipiens corpus xpi. quia nihil o-  
 minus occiditur. licet Hosti. putet rationabiliter  
 illa die iniusticiam differenda[m]. Ratio autem fm Ho-  
 est quia fugiens ad ecclesiam; ad eam liber venit;  
 et ideo ratio[n]abile est q[uod] ecclesia eum in illa liberta-  
 te defendat; in qua ipsum inuenit. Corpus autem  
 xpi datur ducto in carcerem. Ideo libertate[m] quaz  
 in eo non inuenit; no[n] defendit; sed cum in captiui-  
 tate relinquit.

Quid si exco[m]municatus vel hereticus ad ecclesiam co-  
 fugerit; nunquid defendatur. Quidam credunt  
 q[uod] non. cum sit extra ecclesiam numero et merito.  
 Item quia fm Dg. omnes exco[m]municati dicuntur  
 no[n] catholici. i. heretici; et omnes non exco[m]municati  
 catholici. r. q. j. c. nos. Et hoc nota p[ro] intellectu  
 quando quis dicat catholicus; vt multotiens di-  
 citur in p[ri]uilegijs ordinis. q[uod] fratres possint reci-  
 pere ordines a quocunq[ue] episcopo catholico.

An imminente persecutio[n]e hostili; homines cu[m]  
 familijs et rebus possint se in ecclesijs recipere. R.  
 ecclesie cum omnibus ornamentis debent teneri  
 munde; nec debent ibi fieri conuiuia vel homines  
 iacere; aut suppellectilia sua mittere nisi p[ro]pter ho-  
 stiles incurfus aut incendia repentina. aut alias ne-  
 cessitates vrgentes. Sic tamen q[uod] necessitate cessat

te inde res in loca sua p[ro]stina reponantur. et de eu-  
 ch. relinqui. di. xlii. c. pe. et vltimo.

An in ecclesia possint fieri pugnaula et inde pu-  
 gnari p[ro] hostes. R. fm Ray. non debet eccle-  
 sia in castellari vel muniri. Ita q[uod] inde fiat guerra.  
 vel recipiantur qui guerram faciunt. et p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e  
 dones. **A**lter p[ro]pter metu[m] paganoru[m]; hereticoru[m]  
 pirataru[m]. seu predonum potest muniri et pos-  
 sunt ibi habere recursu[m] non solum clericis; sed etiam  
 laici et defendere ecclesiam; que in ea sunt. ar. dicit  
 capli relinqui. xlii. q. vi. si res. et. c. bi qui. Ita tamen  
 q[uod] cessante necessitate in castellatio cesset. Dicit ta-  
 men Hosti. q[uod] ista in castellatio debet fieri auctori-  
 tate episcopi.

An autem liceat erigere noua castra. R. fm In-  
 no. in. c. p[ro]p[ri]am. de resti. spo. q[uod] sicut non licet no-  
 ua castra facere cum alterius iniuria et emulatio[n]e  
 ff. de ope. pub. l. opus. Ita nec in castella vetera  
 vel inhabitata. Sed panor. ibi credit dictum In-  
 no. esse intelligendum in possessore iniusto seu ty-  
 ranno. Si autem possessor est iustus. tunc distin-  
 guendum; quia aut vult reficere antiqua edificia  
 vel inhabitare de nouo castra inhabitata; ad iniu-  
 riam vel emulatio[n]em alterius. Et p[ro]cedit dictu[m]  
 Inno. quia non licet vti etiam re p[ro]p[ri]a ad iniu-  
 riam vel emulatio[n]em alterius; vt alteri noccat; et  
 sibi non p[ro]fit. Aut hoc non facit ad iniuriam al-  
 terius; sed ad conseruationem vel augmentu[m] p[ro]-  
 trimonijs; vel honoris sui. et tunc putat hoc licere.  
 nec posse per alium prohiberi. etiam si alijs infera-  
 tur timor seu damnum. ad hoc tex. optimus in. l.  
 si in meo. ff. de aqua plu. ar. et in. c. cum ecclesia vul-  
 terana. de elec. et in. c. consuluit. de iudicis. vbi pa-  
 tet q[uod] prohibitus p[ro]struere de nouo non p[ro]hibet  
 reficere antiquu[m] edificiu[m] in p[ro]stina forma. nec  
 hoc casu possit allegari p[re]scriptio etiam si longis-  
 simo tempore non refecerit; vel non inhabitauerit.  
 quia cum ille sit actus mere facultatis et nihil posi-  
 tive actum sit in sui iur[is] p[re]iudicium; non curat p[ro]-  
 scriptio. vt in. c. Jobes. de cler. coniu. vide de hoc  
 s. Consuetudo. in fi.

Enomia. vide s. Absol. secundo.

**E**piscopus. Vt ep[iscop]alis digni-  
 tas liberet a p[ro]d[u]o  
 ne seruli vel ascripticia. R. fm ab vtraq[ue]  
 liberat etiam dignitas sacerdotu[m]. di. liiij.  
 siferu[m]. i[n]ta glo. Multo for[is] a curiali. Veru[m] tamen  
 nec seru[us]. nec ascripticia. nec curialis debet ordina-  
 ri; nisi p[ri]us fuerint a serulicis vel ascripticia; vt curia-  
 li absoluti. et ab alijs irregularitatib[us] sint imunes.

Utrum episcopus possit dispensare in omni cri-  
 mine vbi expresse a iure no[n] p[ro]hibet. Ista q[uod] est q[ue]-  
 tidiana et dubitabilis p[ro]pter varietate[m] doc. S. pa-  
 nor. in. c. at si clerici. de iudi. distinguit. Aut q[ue]ritur  
 nunq[uam] ep[iscop]us possit dispensare p[ro] canone superioris  
 aut p[ro] canonem p[ro]p[ri]um. P[ri]mo casu. aut est ca-  
 non penitentia[n]is; et p[ro]t. q[uod] penitentie hodie sunt  
 arbitrarie. vt in. c. dens qui. de pen. et re. nisi casus  
 appareat reseruat[us]. Si vo est canon penalis et  
 dispositiuus. Si expresse indulget dispensatio[n]e[m]  
 nem inferiori; vel expresse negat casus est planus.



Et dicitur si possit superstiti... Summ' nullo modo apponat... Et h' dicitur scilicet... hostie et vint de f' dicitur...

# Eucharistia. ij. Fo. LXXIX.

sciat forma psecratōnis vini. hic est calix sanguis mei. q' in illis verbis sufficienter exprimit transsubstantiatione vini in sanguine. Alijs autē videt q' cur bec verba sequentia vsq' ibi. in remissione peccatorum inclusiue. nō pstantiant nonam orationē; s' sunt determinatio p'dicantis; q' sunt de essentia forme psecratōnis vini. Que anteq' pcedunt ptinent ad sacramenti vniuersi reuerentiā. Ea etiā q' seculū ad reuerentiā sacramenti ordinata sunt.

**¶** Quid si mutent iste forme. Rñ. non debet mutari. aliter non psecraretur; etiā si eundem sensum habere videant. Similiter non debet aliquid mutari. quia si dicat. Hoc est meus; remanet indeterminatum; quid meum sit. Et si dicat. Hoc est corpus; nō significat. spiritum corpus xp'i.

**¶** Quid si aliquid addat qd significatōez nō mutet; nec errorem inducat. Dicit q' nihilominus sit cōsecratio. vt si dicat. Hoc est corpus meū dilectum vel sanctū; tamē qui hoc faceret; valde increpandus esset.

**¶** Vtrum virtute verborū possit sacerdos quantūcūq' materia psecrare. Rñ. fm Thō. in. iij. di. xj. quantitas magna vel parua nihil ad hoc facit; tamen ipsa forma cum pnomine demonstratio ostendit q' materia psecranda d' esse corā sacerdote. vñ sacerdos existens in domo sua nō posset psecrare panem qui est in altari; aut etiam in foro; nec totū vinum qd est in celario. S'z quantacūq' sit quantitas panis vel vini; que pponitur corā sacerdote; posset ab ipso psecrari. Rñ. autē h'c opi. nec approbat nec reprobat.

**¶** Quid si alique hostie ex obliuione remanent in altari; aut aliqua pars vini. et sacerdos p'ficiat. numquid sunt psecrate. Rñ. fm Thō. in libro de missa; q' non. q' de eis non intendit; q' in hoc sacramentō sine intentione nihil agit; etiam si gutta vini ad beatat pedi calicis.

**Eucharistia. ij.** Quo ad materiam. Que sit materia huius sacramenti. Rñ. fm Thō. in. iij. di. xj. q' materia ppetens est panis triticeus et vinus vitis; q' t'p' de tali pane et vino psecit et p'ficiendū instituit.

**¶** Vtrum possit confici de pane factō de spelta vel farre vel sicali. Quibusdam; vt dicit Rñ. videtur q' possit confici de spelta; quia spelta non differt a tritico nisi in accidentibus. Alijs autem videtur q' non; quia ex tritico nunq' generat spelta nisi q' p' degeneratōnem ppter naturam terre. Sed si spelta esset eiusdem speciei cum tritico; posset ex tritico nasci. Idem dicendum de sicali et farre q' de eis nō possit p'fici; licet ex tritico aliquā nascatur sicalis p' degeneratōez ppter naturam terre. tñ sunt diuersa p' specierum. Et fm Thō. accipitur hic triticum. p' frumento duntaxat.

**¶** Quid si grana alterius generis admixta sint tritico. Dicit fm doct. si tanta est permissio; q' trahat ad aliam speciem vt q' appositum est p' dominas vel etiam ad speciem mediā; vt q' est equalis virtus in vtroq' miscibilium; tñ non pot' p'fici. quia mutata est species panis triticeī. Secus si nō tan-

ta est additio; quin maneat species panis triticeī; q' tñ confici potest.

**¶** Quid si panis fieret d' aqua rosacea et huiusmodi. Rñ. fm Thō. vbi s. q' nō potest p'fici; s' d' p'fici de aqua naturali. Idem Thō. in. iij. Alij autē dicunt q' pot' p'fici; q' aqua in pane non remanet; sicut dicimus de aqua q' apponit vino; que in vinū cōuertitur. Et hanc opi. tenet Alsten. S'z primam opi. dicit Thō. esse p'habiliorem.

**¶** Quid cum hostia cōsecranda tamdiu stetit q' incipit corrumpi. Rñ. fm Thō. q' si sit tanta corruptio. q' species panis non remaneat. tunc non pot' ex ea cōfici. Si autem species manēte sit aliqua dispositio ad corruptiōez; pot' p'fici. q' uis grauer peccet conficiens in tali scilicet. ppter irreuerentiā sacramenti. et q' species remaneat pot' cognosci ex hoc q' contriuitas nō est soluta; nec alia accidentia oīno ablata.

**¶** Vtrum p'fici possit in fermentato. Rñ. q' sic. h' confici non debet nisi in azimo. et qui p'ra faceret grauer peccaret; agens p'ra statutum et consuetudinem ecclesie. Addit autē Thō. in tertia parte. q. lxxij. q' q' uis p'uerudo p'ficiendi in azimo ratiōnabilior; lit. grecus tñ peccaret conficiendo in azimo; quali p'uerens ecclesie sue ritum.

**¶** De quo vino p'fici. Dicendū vt dictū est; tñ de vino vitis. et q' in eo xp'e p'fecit. Et hoc solū p'prie est vinū. et cōius etiā in portum sumit.

**¶** Vtrum p'fici possit de aceto et huiusmodi. Rñ. fm doct. q' si vinum est factum. oīno acetum; non pot' p'fici; q' non est amplius vinum. S'z si vinum esset in via accedendi. Idem est iudicium sicut de pane qui est in via ad corruptiōez. peccat tñ conficiens ppter irreuerentiā sacramenti.

**¶** Vtrum possit p'fici de agresto. Rñ. q' non; q' adhuc nō h'z speciem vini.

**¶** Vtrum possit cōfici de musto. Rñ. fm Thō. q' sic. Nam in eo saluat forma vini. Quia etiā vna sunt eiusdem speciei. s'z variant q'rum ad sublimitatem et grossitiam; albedinem et rubedinem.

**¶** Vtrum aqua debeat apponi vino et in quantā quantitate. Rñ. fm Thō. q' aqua est vino apponenda; nō de necessitate sacri; s' de p'gruitate. tñ peccaret qui sciētē omitteret aq' appositōez; q' ageret p' p'fōnem ecclesie. S'z autē apponi ideo par' vt in vinum totaliter p'uerat. als nō p'ficere; vt infra dicitur. Et nō d'z apponi aq' rosacea; vel alia artificia alis. si tñ apponere; nihilominus p'ficere. naz ipsa in vinū p'uerere; sicut aq' naturalis.

**¶** Quid si apponere aq' q' vinū adhuc ē doliō Rñ. nō sufficeret; q' h' nō significaret aliqd. S'z o'z vt imminente oblatōne apponatur ad factm.

**¶** Vtrum in terr' vbi nō est vinū possit p'fici de aq' rubea; in q' lotus est pann' vino rubeo inunctus. Rñ. nō; q' illud est magis aq' rubea q' vinū. vñ hoc damnatur de p'f. di. ij. cum omne.

**¶** Vtrum in eucharistia possit aliquis liquor permisceri speciebus vini. Rñ. fm Pe. in. iij. dist. xij. Si additur res alterius nature et maioris virtutis; transmutat speciem vini in se. et si equalis virtutis transmutatur vtrūq' in naturam t'p'.

*Marginal notes:*  
 apparitor...  
 mactosa...  
 phibity...  
 790...  
 791...  
 792...  
 793...  
 794...  
 795...  
 796...  
 797...  
 798...  
 799...  
 800...  
 801...  
 802...  
 803...  
 804...  
 805...  
 806...  
 807...  
 808...  
 809...  
 810...  
 811...  
 812...  
 813...  
 814...  
 815...  
 816...  
 817...  
 818...  
 819...  
 820...

*Bottom left notes:*  
 Et nō s' Kirbaz...  
 790...  
 791...  
 792...  
 793...  
 794...  
 795...  
 796...  
 797...  
 798...  
 799...  
 800...  
 801...  
 802...  
 803...  
 804...  
 805...  
 806...  
 807...  
 808...  
 809...  
 810...  
 811...  
 812...  
 813...  
 814...  
 815...  
 816...  
 817...  
 818...  
 819...  
 820...

*Bottom right notes:*  
 Vno s' mixtura...  
 790...  
 791...  
 792...  
 793...  
 794...  
 795...  
 796...  
 797...  
 798...  
 799...  
 800...  
 801...  
 802...  
 803...  
 804...  
 805...  
 806...  
 807...  
 808...  
 809...  
 810...  
 811...  
 812...  
 813...  
 814...  
 815...  
 816...  
 817...  
 818...  
 819...  
 820...

Leziodend dicit a ministro idem...  
ut si rāu cadit p'ca. t' aliq' alio rāu...  
rogat de iussu p'bz p' d'p'ca...  
nullo mō p' admittat talē sacra...  
Et ita l' mōtat. rōstituto d'...

### Eucharistia. iij.

1<sup>o</sup> dicitur q' tpe debito...  
2<sup>o</sup> ad n'lebrarōz missi...  
3<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
4<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
5<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...

tiaz. Et sic vtroq; modo desinit...  
n. t' p' sequens sanguinis xpi...  
virtutis. transmutat in naturā...  
tamē sub p'bz illis ad quas...  
netur. cum nō sint ibi accidentia...  
desinit esse sanguis. q' si liquor...  
ture t' maior; tūc ad omēs...  
t' eius p'unitatē totaliter soluit...  
us liquor; t' sanguis xpi ibi...  
equalis sit. Si vō sit minor; tūc...  
nes diuisiones speciei. Sub...  
quas vniū additū puenit...  
iam accidentia sint sine...  
illis ad quas nō venit; manet...

### Eucharistia. iij. Quo ad ministrum t' eius missam.

Et queritur primo. vtrū sacerdos...  
secrans semp' debeat sumere? Dic q' sic; hūc casuz...  
vide s. c. Communicare. t' solus sacerdos hoc sacra...  
mentū p'ficere potest.

Primum plures sacerdotes possint simul eandē...  
hostiam p'secrare? Rū. Innoē. de officio missē di...  
cens. q' p'ueuerit p'sbyteri cardinales circūstare...  
pontificem t' cum eo pariter celebrare. Lūmō cō...  
summatū est sacramentū. de manu eius p'muio...  
nem accipere significantes apostolos; qui cum do...  
mino pariter discumbentes; de manu eius eucha...  
ristiam acceperūt. Rū. autem in. iij. dist. xij. dicit...  
q' de lege cōmuni non debet sup' eandem hostiaz...  
forma consecratōis nisi ab vno sacerdote proferri...  
et semel tñ. Et causa tamen specialis licitum est q' d'...  
doz eam a pluribus sacerdot. bz p'ferri. nec tamē...  
a quolibet; nisi semel tñ. fm enī motem qua...  
rundam ecclesiarum; sacerdotes cum ordinantur...  
episcopo celebrant; celebrant. Alij vō dicūt vt re...  
citāt Rū. q' episcopo concelebant; illa verba nō...  
debent dicere intentione consecrandi; sed tñ illa...  
verba materialiter recitare ad representanduz. q'...  
quando discipuli a christo potestatem consecran...  
di acceperunt hanc formam consecrādi dedit eis...  
Rū. autem nullam istarum opi. repobat. Et ta...  
les sacerdotes concelebantes fm Innoē. intē...  
tionem suam debent referri ad illud instans in q'  
episcopuz verba profert consecratōis. Siue p'us...  
siue posterius verba proferāt. et sic est vna tñ...  
consecratio.

Primum vno sacerdote ficiente missa debeat...  
per alium suppleri. R'espō. fm Tho. in tertia par...  
te. q. lxxvij. Si sacerdos morietur; aut infirmitate gra...  
ui occupetur; ante consecratōnem corporis ch'isti...  
non oportet vt per alium suppleatur. Si vō con...  
secratō corpore; ante consecrationem sanguinis...  
vel etiam consecratō vtroq; debet missa celebrari...  
per alium expleri.

Quid si sacerdos post consecratōnem corporis...  
sed ante consecrationem sanguinis percipiat vi...  
num; aut aquam non esse in calice? R'espō. fm...  
Thomam vbi s. debet statim apponere et conse...  
crare. Si vō post ipsam consecrationem percipit

q' vinum non fuit appositum. si quidem hoc per...  
cipiat ante assumptionem corporis debet deposita...  
aqua si ibi fuerit; ponere vinū cum aqua. t' reas...  
mere a verbis p'secratōis sanguinis. Si vō hoc...  
percipit post sumptōz corporis; debet apponere aliā...  
hostiā; iterū simul cū sanguine p'secrandaz t' in si...  
ne sumere hostiā iterū p'secratāz t' sanguine. Nō...  
obstante etiā si prius sumpsit aquam que erat i ca...  
lice; q' p'ceptum de p'fectōe sacramenti; maior est...  
ponderis; q' p'ceptūz q' hoc sacra m ieiunus sum...  
tur. Seco. aut in. iij. dicit q' hoc vltimo cāu su...  
incipere ab illo loco. Sili modo postq' rē. Et suf...  
ficit p'secrare sanguinē. de hoc dicit s. c. Lōicare...  
Alex. aut de ales. in. vj. li. p'p'edij theologie dicit...  
q' vbi sacerdos cognoscit ante su mptōnez; solam...  
aquam fuisse ministratā; t' nō sumpsit; d'z vinuz...  
reponere; remouendo aquam primam de calice; t'  
verba p'secratōis. s. Sili modo. rē. sup' vinuz ap...  
positum dicere. Si vō aquam sumpsit; de negli...  
gentia debet dolere t' penitere. t' q' ieiunus nō est...  
p'pter aquā sumptam; non debet vinū ponere nec...  
illud sumere.

Quid si sacerdos nō recolat se dixisse ea q' in cō...  
secratione dicunt. Rū. fm Tho. vbi s. nō debet...  
ex hoc turbari. Non enim qui multa dicit; recolat...  
omnium que dixit. Si tamen sacerdoti p'bet pro...  
babiliter se aliqua omisisse. Si quidez nō sunt de...  
necessitate sacramenti; nō debet reasumere; s; de...  
bet vltimius p'cedere. Si vō certificetur se omis...  
aliquid eorum que sunt de necessitate sacramenti...  
scz formam p'secratōis; debet reassumi ipsa for...  
Et fm Rū. in tali casu dicat huiusmodi verba cō...  
secratōis. Non absolute; sed cum p'ditōe. s. nō...  
est ante facta p'secratio. Et hoc modo nulla sit in...  
iuria sacramento.

Quid si p'pter frigus vel ex negligentia hostia...  
dilabat in calicem. Rū. fm Tho. vbi s. q' sola mi...  
nima ps mittatur in calicem; hoc respicit corpus...  
christi mysticum. Et ideo h'mōi pretermisio non...  
facit imp'fectionez sacramenti. vt p' hoc sit necesse...  
aliquid iterari.

Quid si sacerdos infra missam aduertit hostia...  
triticam non esse; vel corruptāz. R'espō. fm Pe...  
Si añ consecratōnem aduertit; remota illa aliam...  
ponat; et a canone reiniciat. Si vō post consecra...  
tionem. Idem faciat; ponendo aliam hostiam et...  
eā sumēdo. Sz et nihilominus postea illā primāz...  
hostiam sumat; aut alijs sumēdā tradat; aut re...  
uerenter p'feruet. Si vō aduertit postq' sumpsit...  
In hoc casu variant doct. Alij dicūt. q' hoc casu...  
sacerdos nō celebrat iterū q' nō est ieiunus. Tho...  
dicit q' d'z ponere aliā hostiā; t' p'secrare; t' sumere...  
q' p'ceptuz de p'fectōe sacri rē. De hoc dicit vt di...  
ctum est s. q' quis sumpsit aquā.

Quid si musca vel aranea in calicem ceciderit...  
vel venenum immixtū fuerit. Rū. fm Tho. vbi...  
s. Si sacerdos hoc ante consecrationem deprehē...  
derit; debet calix abluī t' aliud vinum apponi. Si...  
vō aliquid hor' post p'secratōnem acciderit; d'z ani...  
mal caute capi t' diligenter lauari t' p'burī; t' ablu...  
tio in sacrariū mitti. q' si venenū ibi esse deprehē...

1<sup>o</sup> dicitur q' tpe debito...  
2<sup>o</sup> ad n'lebrarōz missi...  
3<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
4<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
5<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...

1<sup>o</sup> dicitur q' tpe debito...  
2<sup>o</sup> ad n'lebrarōz missi...  
3<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
4<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
5<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...

1<sup>o</sup> dicitur q' tpe debito...  
2<sup>o</sup> ad n'lebrarōz missi...  
3<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
4<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
5<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...

Extremum...  
1<sup>o</sup> dicitur q' tpe debito...  
2<sup>o</sup> ad n'lebrarōz missi...  
3<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
4<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...  
5<sup>o</sup> q' dicitur q' tpe debito...





+ Additio Cui

... 2a ut excommunicatus ... anathema ... 1o qd dicitur ... 2o qd dicitur ... 3o qd dicitur ...

nec eis confiteri: nec oblationes dare. et qd peccabant contrarium faciendo: cum essent omnes clerici mali ...

Quartus dñi tempales qui cognoscunt de officio inquisitiōis: aut capto liberati: excommunicati sunt. extra eo. vt inquisitiōis. li. vi. Et hoc intelligit: siue principaliter: siue incidēter cognoscāt.

Quintus inquisitores: et ipsoz seu episcopoz vltimorum sede vacante: sup hoc deputati cōmissarii: si sub pretextu officij inquisitiōis quibusvis modis illicitis ab aliquibus pecuniā extorqueūt. aut scienter attempant ecclesiā bona ob clericoz delictum pdicti occasione officij fisco ecclesie applicare sunt excommunicati et absolui nō possunt pter qd in mortis articulo donec illis a quibus extorserint: plene satisfecerint de extortis. et nullis privilegijs pactis: aut remissionibz super hoc valituris. vt in de. nolentes eo. ti. Et Jo. an. super verbo ecclesie dicit multominus sibi pipsis: vel officialibus vel fisco seculari: cui applicata sunt ipso iure bona laicorū damnatorū d heresi.

Sextus est de quadā excommunicatiōe que ponitur in. c. primo. de sac. Et ibi Panoz. dicit qd in tribus casibus quis incurrit illam excommunicatiōem. Primus quādo quis emit rem ecclesiasticā: vel aliter acquirit a scismatico. Et sic nota casum in quo emens rem ecclesiasticā est ipso facto excommunicatus. Alii autē regulariter etiam occurrunt rem ecclesiasticā nō est excommunicatus: sed excommunicatus. vt in. c. cōquestus. de fo. compe. Secundus qd quis tenet beneficium a scismatico.

Tercius qd quis inicitur ordinationi facte p euz. Et nota fm Hosti. illos esse scismaticos im: qui se extollunt contra romanam ecclesiam et ab illa se separant. Et isti sunt excommunicati cum adherentibus. Et dicitur tales heretici. Illi vo qui volūt cōtra episcopū aliquem insurgere: et episcopatum suum tollere: et clericos suos facere: excommunicati sunt. Item nota. qd scismatici put in dicto. c. i. sunt illi qui sunt diuisi ab vnitatē ecclesie et qui conantur sibi episcopos: p byteros et pstitutiōes facere. vij. q. j. nouacianus. Sed nūquid omnes tales sint heretici? Hosti. tenet qd nō. dū modo recognoscant romanā ecclesiam: qd tunc non sunt ab vnitatē diuisi. Vnde duo licz pten dāt se esse pontifices romanos: nō ppter hoc heretici sunt: qd credunt vniatē ecclesie: licz quilibet credat se eius spōsum esse. Sz si quis se papam p tenderet: quia crederet ecclesiam duos posse habere pontifices: eēt hereticus quia crederet duas ecclesias. Et ex predictis patz qd greci hucusqz fuerunt excommunicati: qui fuerūt diuisi ab eo qd ecclesia p articulis fidei determinauit.

Septimus. Qui asserit p tunc romanā ecclesiam nō esse caput ecclesiarū: et nō posse cōdere canones: et ei etiam tanqz capiti nō esse obediendū. excommunicatus est. xix. dist. nulli. Et nō. qd illud. c. loquitur de contemptibus canonū et transgressoribus. Et fm Vg. ibidez dupliciter dicitur quis p tēptor canonū. Vno modo qui apostolica sedē contumaciter negat esse caput ecclesiarū. et habere potestatem cōdendi canones et decreta: et statuta eius nō esse obseruanda. et talis est excommunicatus et hereticus et scismaticus. et sic intelligit dictū caplm nulli. Et est canon late sentētie. Idem dicit Innocē. Jo. an. et Host. Secūdo modo dicitur qd cōtēptor et transgressor canonū: qui ipsa mandata canonū nō seruat qd quis credat et dicat esse seruanda. Et sic nō est scismaticus ppter nec excommunicatus. Et sic de huiusmodi intelligendo est canā ferende lentētie.

Octauus excommunicati sunt oēs violatores ecclesiastice libertatis. Et p tērim qui contra sacrorū canonū instituta ecclesijs et ecclesiasticis personis sine licētia speciali romani pontificis collectas vel alia onera aut queuis grauamina realia: vel psonalia imponūt. aut exigunt. aut erigi faciunt vel pcurant. et est hodie papalis p pectum curie.

Quero nūquid clerici teneantur ad aliqua onera? Dic qd persone ecclesiastice nō debent grauari angarijs vel pangarijs. puta ad fossata faciēda et huiusmodi. vt in. c. nō minus. de imu. eccle. nec ad collectas vel talleas. siue exactiones qualcūqz. vt in. c. aduersus. de imu. eccle. Nec pro domibus predijs. vel quibuscūqz possessionibus ab eisdem ecclesijs vel psonis ecclesiasticis legitime hactenqz acq̄sitis vel imposterū acquirēdis. vt. c. j. de imu. eccle. li. vij.

Sed dubitat. nūquid ecclesia vel clerici teneantur soluere onera p possessionibus eis collatis que prius erant tributarie? Rñ. Panoz. in. c. fi. de vi. et bone. de. post multa concludit qd aut illa

et sit cu in excommunicato publici pnt mortali. et pnt dē fisco. de mēsa et in similibz. rōnd. et sit pnt qd excommunicato onta. dē cu vitali pnt fū in fradalo. f. si timent fradalo. et pnt pntē ab absoluiōe ab excommunicato dē pntē absoluiōe a pnt. qd excommunicato nō pnt absolui a pnt nō sit pntē pntē et ad pnt rōnd. et pntē dē mō pntē dē ipso absoluiōe







## Excommunicatio. j.

relligi. Unde tenentur soluere vectigalia. Sed cō  
clude q̄ theologū loquūt de iure antiquo decreto  
rum. hodie v̄o de iure. vij. ⁊ clementinarum non  
tenētur.

**Q**uero nun̄ q̄d coloni p̄dior̄ ecclesiasticor̄ qui  
colunt predia ad medium vel affictū debeant sol  
uere gabellam ⁊ collectam impositaz p̄ iudicem se  
cularē de pte fructuum p̄tingēte eos: Rñ. Be.  
in di. c. q̄. de mēte Federi. determinat q̄ sic. q̄ ps  
rustici est subiecta d̄no r̄pali. q̄ sepatōr̄ sepatā est  
distinctio. Et addit q̄ si clericus locat fruct̄ ad fir  
mā: emptor: nō gaudet p̄uilegio ecclie. imo si por  
tat fructus ad ciuitatem: soluet gabellam.

**Q**uid de emptorib; reddituum clericor̄. vel ee  
desie vel regis. vel baronis q̄ volūt in his gande  
re illa immunitate q̄ clerici rex vel baro in sua iur  
isdictione. volentes bladum vinum ⁊ talia ex h̄mōi  
emptonib; obuenientia sine solutōe pedagij trās  
ferre sicut illi a quibus emerūt: an possint facere:  
Rñ. Direct. li. iij. de mente archi. p̄cludit q̄ non.

**P**one q̄ gabellarij non exigūt. nec extorq̄nt ab  
inuitis. s̄ ipsi clerici sponte solūt. An incidant in  
excommunicatōem. Rñ. glo. ⁊ pau. in de. q̄m̄. de  
inu. ec. q̄ nō. q̄ extorere ē ab inuito extorq̄re. Tñ  
fm̄ car. ibi clerici etiaz sp̄ōte nō dūt soluere talleas  
vel h̄mōi sine inia pape.

**D**ecimus. Cum quis non electus a duabus p̄  
tibus cardinalium gerit se p̄ papa. extra de elect.  
licet.

**Q**uero. q̄d si cardinales vnanimiter dent p̄tā  
tem nominādi papam duob; vel tribus. Et ip̄m  
noctant ab alijs recipiūt. Rñ. Asten. fm̄ Host.  
q̄ electio valet. vnde dicit. d. an. q̄ due p̄tes colle  
gij sunt necessarie. q̄d est v̄ez: nisi cardinales aliter  
determinarēt. q̄ si cardinales ordinarent in se q̄  
electus a maiori pte sit electus tunc videbit elect̄  
ab omnibus sicut electus per compromissum. vi  
detur electus a toto capitulo. extra de elect. quia  
p̄pter.

**Q**uid si consentiunt in illum: qui gessit se p̄ pa  
pa cum nō esset a duabus partibus electus: Rñ.  
qui s̄. q̄ non valet: quia non possunt p̄sentire in  
excommunicatum imo omnes ei p̄sentientes ⁊ ad  
herentes sunt excommunicati nisi forte eum peni  
tuisset. ⁊ absolutus fuisset p̄ illos cardinales qui ea  
non adherant. Contrarium videt: quia in hoc  
casu vident tacite renunciare illi p̄stitutioni ⁊ de  
rogare: quia princeps agēs p̄ legem. In dubio vi  
det dispensare de hoc vide s̄. dispensatio. Item  
nota. q̄ non oportet papam elegi a duabus parti  
bus cardinalium omnium: s̄ tñ presentium: nisi  
aliqui cardinales absentes essent in loco vicino.  
vnde p̄mode vocari possent. Et nota. q̄ olim in  
electione pape admittebat impator: vel eius nū  
cius. lxxij. di. s̄. v̄ez. hodie soli cardinales admit  
tunt. Et si de omnibus cardinalibus non essent  
nisi duob; debz fieri electio: alijs legitimo tempe  
expectatis ipsi duo eligent. ⁊ vn̄ potest alium eli  
gere. Ita q̄ si vnus illoz eligat alium valet. ⁊ alter  
electus tacere debet. si vnus tñ superest: adhuc ille  
solus eligeret. de in. pa. p̄ v̄stras. Om̄ibus v̄o

deficientibus: deus romanus eligere debet vt in  
c. j. xxiij. di. Alij dicūt q̄ concilium generale. lxx.  
di. c. j. ⁊ iij. ⁊ conuocabitur per clerum ⁊ populum  
romanum. ea. dist. si forte. Host. tamen dicit. q̄ li  
cet hoc sc̄m̄ videat iustus: primum est leuius et  
commodius. p̄pter periculum moie. extra co. ne p̄  
defectu.

**A**n autem sit determinatus numerus cardina  
lium. zab. in de. ne roman: de elect. dicit fm̄ Da  
themus q̄ sic. l. ad instar numeri discipulorum de  
quibus. xxx. di. In nouo. R̄fer. tñ idem Nat̄.  
q̄ aliqui fuerunt. ccc. xxx. temp̄e Pontiani pape.  
qui non ponit in cathalago pontificum vt habet  
in cronica.

**Q**uero an papa possit libi eligere successorem:  
Rñ. d. an. q̄ non. Et hoc p̄m̄niter tenet p̄ doc.  
⁊ est ratio fm̄ Pan. or. in di. c. licet. quia effect̄ hu  
ius electionis refert ad tempus. quo non est fut  
urus papa. Sed constitutio quam facit sup̄ ele  
ctōem admittit: quia p̄uidet futuris scandalis. Et  
in casu quo x̄ius p̄ter eum p̄uidere non potest.  
posset tñ. en papa dare alicui prelato potestatem  
eligēdi s̄ibi successorem. vt in. c. petiti. vij. q. j. Et  
tunc n̄t electio aucte pape ⁊ non p̄pua.

**Q**uero quid si vnus vel duo volunt p̄prome  
tere. An alij cogant: Rñ. d. an. q̄ non. imo vno  
p̄dicente nō p̄t fieri p̄promissum: s̄ bene p̄t sta  
tui: q̄ vno vel duob; p̄dicentib; electus a maiori  
pte sit electus.

**Q**uero. dicit hic. q̄ electus a minori parte dua  
rum: si gerit se p̄o electo pat̄e has penas ⁊ curat  
aliquas si relipuerit. An euitet penam excommu  
nicationis: Rñ. idem q̄ non: sed penaz dathan  
abyron. id est penam eterne damnatiōis fm̄ In  
nocentium.

**Q**uero an in numero duarum partium com  
putet electus. Rñ. idem. q̄ q̄ eligi quis ad ec  
clesiam in qua non habet vocem. ⁊ planum est q̄  
nō computat eius vox. aut elegit in illa in qua ha  
bet vocem ⁊ tunc si eligit p̄ formam scrutiny req̄  
rit vox cum certo ⁊ determinato tpe. ⁊ electus cō  
sentit demum post scrutinyum. ideo eius vox nō  
auget. Sed si p̄ formam p̄promissum: nō requirit de  
terminatio tempus. Ideo vox subsequens auget.  
⁊ fm̄ hoc vox electi deberet computari in nume  
ro cardinalium.

**S**ed an cardinales possint tollere hanc confi  
tutionem: Rñ. glo. q̄ sic. q̄ possunt inter se ordi  
nare cardiales q̄ electio valeat que facta est a ma  
iori parte. cum censet ab omnibus electus. vt in  
di. c. quia. p̄pter. Et nota in ter. ibi absq̄ vlla exce  
ptione. q̄ papa hic approbato p̄silio abstulisse vi  
detur omne impedimentū iuris positum. ⁊ sic op  
poni non p̄t q̄ non sit de collegio cardinalium.  
vel q̄ sit bigamus vel illiteratus vel laic̄ vel v̄p  
ratus. In alijs autem c̄sumc̄q̄ p̄sile etiam ipse  
papa scribat: legitima exceptio est admittenda de  
rescriptis. si quando ⁊ de of. del. ex parte.

**S**z an hoc casu vox possit repetere electum in  
papam. Glo. in. c. si quis pecunia. lxxij. di. dicit. q̄  
potest repetere. nisi vox inducat ad p̄uentionem.

Non.

Exc.

Unde tunc papa babebit v̄ocem  
iustitiam papam. quia ⁊ lau  
dit v̄ocem. vnde poterit redde  
re. vt dicit glo. in di. c. si quis.

Quid si papa licet herem: Rñ.  
n̄t exceptio. p̄ glo. in di. si papa. q̄  
in hoc casu debuit esse caput ecclie  
duo reserui negant esse papa

erat tempore electionis. vt in di.  
men ⁊ compo. ⁊ Jo. an. tenent et  
accusant de heresi. non p̄t tam  
Et ista fra remouet omnem ecc  
la electione electus consueque  
exceptio non est hoc casu. p̄p  
ceptio opponit contra p̄uentionem  
electio. Sed electus in papaz  
sit adeptus plenum ius. Idem  
dicit q̄ solbat exceptio ante q̄  
nem. n̄t postea non possit et c.  
sari. Et idem est si esset mulier. ⁊  
cōsum.

Quid aut si sit simoniacus:  
reuell. p̄pter hoc. vt in di. c. si  
Quid de infante: Dic q̄ non  
s̄ritualitatis facta esset electio.  
cōsum.

Quid si papa non sit concu  
Bi. q̄ si est occultum nō iudica  
c. licet. Et cū tñ p̄babus sig  
crassa de de. ex. aplice.

Quid de introito per p̄  
p̄onem: vel aliud ingenui  
communicatus. Item no  
ca. licet. q̄ electus et sola elec  
pam nec idger ad exteriorū  
s̄i p̄secratione vel introitu  
l̄ electus. Nota etiaz q̄ duar  
q̄m̄cūq̄ publicato p̄t ali  
re ad ductum per alios ⁊ rescri  
fuerunt: et sic datur concu  
tam. vnde si repenti quis electus  
lo. exceptio non rep̄t electus  
possunt cardinales accedere ad  
merum eligentem. Et hoc v̄ez  
ms a minori parte essent le. q̄  
tunc sit excommunicatus non  
bous ter. q̄ possunt alij ad illu  
ta. q̄ cardinales nō possunt si  
electione quam fecerant. man  
sola electus. s̄ bene possunt p̄  
i. accedendo ad electum per  
q̄ in electione aliorum p̄la  
tis. Etiam dicit. q̄ si iste elect  
o vel puuato consenserit in  
d̄m̄s electum ab alijs. pote  
re quam fecit. ⁊ accedere ad el  
q̄m̄cūq̄ variato in electōe  
⁊ dilectum quicumq̄ imp  
⁊ papam aut etiam ante q̄ con  
tam tam r̄p̄t factam sit

# Excommunicatio. 1. Fo. LXXXIII.

Unde tunc papa habebit vtiorem nec erit contra substantiam papatus. quia sanctus petrus habuit vtiorem. unde poterit reddere debitum vtiorem. vt dicit glo. in di. c. si quis.

**¶** Quid si papa sit hereticus? Rñ. d. an. q. admittit exceptio. p. glo. xl. di. si papa. q. tunc fm docto. in hoc casu definit esse caput ecclesie. Et sufficeret duo testes: si negatur esse papa. ppter heresim in q. erat tempore electionis. vt in di. c. si q. Inno. tamē t. compo. t. Jo. an. tenent q. licet papa possit accusari de heresi. non pōt tamen de heresi excipi. Et ista lra remouet omnem exceptionem. q. ex lo la electione electus consequit plenum ius. Ideo exceptio non est hoc casu. p. portionabilis. quia exceptio opponit contra petentem cum sit actionis exclusio. Sed electus in papaz nihil petit: cū iam sit adeptus plenum ius. Idem panoz. in di. c. licet dicit q. obstat exceptio anteq. ad ipsam possessionem. naz postea non possit excipi: h. deberet accusari. Et idem est si esset mulier. quia non est capax ordinis.

**¶** Quid aut si sit symoniacus? Rñ. idem. q. non repellit. ppter hoc. vt in di. c. si q.

**¶** Quid de infante? Dicit q. non potest esse nisi a spiritu sancto facta esset electio. quia nō est capax ordinis.

**¶** Quid si papa non sit canonicus electus? Rñ. d. An. q. si est occultum nō iudicat ecclesia. ex de sy. c. licet. Excusat tñ. pbabilis ignorantia. licet non crassa. de de. ex. aplice.

**¶** Quid de intronizato per seditionem. presumptionem: vel aliud ingenium. Rñ. do. An. q. est excommunicatus. Item nota fm docto. in dicto ca. licet. q. electus ex sola electione consequitur papam nec idiger ad exercitiū pōtificat. pfirmatōe seu psecratōe vel intronizatōe. vt probat apte tex. ibi electus. Nota etiaz q. durante scrutinio pape q. tunc unq. publicato pnt alij cardinales accedere ad electum per alios t. resiliere ab electione quaz fecerant: vt sic habeatur concursus duarum partium. vnde si reperit quis electus etiaz ab vno solo. et quo nemo reperit electus a duabus ptibus possunt cardinales accedere ad istum t. augeri numerum eligentium. Et hoc verum: nisi nominatus a minor parte gesserit se pro papa. quia cum tunc sit excommunicatus non videtur de mente huius tex. q. possint alij ad istum accedere. Et nota. q. cardinales nō possunt simpliciter resiliere ab electione quam fecerant. etiam si reperiat ab vno solo electus. h. bene possunt per accessum variare. i. accedendo ad electum per alios qd non contingit in electione aliorum prelatorum. Nec panoz. ibi. Etiam dicit. q. si iste electus in scrutinio publico vel priuato consenserit in alium q. postea videns se electum ab alijs. potest recedere ab electione quam fecit. t. accedere ad electōem de se factam. ¶ admittit variatio in electōe pape p. accessum.

**¶** Undecimus. quicunq. impugnat literas electi in papam aut etiam anteq. coronetur: cum p. ipaz electionem canonicam factam sibi ius sit acquisitus

papatus. Et ex ipsa electione confirmatus. t. exerceat possit officium suum ante coronationem. Talis ipso facto est excommunicatus vt in c. naganti. Benedicti. xj. q. nulli.

**¶** Duodecimus. excommunicatus est qui cardinalibus in conclau positus grana electionis pape mittit nuncium vel epistolam. vel omnib. vel ali cui eorum t. de loquente secum secrete. ex de elec. c. vbi. li. vj. Et nota fm glo. q. hic excommunicatio est episcopalis.

**¶** Terciusdecimus. domini rectores t. officiales qui imminente dicta electione non fuerint constitutionem capituli. vbi periculū. de elec. li. vj. sunt excommunicati dicto ca. vbi periculum. Et nota q. quando moritur romanus pontifex statim auditio romani pontificis obitu: rector ciuitatis in q. debet fieri electio. coram clero t. populo vniuerso ciuitatis. ad hoc specialiter conuocatis: debet prestare corporale iuramentum qd totum ordinem illius constitutionis diligenter obseruabit. Et nota penas quas incurrit si non faciat diligenter obseruari aut si fraudem committat. Primo est ipso facto excommunicatus. Secundo est perpetuo infamis. Tercio non potest habere dignitatem nec aliquod officium publicum. Quarto prebendis t. bonis ceter. que ab eadem romana ecclesia tenet. vel ab alijs ecclesijs est ipso facto priuatus t. reuertunt ad ipsas ecclesias cū pleno iure de eis disponendi. put placet ecclesiar. p. latis. Quinto q. ipsa ciuitas in q. dz electio p. dicta fieri: i. iudicata. Sexto q. pontificali caret dignitate.

**¶** Quero que sint illa que seruari debent p. mortem summum pontificis. ad que obseruari faciēda tenent domini ciuitatis: in qua moritur papa. Rñ. sunt plura. Primo q. si papa moritur in ciuitate i qua cum sua curia residebat. Cardinales qui fuerint in ciuitate ipsa pntes: teneant expectare absentes tñ. p. x. dies: quibus elapsis: siue absentes uenerint: siue nō: extunc oēs cōueniāt in pallacio: in q. idē pōtifex habitabat p. tēti singuli vno fructore clerico vel laico put elegerit. Illi aut q. manifesta necessitate cogunt pnt duos habere seruitores. put elegerint: siue clericos siue laicos. Secdo q. in eodē pallacio: vni cōclauē: nullo interueniente medio pariete: siue alio velamine. puta cotinarū: omnes inhabitent in cōi. Tercio q. dictū cōclauē ita claudatur ex oī parte: q. nullus intrare valeat vel exire nisi q. relinquat aditus ad secretam camerā. p. necessitatibus iporum cardinaliū corporalib. puta pro superfluo pondere deponendo. Quarto q. nullus possit ad eos accedere: v. secrete loqui. Et ipsi cardinales nō debent eos audire: nisi aliquis vellet aliquid loqui de his que pertinent ad electionem. puta. si esset aduocatus iuris peritus: religiosus vel tabellio fm glo. qui de voluntate omnium cardinalium ibi presentiū vocaret. Quinto q. nulli liceat cardinalibus mittere nuncium vel scripturam: vel secrete loqui als ipso facto est excommunicatus. Sexto requirit q. in conclau predicto vna fenestra competens dimittatur:

# Excommunicatio. j.

p quam ipsi cardinalibus ad victum necessaria possunt pmode ministrari: ppetens dico fm glo. ita q nullus possit per eam intrare vel exire. Septimo q si infra tres dies postq pdaue dicti cardinales intrauerint non fuerit facta pape electio p spacium dierum qnq immediate sequentium. tam in prandio q in cena non habeant nisi vnuz solum ferculum. Octauo. q si post istos qnq dies adhuc non fuerit facta electio. tunc tñ ministret eis panis vinum ⁊ aqua: donec sit facta electio. Nono q pendente dicta electione cardinales nihil possunt percipere lucri de camera pape: nec aliud lucrum vnde cumq pueniens ipsi ecclesie. Sed ille cui est pmissa custodia camere pape: debet omnia lucra referuare futuro pontifici. q si aliquid lucri de camera pape pendente electione percipiant. extunc sunt suspensi a perceptioe fructuum suorum beneficiorum quousq hmd lucra restituant. Decimo q cardinales interim non debent se de aliquo negotio impedire: nisi forte supueniret adeo vrgens necessitas q oporteret puidere de defendendo aliquam terram ecclesie. vel nisi eueniret aliud tamenidens ⁊ tam graue periculum: q omnes cardinales pconditer iudicarent puidendum esse. Vndecimo. q si aliquis ex cardinalib? dictum pdaue non intrauerit infra .x. dies: aut postq intrauit absq manifesta causa infirmitatis exierit: tunc non possit vterius ad electionem admitti. Duodecimo q si aliquis ex cardinalibus infirmet: potest sine eo ad electionem pcedi. ⁊ cessante infirmitate debet admitti. Tredecimo. q si cardinales absentes infra terminum .x. dierum superuenerint anteq electio facta sit: int? admittant: cum moderamine seruientium ⁊ cum clausura: cibo ⁊ potu vt pdictum est. Quartodecimo q si papa moritur in comitatu sine territorio illius ciuitatis: in qua erat cum sua curia. tñ cardinales in dicta ciuitate debent conuenire p electione faciendam: nisi forte esset interdicta vel rebellis romane ecclesie: quo casu in alia viciniori pueniant. que nō sit rebellis vel interdicta: cum clausura ⁊ alijs supradictis. Item nota q pstitutio similis facta fuit per Celestinū q fuit reuocata per Adrianum sine consensu concilij quod facere potuit papa de plenitudine potestatis. Cum sit sup omnia concilia. et de elec. significasti. quam Grego. confirmauit fm glo. Item nota fm glo. q est speciale in electione pape. q cardinales absentes non citant: s? expectant per .x. dies. Secus est in alijs electionibus. quia absentes de puincia sunt vocandi de elect. coram. Sed pone q cardinales quidam sunt absentes ⁊ ita remoti q nullo modo possunt venire infra .x. dies ad locum vbi dz electio celebrari. Nūquid poterunt pntes statim ad electionem pcedere: vel ante lapsum horum .x. dierum. Rñ. glo. q non. naz possit esse q abntes audietes de infirmitate pape: vel alia cā venire ceperant ante mortem. Ita q .j. x. dies a morte erit in loco.

¶ Item pone q aliqs cardinalis nō debito tempore expectatus vult agere de ptempta vtz possit

Rñdit glo. q non. si electio fuit facta ab omnib? alijs vel a duab? ptrib: eo non pputato.

¶ Quero. dicit hic q pntes teneant expectare absentes per .x. dies: quib? elapsis omnes pntes debent ingredi ad electionem. qd ergo si isti pntes essent pauiores q tertia ps: Rñ. glo. q pnt eligere. nam illud qd dicit. q si electus a paucioribus q a duab? ptrib? cardinaliuz gerit se. p papa q sit excommunicatus. Intelligit de duabus ptribus. i. pntium.

¶ Quero quid si cardinalis ppter infirmitate nolens inclusus stare renunciet voci sue. nūquid valeat renūciatio. Et nūquid rediens admittet. Rñ. glo. fm Host. cui hoc de facto ptingit q penitens ⁊ rediens admittendus est. De his tñ que medio tpe facta sunt pqueri non pōt.

¶ Pone q abiens cardinalis post diem octauū a die includere venit. Ita q cardinales includitūe nō bebant nisi vinū. panem ⁊ aquam. nūquid iste supueniens statim ppellet suscipi ipso: vitam: Rñ. glo. q sic. lz non fuerit in culpa. q sepe qd si ne culpa punit ex cā.

¶ Ne papa morat in mari vbi debent puenire cardinales: Rñ. glo. q debent puenire in ciuitate per quam locus ille maris distinguit. puta si vocat mare pisanū: debent puenire pisis. Si aut non distinguit p aliquam ciuitatem debent puenire in viciniori.

¶ Quid si electio pape fuit facta in loco infidico. Rñ. glo. q nihilomin? valet.

¶ Quartuldecim? cum qd mgr vel scholaris tractat cum aliquo ciue bono. de pductione bospitij. irrequisitis in qlinis: nisi tempus pductionis sit erit elapsus excoicati sunt. et de loca. ex rescripto. Et notat ibi Panor. ex illo tex. q vbi pstituto penalis edit in fauorem vni? nō incidit pfaciens in penam. si ille de cui? fauore agit pntent. Nota etiam fm Jo. an. q bec pstitutio nō pntet in qritate q imaginandū est q erat certum tpus in medio locationis: qd erat determinatū fm pntudines ad inspellādū locatores vt bononie in medio augsti. Ad añ illud tpus locatōis faciendū nō dico facte: non erat licitū inspellare post hoc tps sic.

¶ Quero an hic pstitutio sit in alijs scholarib? f. uanda q bononie: Rñ. No. dicit esse generalis. Nam q fauorabilis est. dicit eam extendendam. S; pmutit nō tenet ei? opinio: s; dicta pstitutio ⁊ excoicatio est localis. ⁊ h; solum locū bononie. ⁊ est canon late snie.

¶ Quero an bec pstitutio extendat ad scriptores Rñ. d. an. q non. q ista pstitutio est penalis. ⁊ iō nō dz extendi: q eadem rōne extendere ad cartarios ⁊ rales cartaz. Idē panor. in. d. c. ex rescripto. vbi qrit: an pena opposita in vno ex correatiuis: extendat ad reliquum: Rñ. q aut non p oia est eadē rō in altero ex correatiuis. ⁊ nō dz extendi vtz ex notat in. c. sup eo. de vsur. naz pena apponit inuuant ad vsuram: q tñ non intelligit repetita in accipiente. q nō est eadem rō. Et hoc voluit Bar. in. l. vlti. l. de inf. vi. tol. Sic ergo dicendū in casu nostro. An locatores incidat in ex

Excommunicatio: q ter. solū vni  
cōtinus. Et dico q nō. q nō est  
eoco que est in pnter: q lib  
se bonum? tractat: ⁊ certū d  
qñq: cōtinuante ante temp? h  
rins. Sed locatores certat d dā  
locare rem suā in tempore bat  
aliquo: nec est ita strict? scti solū  
inter se. Et sic tolle opinionē d  
illam penā ad locatores exten  
dant eadē ratio. puta frui  
de comitate q pena imponit v  
renū. nūquid pena intelligat  
et est: dicitur satis probabile.  
extendatur d pō pntio statim.  
in simi dicit Jo. an. in. c. d. d. l.  
vi. q ex rēpitate ⁊ antea d  
tano: sed non pena constituit  
et q locatores in modum tu er  
repetit: quia cōmunicant c  
dumato. vt in. c. l. cōmunicat  
dicitur. Dicit Panor. non a  
municant in ipso actu per q  
cōmunicatio non inuoluit  
quā ad hoc alius nō est excoi  
tat q pntis actus pericatur:  
illa vniūme dūmāto inuol  
uatur. Dicit tamē q potest  
quāda locatores puenire ad a  
comitatus: quia excoimō  
sola cōtracta.

¶ Quid dicitur de con  
gularis archidiaconi. de  
catoribus ⁊ alijs clerici p  
am quicūq; pnter au  
extra ne de. vel no. super  
de Paruulo in dicto. c. super  
pobuio pnterum quo  
vel pnterum. Quidam enī p  
fitionē. Quidam rāone c  
vone bōndij. Et tñ ad p  
experte vel tūce patet q non  
strum ad modum vel legem  
sicut. vt in dicto. c. super p  
opere. ne deca vel monachi  
redit infra duos mēses ad  
catus est ipso iure. Quo ad se  
nus. pnterum videt legē  
tes tñ. vt in dicto. c. super p  
in alijs excoimōibus nō pnter  
dicit. Quo ad tercios. s; rā  
tu audire huiusmodi scit  
tate curata vel non curata:  
cō. Et autē h abese ecclesie  
et sic de om? pnterum au  
nāsmū talis ecclesia sub se b  
pnterum notatur in capitul  
mon. libro. vi. iuncta glo.  
¶ Quid autē sit personatus  
sua dignitas: vt pnterum  
et in d. c. pnter. ca. j. The

Excōmunicatio: qz ter. solū videt dicere de cōdu-  
cibus. Et dico qz nō. qz nō est eadē ratio in loca-  
toze que est in p̄ductoze: qz scholares debent inter  
se humani tractare: z certāt de lucro captando. z  
qñq; cōducunt ante temp⁹ hospitiū in odiū alte-  
rius. Sed locator certat d̄ dāno vitando: qz vult  
locare rem suā in tempore habili: nec facit in odiū  
alicui⁹: nec est ita strict⁹ scholarib⁹ sicut scholares  
inter se. Et sic tolle opinionē illoz q̄ voluerūt dicē  
istam penā ad locatozes extendi sicut fuit do. An.  
Aut est eadem ratio. puta frumentū nō extrahat  
de ciuitate q̄ pena imponit vendētū frumentū fo-  
rensi. nūquid pena intelligat̄ repetita in emptore.  
Et est dubiū satis probabile. Et credit̄ Panoz. qz  
extendatur dispositio statuti. sed nō pena. Sicut  
in simili dicit Jo. an. in. c. dispendia. de Rptis li.  
vj. qz ex idēpitate rationis debet extendi consti-  
tutio: sed non pena constitutio. Sed Hosti. di-  
cit qz locatozes incidunt in excōmunicatiōē alio  
respectu: quia cōmunicant criminoso in crimine  
damnato. vt in. c. si cōcubine. de sen. excō. S3 hoc  
dicitur Hosti. Panoz. non approbat. nam com-  
municans in ipso actu per quem quis incurrit ex-  
cōmunicatiōē: non inuoluit excōmunicatiōē:  
quia adhuc alius nō est excōmunicat⁹. S3 opor-  
tet qz prius actus perficiatur: z tunc cōmunicans  
illi in crimine damnato inuoluit eadem excōmu-  
nicatiōē. Dicit tamē qz potest saluari dictū Ho.  
quādo locator peruenit ad actum locationis: vel  
contractus: quia excōmunicatio ibi infligitur p̄  
solo cōtractu.

¶ Quintusdecimus cum monachi. canonici regu-  
lares. archidiaconi. decani. prepositi. plebani.  
cantores z alij clerici p̄sonatum habentes: aut eti-  
am quicumq; p̄sbyteri audiunt leges vel phisicā.  
extra ne de. vel mo. super specula. Nota fm̄ De.  
de Parisio in dicto. c. super specula. qz triplet est  
prohibitio p̄sonarum quo ad audiendum leges  
vel phisicam. Quidam enī phibentur ratione p̄-  
fessionis. Quidam ratione ordinis. Quidam ra-  
tione beneficij. Quidam ad primos. scz de p̄fessis  
expresse vel tacite patet qz non possunt exire clau-  
strum ad audiendum vel legendum leges vel phi-  
sicam. vt in dicto. c. super specula. et. c. nō magno  
opere. ne clerici vel monachi. contrafaciens si nō  
redit infra duos menses ad claustrum excōmuni-  
catus est ip̄o iure Quo ad secūdos. scz ratio ordinis.  
phibentur audire leges z phisicam sacerdo-  
tes tm̄. vt in dicto. c. super specula. Constituti autē  
in alijs ordinibus nō phibentur huiusmodi au-  
dire. Quo ad tercios. scz ratio beneficij phibē-  
tur audire huiusmodi sciētias cōstituti in digni-  
tate curata vel non curata: vt in dicto. c. super spe-  
cula. Si autē habeat ecclesiam parochialē et non  
est sacerdos: nō phibetur audire huiusmodi sci-  
entias: nisi talis ecclesia sub se habeat capellam v̄ ca-  
pellas: vt notatur in capitulo statutū. ne cleri. vel  
mona. libro. vj. iūcta glo.

¶ Quid autē sit personatus. Dic qz est ecclesia-  
stica dignitas: vt primicerius. qui p̄est diacono  
extra de offi. p̄mice. ca. j. Thesaurarius. extra de

ecclē. pre. c. cum nostris. Cancellarius. extra ne ec-  
bene. c. vnico. P̄centor: z succentor. extra de ex-  
pre. inter dilectos. Magister scholaruz. de ex. pre.  
quanto. Custos. extra de offi. custo. c. j. Sacrista.  
de offi. sacri. c. p̄mo. Archip̄sbyter. de offi. archi-  
pre. ca. secūdo z tercio. Idem intelligit̄ in alijs p̄-  
sonatum habentib⁹: q̄ fm̄ diuersas p̄suetudines  
ecclesiay in eis habent.

¶ Queritur quādo incipiāt currere isti duo mē-  
ses: Rñ. glo. in dicto. c. super specula. dicit qz a tē-  
pore publicationis huius cōstitutiōis. Et sic ex  
quo iam diu erit publicata: aperte innuit qz ho-  
die studentes in predictis sciētis: ip̄o facto sine  
expectatione alicui⁹ temporis sunt excōmunicati  
z penus alijs ibi contentis obnoxij. Alij v̄o dicūt  
qz etiam hodie tempus duorum mēsum habet  
locum: et illud curret ab exitu ipsius monasterij.  
hac causa: vt audiant has sciētias interdicitas.  
Et hoc quo ad religiosos. Quo v̄o ad seculares  
curret ab inceptiōe auditus. Et cum hac opini-  
one transit Jo. an. Idem do. car. et De. de anch.  
Tum vt euitetur iurium correctio: tum quia di-  
ca. super specula. venit ad declarationem et aug-  
mētum pene di. capituli. non magno. dispositio-  
nes: vt excōmunicatio intelligat̄ inflicta ip̄o iure  
In alijs ergo remanet cōcium turonenſe immu-  
tatum. Non ergo incurritur excōmunicatio: nisi  
post lapsum duorum mēsum etiaz si certum sit  
eos ad monasterium redire non posse. ar. c. com-  
missa. de elec. lib. vj. Nec Panoz. in dicto. c. super  
specula. Duo ergo requiruntur ad hoc vt religiosi  
incurrant dictam excōmunicatiōem. Primū vt  
exierint claustrum ea intentione: vt dictas sci-  
entias audiant vel legant. Secūdum si exierint z ad  
claustrum suum infra duorum mēsum spaciuz  
non redierint.

¶ Quid ergo si post exitum religiosus mutato  
pposito vadat ad theologiam: Rñ. Panoz. vbi  
supra dicit Vincē. tenere. qz non prodest: nisi pri-  
mo huic cōstitutiōi satisfaciatur redendo ad clau-  
strum: nisi abbas significaret ei qz iret ad theolo-  
giam: quia tunc censetur reuersus ad claustrum  
ff. de in ius voca. l. q̄uis. sicut purgatur vicium  
furti re apud furem remanēte: auctoritate domi-  
ni. ff. de vsuca. si fur. Sed si postmodum abbatis  
mandato deserto: iterum redit ad leges: incidit  
in dictam penam ip̄o facto fm̄ eum. Sed Panoz.  
non placet primū dictum. Putat enim qz licz exi-  
erit causa audiendi leges: ex quo tamen mutato  
pposito contulit se ad sciētā permissam: non in-  
cidit in penam. licz non redeat ad monasterium.  
Adouetur quia cessat ratio hoc casu p̄stitutiōis  
de qua in dicto. c. nō magno. vbi dicitur hoc sta-  
tutuz emanasse: ne viri sp̄uales mūdānis rursus  
actib⁹ inuoluantur. Que ratio p̄suis cessat si ab  
his actionib⁹ mūdānis desistat. Et ad istum tex.  
qz re q̄rit qz redeat. j. duos mēses. Dico qz habuit  
respectū ad effectū: qm̄. f. dedit operā sciētie inter-  
dicte vel stat in isto. p̄posito. nam verba. debēt in-  
telligi cum effectu.

¶ Querit an omnes pene statute contra religi-

# Excōmunicatio. i.

osos habeant locum in clericis secularibus ibi p-  
hibitis: Glo. in dicto. c. super. dicit qd sic. Idem  
Panor. dicens qd hanc opinionem sequitur cōmu-  
niter doc. ibi.

**¶** Quero qd si religiosi non exeunt claustrū: sed  
in claustris existentes audiunt vel legunt dictas sci-  
entias p-hibitās: Rū. Panor. vbi s. de mēte In-  
nocē. dicit qd tales nō ligant pennis ibi cōtēntis p-  
tex. in dicto. c. sup. et in c. nō magno. qui disponit  
ptra exeuntes claustrū. Ideo do. an. qd pene sunt  
odiose. ergo restringēde. ergo nō debet habere lo-  
cum in non exeuntibus: licz tales legentes vel stu-  
dentes in claustris male faciant. Nec obstat si di-  
catur eandē esse rōnem in non exeuntibus. Dico  
qd hoc negari potest: cum magis deliquat religio-  
sus exeundo claustrū ex causa illicita: argu. xvj. q.  
j. c. placuit. Et p- dicta facilius decidunt questio-  
nes sequētes.

**¶** Primo. qd si religiosus vadat ad principium  
amici incipientis legere in legibus vel p-rica: causa  
honorandi amici: Host. dicit qd non est sibi hoc  
interpretari. Cū q-rum ad verba damnet ibi lectio  
et auditus. tū putat qd papa rēderet talē ex mente  
non ligari. Sed Panor. vbi s. dicit qd etiā quo ad  
verba talis nō ligat. Nam tex. in dicto. c. sup. et in  
c. nō magno. disponit de religiosis exeuntibus cā  
audiendi leges. i. vt principaliter in eis studeant  
causa p-ficiendi in eis. i. sub p-tertextu ecclesiastica ne-  
gocia fidelins ptractandi: et medicina: occasione  
languētū fratru que oia cessant in q- nra.

**¶** Secūdo querit qd si ille qui incipit legere ha-  
bet paucos scholāres: p-pter qd iste religiosus vult  
eum cōtinūe honorare: Host. dicit se nō admit-  
tere talē honorē. Sed Panor. vbi s. dicit qd hoc di-  
ctū Host. sibi placeret: qm iste faceret in fraudē: et  
cū hoc exigerēt cōtinuationē duorū mēliū. Sz vbi  
faceret sine fraude. dico secus p- dicta. Et satis  
videtur de mēte Host. i. fraus aut poterit depre-  
hendi ex cōiecturis.

**¶** Tercio quero. nunquid p-sona ecclesiastica ibi  
p-hibita possit aliquibz socijs pauatim in camera  
legere p-dictas sciētias: Host. dicit qd nō. et qd talis  
nō euadet penas ibi positās: quia studiū p-hibet  
et lectio. Lex etiā nō debet eē imposta verbis: sed  
rebus. Vt in c. cōmissa. de elec. li. vj. Sed Panor.  
vbi s. dicit qd aut legit in monasterio suo: et nō in-  
currit penas de quibz ibi. Aut extra monasteriū:  
et tūc pendet ab alia. q. An. c. nō magno. habeat  
locum in legente seu docēte: Host. videt sentire qd  
sic: et Jo. an. in dicto. c. sup. dicit qd istis religiosus  
p-hibet auditus: vt ibi. et lectio: vt in dicto. c. non  
magno. et studiu: vt in dicto. c. sup. in vbo. verū.  
Sed Panor. dicit qd. d. c. non magno. nō loquitur  
de legētibus. i. docētibus: sed de addiscētibz. vñ  
ponitur ibi legere largo mō: qd omnis qd studeret  
p-ficiat legit. p quo facit ethymologia vocabuli.  
nā dicit lectio a legendo. hoc aperte probat littera  
in dicto. c. non magno. Dicit enim ibi qd religiosi  
exibant ad audiendū leges et p-licam sub obten-  
tu rē. et sic vt possent p-ficere: et docti agerent pre-  
dicta. Nec est verū qd. d. c. sup. specula. prohibeat

auditum: et capitulū non magno. lectionem. quia  
dicit capitulū super. venit ad declarandū. c. non  
magno. nihil aut inducit de nouo: nisi qm qd re-  
ligiosi incurrant excōmicationē ipso facto: et qd dicta  
p-stitutio extendit ad habētes p-sonatū et ad p-ly-  
teros. Et eodē mō dico de studio. Nā ponit ibi stu-  
diū p- ipsi studentibz. i. addiscētibz. nam studere  
magis cōuenit addiscētibz qd docētibz. quare  
concludit Panor. qd. d. c. non magno. et. d. c. sup.  
solum loquitur in audientibus seu studentibus  
addiscēdo. Et isti sunt qui incurrunt penas pre-  
dictas. Legentes autē. id est docentes non putat  
incurrē has penas: nec in p-dictis videt procedere  
ratio qd ē in addiscētibz. nā addiscens videt  
morus malo zelo: vt se inuoluat rursus actio-  
nibus mūdānis. Sed ille qui prius scientiā istam  
didicit: et eam docet nō facit vt inuoluatur actio-  
nibus mūdānis. imo cōmunicat alijs scientiā in  
se bonam: et necessariam ad regimen orbis vel p-  
supposito qd peccet: non tamē tantū quātum ille  
qui nūc incipit addiscere. Et hoc dicerem qd pri-  
uilegiatus: vt in his scientijs possit studere vide-  
tur priuilegiat' ad id quod sequitur ex studio. scz  
ad doctoratum assumendum et per consequēs ad  
legendum: cum in doctoratu detur potestas legē-  
di: vt notatur in clemētiā secūda de magi. Hoc  
tamen est magis dubitabile. et ante factum p-ly-  
rem abstinentiū. hec Panor.

**¶** Ultimo quero: quare facta sit hec prohibitio:  
cū scientia canonica nō possit bene sciri sine legali  
Rū. Host. qd sine principali studio et auditu legēs  
p-pter libros legales sufficiens scientia haberi po-  
test de materia legum in canonibz cōtēnta p- ex  
que in libris canonicis apponunt et qui dubitat  
querat. Nam hoc nō p-hibetur. scz de dubijs cer-  
tiorari. Et sic dicit Panor. qd poterit studere p-  
studium camere ad hoc principaliter tamē non ordi-  
natur: sed ad finem melius intelligendi scientiā  
canonicā. Et sic licitum est religiosis. et alijs p-  
bitis habere libros sciētie ciuiliū. et in eis in came-  
ra studere ad finē melius intelligēdi canones: nō  
autem principaliter propter istam ciuilem sciētā  
acquirendam. Nota etiam qd istud quod inter-  
dicitur clericis supra nomians rē. audire leges et  
p-licam declaraf per. c. statutum ne de. vel mo-  
li. vj. non extendi ad eos qui obtinent parrochia-  
les ecclesias ratione huiusmodi ecclesiarum nisi  
eedem ecclesie fuerint plebanie sub se capellas ha-  
bentes: in quibus constituant' clerici perpetui ne-  
queūtēs ab ipsis absqz causa rationabili amoueri  
vbi dicit glo. qd ideo dicitur ratione ecclesiarum:  
quia si haberent dispensatiue: vel alio modo per-  
sonatum cum illis ecclesijs: bene tenerent consti-  
tutionem: vel si essent p-lyteri tenerētur non ratio-  
ne ecclesie: sed ordinis. Item quia dicit capellas:  
Idem videtur dicendum et tutus si vnam habe-  
ret capellam. Nec obstat quod dicitur in tex. ca-  
pellas: quia non dicitur vbi fuerit plebania ha-  
bens capellas sed dicitur in plurali. plebanie sub  
se habentes capellas et pluralitatē capellar' refert  
ad pluralitatē plebaniar'.   
  
¶ Quero qd dicitur temere  
glo. qd et licz habebat  
p-pta timor' p- aut dicit qd  
di dicitur vel trā formā dī  
dicit. Et dicit qd nō dicit  
tam est diuulgar'. Vnde si r  
gna vel p-pta in momento est  
miseria nō dicit ea assumpti-  
uona. vñ dicit qd nō dicit  
non p-ntē bonis velle parti-  
cipaf doctā loci qui multi-  
venerat nō mō dicit in dicta p-  
currunt et uere cooptat' bō  
logi. Let. vbi. Item qd causa  
legationē nō indiciā. Et de  
substantia.

**¶** Sexto de iure p- religio-  
p-ffiosū domini tēper  
ad qm s' tūda lineatū  
ca p' hō su p' uenit p' mō iō s'  
mo. vt p-ncipio. li. vj. Mora s'  
legis apollita: qd alia apollita  
sed excōmunicandus.  
**¶** Quis si poterit habitū hāc  
epit habitū religionis bitū  
bmo. Rū. glo. in de qm de  
stata et excōmunicat'. Et dicit  
legitīm obligat' ad habitū  
et sup eos alios velle: i. velle  
p-ncipio. nisi cā rōnabilis sub  
de. qm. dōcēs nō quid' sufficit  
capa vel tabarra: support' q  
talis capollita et excōmunicat'  
tū bonone. Et dicit frā dī  
c. dōcēs qd de. vt. i. bo. de. p. ter.  
oppositi. nō dicit' ē et toto dī  
ē magis nō poterit. Nā p-nci-  
ri: et tamen inter' tenet p-pta  
pena. et c. vt p-ncipio. nō velle  
alud est dimittere cōno: alud  
Nam cōtinūo penalis nō dī-  
caluz nō habent' cōmōdā rā  
vt regula odia. Et de. ut. li. vj. qd  
p-pta cōmōdā videt' cō-  
tēre ante factum p-lycēda. p-  
tēre cōmō. Panor.

**¶** Quero qd dicitur temere  
glo. qd et licz habebat  
p-pta timor' p- aut dicit qd  
di dicitur vel trā formā dī  
dicit. Et dicit qd nō dicit  
tam est diuulgar'. Vnde si r  
gna vel p-pta in momento est  
miseria nō dicit ea assumpti-  
uona. vñ dicit qd nō dicit  
non p-ntē bonis velle parti-  
cipaf doctā loci qui multi-  
venerat nō mō dicit in dicta p-  
currunt et uere cooptat' bō  
logi. Let. vbi. Item qd causa  
legationē nō indiciā. Et de  
substantia.

**¶** Sed nūquid ita amare si  
velligit p-pta facit sonare  
alia dicit non puto qd mona-  
chum in cella sua: vel dum ba-  
nolis tacet sine habitū: lig  
ab ipso inueniuntur non li-  
bitū tempore dī domini

**S**extusdecimus ¶ religiosos tacite vel expresse p̄fessos: si dimittit̄ bitū temerarie: vel si accedūt ad quīs studia litterarū sine licētia p̄latorū suorū: tū p̄silio sui p̄uent? v̄l maioris p̄tis. extra ne de. v̄l mo. vt piculosa. li. vj. Nota s̄m glo. q̄ ē sp̄ale i religio apostata: q̄ als apostata nō est excōicatus sed excōicandus.

**Q**uid si portat habitū s̄ abscōsum. puta q̄ copit habitū religionis bitū clericoꝝ seculariū. vel b̄mōi. R̄n̄. glo. in de. q̄m̄. de vi. 7 bo. cle. q̄ ē apostata 7 excōicatur? Idē land. Et sic nota quēlibz religiois obligatū ad habitū deferēdū extrinsec? 7 sup̄ oēs alias vestes: si velit evitare penā. d. c. vt piculosa. nisi cā rōnabilis sublit. Idē pan. in dicta de. q̄m̄. dices nūquid sufficiat portare habitū sub cappa vel tabarro 7 appareat q̄ nō p̄ dictū tex. et aliō ē iupius nō portare. Nā p̄mittit̄ dimissio i sup̄iori: 7 tamen interi? tenet portare: vt ibi in glo. ergo pena. d. c. vt piculosa. nō verificabit̄ in istis: quia aliud est dimittere oīno: 7 aliud in iupioribus tū Nam cōstitutio penalis nō dz extendi saltem ad casuz nō habentē oīmodā ratiōē. vt no. Jo. an. in regula odia. d. re. iur. li. vj. in mercu. sec. panor. Prima tamē opinio videt̄ p̄mūior 7 securior. Et ideo ante factum p̄sulenda. post factum v̄o posset teneri opinio Panor.

**Q**uero qm̄ dicat temere dimittere bitū? R̄n̄. glo. q̄ ex cā licz habitū trāformare si iusta sit. vt puta timo: zen. aut̄ dicit q̄ rōnabilis cā dimittendi habitū vel trāformādi arbitrio boni viri iudicabit. Idē dicit q̄ nō dicit q̄s assumpsisse qd̄ statim est dimissus? Vnde si religiosus vestem virgatā vel p̄tā in momēto assumeret statim eā dimissurus. nō dicit eā assumpsisse. ff. de duor. l. diuortū. v̄nd̄ dicit zen. in dicta de. q̄m̄. q̄ si deferat non p̄tinne h̄mōi vestes paritas nec causa vsus p̄p̄i: sed ob festū loci qui militat vel doctorat vel v̄roratur. nō incidit in dictā penā q̄ talia raro occurrunt et iura coaptant̄ his que sepe fiunt. ff. de legi. l. ex his. Item eā q̄ causa festi. iocarie fiūt: obligatiōē nō inducūt. ff. de ac. 7 ob. l. obligatiōū substantia.

**S**z nūquid i lectulo licet deferre habitū. R̄n̄. de dan. q̄ canon sentit q̄ sic. xx. q. j. vidua. 7 di. r̄xij. c. sanctimonialis. vbi dicit q̄ eo habitu semper v̄t debent. 7 etiam habitus adeo est annexus offibus monachoz q̄ in quocūq̄ loco p̄sistentes sine in lecto quiescētēs. p̄stanter eo v̄t debēt. imo glo. in. d. c. sanctimonialis. addit etiā in lecto cum infirmitate.

**S**ed nūquid ita amare sit intelligenduz istud verbū: vt p̄ima facie sonare videt̄? Jo. an. in nouella dicit non puto q̄ monachus dimittens habitum in cella sua: vel dum balneum intrat: vel in occulto iacens sine habitu: ligetur dicta cōstitutōe als pauci inueniuntur non ligati: sed quādo exhibet se conspicit̄ b̄ hominū sine habitu: in habitu laicali vel clericali: sine iusta causa: tunc ligat̄ tamen ex honestate deberet semper sine religionis deferre habitum. non tamen videtur q̄ incurrat excōmunicatiōē s̄m Arch. flo. in stando sine eo ex aliqua causa rationabili. puta vt domūdo n̄ melius quiescat. vt induendo sacras vestes non appareat gibbus: vt querat pulices. vt se balneet: et vt aptius scindat aliquod lignum et huiusmodi: quia sic non videtur temerarie dimittere: tamen etiam in huiusmodi esset cōuenientius nō dimittere. Si autem aliquis dimittat habitum volens transire ad aliam religionem: vt sic citius recipiatur etiam incidet in sententiā. Dicit etiam De. de Pal. in. iij. vt recitat idem Arch. flo. ē. q̄ qui iocosa leuitate ad horam vt currat: vel lapidem proiciat deponat habitū non incidit in sententiā quia non est verisimile papam in his minutis tātū laqueum posuisse. hec Arch. flo. hoc tamē v̄tūm est valde periculosum. Et ideo respiciendū. Quidam etiam dicunt q̄ ad hoc: vt religiosus dimittens habitum incurrat excōmunicatiōem duo requirūtur. Nam q̄ dimittat habitum in scholis vel alibi extra monasteriū. Et ad hoc videtur facere principiū dicti capituli. vt periculosa ibi euagandi materia subtrahat. Secus ergo vbi dimitteret in monasterio: nec extra egrederetur. Secūdam vt dimittat temere. id est sine causa rationabili. Sed p̄ dicta Jo. an. supra 7 aliorū videtur d̄cēdum q̄ etiam dimittendo habitum sine rationabili causa etiā in monasterio est excōmunicatus. Et hoc quādo se p̄sentat cōspicēbus secularium. Et sic ante factum consulēda est prima opinio. Sed post factū potest sustentari alia opinio. Nota etiā tex. in dicto. c. vt periculosa. in v̄. queus. scz studia. qui cōphendit etiā studiū theologie seu iuris canonici et huiusmodi. Et ex hoc no. q̄ religiosus egrediens monasteriū ad audiendum scientias etiā non p̄hibitaz: vt theologiam: 7 ius canonici: si hoc facit sine p̄lati sui licētia 7 sine consilio conuentus vel maioris partis excōmunicatiōem incurrit. Idem si cum licētia audit vel vadit: sed habituz non portat. et doctor: qui scienter in huiusmodi p̄cipat talē docendo vel retinendo in scholis. pari sententiā ligatur. Et glo. querit sup̄ v̄. dimisso. quid si nō dimiserit habitū. Videt̄ q̄ tunc non est excōicatus doctor: q̄ hec pena nō est ampliāda. Dicit p̄trariū: q̄ cōicatur in crimie. Et sic eadē 7 nō minor excōicatiōe ligat̄. extra de sen. ex. si cōcubine. Et ab ista excōicatiōe ordinari? absoluere pōt.

**Q**uid si monachus hz domū iuxta scholas. et stando i ea pōt audire lectionē. 7 doctor: scit et legit. An sit excōicatur? R̄n̄. glo. q̄ nō. q̄ non posset p̄hibere qm̄ i domo p̄p̄ia moraret̄.

**Q**uid si talis monachus nō vult exire scholas an possit v̄i expelli. Glo. sup̄ v̄. retinē. videt̄ inuere q̄ sic. Nā dicit q̄ officii doctoris est scholarē de scholis expellere. Aliq̄b tū videt̄ q̄ nō: q̄ etiam excōmunicatus gaudet p̄uilegio. vt cū p̄ntiēs incidat i excōicatiōē. Sed p̄ p̄ia opinione facit tex. in. c. veniēs. de sen. ex. vbi habet q̄ iniiciens

icatio. 1.  
um: 7 capitū non magis lectum  
capitū super. v̄nt ad docendū  
o. nihil aut̄ indet de n̄ocōiōi  
incurrant excōicatiōē p̄o facte: vt  
no extendit ad habētes p̄sentat̄: cā  
Eodē mō dicit de studio. Nā p̄m̄  
ip̄s studentis. i. addic̄tō. nam h̄o  
cōuenit addic̄tō q̄ docentibus  
dit Panor. q̄ d. c. non magis. 7 d. c.  
sequitur in audientibus sic studium  
ido. Et isti sunt qui incurrant penam  
Legentes aut̄ ad d̄cētes non p̄  
bas penas: nec in p̄dicis videt̄ p̄o  
q̄ in addic̄tōibus. nā addic̄tō  
malo p̄o: vt q̄s inuoluit v̄tūm  
idam. Sed ille qui p̄m̄s tenent  
7 cam docet nō h̄t vt inuoluetur  
nūdam. imo cōuenit alijs scētū  
m: necessarium ad regimē obis v̄  
no q̄ peccat: non tamē tantū quāto  
in p̄r addic̄tō. Et p̄ hoc docentē  
is: vt in his scētis p̄sistat studere  
legat̄? ad id quod sequitur et h̄o  
tatum assumentium: 7 per consuetudī  
nam in doctoratu dicitur possit  
atur in d̄cētia secūda de magi. 7  
magis dubitable. 7 ante factum p̄o  
tendi. hec Panor.  
no quere: quare facta sit hec p̄bitio  
canonica nō possit beneficii similitudo  
q̄ sine p̄ncipali studio 7 auditiōe  
legales in officio scētā habent  
atēra legum in canonico cōm̄ta p̄o  
no canonico apponitur: q̄ dicitur  
Nam hoc nō p̄bitio. 7 de d̄bitis  
tā dicit Panor. q̄ potest studere p̄  
ad hoc p̄ncipaliter tamē non d̄  
ad finem melius intelligendū scētā  
7 sic licet est religiois. 7 alijs p̄o  
libros scētē canis. in eis in cano  
sine melius intelligendū canonico  
paliter p̄oper istam cōm̄ta. scētū  
n. Nota etiam q̄ istud quod v̄o  
tis iuxta nomians 7. audire leges  
clarat per. c. statutum ne de v̄m  
tendi ad eos qui obtemperant  
s ratione huiusmodi ecclesiarū  
leite fuerint p̄bitio sub se capitis  
i quibus constituant̄ d̄cēte p̄p̄m̄  
ab op̄is ad hoc causa rationabili  
glo. q̄ ideo dicitur remane excōicatur  
abertent d̄p̄sentat̄: vel alio modo  
cum illis ecclesijs: vt tenent cōm̄  
vel si essent p̄p̄m̄ tenentur non  
lie. sed videt̄. 7m̄ qua dicit capitis  
videtur d̄cēntē 7 tunc i v̄m̄ b̄o  
ellam. Nec dicit quod dicitur in tex. c.  
quia non dicit v̄t facit p̄bitio  
apellas sed dicitur in p̄m̄. p̄bitio  
entes capitis in p̄m̄. p̄bitio  
trahitāte p̄bitio.



## Excommunicatio. 1.

manū in clericis; seu religiosum turbantē divina officia; excommunicat? nō est; etiā si cōmor? hoc fecerit q; ex iusta cā hoc fecit. Et dicit doct. ibidē q; ille rex. intelligit in distincte; q; talis iniiciens: siue habeat plationē: siue nō exculat ab iniectione manū z ex quo turbat divinū officiū in ecclia; p̄t de ea expelli sicut facies tumultū i iudicio: vt est tex. bon? in. c. in loco. v. q. iij. Ita p̄fomiter ē dicit dū de isto religioso q; turbat doctores et scholares; q; p̄t licite expelli absq; metu excommunicationis. Et pro hac opinione est Directoria li. ij. Et dicit q; fm archi. p̄t expelli violētē de scholis. ar. d. c. ventens vbi monialis quedaz q; turbabat officiū. expulsa fuit de ecclia sine metu tñ excommunicationis.

**¶** Quid si nō potest expelli? Rñ. glo. q; doctores debet exire scholas sicut dicim? qñ excommunicat? intrat ecclesiam.

**¶** Nūquid autē abbas volens exire ad quīs studia litterarū teneatur petere licentiā seu consiliū cōuentus sui monasterij. Et dimissis multis opinionibus maxime p̄ illud relatuū sui; qd sequit qd videt respicere immediatū prelatū ipsius monasterij; z sic nō ep̄m; p̄t dici q; quīs abbas male faciat: si vadat p̄ter licentiā episcopi ad quēvis studia litterarū; nō tñ videt ligari hac pena cū sit penalis. z restringi cōsuevit fm archi. Et qd in fine dicit de licentiā ep̄i; videt habere locum in monasterio nō exempto ab eius iurisdictione. Sed monachus seu alius religiosus subditus non potest accedere ad quēvis studia litterarū nisi a suo prelato cum cōsilio fratrum cōuentus v̄l maioris prius eiusdem; sibi eundē ad studia licentiā primitus sit cōcessa. als; excommunicatus est; vt in dicto. c. vt p̄culosa. Et tūc p̄t omnia sine quib; in studio comode esse nō potest. Et dicit archi. q; si mutuū praxit tenebitur monasterij nisi actum fuisset q; aliū de sumptibus inueniret vt a p̄p̄inquo vel amico. Si autē obligaret libros vel res alias p̄ scholam; vel alio; nō valet obligatio; quia monachus seru? est monasterij. di. liij. multos. Idē si fideiussit pro aliquo q; nō tenet. hec archi.

**¶** Decimusseptimus. de eo q; p̄cipat excommunicatio in crimine p̄ter qd excommunicat? est dādo ex auctoriā. cōsiliū vel fauorē. de sentē. exco. nup. z. ca. si cōcubine. Et no. fm Panoz. in. d. c. nup. q; hoc intelligit qñ post excommunicationē cōmunicat sibi in crimine damnato; vtputa tū? fuit excommunicatus q; tenebat vxorē alteri? . Ego impēdo sibi auxiliū. cōsiliū vel fauorē circa detentionē illi? mulieris; tūc cōmunicat excommunicato i crimine dānato; nec sufficeret cōicare in illo actu p̄ quē incurrit excommunicatio; h̄ oportet q; ille p̄pus incidit i excommunicationē; vt notat in. c. p̄tingit. de sen. exco. Possit tñ dici. q; ex alio capite q̄s incurrat excommunicationē iur?; vt si p̄sulovl auxiliū impēdo circa verberationē clerici. nā facientē z p̄sentitē par pena p̄stringē dz. vt in. c. mulieres. de sen. ex. Et p̄dicta faciūt ad. q. de q̄ in. d. c. cōtingit. f. de illo clerico qui subiecit se verberib; An sit excommunicat? ex quo cōmunicat criminoso in crimine. p̄ter qd ille verberans fuit excommunicatus. Panoz. ibi dicit q; hec q̄stio soluit multafarie per

Jo. an. Primo q; ille clericus poterat excusari ratione cōsuetudinis. z q; faciebat ratioe satisfaciōnis; z non vt cōicaret in crimine. Secūdo q; ad incurrendā illā excommunicationē rōne p̄cipij requir̄ q; q̄s cōiret excommunicato in crimine; h̄ ante p̄cussione nō est adhuc p̄cutiēs excommunicatus. ergo non cōicat excommunicato. q̄q; ergo mādans vel cooperans ante factū incurrat excommunicationē ip̄o facto; vt i dicto. c. mulieres. hoc tamē nō p̄tingit ratioe p̄cipij sed ligatur tanq; p̄ncipalis. Ista tñ so. p̄t impugnari fm Jo. an. z bñ post primā p̄cussione si iterat secūda. Nā post primā incidit in excommunicationē q̄ in sedā z tertia cōicauit excommunicato i crimine Sed forte q̄s diceret q; talis nō incurrit excommunicationē nisi habito respectu ad oēs excommunicatōes cōdē impetu inflictas. Et tūc dicerem? illū nō cōicare excommunicato; nisi post factū cōpletū. Et pro hoc facit qd notat Jo. an. in regula delictū. de re. iur. in. vj. in mercu. vbi querit an tot excommunicatōes p̄cutiēs incurrat: quot inferunt verbera. z cōcūdit q; nō; q; habent p̄ vno facto ex quo vno impetu inferunt. Hoc etiā tenet Bar. in. l. nūq; ff. de p̄ua. delic. vbi dicit q; si ego vulneravi te ex p̄posito; nolens plus facere; tñ p̄ aliqd dicit vel factum a te supuenit mihi imper? et occidi te tenebor de vulnerato z occiso; q; nō eodē impetu; licz incōtinētī. Et eōtra si te vulneravi z iam p̄fecit te p̄ plures horas; z finaliter occidi te: d̄ oculo tñ tenebor; licz et interuallo q; eodē impetu. vt. l. qd ait. f. ff. de adul. Dāf alia so. ad. q. nostrā p̄ncipalē. f. q; aliud est p̄cipare excommunicato in crimine z aliud submittere se misericordie alicui?; cū possit cogitare illū remissurū; cum q̄s debeat defacili parcere. p̄stratis. Itē nota q; do. an. de bu. z Innocē. vident tenere. q; in ista p̄ticipatōne dando p̄siliū. auxiliū vel fauorē. nō distinguūt an als eēt facturus; vel nō; q; fm q; dicit glo. in dicto. c. nuper. nō refert an de bono malū vel de malo p̄siliū quis efficiat. licz glo. videat tenere p̄trā: cū qua p̄cordat Rñ. in. iij.

**¶** Quero an iste cōicās directe excommunicato i crimine incidat i sniaz hoīs v̄l iuris. Rñ. glo. in. d. c. nup. vult q; talis cōicans excommunicato i crimine incidat i sniaz hoīs; z nō canonis. Et mouet glo. q; absolutio ab hac excommunicatiōe nō p̄t fieri nisi p̄ excommunicationē aut supiorē vt p̄z i ter. ibi. Sz panoz. ibi dicit q; cōiter doc. tenet oppositū. Et q; ista sit snia canonis z nō hoīs p̄bat tex. ibi i v̄. q̄nis. n. z tūc vult em̄ q; ex solo p̄cipio eēt crimē p̄bat minor excommunicationē. z ponit dictionē implicatiā. f. etiā p̄ quam inuit q; etiā i p̄cedēti casu p̄bat excommunicato iuris z nō hoīs. Et sic si excommunicatio minor p̄bit a iure forti? excommunicatio maior. Et sic habes casum. q; excommunicatus snia canonis nō p̄t absolui ab ep̄o. h̄ dz absolui ab excommunicato vel a supiore. Et hoc ē fm panoz. ibi. q; papa reseruauit absolutionē ip̄i excommunicato. q; iste cōicans in crimine videtur directe deliquisse in p̄sonā excommunicatois.

**¶** Decimus octauus. p̄ obseruantes vel facientes obseruari statuta vel p̄suetudines p̄ ecclesiasticā libertatē. z scriptores eoz et officiales iudicatōes fm ea

terra de sen. ex. nouit. Nota f  
q; sunt ip̄s p̄nos que ip̄o  
communicationē in dicto ca. i. p̄  
uari statuta vel cōsuetudines d  
tatem. Secūdo statuta z scripto  
ecclesiasticā libertatē. Tercia p̄  
excois z cōsiliari locoz. vbi hoc  
Quarta q̄nos iudicat fm dicit  
q; iudicata redit in publicā se  
Panoz. et doct. ter. ibi fecerit  
non em̄ant excois nē licet i  
natur statuta q; si qua sint. fi  
statuta libertatē habeant pos  
cōmunitate let fieri. p̄ hoc em̄  
dicte cōsiliari. Ergo cū q; h  
de liboz. Et nota Bar. in a  
la. lan. ex.

**¶** Sed quoz que statuta dicant  
tam libertatē? Rñ. panoz. vbi fi  
nō cōsiliari q; si nō tā q; venim  
etiā ecclesie vniuersalē vel a deo  
peratoe. Secūdo si p̄molegunt est  
de p̄ncipali. z cum hac cōmuniōe  
doc. Et a deo quidem cōcessa sunt  
q̄nos q; ligantur tē. Et hoc q; p̄  
petunt ad interpretationē om̄i  
q̄nt. h̄nt le p̄ venerabilē. Itē q;  
ad decess p̄tanti. vbi q; i. reu  
ecclesia solus res ecclesiasticas z  
di. h̄ impetrato. Itē q; de igni  
z iudicat potest. Itē q; papa p̄  
qui inuenit manū violentā i de  
tate. Itē q; in legatis ad p̄as  
tates. cetera de re. relati. Et  
Itē ab impetratoe lib̄ multas  
in iure autē vt de iure. ecclesie  
etiā p̄dicas qd notat Bar. in. d.  
cū q; statuta clerici efficiūt n  
iudicatos ad necessitē. Itē fieri cō  
cōsiliari. Et q̄nos. Et statuta i  
inuenit. loca p̄māte p̄māte  
clerici ponit in. c. floze. vel alia m  
et etiam. Itē q; de statuta  
bertate ecclesiasticā. redderet q; vt  
clerici in iudicari. q̄nos redder  
ro ecclesiasticō. Itē q; q̄nos m  
nos. si redigantur ad dispositio  
numis.

**¶** Quero quā in. d. c. nouit.  
bus mōibus. An hoc et expect  
dicoz. mensū. Panoz. vbi s. de  
q; nō; z dicit q; statuta z alij  
excois nō ip̄o facto. h̄ facer  
tōicant. nisi q; p̄māte scierint.  
tata delicti de liboz. Debet tamē  
liboz. quia nō incontinenti pot  
tinet.

**¶** Sed qd si scierint p̄dicta sta  
nō esse ecclesiasticā libertatē. It  
q; nō inodit cō excois nō lig  
Itē q; cōtū. Sed Jo. de lig. p̄nta  
Itē q; dicitur auger. p̄māte dicit  
in om̄i dicitur v̄l inuenit eo q;  
nā p̄māte. Itē q; alio dicitur p̄  
māte p̄māte. alio dicitur p̄  
libertate cōcessa.

icatio.

# Excōicatio. 1. Fo. LXXXVI.

extra de sen. ex. nouerit. Nota fm Panor. ibi qd qnq sunt spēs psonaz que ipō iure incurrunt ex-  
 p̄municatiōē in dicto casu. Prima q̄ fecerint ser-  
 uari statuta vel cōsuetudines p̄ ecclesiasticā liber-  
 tatem. Secda statutarij z scriptores statutorū p̄tra  
 ecclesiasticā libertatē. Tercia p̄tates: cōsules et re-  
 ctōres z cōsiliarij locorū. vbi hec statuta edita fuerit  
 Quarta q̄cunq̄ iudicat fm dicta statuta. Quinta  
 q̄ iudicata redigūt in publicā formā. Secdo infert  
 Panor. ex dicto ter. ibi fecerint amoueri. q̄ p̄dicti  
 non emittant excōicatiōē. licet in fine statutorū po-  
 natur statutum: q̄ si qua sint statuta edita p̄ eccle-  
 siasticam libertatē habeant p̄o non scriptis. sicut  
 cōmunit̄ solet fieri. p̄ hoc em̄ non est satisfactum  
 dicte cōstitutōi. Ergit em̄ q̄ hec statuta delectant  
 de libris. Et ita notat Bar. in aut̄. ca. cassā. l. de  
 la. san. ec.

¶ Sed quero que statuta dicant̄ cōtra ecclesiasti-  
 cam libertatē: Rñ. panor. vbi supra de mente In-  
 no. cōdidit q̄ sunt illa q̄ veniunt p̄ p̄uilegia con-  
 cessa ecclesie vniuersali vel a deo vel a papa vel im-  
 peratore. Secus si p̄uilegiū esset cōcessum eccle-  
 sie p̄ticulari. z cum hac cōclusiōe trāseunt cōiter  
 doc. Et a deo quidem cōcessa sunt multa. vt illud  
 q̄d cūq̄ ligaueris t̄c. Et hoc q̄tum ad p̄sonā pa-  
 pe extendit ad interpretatiōē omnium dubiorū. c̄  
 qui s̄. sint le. p̄ venerabilē. Itē q̄ de me z p̄mice  
 ad clericos spectant. xvj. q. j. reuerimini. Item q̄  
 ecclesia solas res ecclesiasticas administrat. xvj.  
 dist. li. imperator. Itē q̄ de sp̄ialibus vis condere  
 z iudicare potest. A papa p̄uilegia cōcessa sunt. vt  
 qui inicit manū violentā i clericū sit excōmunicatus.  
 Itē q̄ in legatis ad p̄ias causas sufficiat duo  
 testes. c̄tra de testa. relatiū. Et multa alia p̄uilegia  
 t̄c. Itē ab imperatoribz multa sunt cōcessa sp̄arsa  
 in iure ciuili vt de imu. ecclesiarum z h̄mōi. Adde  
 etiā p̄dictis qd notat Bar. in. d. ant. cassā. q̄ vbi  
 cūq̄ p̄ statuta clerici efficiunt̄ timidiōes. z laici  
 audaciores ad nocendū. d̄ fieri cōtra libertatē ec-  
 clesiasticā. Exemplū. Est statutū laicorū q̄ cūq̄  
 interfecerit laicū. puniat̄ graui. Interficiens vō  
 clericū puniat̄ in. r. flore. vel alia mitia pena. Di-  
 cit etiam Bar. ibi. q̄ hoc statutū nō est contra li-  
 bertatē ecclesiasticā. videlicet q̄ idem ius reddat̄  
 clericis in foro seculari. quod redditur laicis in fo-  
 ro ecclesiastico. Ratio est. quia nulla iniuria fit de  
 ricis. si redigantur ad dispositionem iuris com-  
 munit̄.

¶ Quero. quia in. d. c. nouerit. fit mētio de duo-  
 bus mētibz. An hodie expectetur lapsus ip̄sorū  
 duorū mensū. Panor. vbi s̄. de mente glo. p̄cludit  
 q̄ nō. z dicit. q̄ statutarij z alij de quibz i. ter. sunt  
 excōmunicati ip̄so facto. s̄ successores eorū nō sunt  
 excōicati. nisi q̄ p̄mū scierint. fecerint dicta sta-  
 tuta deleri de libris. debet tamē eis dari aliquod  
 tēpus. quia nō incontinenti post scientiā tenētur  
 currere.

¶ Sed qd si scierint p̄dicta statuta. z ignore-  
 rint esse p̄ ecclesiasticā libertatē. Rñ. Inno. dicit.  
 q̄ nō incidit cū excōicatio nō liget nisi cōtumacē.  
 N. q. iij. certū. Sed Jo. de lig. putat eos nō audien-

dos: q̄ est ignorantia iuris. que nō excusat de re.  
 iuris. li. vj. ignorantia.

¶ Quero quando dicant̄ negligentes in delendo  
 vel in faciendo non obseruari. Respondit Astē.  
 q̄ ex q̄ certificati sunt cū obedire negligunt ligant̄  
 qd referri pōt ad arbitriū boni viri.  
 Quid si certificat̄ de nocte vel in die festo quando  
 generale concilium nō potest fieri: vel certificatur  
 dū est infirmus. Rñ. q̄ hoc ad arbitriū boni viri  
 relinquēt.

¶ Quid si consiliarius dedit consiliū contrarium  
 vt non ederetur statutum. An sit excōmunicat̄.  
 Quidā dicunt q̄ sic. quia debet potius dimittere  
 dignitatē. nisi destruat statuta si habet potestates  
 destruendi. vt in. c. aduersus. de immu. ec. Secus  
 si nō haberet. quia tunc nō ipse. s̄ statuto cōsentit̄  
 tes illaqueant̄.

¶ Quero. an per statutū factum p̄ aliquos p̄inci-  
 pales de vniuersitate: ligetur vniuersitas pena ex-  
 cōmunicatiōis. Respondit Astē. q̄ sic. si tota  
 vniuersitas cōsensit vel maior pars vel factum ra-  
 tum habuit. vel si mouita non emittat. vel fact  
 emendari. Nota etiam fm Astē. q̄ etiā impera-  
 tores z reges ligantur dicta constitutione si talia  
 fecerint. Et similiter omnes alij in quacūq̄ digni-  
 tate constituti. Nota etiaz fm quosdā q̄ si aliqui  
 statuunt: q̄ nullus offerat nisi in magnis festiui-  
 tanibus. nisi t̄m: vel q̄ super mortuū non sit nisi ta-  
 lis pannus vel rot cerei: q̄ hoc est contra libertatē  
 ecclesiasticam.

¶ Decimus nonus. de quadā excōmunicatiōe.  
 que habetur in. c. quonā. de of. or. vbi p̄hibetur  
 q̄ in eadē ciuitate sint plures episcopi. Sed si p̄f  
 dicerit̄ habitantium propius episcopus non  
 posset omnibus deseruire. potest z debet quo ad  
 hoc alium episcopum sibi vicarium constituere.  
 forte grecū qui valeat grecis ibi habitantibus mini-  
 strare: qui vicarius debet per omnia esse obediens  
 z subiectus p̄ncipali episcopo. Et subdit. vnde si  
 quis aliter se ingesserit. excōmunicatiōis se noue-  
 rit mucrone p̄cussum. dicit glo. z sic est canon late  
 sentente.

¶ Vicesimus. contra clericos habentes officium  
 prepositi secularis: si moniti nō desistunt. vt in. c.  
 clericis. ne de. vel mo. Et fm glo. ibi est canon late  
 sententiē post monitiōem. Et nota. fm Panor.  
 ibi p̄ ter. illum q̄ clericus non potest tenere vices  
 p̄ncipis in iurisditiōe seculari exercenda. s̄ non  
 influat̄ penā mortis vel membrorū detracatiō-  
 nem. Quod intellige quādo hoc vult facere tanq̄  
 officialis p̄ncipis secularis. Secus si iurisditiō tē-  
 poralis esset dignitati sue annexa. quia tūc potest  
 per se exercere. dūmodo non inferat penā mortis  
 vel membrorū detracatiōē. Idem dic si dictam  
 iurisditiōem habet iure proprio. puta. ratiōe pa-  
 trimoniij. qd videt̄ p̄cedere etiā in p̄lato religioso  
 vt in. c. dilectus. de offi. or. z. c. auditis. de p̄scrip. z  
 c. inter dilectos. de si. instrū.

¶ Quero. quia ter. loquitur de cōstitutis in sacris  
 Quid de p̄stitutis in minoribz. Inno. dicit. q̄ idē.  
 Hostien. tamen dicit q̄ his qui sunt in sacris m̄

**+** **Additio.** p̄tra pos-  
 sit illigri v̄ta q̄d tales  
 faceret p̄odia z iuriam  
 cleroz. Quos si faceret  
 p̄ boi publicū ad ista  
 p̄ndas p̄pas z exp̄sas  
 hono. q̄ m̄tōndū  
 videtur. s̄ h̄o. v. v. l.  
 p̄pas alij facit̄. d.  
 fieri m̄tōndū. n̄ eoz  
 z alioz sup̄fluo. s̄  
 alij sibi cōmūg. l. ali  
 de sua p̄tola. s̄nt s̄nt  
 forte i duplo p̄p̄ioz  
 vo. 4 q̄ s̄ s̄li voluit pa.  
 q̄ s̄ cōsilio d̄p̄idit  
 stant. q̄d cōstituit̄  
 i qua d̄r̄bat. q̄ n̄  
 de h̄oibz mobilibz potat̄  
 disponi ad p̄ias causas  
 de p̄ria p̄t. z p̄ndū. s̄  
 tabat̄ filij z linq̄.  
 q̄r̄bat̄ an tal̄ cōstitū-  
 tio. s̄ r̄t̄ lib̄tatem  
 cōstituit̄. q̄d videt̄  
 auctore lib̄tate. s̄  
 nandi. em̄. z alij  
 p̄y. l. or. z a. r̄olud̄  
 q̄ tal̄ cōstitutio videt̄  
 r̄t̄ lib̄tatem cōstituit̄  
 nō d̄r̄t̄ n̄ d̄r̄t̄  
 nō s̄ fit p̄hibitiō z odia  
 em̄. n̄r̄ p̄hibet̄ h̄oibz  
 ḡndit̄ donat̄ em̄.  
 n̄ d̄r̄t̄ n̄ d̄r̄t̄  
 n̄ s̄ fit p̄hibitiō z odia  
 em̄. n̄r̄ p̄hibet̄ h̄oibz  
 ḡndit̄ donat̄ em̄.

¶ Sed restituiō auger̄ p̄poroz debita filio z p̄poroz sic acta p̄hibet̄ m̄tā. Quos d̄t ubi p̄ q̄ s̄ m̄p̄t̄ p̄hibet̄ aliam  
 in em̄z d̄r̄t̄ p̄ndiret̄ vo q̄ h̄o d̄r̄t̄ alij. et sic p̄ndit̄ qd p̄. an. quā h̄o i. p̄ndit̄ r̄t̄ r̄t̄. s̄ p̄. v̄d̄. et  
 v̄d̄ p̄ndit̄. p̄ q̄ alio d̄r̄t̄. p̄ndit̄ dubiū. ubi r̄olud̄t̄ statuta sic d̄r̄t̄. Nō audeat̄ sub̄ p̄ta pena cōp̄d̄t̄  
 m̄p̄t̄ possessiōz alij b̄n̄f̄ij p̄ hospital̄ s̄ exp̄ssa licitā d̄n̄oz p̄larū. Et q̄ nulli notat̄ l. t̄ p̄ p̄t̄. q̄ r̄t̄  
 lib̄tatem cōstituit̄.

# Excommunicatio. I.

gis imminet piculus, qz nec p̄bere possunt, 7 sunt irregulares. Et hoc placet panoz. qz habeat locum in minoribz p̄ma ps. c. q̄ in summa vult qz clericus iudiciū sanguinis exercens: ab officio 7 beneficio deponat. quia p̄ impositionē illaz penaz incurrit irregularitatē. Qua rōne debet deponi ita constitutus in minoribz sicut in maioribz. vt nota. in. c. cum nō ab homine. de iudi. Et ad. d. c. clericis. dic qz verbū. sacris. sumit large. nā omnes ordines ecclēsiastici sunt sacri. Sed circa scōdam partē capituli. que in summa vult qz excommunicatus ē sacerdos habens officiū p̄positi secularis. si monitus nō desistat. potest dubitari q̄liter sumat illud verbum. sacerdos. Hostiē. exponit multū large. exponit enī actus vel sciendus. i. clericus. de cobabi. de. c. ij. Et cū hac expositione transeunt doct. cōmunif. Sed panoz. putat qz respectu clericoz in minoribz constitutoz. q̄ sunt sine aliquo beneficio nō hz locum p̄ hoc facit qz verbuz sacerdos. nō potest ad istos cōgrue adaptari. Sed arbitrat̄ tex. intelligenduz in cōstitutis in sacris. q̄ largo mō p̄nt appellari sacerdotes. vt in. d. c. ij. Et licet hec p̄stitutio videat̄ penalī. 7 sic restringēda tū habito respectu quia excommunicatio nō infligit ipso facto: secus videt̄ dicendum. Et p̄dictis infert panoz. qz p̄lati possunt eē consiliarij p̄ncipis secularis. licet nō debeant esse officiales iusticie exercēde. Nota vltimo p̄ declaratione huius verbi subiaceat. fm Panoz. vbi s. qz q̄qz pena imponit̄ p̄ verba futuri t̄pis denotantia executionē actus. 7 pena intelligit̄ imposta ipso facto. Et in hoc casu intellige. d. c. cleric. 7. c. si qz. xvij. c. iij. cū sy. Nam verbū subiaceat. nō videt̄ ex sua significacione exigere ministeriū alicui: cū denotet executionē sicut hoc verbū sit. unde si dicatur: sit excommunicatus. Intelligit̄ ipso iure. vt notat glo. in. c. cū qz. de here. li. vj. Aut pena imponit̄ p̄ verba futuri t̄pis denotantia actus exercitium. seu facti ministeriū. Et tunc venit imponēda per sententiā iudicis. Et hoc casu p̄cedit theonica cōmunis. de qua vide in. c. si diligenti. de fo. compe. vbi dicit. qz q̄qz lex. pmulgat̄ per verbuz p̄teriti t̄pis. 7 regulariter est late sentētie. de elec. cupiētes. §. ceterz in. vj. 7 in glo. in v. suspensos. Quz vba non p̄ferunt in p̄teritū. Et tunc si sunt verba declaratoria. ē canon late sentētie. vt si dicat. decernimus viribz non carere. p̄ hoc tex. cū glo. in. c. no. uit. de his que si. a. pre. Si vō sunt verba dispositiua. tunc si sonant in futurū 7 respiciunt actū iudicis: vt p̄uēf. excommunicet. p̄nuat. causam p̄dat. 7 similia. 7 in dubio est ferenda sentētia. nisi addatur verbū. p̄ qd̄ appareat qz sit late sentētie: vt ipso facto vel eo ipso. Idē dicendū de verbo omnino. nam intelligitur ipso facto. Glo. est notabilis fm Bal. in. l. j. §. si pecunia. ff. de po. Idem de verbo. modis omnibz. i. ipso iure p̄ glo. singularē in autē. defunc. seu fu. §. sancimus. in v. modis omnibus Item licet verbū p̄sentis t̄pis vel futuri nō intelligatur ipso iure. Tamē si diceret̄ tale quid cassent et irritent. Intelligitur ipso iure fm Bal. in ti. de pa. constan. c. j. coll. ix. Idē Ludg. ro. in suis singularibus. Idem videtur dicendum de isto verbo.

moz. vt intelligat̄ ipso iure per glo. in antētica. de inces. nup.

**D**icesimus primus contra spoliantes rompetas aut alios xpianos p̄ negociatione vel alijs bonestis negocijs nauigio vectos aut capere aut rebus suis spoliare p̄sumunt. Illi etiā qui xpianos naufragiū patientes spoliant rebus suis: nisi ablata reddiderint excommunicantoni se nouerint subiaccere. extra de rap. c. excommunicatione. Et nota fm Panoz. ibi de mente Jo. an. qz primus casus huius capituli est canon ferende sentētie: exceptē pirratis qui per p̄cessum annualem sunt excommunicati excommunicatione papali. Secundus vō casus. d. c. est canon late sentētie. Ita tamen qz cedat admonitio. vt dicit glo. ibi. Et sic prima p̄ intelligi potest de quoqz nauigio. Idem Joh. de lig. Et videtur cōmunis opinio quīs Hostiē. restringat ad maritimū. Nota tamen qz spoliantes rompetas vel euntes ad curiā vel redeuntes pro causis agendis in curia. sunt excommunicati excommunicatione papali per p̄cessum curie. Et nota. Panoz. in. d. c. excommunicatione. vbi ex glo. vltima iuncto tex. dicit qz vbi pena apponit̄ negatiue Ipso iure pena non intelligit̄ infligita: nisi p̄cedat admonitio vel saltē mora in nō faciendo. Et hoc idem tenet Jo. an. i. admonitio ē esse necessaria. licet glo. ibi in hoc nō firmet pedes. tamen p̄ dicta opinione facit theonica Inno. in. c. extirpandē. §. qui vō. de p̄ben. que solet multū allegari. qz vbi ponit̄ negatiue sine appositione temporis ad hoc vt cōmittatur pena. requirit̄ admonitio p̄cedens. Exempti. dicit lex. Quicunqz nō fecerit residentiam sit excommunicatus. hic requirit̄ admonitio fm eum. quia nobis est occultum: an fecerit residentiam 7 an habuerit iustā causam nō relidēdi Sed per admonitōnē cōuincit̄. Secus quando pena ponitur affirmatiue. vt puta. Quicunqz tali hora intrauerit ecclesiā sit excommunicatus. nam non requirit̄ admonitio fm eum. quia licet negata lateant: facta tamē patent. Et valet multū ista theonica p̄ intellectū statutoz. Sed panoz. dicit se nō secutus fuisse simpliciter istā theonicā in repetitione illius. §. qui vō. Sed dicit se ibi cōclusisse qz quo ad deum pena est commissā. Ipso facto qz est in mora. Nam quo ad deū cessat ratio Inno. qz deo nihil latet. Et quicqz est certū nature est certum legi. sed quo ad ecclesiā nolitatem posset ista theonica p̄cedere. Et hoc casu requirit̄ admonitio Et sic pōt ista glo. reduci ad concordia vt admonitio sit necessaria quo ad hōies. h̄ sola mora sufficit quo ad deum.

**D**icesimus secundus contra eos q̄ ledunt vel grauant aliquā personaz ecclēsiasticam in se vel in eius: seu bonis p̄ se vel p̄ alios. eo qz noluerint eugere eos p̄ quibz rogabant. vt in. c. sciant cuncti. de elec. li. vj.

**S**ed nunqd̄ huiusmodi constitutio habeat locum in p̄sentante patronū? Rñ. glo. in. d. c. sciant dicit qz si patronus est clericus vel p̄sona ecclēsiastica: locū habebit dicta cōstitutio. Si autē patronus est laicus: locū non habebit pena: cū constitutio

no dicit clericus vel ecclēsiastica in v. ecclēsiastica dicit vt sunt vel hospitalarij q̄ licet nō sint ecclēsiastice p̄sonę. xvij. q. iij. quilibet

**D**icesimus tertius contra vlti no iura vacanti ecclesiāz ac c. moral. de elec. li. vj.

**Q**uero qz q̄s dicit de nouo glo. ibi de nouo. §. a. r. an. m. c.

**Q**uero an occupans ista bē cōmunicatus ipso facto. Rñ. quilibet de fo. compe. post §. i. incurrat istaz excommunicatiōe dicit vt occupet custodia seu gaurē illius bona loco: vacanti cōmunitate locū habent iura an. q. 7. d. c. con. quilibet. Et hoc op̄n alium contra.

**D**icesimus quartus contra e regnum vbius romē. p̄ra. c. fu. vj. Et ibi ponit̄ ratio qz finit̄ ecclēsiā. qz nullus inobediens. 7 dignitatē dignat̄ in sena tena p̄sit ibi dicit vbi vbi ecclēsiā: romani pontificis licet q̄ deueniēda radere edent q̄ p̄tencus erit. Sed statim ibi vbi dignitas a p̄dictis eligantur: nō habet causam acquitiam et p̄tencus: quia potest gare domini.

**D**icesimus quintus cōtra hōne monialū sciendū p̄ luctuōnē vt in de. attendētes. d. marij debent visitare mon. exempta: illa q̄ non recognoscit̄. Monasteria vō exempta: vt camaldulē. cister. vbi debent visitare planē d. de qz vti papa vult ordinari non in exemptis. exp̄m. q̄ appolito.

**Q**uid si monasterium sub monasterij. Glo. cōcludit qz bē. h̄ abbas. Et si illa nō p̄ terit visitare.

**Q**uid de monasterijs sub que cōsueuerūt p̄ visitatōnem singulis annis visitari. si nullum habuerit. Dicit fm L. a. quia de sp̄sibus puilio viciat g. Quere in eo qz ter. dicit v. g. annis. An sufficiat qz si t̄p̄ p̄ncipio sc̄i. Dicit per nota. h̄ mo. qz nō. qz licet possit differre t̄p̄ singulis v̄p̄ ad lex. annis

tio dicat clericos vel ecclesiasticas psonas. Et glo. in v. ecclesiasticas dicit. vt sunt cōneri: templarij vel hospitalarij. q̄ licet nō sint clerici: sunt tū ecclesiastice psonae. xvij. q. iij. quisquis.

**¶** Dicimus tunc cōtra vlturpantes sibi de nouo iura vacantū ecclesiarū ac earū bona. vt in. c. generalis. de elec. li. vj.

**¶** Quero quā q̄s dicat de nouo vsurpare. Rūdit glo. ibi de nouo. s. a. xl. annis citra.

**¶** Quero an occupans ista bona vacantia: sit excommunicatus ipso facto. Rūdit panoz. in. c. conuestus. de fo. compe. post Jo. an. q̄ ad hoc vt incurrat istaz excōicationē duo requirunt. videlicet vt occupet custodia seu guardiam. scōdo q̄ virtute illius bona locoꝝ vacantū occupet. altero deficiente locū habent iura antiq̄. de fo. compe. cum sit 2. d. c. conuestus. Et hec opinio est cōmunis. licet aliqui contra.

**¶** Dicimus quartus cōtra electores et electos ad regimen vrbis rome. p̄tra. c. fundamēta. de elec. li. vj. Et ibi ponit ratio q̄re fuit facta ista p̄stitutio et excōicatio. s. q̄ nullus notabilis p̄minentie potestatis. et dignitatis eligat in senatore. l. ne cū sua potentia possit sibi dicta vrbē vsurpare et subingere ecclesiā et romanū pontificē sicut fecit Conradus: q̄ devenenosa radice federici quondā romani imperatoris erit. Scōdo statuit ibi. q̄ nullus inferioris dignitatis a p̄dictis eligatur vltra annū in senatore. ne habeat causam acquirendi in ea potentiam et principatū: qua postea sibi velit eius subingere dominū.

**¶** Dicimus quintus cōtra impediētes visitationē monialū siendā p̄ suos superiores: post monitionē. vt in de. attendētes. de sta. mo. Nota q̄ ordinarij debent visitare monasteria exempta et nō exempta. et illa q̄ non recognoscunt superiorē: nisi papā. Monasteria vō exempta q̄ sez sunt ordinarij exemptoz. vt camaldulē. cisterciens. mendicantiū et h̄mōi habent visitare plati eoz. Et nota ar. per d. c. q̄ vbi papa vult ordinarios habere iurisdictionem in exemptos. expr̄mit q̄ hoc faciāt aucto. apostolica.

**¶** An autē ordinarij possint hanc visitationē alteri delegare. Lar. dicit q̄ sic. p̄ glo. notabilem in. c. si. de of. or. 2. per. c. si. de offi. del. s. his autē. a p̄rio: quia ibi. p̄hibet delegare is cui cōmittit q̄ p̄sonaliter vlsitet.

**¶** Quid si monasterium subest abbatis maioris monasterij. Glo. cōcludit q̄ ordinarius nō vlsitabit. s̄ abbas. Et si illa nō potest exire. p̄ aliū poterit vlsitare.

**¶** Quid de monasterijs subiectis sedi apostolice: que consueuerūt p̄ visitatores capituloz. puincia lum singulis annis vlsitari. sicut monasteriū monialium brachien. Dic fm Landul. q̄ p̄ ordinariū quia hec sp̄alis puilio viciat generalem.

**¶** Quent in eo q̄d ter. dicit visitationē siendā singulis annis. An sufficiat q̄ fiat in fine primū anni et in p̄ncipio sc̄di. Dic per nota. in. c. in singulis. de sta. mo. q̄ nō. q̄ sic posset differri in casu dicti capituli in singulis. vsq̄ ad sex annos in p̄iudiciū mo-

nasterij. Nec satisfaceret iuri volēt q̄ fieret de triennio in triennū. Idē Ste. quia visitatio fit. p̄pter cōmissa corrigenda. nō. p̄pter cōmittēda. Si ergo p̄ma fuit sufficiens. sc̄da nō habebit q̄d corrigat. Itē si in fine p̄mi anni et in p̄ncipio sc̄di hoc fieret nō esset annus int̄ primā et secundā. s̄ biennium. Vnde d̄ q̄ debeat eq̄litate distare. ar. de consan. 2. affi. q̄d dilectis. et ibi idē tenet panoz. Exp̄plicando de quodā statuto padue. vt in singulis. q̄tuor mensibz fieret cōsiliū sup̄ male ablatis. fuit factuz cōsiliū in fine q̄tuor mensū. querebat. nunquid in decima die sequētis t̄pis. q̄tuor mensūz. possit fieri aliud cōsiliū. Rūditur q̄ nō. ne cōtingeret differri cōsiliū p̄ octo mēses cōtra cōsuetudinem loci. Idē habet in de. ne in agro. eo. ti. q̄ singulis mensibz debent monachi cōmunicare. Nota etiā fm glo. q̄ ista visitatio ex causa iterari potest etiā in exemptis.

**¶** An autē iste mensis habeat. xxx. aut. xxxj. dies? Dic q̄ fieri debet cōputatio fm q̄ mēses occurrūt. De hoc vide supra. Dispensatio. in. si. Et nota in verbo. impedire. q̄ necesse est impedimentū p̄cedere et admonitionē sequi ad hoc. vt sit locus p̄ne dicte de. attendētes. Hoc dico. quia q̄nq̄ plati scribunt monialibz q̄ parent se certa die ad recipiendā visitationē eoz et in eis dē lris faciunt mentionē q̄ nullus impediāt. Talis em̄ monitio fieri debet vt desistant ab illato impedimēto. vt locus sit dicte p̄ne. p̄ hoc etiā facit q̄d nota. in. c. in audientia. de sen. ex. vbi ter. dicit. q̄ clericus deponēs habitū et tonsurā. si monitus ē. quia monitio p̄supponit depositōnē habitus. ergo si fiat ante: nō est locus p̄ne.

**¶** Sed nunq̄d si illato impedimēto fiat monitio nominatim: an vō sufficiat generalis. Dicit potest q̄ sufficit generalis. Mā vbi iura volunt fieri specialem monitionē expr̄munt vt in de. j. de vi. 2. ho. de. et in. c. p̄stitutionē. de sen. ex. li. vj. Et optime facit q̄d nota. p̄ Lar. in. d. de. attendētes. vbi tradit hanc theoricā. q̄ q̄n iura requirunt monitionē nō fit exp̄ssa mentio q̄ fiat nominatim. sufficit generalis. Et talis monitio debet fieri p̄ vlsitanti. Singularis autem persone vel alterius non sufficeret. Et sufficit vnica ex quo loquitur in singulari. Et hec nota.

**¶** Sed querit de quotidiana. q̄. Done ep̄us statuit q̄ ingrediens monasteria dyocesis sue sit excommunicatus. intrat quis monasteriū monialiu exemptaz. An incidat talis in excōmunicationez vigore dicti statuti. Archi. et federi. dicunt q̄ sic. Sed Jo. de lig. dicit q̄ non. Idem Jo. an. et Lal. qui omnes disputando. dicunt q̄ subditus delin quens intra dyocēsim. s̄ in loco exempto nō ligatur statuto ep̄iscopi infligentis. De. de an. in. c. vt animaz. de consi. li. vj. recitat vtramq̄ opinionē. Et reducit cas ad concordiaz sic. Aut platus loci exempti habet iurisdictionē ep̄alem in dicto loco exempto. et tūc vera est opinio Jo. cal. et sequentiū. Aut nō habet iurisdictionem ep̄alem. et sic vera est opinio archi.

**¶** Dicimus sextus. Excōmunicati sunt intran-

## Excōicatio. 1.

tes monasteria monialium ordinis p̄dicatoꝝ in casu nō concessio a cōstitutionibꝫ eaz vel sine licētia ministri ordinis. aut alterius ab ipso ministro habentis sup hoc p̄tatem. a qua nō possunt absolui p̄ter q̄ in articulo mortis: nisi a papa: vel ministro ordinis vel ab alio habente sup hoc auctoritatem sp̄alem ab aliquo p̄dicatoꝝ. Idē de intrantibꝫ monasteria sancte Clare ordinis minorꝝ in casibꝫ nō concessis in regula ipsarū vel sine licētia eoz qui eam dare possunt. Nota tamen q̄ in locis v̄bitales sententię nunq̄ vel quasi sunt p̄mulgate. si q̄s intraret talia monasteria: nesciens talē sententiā: z nō causa male faciendū: puto. q̄ non incidere in sententiā. cū ignorantia quasi inuincibili laboret. Et hoc pōt trahi ex dictis. An. de bu. z Tho. Sz si intrat laycus vel alia p̄sona ad malefaciendum: tunc q̄uis ignoraret. sententiā z etiā haberet iustā causam ignorandi nō excusat fm De. de pal. bec Archi. flo.

**¶** Quid si monialis grauat infirmitate euidenti Ita vt nō possit morari cū alijs sine scandalo. An possit exire monasteriū sine licētia superioris de consensu tū monialium. Videt q̄ sic p̄ tex. p̄culoso de sta. re. li. vj. qui dū loquit de eximitate. p̄ter infirmitatē nō facit mentionē de superiore. ergo nō videtur isto casu: necessaria licētia. cū videat p̄ istō ius concessa. Et p̄ hoc cessat illud qd̄ posset in contrarium allegari: q̄ monialis nō habeat velle z sic nō poterit exire. quia qm̄ lex dat licētiā monacho aliquid faciendū: illo casu habet velle: auctoritate illius iure licētiā dantis. vt notat glo. xij. q. j. nō dicitis. In contrariū facit. q̄ q̄ monachus exeat monasteriū sine licētia superioris est p̄bitum. xx. q. iij. monachū. Et sic patz q̄ ex iure dispositio ne requirit licētia superioris. ergo licet lex postea disponat certo casu. vt liceat exire monasteriū. debet intelligi cū licētia superioris. ad hoc glo. notabilis. in. c. apostolice. de dona. z. xij. q. ij. bone rei vbi dicitur q̄ licet ius det potestātē ep̄o donandi centesimaz intelligit de consensu sui capituli. licet hoc ibi non exprimat. cum p̄ alia iura in alienationibus reruz ecclesie talis consensus requirat. Ita dico in. p̄posito. licet ille tex. non dixerit de licētia superioris. tamē intelligit: ex quo p̄ omnia iura in egressu talis licētia est necessaria. Sed Be. in. d. c. periculoso. dicit q̄ si infirmitas est manifesta: et scandalosa. z potest haberi in breui consensus superioris. tunc credit illū requiri debere p̄ rōnes factas. Si v̄o in breui nō potest obtineri. puta. quia erat in remōis. per quo talis erat infirmitas: q̄ poterat exire ad tēpus donec curaret z postea redire z sic ista monialis exeat monasteriū. p̄ter instantem necessitatē. Et p̄ter hoc credit Be. q̄ ista monialis isto casu nō incurrat sententiā excommunicationis lata per superiorē simpliciter contra exeuntes monasteria sine licētia. quia nō est verisimile q̄ p̄ferens intelligeret isto casu istaz ligari. Ad qd̄ facit dicto capitulo periculoso. in. §. verum. vbi si nō pōt obtineri vt homagiū fiat p̄ p̄curatoꝝ potest abbatissa exire monasteriū: donec homagiuz p̄stetur.

**¶** Dicesimus septimus cōtra illos qui vocant ad dirigendas moniales in electionibꝫ ab eis faciendis: nisi abstineant ab his p̄ que inter eas possz in ipsis electionibꝫ oīri discordia: vel iam orta nutri. de elec. idēmitatibꝫ. li. vj.

**¶** Querit glo. q̄ sunt isti q̄ possunt incidere in hęc excommunicationē. Rūdit. puta religiosi: cōsiliarij aduocati. discreti viri qui vocarentur ad dirigendas moniales circa modum electionis: ab ipsis sciende.

**¶** Sed quero: quia dicit hi in masculino genere. quid si vocarent mulieres religiose vel alie discrete. An si contrafacerent: incidere in excommunicationē. Rūdit glo. q̄ sic. Itē nota ex tex. q̄ hec p̄na locū habet nedū in his qui vocant ad dirigendas moniales regularꝫ approbataz. s̄ etiaz in his qui vocant ad dirigendas illas: que non renunciant proprijs: nec faciunt professionē regularem in vna de religionibus approbatis. sed viuunt sicut canonice seculares in secularibꝫ ecclesijs: nisi abstineant a p̄dictis incurrunt excommunicationē. bec habent in dicto capitulo idēmitatibus. z ibi notatur q̄ abbatissa debet complere. xxx. annū. z debet esse virgo. Nam fm Archi. ibi. Absonum est q̄ corrupta p̄silit virginibus. Et sic nec etiam vidua potest esse abbatissa q̄ntumcūq̄ caste vixerit in monasterio. Itē debet esse de legitimo matrimonio nata.

**¶** Dicesimus octauus contra illos qui p̄curant q̄ conseruatores dati se intromittant de his q̄ eis non licent. de offic. deleg. hac constitutione. libro sexto.

**¶** Quero q̄ dicunt conseruatores. Rūdit glo. in. c. j. de of. del. li. vj. q̄ ep̄i possunt dici cōseruatores quia habēt conseruare viduas z pupillos z orphanos ab oppressionibꝫ z iniurijs. extra de fo. cōp. ex pte. interdū dant isti cōseruatores. vt defendāt contra latrones z p̄dones. interdū p̄ eos qui cōp̄p̄uilegia infringunt. interdū latius. vt defendant ab iniurijs z offensis. z in nullo dictoꝝ casu habent iudicalem indagatōē. i. non possunt p̄cedere per viam iudicij. De manifestis ergo solum habent cognoscere. Et intellige manifesta illa que notoria sunt. z ita patentia: q̄ nulla probabili tergiversatione celari possunt. de cohabitatione deorum. c. fi.

**¶** Sed quid si negetur offensa notoria. negatione etiā videtur res fieri dubia. L. qui. ad liber. procla. non licet. l. iij. Dic q̄ probationes bene recipiet conseruator. scilicet an factum sit notorium. vt sic videat an sua sit iurisdictio. de rescripti. super literis. als enim istorum officium esset inutile. Et si inueniet factum notorium. p̄cedet. als desistet Non enim habet potestatem defendendi simpliciter iniuriam. sed qualificatam notoriam. Sic ergo conseruator habet vocare reum. z si confiteat factū. bene quidē. Et si negat super notorio. probationes recipiet. Si autē confiteat factum. sed dicit se illud suo iure fecisse. dicant quidam q̄ vltimus se intromittere non debet. Alij contra. dicentes q̄ probationes recipiet super notoria offensa. als

facile esset conseruatorum officium videt cōseruatoꝝ p̄babilis negatio puniat licet necessarium.

**¶** Quero an conseruatori nēdum tam possit p̄uocare. sed etiā in se q̄ sic.

**¶** Quero in. c. fi. de off. dele. nō intromittentis de manū si p̄ ignorantiam iuris hoc faciam erratum: vel affectatā: Rūnem in modum. de re. iur. igno.

**¶** Querit q̄ sic dicit q̄ si isti cōseruatores p̄nt q̄ manifestis si ab officio p̄ annum. Nam q̄ sic glo. q̄ sic q̄ est eius sequi lxx. d. c. i. qui.

**¶** Querit v̄m̄ alius q̄ papa conseruatores. Jo. an. videt conseruatores p̄ solos romanos pontificatū decem. c. j. dum dicit c. vbi a sede apostolica concedit. Et potest.

**¶** Dicesimus nonus cōtra p̄curatores ecclesiasticos p̄ v̄m̄ v̄m̄ extra qd̄ me. c. ab soluto. v̄m̄.

**¶** Quod si inuoluita erat excōicatio est excōicatio quia h̄m̄ m̄litar t̄tionem.

**¶** Quod de qua suspicōne iudicantur quos compellat luncōnem v̄m̄ reuocant iudicantur h̄m̄ h̄m̄ a benchocōline ab cōcatis.

**¶** Quod si excōicatio est p̄ n̄ compulset iudicem vt alij glo. q̄ v̄m̄ excōicatio: p̄t̄ t̄ v̄m̄ necat.

**¶** Quod si quis intulit metum violare voluit: Rū glo. q̄ t̄ excōicatio.

**¶** Quod si non excōicatus intulit Rū glo. q̄ intrens erit excōicatus Sed nunquid in dicto casu sp̄ialis: v̄m̄ intulit incurrit as p̄ cevel cūmōmē metus si q̄ sic si mandant: v̄m̄ cūm̄ habuit. de elec. l. iij. quis. co. li.

**¶** Quod si absolutus: qui p̄ m̄lita ratum habuit vel qd̄ p̄ m̄lita p̄ndomimus sunt excōicatio tam ab initio ligati fuerit. intulit metum in corpe sed p̄ rum cōp̄llit absoluit: Rū glo. q̄ nō dicitur. nam quid loci h̄m̄ glo. q̄ nō. q̄ talis metus nō in excōicatio appellat metus. ff. q̄ de ego metus qui putat iustus qui p̄ter illum timor: facit in excōicatio non.

facile esset conseruatum officium deludere. vñ si videat cōseruato: p̄abilis negatio non pcedet. al̄s punit sicut notorium.

¶ Quero an conseruato: nedum offensam iam factam possit punire. sed etiā inferendam: Rñ. glo. q̄ sic.

¶ Quero: q̄ in. c. fi. de off. dele. li. vj. d̄. q̄ sciēter se nō intrōmittat: nisi de manifestis iniurijs. quid si si p̄ ignorantiam iuris hoc faciunt: vel p̄ ignorantiam crassam: vel affectatā: Rñ. glo. q̄ in excōicatio nem in eadum. de re. iur. ignorantia. li. vj.

¶ Quero: q̄ hic d̄ q̄ si isti conseruatores se intrōmittant p̄ter q̄ de manifestis iniurijs sunt suspensī ab officio p̄ annum. Nunquid etiā a b̄ificio: Rñ. glo. q̄ sic: q̄ est eius sequela. xxxij. dist. c. p̄ter. lxxij. di. c. si qui.

¶ Quero: vñ alius q̄ papa possit dare istos conseruatores. Jo. an. videt concludere tales cōseruatores p̄ solos romanos pontifices dari posse. Qd̄ p̄bat dictum. c. j. dum dicit concedimus. r. d. c. fi. vbi a sede aplica concedit. Et sic legatus hoc non potest.

¶ Dicimus insonus cōtra pcurantes absolutōes a censuris ecclesiasticis p̄ vim vel p̄ metū extorque tes. extra qd̄ me. cā. absolutōis. li. vj.

¶ Quid si iniusta erat excōicatio: Rñ. glo. q̄ etiā est excōicatus. quia hu militer debet petere absolu tionem.

¶ Quero de qua suspēione hic loquit̄: Rñ. glo. indistincte: si quis compellat: vel extorqueat abso lutionem vel reuocationē suspensionis. siue ab of ficio: siue a beneficio: siue ab ingressu ecclesie. est excōicatus.

¶ Quid si excōicatio est p̄ metū extorta. i. q̄ quis compulerit iudicem vt aliquem excōicaret: Rñ. glo. q̄ valet excōicatio: p̄t̄ tñ p̄ exceptionem elidit: vt ibi notat̄.

¶ Quid si quis intulit metum. tñ iudex. p̄ter hoc absoluere noluit: Rñ. glo. q̄ talis inferens nō est excōicatus.

¶ Quid si non excōicatus intulit metū sed alius: Rñ. glo. q̄ inferens erit excōicatus.

¶ Sed nunquid in p̄dicto casu ipse excōicatus: su sp̄s: vel interdictus incurrit hanc penam si ali us p̄ eo: vel eius nomine metum intulit: Rñ. glo. q̄ sic. si mandauit: vel eius nomine factum ra tum habuit. de elec. sciant. lib. vj. r. de sent. ex. cum quis. co. li.

¶ Quid si absoluto: qui p̄ metum absoluērat. po tica ratum habuit id qd̄ p̄ metū fecerat: Rñ. glo. q̄ nihilominus sunt excōicati metū inferentes. qz statim ab initio ligati fuerūt. Sed quid si quis nō inferat metum in corpe. sed p̄ penā amissionis re rum cōpellit absolui: Rñ. glo. q̄ est excōicatus.

¶ Sed quid si cōpulsit p̄ vanū metū. de quo time re nō debuit. nunquid locū habet hec pena: Rñ. glo. q̄ nō. qz talis metus nō inducit reuocationem: nec. p̄ue appellat̄ metus. ff. qd̄ me. cā. l. metum. Il le ergo metus qui putat̄ iustus ad reuocandum ea que p̄ter illum fiunt: facit incurere excōicationē. aliud nō.

¶ Quis aut̄ dicat̄ iustus metus: Rñ. Pe. de an. q̄ metus mortis: vel cruciatus corpis: vñ talis qui posset cadere in constantē virum. qd̄ arbitrio iudi cis relinquit̄.

¶ Quero quō cognoscat̄ vtrum metu publice po testatis aliquid gerat̄: Dic hoc relinqui iudicis ar bitrio.

¶ Quero an metus cōminate excōicationis sit cē lendus iustus: Dic p̄ nō. p̄ doct. in. c. cū dilect̄. qd̄ me. cā. q̄ aut excōicatio est iusta r nō excusat. impu tandum enī est illi qui se talem reddidit: vt posset excōicari. Aut est iniusta. r tunc excusat. qz est ma xima pena.

¶ An aut̄ hec constitutio habeat locum in excōica tione minor: Dic q̄ nō. de q̄ vide s̄. Absolutio. j. Item nota fm̄ Pe. q̄ sicut requirit̄ metus qui pos sit cadere in constantē virum ad reuocationē actus Ita requirit̄ dolus qui posset cadere in prudentis simum. Si quis ergo inducit fatuitate. ad actum gerendū. ex hoc nō p̄t̄ p̄cedere se deceptum dolo Quia fatuitas que est silis late culpe. cum dolo al terius compensat̄.

¶ Quid aut̄ sit vis: r quid metus. Dic q̄ vis est maioris rei impetus: cui resisti nō potest. scz como dum. ff. eo. l. j. A metus aut̄ est instantis: vel futuri periculi cā iusta mentis trepidatio. Et exigit̄ q̄ p̄ lens sit metus. licet futurum periculum. Et dicitur metus. quasi mentem tenēs. Vis tamen plus est q̄ metus.

¶ Que aut̄ sit differentia inter absolutionem r re uocationem. Glo. dicit q̄ p̄t̄ dici absolutio solen nis que fit iuxta formam ecclesie. reuocatio verbal is sine solemnitate: vel vbi tenet̄ excōicatio locuz habet absolutio. vbi nō tenuit reuocatio. vel refert̄ reuocatio ad absolutionē ad cautela.

¶ Tricesimus contra fingentes fraudulenter ca lum p̄ que iudex ad aliquā mulierē p̄ testimonio mittat vel vadat: extra de iudi. c. mulieres. lib. vj. Et ab hac excōicatione ordinarius absoluere p̄t̄.

¶ Querit̄ Job. an. vtrum hec pena locum habeat in iudice laico. Rñ. q̄ sic. Item nota fm̄ eum q̄ si quis pcurator: vel pars noiat̄ aliquā mulierem in testem: vel fingit casum aliquē. dicendo talem esse suum debitorem in centum: de qua re testis est ta lis mulier. Et hoc facit ad hunc finem. vt iudex va dat vel mittat ad eam pro testimonio excōmunica tus est.

¶ Quero an eo ipso q̄ quis fingit contra istam cō stitutionem. sit excōicatus. Rñ. Jo. an. q̄ nō. Im mo expedit q̄ iudex p̄duxerit eam ad effectū eun do vel mittendo ad eam. qz verba rē.

¶ Tricesimus p̄mus cōtra illos qui cōpellunt p̄ latoros seu capitula ad si. bmittendū laicis vñ alienā dum bona immobilia ecclesiaruz seu iura. extra de re. ec. nō ali. c. hoc cōsulissimo. in. vj. Mo. fm̄ Jo. mo. r Pe. de an. q̄ p̄hibet̄ h̄ qd̄ā modi alienatōis vel donatōis in rebz imobilibz. Itā aut̄ istā cōsti tutōz p̄lati opp̄si p̄ opp̄imētes inocabāt nobiles ad suā defensionē r potētes: faciēdo eos aduocatos vñ defensores locoz. Et p̄ hoc illi vendicabāt sibi quoddā ius dñij vel aduocatōis in ecclesijs siue p̄ iij

## Excoicatio. 1.

locis defensis. Et refert Guil. se vidisse multos p̄latos faciles ad talia. Et quibus nobiles submittebant alios: vt opprimerent ad p̄dictum finem: a quo vt abstinere vidētes p̄lati submissiones istas penitus interdictas: p̄ istam cōstitutionem est p̄missum. Primum q̄ clerici nō audeant submittere. Secundo q̄ laici nō faciant eos sibi submittere a clericis p̄ hanc viam directam vel indirectā. submitteudo molestatores: vt postea sub colore defensionis et patrocinij illarū rerum sibi submittarū ecclesie defraudentur vendicando sibi ius dñij. Nam isti submittebant molestatores. Et postea dicebāt sacerdoti submitte mihi hanc rem. Et iste non audebit me molestare. vñ sacerdos fatebāt se habere ab illo talem rem et postea facta submissione volebant verū ius habere: et dñij rei vendicare. Nota fm glo. et Pe. q̄ hec p̄hibitio solum locū habet in rebus immobilibus et iuribus ecclesiarum.

**Tricesimussecundus.** p̄tra impediētes litigare in foro ecclesiastico corā delegato vel quocumq̄ alio iudice ecclesiastico in his causis que de iure vel cōsuetudine p̄t̄t̄ ibi exerceri: extra de immu. ec. q̄m. li. vj.

**Quero** q̄ dī in tex. nullatenus absoluat: nisi satisfecerit etc. Quid si aū satisfactio talis fuerit absolutus: Rñ. Archi. dicit q̄ talis absolutio nō tenet. s̄a ibi sp̄aliter p̄hibente. Sed Be. in. d. c. q̄m: videt tenere p̄trariū: dicens. q̄ q̄m p̄as dat als nō habent: si nō seruauerint formā nō valet actus: vt notat glo. singularis in de. j. de inf. patro. Sed q̄m als habenti p̄tatem a lege absoluendi sit p̄hibitio licet nō seruet formā valet ipso iure absolutio: vt in c. venerabilibus. §. vbi de sen. ex. in. vj. Cum igit or dinarij habeant p̄tatem absoluēdi a iura canonis nō referuntis: vt in. c. nup. de sent. ex. ergo videt q̄ valeat. Idem Panor. in. c. dilectus. el. ij. de preben. Predicta intellige: nisi apponeret clausula decreti irritas actum. Nam in hoc casu: siue ordinarij: siue alius quicūq̄ als habeat p̄tatem: siue nō nihil facit absoluendo: nisi seruet formam mandati. Et hec nota.

**Tricesimustercius.** cōtra dños p̄hibentes subditis: ne clericis vendant: coquāt et hōi: vt in. c. eos. de immu. ec. li. vj.

**Quid** si ista p̄hibitio sit p̄ illū qui nō habet dñij: Be. dicit. q̄ nō est locus pene p̄ verbum. subditis suis. Et exponit illud tēpale p̄ seculari dñio. Et nota q̄ licet isti quo ad verba nō videant infringere libertatem: tū infringunt quo ad mentem: faciēdo fraudem: de p̄sona ad p̄sonā. de quo vide s̄. Donato. j.

**Sed** pone q̄ de nouo fiat statutū: sicut in multis ciuitatibus ytalie: ne quis vendat vel donet rē immobilem alicui nō subeunti onera cōis etc. An p̄ talia statuta includant clerici vel ecclesia: Be. dicit q̄ taliter statuentes nō includunt hac pena: ex quo non fuit in statuto exp̄ssum de ecclesia vel clericis. Secus si extendere ad ecclesiam. Et iudex secularis possit illos statuentes cogere ad declarandum statutum vt non respiceret cōtractus factos vel fiendos cū ecclesia. Jo. an. in nouella. et Vin. et Abb. dicunt q̄ statuto laicorum facto p̄ commu-

ni utilitate: puta. q̄ vadens de nocte soluat tantū clericis nō sunt subiecti: sed p̄ suum iudicem sunt ar tandi. Secus dicunt in banno in pascendis peccatores: vel ad aquam ducēdis. tunc enī tenent pastores de damno propter mercedem quam accipiunt.

**Tricesimusquartus.** contra facientes: vel mandantes christianum interfici p̄ assassinos: extra de homi. p̄ humani. in. vj. Nota q̄ assassini fuerunt: et forte adhuc sunt quidā infideles: qui ex quibusdam falsis opinionibus in quibus fuerunt enunti. defacili mittebantur ad occidēdum christianos non eurasiles si ob hoc occidendi essent ipsi. Et cū de istis simpliciter loquat ad alios: homicidas nō extenditur fm Archi. Et nota glo. in verbo mandauerit: que vult q̄ etiam si reuocauerit mandātū re integra. nihilominus incurrat penam: cum ex solo mandato iam prius ligatus esset. Item receptantes: vel defendentes: vel occultantes: eandem suam excoicationis incurrunt. Et si fuerit p̄lati vel p̄sona ecclesiastica: depositio nē a dignitate ordinis. honore: officio et bñificio: incurrat ipso facto: et ep̄os etiā comprehendit fm glo.

**Quid** si mandat occidi iudeum vel paganum: Rñ. Pe. de mente Jo. an. q̄ nō est excoicatus. Et ideo dicit Jo. an. se defendisse quendam p̄latum: cōtra quem fuerat p̄batum. q̄ fecerat homines occidi p̄ assassinos. Sed cum homines illi p̄missent non esse xp̄iani. non erat sufficiens p̄batio. Nota etiam fm Jo. de imo. put recitat Be. q̄ iste tex. intelligit indistincte de assassinis: siue sint liberi: siue serui. Siue sint sub dominio aliquorū siue nō.

**An** autem peccatiens clericum diffidatū sit excoicatus: Dicit q̄ nō. de hoc vide s̄. Degradatio in fine.

**Tricesimusquintus.** contra clericos locates domos manifestis viuaris alienigenis ad fenus exercendum. extra de vsur. in. vj. c. j.

**Nota** fm glo. in verbo alienigenas. q̄ hec constitutio nō extendit ad inde genitos: q̄ nō est tantū scandalum. tamen sunt als puniendi. Et dato q̄ isti alienigene essent ciues: vel incole locum habet hec constitutio in eis. Et capit hic alienigena p̄ eo qui non est de terris illius domini: ad cuius terram se transfert. Ideo si vsurarius manifestus transferat se de vna terra ad aliam eiusdem domini immediati. non habet locum iste tex. quia non dicit alienigena: quia est penalis. Ideo debet stricte intelligi. Et ideo p̄ p̄dicta non comprehendit indigenam. i. qui habet originem ibidem: vel eorum patrem. Et hoc secuti sunt Guil. Bar. et Fran. referens se habuisse a cōposito huius cōstitutionis apud lugdunū. Jo. tñ an. in nouella videt dicere q̄ si talis oriundus sit de vna ciuitate. et in alia ciuitate eiusdem dñij p̄mittit habitare. est locus huic pene.

**Quis** autem dicat oriundus de ciuitate. Dicit q̄ ille dicitur. qui ibi. vel in vico ciuitatis illius ortus est. ff. ad munici. qui ex vico: vel etiam si pater eius in de originē duxit. ff. ad munici. l. assumptio. Incola vō dicitur qui venit ad habitandum et consti-

tuendam sedem cum maior p̄ arum in aliqua ciuitate: vel ob bitauerit ibi p̄posito. et amon de non recedat. Ite. p̄aue dicit lum: et incolarum fm legistas stas: equo demit res suas a apollo manendi ad ad ep̄os dic. vñ s̄. Confessio. iij.

**Quere** an iste tex. habeat litas secularis. Clericus p̄lati ueritate ecclesiastica non fecit intelligunt de vtraq̄. De licet iteriter intelligatur. Job. actus est nūmum n̄ p̄solus. et magis illud interdicit. Job. magis placet. Pe. nec opinio tenet q̄ loquitur de vniuersi Pau. Item Jo. de li. Idem hoc p̄bat verbo. ceterum. q̄ ecclesiasticis. Jo. de imo. dicit de per regulam in penis. de n̄ de rigore iuris forte alia est ver pu. Fran. q̄ requiritur monu pellant. Et dicit q̄ ordinarij si

**Quere** qui dicantur viuari. Et q̄ illi de quibus est notor coiffi. vel condemnari: vel e vt quia vbi op̄s euidet tēp̄ res que facte cedat. vt totū. Ad hunc etiam vñ ex coniecturis p̄batus est non sit p̄batus contra a e p̄p̄onatur. de le. ij. De

**De** iure. Et nota palatium c. ad nostram. de emp. et veni mentum istorum qui vendit relationem dilatam. ut ip̄o u sionem caputali. §. de vñ do. q̄ hec sit publicum et in qua eadem merces: p̄oio i de p̄o certo p̄oio. sed cum eadem merces: vendit p̄o n

**De** iure. Et nota palatium c. ad nostram. de emp. et veni mentum istorum qui vendit relationem dilatam. ut ip̄o u sionem caputali. §. de vñ do. q̄ hec sit publicum et in qua eadem merces: p̄oio i de p̄o certo p̄oio. sed cum eadem merces: vendit p̄o n

**De** iure. Et nota palatium c. ad nostram. de emp. et veni mentum istorum qui vendit relationem dilatam. ut ip̄o u sionem caputali. §. de vñ do. q̄ hec sit publicum et in qua eadem merces: p̄oio i de p̄o certo p̄oio. sed cum eadem merces: vendit p̄o n

**De** iure. Et nota palatium c. ad nostram. de emp. et veni mentum istorum qui vendit relationem dilatam. ut ip̄o u sionem caputali. §. de vñ do. q̄ hec sit publicum et in qua eadem merces: p̄oio i de p̄o certo p̄oio. sed cum eadem merces: vendit p̄o n

**De** iure. Et nota palatium c. ad nostram. de emp. et veni mentum istorum qui vendit relationem dilatam. ut ip̄o u sionem caputali. §. de vñ do. q̄ hec sit publicum et in qua eadem merces: p̄oio i de p̄o certo p̄oio. sed cum eadem merces: vendit p̄o n

tuendum sedem cum maiori parte forturarum suarum in aliqua ciuitate: vel opido. dummodo habitauerit ibi spacio. x. annorum. hoc pposito: vt inde non recedat. Iste. p. die dicit contrabere domicilium & incolatum fm legistas. Tamen fm canonistas: ex quo detulit res suas ad aliquem locum. cum pposito manendi di ademptus domicilium. De quo dic. vt s. Confessio. iij.

¶ Quero: an iste ter. habeat locū: si fuerit vniuersitas secularis. Clericus pisanus intelligit de vniuersitate ecclesiastica. non seculari. Suis. et Archi. intelligunt de vtraq. De sic generaliter dictum generaliter intelligatur. Job. an. dicit. qd iste intellectus est nimium rigorosus. & includeret totum orbem istud interdictum. Ideo prior intellectus sibi magis placet. De. tenet opinionem Archi. Hosti tenet qd loquitur de vniuersitate ecclesiastica. Idē Pau. Idem Jo. de li. Idem Jo. de fan. dicens. qd hoc probat verbo. ceterum. quod aduersatur precedentibus. Jo. de imo. dicit qd ista opinio est tenēda per regulam in penis. de reg. iur. Sed dicit. qd de rigore iuris: forte alia est verior. Et nota Beme. su. Fran. qd requiritur monitio anteq. laici compellant. Et dicit. qd ordinarij sunt valde negligentes.

¶ Quero: qui dicantur usurarij manifesti? Rñ. Glo. qd illi de quibus est notorium de iure: vt quia confessi: vel condemnati: vel est notorium de facto vt quia habet operis euidētiā. quod nulla potest tergiversatione celari. vt quia tenet altare paratam. Manifestus etiam usurarius dicitur ille qui ex coniecturis probatus est usurarius. licet directe non sit probatum contra eum fm Bald. in. l. cum proponeretur. de le. ij. Vel fm Barto. dicit manifestus usurarius. scilicet eo ipso qd indifferenter in camera sua mutuatur ad usuram cuiuslibet postulanti. licet altare nullum teneat. Ita dicit in. l. iij. ff. de iur. vnde sufficit hec probatio: sine alia probatione per episcopum faciēda. Adde etiam vnum. qd dicitur in huius capituli. vendicat sibi locum in excentibus usuris. etiam sub colore alicuius contractus: puta. vendendo vel emendo. Et hoc tenet Job. an. in nouella. in. d. c. j. Et hoc idem tenet Be. hic. Et nota pulcherrimum dictum Panor. in. c. ad nostram. de emp. & ven. qui querit. An testamentum istorum qui vendunt rem carius ppter solutionem dilatam. sit ipso iure nullum per dispositionem capituli qd. de usur. in. vj. presupponendo. qd hoc sit publicum et indubitatum: vtputa. quia eandem merces: pretio incontinenti soluto vendit pro certo precio. sed cum vendit ad credentiam eandem merces: vendit pro maiori precio. Et Panor. dicit se consuluisse qd testamentum esset nullum quia tales sunt usurarij: vt est rex. similis in. c. nauiganti. de usur. Et publica sunt ex quo publice exerceat: vt patet in libris eorum. quod bene notabis

¶ De Panor. Quero qm currat tps trium mensium? Rñ. glo. qd a tpe publicatōis: regulariter ligat constitutio. de postu. p. c. j. Interdū tū auget: interdū minuit: vt hic.

¶ Sed quid si simpliciter vnus denunciatur dñō? Rñ. glo. qd ppter simplicem vnus denunciationē non debet dominus terre illorum illum qui di esse usurarius expellere. Sed tunc debet inquirere. Et si verum esse reperit: expellere.

¶ Sed quid si locauit usurario: quem tamen usurarium ignorabat: vel non locauit ad exercendum fenus? Rñ. glo. qd probabilis ignorantia eum excusat. Quod verum dic fm Archi. si homini ignoto locauit: vel noto qui non consuevit exercere usuras. Sed si homini noto & consuevit exercere publice usuras locauit. presumitur qd ad hunc finē locauerit. arg. de pig. illo vos. Idem dicitur si titulo pignoris. commodati: vel pccarij & huiusmodi concedat. vt ibi. sub alio quocumq. titulo concedat.

¶ Quid vō si donat vel vendit? Rñ. fm Busk. dur. & Archi. qd incurrit excommunicationem. quia tales sunt tituli. ff. pro dona. l. de vsuca. pro donato. & pro emp. & verbum concedat: generale est vt accipiatur fm naturam contractus cui adiatur. arg. ff. loca. si vno. Glo. vō dicit. qd si donat: vendit: vel permutat. non videtur habere locum hec constitutio. per verbum. concedat. quod solum vsus coessionem. non dominij translationem denotare videtur. Sed Dir. lib. iij. tenet pnum quod videtur tutius.

¶ Quero hic dicitur qd si isti permittentes habitare usurarios manifestos in terris suis. vel locates domos sustinuerint penam excommunicationis: vel suspensionis per mensem animo indurato: qd qd tales usurarij ibi morantur: terre ipsorum ecclesiastico subiaceat interdicto. Nunquid recedētibz: vel expulsis usurarijs. erūt interdicti? Respon. Glo. qd non. Et sic non erit necessaria relaxatio.

¶ Quero. An predictae pene habeat locum in usurarijs iudeis? Rñ. Be. in. d. c. j. & Laurē. de flo. in tractatu suo de usur. dicit qd licet in tex. indistincte loq. Sicut & de. ex gran. e. ti. qd pphēdit etiā iudeos vt p. glo. ibi. sup. v. c. fura. Idē Pau. de elec. Idem Bal. in quodā cōsilio quod incipit inter iudeos: vbi dicit. qd clericus locans domum iudeis ad publice fenerandū: ipso facto est excoicatus. p. d. c. j. Inuenit tū qd papa Eugenius. iij. declarauit qd omnes pene que pōnūt in. d. c. j. nō habent locum si pmittant iudei habitare. Cum Jo. an. dicat in nouella. qd hoc factum fuit. ppter florentinos. pistoienses: & astenses. qui ibant circueidē ciuitates et castra.

¶ Tricesimus sextus: cōtra illos qui concedunt repalias cōtra clericos: vel eorū bona: vel generaliter cōcessas: extendētes ad eos: quā cōcessionem sine extēsiōe si nō renouerint infra mēsem: a tpe cōcessionis: vel extēsiōis: singularis psona excoicacionē: & vniuersitas: interdictū incurrit: extra de iniur. c. vnico. li. vj.

¶ Quid si clericus pncipalis debitor: cuius occasione sunt repesalie concessa captus est. an hec decre. habeat locum? Rñ. glo. qd nō. tum quidē grauat p seipso. & sic cessat rō tex. ibi. in quibz alius p alio grauatur. Tum quia constitutio est penalis. p iij



## Excōicatio. I.

Ideo restringenda. Et nota fm glo. in ver. ecclesiasticis. q. illud verbum. ecclesiasticis. comprehendit clericos: rēparios: hospitalarios: conuersos et deo deuotos. xij. q. j. duo. Itē nota q. differētia est inter extendere et concedere repressalias. quia ciuitas vel superior di. concedere. Sed ille cui concedunt di. extendere. Puta. q. ciuitas bononie dedit repressalias ciui suo contra florentios. qui extendit illas ad clericos. hec glo.

**¶** Quero. quia dicit in tert. q. si infra mensem nō renouauerint et. quid si infra mensem istum. p̄cessum fuit ad actuz. quia fuit. ecclesiastica persona. p̄ alio pignoriata. id est repressalia facta contra eam. Nunquid hec pena habebit locum infra mensem. Rñ. glo. fm Barto. q. in statum pastinum. renouandum in erit infra mensem. de sen. ex. quicunq. li. vj. vel fm Bul. renouatio re integra fieri debet ante q. pcedat ad actum. al. locum habet pena.

**¶** Quero vtrum possint concedi p̄ credito clerici vnius dyocesis contra clericum alterius dyocesis. Rñ. glo. q. non.

**¶** Quero an per istam decre. corrigatur capituluz dominus noster. xiiij. q. ij. vbi concedunt repressalie. quando ciuitas vindicare negligit. quod a suis improbe factum est. Rñ. glo. q. non. Sed solum statuit q. p̄ delicto: vel credito alterius contra ecclesiasticas personas concedi vel extendi non possunt.

**¶** Tricesimuseptimus. quādo quis ab excōmunicacione absolutus fuit in articulo mortis. vel alio impedimento. si cessante articulo mortis vel impedimento non representet se q̄citius poterit. et a q̄ absolui debebat. reuincit in eandem sententiā et cōmunicacionis. Item quando aliqui absoluunt a sede apostolica vel legato. et iniungitur eis q. se p̄sentent ordinarijs. vel alijs suscepturi penitentiā. et passis iniuriam satisfacciant. Similiter si hoc nō faciant cum hoc cōmode poterunt. reuincunt in eandem sententiā: vt in. c. eos. de sent. ex. lib. vj. Et nota fm Panoz. in. c. quod in dubijs. eo. ti. q. detentus infirmitate: licet non sit in articulo mortis: potest absolui ab inferiori. Satis est enim hūc teneri impedimento: vt non possit ire. Inno. etiam declarat quosdam casus. in quibus absoluendus per sedem apostolicam regulariter pro violenta manu inieccōe. absolui potest citra sedē apostolicam. Sed cessante impedimento tenetur se p̄sentare sedi apostolice. Primus est infirmitas. Secundus iniuricia. Tertius inopia. Quartus seruilitas conditio. de his dictū est s̄. Absolutio. ij. Idē de eo qui tenet in vinculis.

**¶** Quero. quia dicit in. c. ea nosc̄. eo. ti. q. absolui tēpore necessitatis debet: necessitate cessante adire papam vel legatum. nunquid sufficiat legatus dum est in transitu. Inno. ponit duas opiniones. Quidam dicunt q. sic. Sicut enī possunt absolueri. Ita et hoc mandatum iniungere. Alij cōtra: q. in transitu possunt absolueri. p̄ter periculum morte. et tunc accessorie iniungere mādātum. Sed mādare p̄ncipaliter non possunt. Sed debet recurrī ad legatum. p̄ximū. nō ad transeuntem. Host.

placet p̄ximū dictum. Sed Panoz. ibi dicit q. licet p̄ximū equius. scdm̄ tñ verius fm Job. an. et refert se ad nota. p. Spe. in. ti. de legato. s̄. nunc dicamus vbi tenet p̄ximū.

**¶** An autē ista p̄sentatio possit fieri p̄ pcuratorem videt q. non. p. ter. in. c. quod de his. eo. ti. ibi. in. p̄ p̄ua p̄sona debet visitare. Alijs videt q. sic: vt notat Archi. flo. et ad ter. q. de his. r̄idetur q. nō refert. an quis se p̄sentet in. p̄ua p̄sona: vel p̄ pcuratorem idoneum: vt recitat Pe. de an. qui querit. cū quis semp̄ teneat se p̄sentare p̄sonaliter. p̄ absolutectione obtinenda. cessante impedimento et. Vtrū talem absolutectionem possit quis petere p̄ pcuratorem. Et recitat Host. dicere q. non potest interuenire pcurator quo ad ecclesiam multatorem. quia absoluteio requirit confessionem: cōtritionem et introductionem in ecclesiam cum solennitate et. In no. etiam dicit. q. non. quia hec forma requirit p̄sentiam p̄sonae. f̄atet tamen q. vbi habet iusta causa poterit pcurator interuenire. Sed Spec. in. tit. de pcurat. dicit. q. in curia romana hoc seruaf. seq. q. pcurator cōstitutus sp̄aliter ad petendā absolutectionem sufficit. Et hoc videt cōius.

**¶** Quero: quia dicit in. d. c. eos. cum cōmode potest. qualiter sumi debeat hoc verbum cōmode. videt ter. in. c. decetero. eo. ti. vbi dicit q̄tius oportunitatem habuerit. Quod exponit Host. id est cessante impedimēto et aliquo medico tempore indulto. quo sibi de necessarijs valeat p̄uidere. Et p̄ hoc patet. q. non credit̄ circa hoc absoluteio. Sed iudex habebit hoc arbitrari. Nec obstat q. de occultata re et de anime periculo querit. et sit sibi credendū de homi. significasti. el. ij. f̄ateo: hoc verū in foro penitentiā. de spon. tua. quo ad vinculum occulte contrahendū. vnde ex quo conficiam habet de mora. scire se debet excōicatum. iudex tñ eum non denunciat. nisi p̄uus eo vocato. p̄ cōiecturas videtur illum esse morosum. cognitione sup hoc p̄missa sūmarie. Archi. v̄o sup hoc. c. et. c. cupientes. de decti. li. vj. sup verbo cōmode. dicit q. iudex inspecta qualitate p̄sonarum. viarum et temporū arbitratur considerando dietas vulgares quas homines facere consueverunt fm notata in. c. statutum. de rescrip. li. vj. Si autē diete vulgares nō apparent. Ipse iudex referat se ad legales. s̄. computādo. xx. vel. xiiij. miliaria p̄ diem. Et si facta cōputacione supsit tñ vnum miliare. p̄ illo dabit integram dietam. vt notat. ij. q. vj. p̄ter. q. si fuerit longaviarū distantia. equum est in septimana vnum diem p̄ quiete dari. nā mēsis dat ad p̄parandū se. viginti v̄o dies ad expectandū. Non enī possit cōmode venire. p. xx. vel. xxx. dietas p̄nue absq. aliqua intermedia quiete. Et iudex debet arbitrari benigne t̄ps itineris. Et computabunt̄ diete a loco in quo iter arripuit sine fraude. Sufficit enī fm hāc l̄ram q. non sit in negligētia: vel fraude. Item nota ibi. quibusuis sententijs excōicacionis. q. papa et legatus absoluunt a quibuscūq. sententijs excōmunicacionis. Quod Jo. mo. intelligit de sententijs iure. et nō hominis. Nam vt dicit. papa vel legatus non absoluunt ab illis de stilo curie. sed remittunt

mi in casu opo delegans nō  
efficit: nec al. p̄ necessitatem delega  
de festina p̄uione. Putat enī  
bus p̄dictis delegat: si ablo  
nō r̄m̄dit ip̄o iure. Sed bo  
re recipit iam. vt verbū s̄ona  
p̄tali. q̄d enī loquit̄ generalit̄  
tener Jo. an. q. in q̄buscūq.  
m̄m̄s loci habet q̄d hoc die  
iur̄m̄l̄i p̄curat: cōmpareat.  
hic dicit. Sed d̄i de reza du  
cōmunicat̄ ab hoc absolute  
stano in. s̄. nō p̄ter nō  
nicatus. s̄ excōmunicandus  
q. infra d̄m̄ poterit andro  
sententiā p̄. c̄. q̄rent. de of. de  
ex quo cōditio nō impl̄t. N  
Jo. mo. tenet p̄. Ad d̄m̄ q.  
m̄m̄e iur̄m̄l̄i p̄curat̄ in adans  
absoluteio in casu supradicti  
cōditio enēdit̄ in. s̄. et red  
boia. et dicit. c. eos. intelligit̄  
in. q̄. eos. et dicit. c. eos. intelligit̄  
cōmunicat̄ iur̄m̄l̄i fuit iustū.  
enēdit̄ excōicacionē. Secus in  
hō excōicac̄ absoluteio iur̄m̄l̄i  
Iudex qui hoc fecit. de facto  
nō debet iur̄m̄l̄i iur̄m̄l̄i  
cred̄ absoluteio. s̄o factū s̄o  
Illa p̄ iudicē p̄ximū p̄de et de  
**¶** An autē absoluteio p̄ter  
in. c. p̄m̄. et decetero. et hōm̄  
a quacūq. inia excōicacionis  
multis aljs absoluteio. ij.  
p̄dicto. q. in casu capituluz  
de his. et hōm̄. de sen. ex. et p̄  
l̄m̄tati in casu in quibz nō  
nō in articulo mortis. vt in fa  
videt p̄ter hōm̄l̄i cardina  
q̄p̄m̄m̄m̄. et religioſis  
inductio ab v̄m̄m̄m̄. et p̄  
reum quare. Itē de in q̄m̄m̄  
Itē de cōmunicacione. Itē in  
st̄ra l̄m̄tati et p̄dicat̄.  
de supra. Excōicacione. v. s̄. l̄  
absoluteio nō enī in articulo  
nare satisfaccit. Itē in om̄i  
p̄ssu curie.  
**¶** Tricesimoseptimus. Itē  
p̄ter interdictum in casu nō cō  
catus publice aut notam in  
os manifestos. vt in de eos et  
**¶** Quero. quia dicit de sepe  
quid in campis vel locis pu  
Itē glo. q. nō est locus pu  
Itē glo. v̄o vel cōgnus ec  
quid ad v̄m̄m̄m̄m̄ nō et  
de re. s̄. i. nemo. nō enī loca  
Itē pone q. religioſi apl̄ian  
Itē ampliatone l̄p̄clerit̄. a  
Itē d̄m̄ p̄ de m̄re. L̄m̄d̄

nisi in casu quo delegatus nō posset: vel mortuus  
 esset: nec ali? successit in delegatione. 7 nō est spes  
 de festina puisione. Putat etiā Jo. mo. q. in cali-  
 bus p̄dictis delegatus si absolutus nō pareat: q.  
 nō reincident ipso iure. Sed hec omnia cessant: si la-  
 te recipis s̄iam. vt verbū sonat hic 7 in p̄ncipio ca-  
 pituli. qd etiā loquit̄ generaliter de vtr̄sq. Et hoc  
 tenet Jo. an. l. q. in q̄bulcumq; sententijs iur̄ 7 ho-  
 minis locū habeat qd hic dicitur q. reincident ipso  
 iure: nisi pareat 7 compareat post absolutionē. put  
 hic dicit. Sed dñi de rota dicunt q. si auditor: ex-  
 communicatū ab hoīe absolutus: p̄fista cautione de-  
 stando iuri. Si nō pareat nō est ipso iure excōmu-  
 nicatus. s̄ excōmunicandus p̄ dictuz Jo. mo. Et  
 q. infra anū poterit auditor: eū reducere in eandē  
 sententiā p. c. q̄renti. de of. del. imo etiā post annū  
 et quo cōditio nō implet̄. Hanc etiā opinionem  
 Jo. mo. tenet Dir. Addens q. si excōicatus ab ho-  
 mine iuravit parere mādatis excōicatoris qñ fuit  
 absolutus in casib; supradictis. si nō pareat nō rein-  
 cidit in eandē s̄iam. s̄ est reducendus p̄ sententiā  
 hoīs. 7 dictū. c. eos. intelligit̄ de q̄busus sententijs  
 iur̄: non hoīs. Rō dīverſitatis est. q. sicut ius ex-  
 cōmunicauerat: ita fuit iustū. vt ius reduceret in  
 eandē excōicationē. Secus in snia hoīs. Nam si  
 hō excōicat 7 absolutus iuratoria cautione recepta.  
 Iudet qui hoc fecit. de facto suo debet esse certus  
 nō deferens iurātū 7 iuramentū. p̄prium. Nec iste  
 credit̄ absolutus ob factū sibi iniunctū p̄ iuramentū  
 Alis p̄ iudicē puniri pōt 7 debet.

An autē absolutio p̄pter impedimēta de quib;  
 in. c. q̄uis. 7 decetero 7 hmōi. de sen. ex. possit fieri  
 a quacunq; snia excōicationis. vide s̄. de hoc 7 de  
 multis alijs Absolutio. ij. Nota tñ p̄ declaratiōe  
 p̄dictoz. q. in casib; capituloz. ea noscūt. q̄uis. qd  
 de his. 7 hmōi. de sen. ex. Ep̄s pōt absolnē. Hōc  
 limita: nisi in casib; in quib; nullus pōt absolvere  
 nisi in articulo mortis. vt in falsarijs s̄rarū pape et  
 inſequentib; hostiliter cardinalē. Itē in pcutiente  
 ep̄m vel banniente. 7 religioſis 7 clericis secularib;  
 in ducentib; ad vouendū 7c. Itē in pcutiente cle-  
 ricum grauit̄. Itē de in q̄ſitorib; in odio gr̄a 7c.  
 Itē de exenterantib; 7c. Itē in intrantib; mona-  
 ſteria ſancte clare vel p̄dicatoz. Itē aliū casum vi-  
 de ſupra. Excōicatione. v. q̄ licet sit ep̄alis. cū tales  
 absolui nō pōt nisi in articulo mortis nisi p̄us ple-  
 narie ſatisfecerint. Itē in om̄ib; casib;. qui ſunt in  
 p̄ceſſu curie.

Tricelimum octauus p̄ ſepelientes in cymiterijs  
 tpe interditi: in casib; nō cōceſſis a iure vel excōi-  
 catos publice aut noiatiū inſictos aut vſurari-  
 os manifestos. vt in de. eos. de ſepul.

Quero. quia dicit̄ de ſepelientib; in cymiterijs.  
 quid ſi in campis vel locis priuatis eos ſepeliant.  
 Rūdit glo. q. nō est locus huic pene. etiā ſi locus  
 ille eſſet vicin? vel cōtiguus eccleſie vel cymiterio.  
 q. ex q̄ ad vſum cymiterij nō est p̄ ep̄m benedict?.  
 de coſe. di. j. nemo. nō eſt locus huic pene.

Sed pone q. religioſi apliauerunt cymiteriū. 7  
 in illa ampliatiōe ſepelierūt. an ſit locus huic pe-  
 ne. Rūdit zab. de mēte Landul. q. nō. ſi non eſt p̄

ep̄m ſolemniter benedictū.

Quero zab. in. d. de. Quid ſi religioſi habentes  
 modicū clauſtrū p̄ ep̄m dedicatū. longe ip̄m am-  
 pliauerūt. extendēdo locū vbi erant p̄us domus  
 puate. nō interueniēte aliq̄ ſolemnitate. Contigit  
 q. in clauſtro addito nouiter fuit aliq̄s ſepultus.  
 Landul. arguit q. ſepeliētes incurrat̄ hanc penā.  
 cū eccleſia gaudeat imunitate etiā ſi nō ſit dedica-  
 ta. Et cymiteriū 7 eccleſia in talib; pari paſſu am-  
 bulant. de p̄ſe. ec. cōſuluiti. Sufficit etiā q. de con-  
 ſenſu ep̄i illa p̄: cui hec fuit addita: deputata erat  
 ad vſum ſacrum. vt dicat̄ locus religioſus. de reli-  
 do. ad hec. In p̄nū facit. q. in talib; requir̄ deputa-  
 tio cum ſolemnitate. vt in autētico de monachis. f.  
 illud. Ad id autē qd induci pōt de eccleſia nō conſe-  
 crata. Rū. illud p̄cedere: ſi ibi fuerūt celebrata: di-  
 uina: alit̄ nō vt nota. de imm. ec. c. ſi. de hoc vide s̄.  
 Absolutio. j. Ex q̄bus videt̄ q. p̄s addita nō con-  
 ſeatur cymiteriū. 7 q. ſepelientes ibi: puniēdi non  
 ſunt. Et idē eſt. ac ſi ſepeliſſent in loco p̄bano. Et  
 iſtud verū ſi de hoc cōſtat. vt q. nouiter factū fuit.  
 Secus ſi longo tpe fuit obſeruati. quia totus ille  
 locus habet̄ p̄ cymiterio. etiā ſi in veritate benedi-  
 ctum nō fuerit.

Quid ſi ſepeliant̄ corpora clericoz q̄ ſeruauerūt  
 interditi: in cymiterijs. Rūdit glo. q. nō incidit  
 excōicationē. quia eis concedit̄ ſepultura. cū ſilen-  
 tio 7c. de quo vide iuſtra Interdictū. ij. Et an tpe  
 inſicti liceat ſepelire in q̄tuo: feſtiuitatib; 7 mul-  
 ta alia vide ibi.

Quid de his qui ſepeliunt publice excōicatos  
 minorū. An incurrant dictaz penā. Rūdit glo. q.  
 nō. Licet excōicatis minorū decedētēs ſepeliēdi nō  
 ſint. vt in. c. ſacris. de ſepul. 7 p̄cipans cum mor-  
 tuo excōicato minorū. participatiōe fauorabili. ſ. la-  
 uando ſepeliendo. incidit in minorē excōicationē  
 Itē nota ſm Landul. qñ quis tpe interditi ſepe-  
 lit excōicatos vel interdicos. eſt neceſſaria cymite-  
 rij reconciliatio. vt no. de p̄ſe. ec. cōſuluiti.

Quero quis dicat̄ publice excōmunicatus. vt  
 habeat locū hec pena. Rūdit glo. q. dicat̄ publice  
 excōmunicatus ab homine. qñ ſit corā tot. q. veri-  
 ſimiliter nō poteſt p̄tendi ignorantia. Vel dicitur  
 publice excōmunicatus a iure: qñ caſus eſt q. ſit ei  
 imputandum ſi ignorabat: qd publice ſciebatur.  
 Secus ſi nō eſſet publice excōmunicatus. Ita q.  
 ſari nō potuit. puta. q. fuit excōmunicatus corā  
 duobus vel tribus. licet iudice ſedente in banebo  
 Et ſepeliens taliter talem occulte excōmunicatuz  
 etiā ſcienter. nō eſt locus huic pene. licet incide-  
 ret in minorē excōmunicationem vt dictum eſt.  
 Itē nota ſm glo. q. p̄ hanc conſtitutionē nō tol-  
 litur pena decretalis ep̄orum. de p̄uul. l. ſb. vj. vbi  
 dicat̄ q. ſi contraſecerint. interdicit̄ eis ingreſſus  
 eccleſie.

Quero qui dicant̄ nominatiū interditi. Rū.  
 Inno. dicat̄. q. ſi interdicit̄ ciuitas vel caſtrū. om-  
 nes de illo loco dicunt̄ nominatiū inſicti. Idēz  
 ſi interdicit̄ ep̄ſſis nominib; p̄oprijs. Secus  
 ſi excōmunicat̄ petrus cum ſuis fautoribus. nam  
 fautores nō dicunt̄ nominatiū excōmunicati. ſed

# Excommunicatio. j.

oportet qd prius facta fide de favore denunciaret  
excoicari. nisi notorie constaret de favore. Sed Pa-  
nor. in. c. in lateranensi. de pben. dicit qd ptra hoc di-  
ctum Inno. est glo. notabilis in de. j. de vi. r. ho.  
de. sup. verbo. nominatum. i. ppris noibus ipsoni  
expssis. qm no sufficit dyocelano monere in gene-  
re clericos dyocesis sue. vel clericos talis plebana-  
tus vel talis ecclesie. Sed monere debet expmedo  
illius vel illoz noia. Et concordat glo. in. c. pstonē.  
li. vi. de sen. ex. sup. verbo. noiatim. f. ppris noibz  
expssis vel alijs indubitabilibz circumstantijs. que  
habeant vicem ppris nois. Idē si dicat: moneo fi-  
lium petri. cū ille vniciū filiū habeat. Sed p cōcor-  
dia dicit panor. qd vbi agit de pena incurrēda ipō  
iure. nō dicit qd fieri noiatim. nisi expmanē noia  
ppna. qd hoc importat etymologia huius verbi no-  
minatum. Nā in istis odiosis nō est recedendus a  
ppno significato verborū. vt in. c. statutus. de elec.  
li. vi. nisi forte circumstantie sint ita stricte. qd ex toto  
teneant vicē ppris nois. Si vō agit de pena nō in-  
currēda ipō facto. tūc sufficiūt circumstantie non  
ita stricte. Sic intellige Inno. dū ponit exemplū.  
qm interdictū ciuitas. Et intellige qm interdictū po-  
pulus alicuius ciuitatis. nō interdicta ciuitate. Nā  
interdicta ciuitate nō est interdictus plus. quia  
posset alibi audire diuina: vt nota. in. c. si ciuitas.  
de sen. ex. li. vi. Et idem videt tenere Dir. li. iij. vbi  
dicit noiatim. i. noie pprio expssio. vel generali: qd  
nō habet nisi vnū suppositū.

**S**ed valebit ne monitio. si inder generalit̄ mo-  
net oēs de collegio vel de vniuersitate: Dic qd nō.  
fm Bull. p. d. c. pstitutionē. Et est casus spālis. r.  
si ignorat noia illoz de cōuentu. coget rectorē con-  
uentus ad indicandū nomina.

**A**n autē interdictus nō noiatim posset in cymi-  
terio sepeliri: Glo. dicit qd sic. dū modo locus in-  
dictus nō sit. Ste. dicit glo. verū. nisi pro certo qm  
sciret eos tale qd fecisse ppter qd erant interdicti.  
Tales enī non debent sepeliri in cymiterio. Vbi  
vō nō sit certū. hz locū glo. fm eundē. Pro glo. tū  
facit. vt nō sufficiat facti notoriū: nisi ad sit ista qli-  
tas noiatim. f. in denunciatione noiatim spāliter  
vel expresse.

**Q**ui autē dicant manifesti vsurarij. vide sup: a  
Excommunicatione. xxxv.

**Q**uid si qd sepeliat publice excoicatu r noiatim  
interdictū. r vsurariū manifestum tpe interdicti.  
Rūdit pau. qd talis est ligatus qduplici excoica-  
tione. Et addit glo. qd de oībz d3 satisficere r ab  
omnibz absolui.

**Q**uid si sepeliens ignorabat istū quē sepelimit  
esse excoicatu vel vsurariū vel interdictū: Rūdit  
glo. qd talis sepeliens nō est excoicatus. qd cōstitu-  
tio requirit sciam. vt ibi in tex. sciens. Itē dicit pprie  
temeritatis audacia. Nā vbi est ignorantia: temeri-  
tas dici nō potest fm Zen. De hac ignorantia vide  
infra. c. Ignorantia. r. c. lex.

**Q**uero: an portantes ad sepulcrū: qui tū nō se-  
pelunt: sint excoicati. Itē quid de comitantibz su-  
mus. Itē de fabricantibz r fodientibz vel aperien-  
tibus sepulcrū. Itē qd de p̄latis. clericis vel muni-

stris ecclesiarū in quaz cymiterijs sepeluntur. qui  
illud nō pbibent. h̄ patiunt. Itē quid de clericis.  
vel laicis qui portant cereos crucez r similia. Glo.  
arguit ad partes. r nō determinat. Lap. r Ste. re-  
nent qd isti sunt excoicati. Addit Pau. qd ne-  
dum actualiter ponentes corpus sub terra. h̄ enā  
dicentes officiū supra funus. forte incurrūt bane  
penā. imo fortius incurrunt. quia plus cōtēnant  
Addit etiā idē. intelligi de sepelientibus de facto.  
absentibz clericis. Idē de sepeliri facientibz vel mā-  
dantibus. de sen. ex. mulieres. Tamē litera videt  
sepelientes in cymiterio punire. Et sic dicētes offi-  
cia qui nō habent sepelientes nō incidēt: cum in pe-  
nis sit mitior interpretatio faciēda. Sed Jo. cal. in  
tractatu de ecclesiastico interdico mouens p̄di-  
ctum dubiū: sic dicit. Mihi videt qd si nominans  
interdictus vel etiā non uominatim. h̄ tpe interdi-  
cti in casu non p̄missio a iure: si cū diuino officio se-  
pultus est. omnes p̄dicti etiā sociantes causa bo-  
noris vel dēici diuini officiū facientes vel nō p-  
hibētes cū possunt: oēs pena excoicationis ligantur  
p istā de. quia hoc casu sunt oēs participes cri-  
minis: siue cooperantes. ad hoc de sen. ex. nuper.  
Si vō sine officio clericoz talis defunctus sepul-  
tus est etiā in loco cymiteriato. licet tunc sit dice-  
re p̄dictos oēs fore ligatos pena de qua dic. tamē  
trepidus credo nō ligari dicta pena. Sed quia vi-  
dentur cōtēnere generalem p̄hibitionē: poterūt  
arbitraria pena puniri: etiā per iudicem ecclesiasti-  
cū. iij. q. iij. engeltrudaz. Ad hoc me mouet finis  
de. vbi per quedā verba vident remoueri p̄uile-  
gia: que clericis solent concedi. r nō laicis. Vt au-  
tem verba non videant supuacue appōita: opor-  
tet qd intelligant de his quibz talia p̄uilegia solēt  
concedi. vt sic intelligatur fin qd clausula adiuncta  
potest adaptari. Sed p̄uilegia exemptionis so-  
lent concedi clericis r ecclesiasticis personis. De il-  
lis ergo debet intelligi p̄uilegia. d. capituli. Itē  
sepultura ecclesiastica pprie respicit clericos ad qd  
id pertinet. xvij. q. j. placuit. f. cum funera ad sepul-  
turam deferuntur diuina officia cantare. xij. q. ij.  
qui diuina.

**S**ed si dēici dicunt officiū sepulture sup funus:  
r postea deponētes in loco secreto: nō ponūt ipm  
in sepulcro seu cymiterio. nunquid sunt excoicun-  
cati? Lerte fm opinionē contrariā esset dicēdus  
qd nō. quia textus dicit sepulture. qd est humore  
tumulo condere mortuū. Et sic per solam celebra-  
tionem officij. non esset delictus consummatus. er-  
go non incidēt in penā. Sed non credo qd aliquis  
hoc diceret. Sic enī fieret semper durante interdi-  
cto. Et per consequens de. ista esset ludibrio. bec  
Jo. cal. Et hec omnia de interdictis possunt ap-  
plicari ad manifestos vsurarios r publice excom-  
municatos.

**Q**uerit etiā. d. Lau. de ridol. in tractatu. de  
vsur. quid dicendum de clericis officiantibz. por-  
tantibz crucez r cereos r associantibus r portanti-  
bus feretrum. tanq̄ ibi esset cadauer alicuius p̄-  
dictorum. f. manifesti vsurarij rē. Cum tamen re-  
aliter ibi non sit: Respondit idem iudicandū

acit. etia.  
Quid si vultis manifesti  
cōmunicati. r tunc manifesti de vi-  
tem p̄stare curā ab hereditate  
potest legem: Rūdit glo. r Jo-  
stamentū. Et hoc dicit qd appar-  
nis. r tunc manifesti secus. qd  
tio heredit. cū decesserit in pecca-  
infra. Rūdit.  
Excommunicationis cōtra reli-  
ecclesie debitas sit vni p̄uile-  
in. c. religio. de dec. Et per bo-  
pate qd non habent scilicet de pe-  
ris vel laicis. qd delinquit in il-  
dicit. qm qd cōpōndit etas si  
Et etiā religio. de seculari.  
Itē in hoc qd dicit ecclesie debi-  
debet. nō ecclesie h̄ p̄uilegia  
vel antequā fecit. r religio. p  
alter faceret cōtra istā cōstitut-  
in hac pena.  
Quert glo. quia ter. dicit qd t-  
trafaciens sunt suspensio ab offi-  
tur de deum officia. an de alijs  
cōtra. de consensu r b̄nō. Et  
res. non determinat. Pan. inter-  
Itē de. vel p̄o intelligi de offi-  
b̄dōnt aliq̄ religio. vel iur. qd  
dionatus. j. q. m. dicitur. Et  
benignus. Itē dicit qd possi-  
concurrunt officia diuina r  
ca. tū concurrunt. tunc illis si  
māis pena. Excoicatio  
in verbo. donec. qd sic suspē-  
ne qd de satisfactione dubitan-  
suspectis ad tpe determinatū. pan-  
fm Inno. Addit tū glo. Iam se  
vidēs declarans sup satisfactione  
lacione in excoicacionis vō  
luno post satisfactionem de hoc  
luno pano.  
Quert glo. quia mon-  
regularis qd non vidēs adm-  
p̄uilegia intrant. vt dicitur  
latū casus. vt in ca. in agro. de  
ad banc excoicacionē p̄dōndā  
lis qd intrauerunt curiā r qd ca-  
nasterio vel platiu locum. vō  
reputo nō ponderandū. Nō  
tū platiu intrans curiā. si ad b-  
Et solo igit curiā clausi ob t-  
gan. Itē et quo intrant ob t-  
non intrauerunt quia nō po-  
mūgar. est. bec glo. Nō de  
luno clausi. f. Polatus neg  
indolens. Inuenis eosus  
Monachus curialis. Adnaci-  
luno p̄uilegia. Libus excoicatus  
luno in capitulo. Ad solutio  
tracata altare.

tio.].

acti esset.  
**¶** Quid si in usurario manifesto appareant signa contritionis. et iubet satisfieri de usuris. et post mortem pstatut cautio ab heredibus de restituendo. An poterit sepeliri: Rñdit glo. et Jo. de lig. q. cautio valet. vt sepeliri possit. licet nō vt recōualescat testamentū. Et hoc dico qm̄ apparēt signa cōtritionis. et iubet satisfieri: al' secus. qz nō sufficeret cautio heredi. cū decesserit in peccato. De hoc dic. vt infra. Rñst. ix.

**¶** Tricesimus nonus cōtra religiosos. q. decimas ecclesijs debitas sibi usurpant vel appropriant. vt in. c. religiosi. de deci. Et per hoc qd dicit religiosi. patet q non habent locū he pene in secularibz denarijs vel laicis. q delinquit in istis. Itē in hoc qd dicit. qm̄ qd cōphendit etiāz feminas religiosas. Et etiā religiosum ad secularē ecclesiā translatūz. Itē in hoc qd dicit ecclesie debitas. p. q. si decime deberent. nō ecclesijs s. p. natis psonis p pulegiū: vel antiquū fēdū. et religiosi phiberent solui. vel aliter facerēt contra istā cōstitutionē. nō incederēt in has penas.

**¶** Querit glo. quia tex. dicit q tales religiosi contrahentes sunt suspensi ab officijs. An intelligatur de diuinis officijs. an de alijs. puta. si erat laicista. demofynarius et hñdi: Glo. arguit ad partes et non determinat. Pau. intelligit de diuinis. Idē Str. vel pōt intelligi de officijs tpalibus que habent aliqui religiosi vt sunt pcuratores et castaldionatus. j. q. iij. saluator. Et hec scōda expositio ē benignior. Intelligi etiā possēt qm̄ in eadez psona concurrunt officia diuina et alia. Al' si diuina officia tñ concurrūt: tunc illis sit suspensus. vt viter maior pena. s. excoimunicationis. Nota etiāz glo. in verbo. donec. q sic suspensi indigent absolutioe. q. de satisfactione dubitari possēt. Non sic in suspēsis ad tpa deimnatiū. puta. mētem vel annū fm̄ Inno. Addit tñ glo. satis se credere q sufficiat iudicis declaratio sup satisfactione. sine alia absoluteione. in excoimunicatis vō necessaria est absoluteio post satisfactionem. de hoc vide supra. Absoluteio primo.

**¶** Quadragesimus ptra monachos et canonicos regulares q non habētes administrationē: curias pncipiū intrant vt dānificent monasteria vel prelatū eius. vt in de. ne in agro. de sta. mo. Nota. q ad hanc excoicatiōnē pbandā duo sunt necessaria. scz q intrauerint curiā. et q causa dānificandi monasteriū vel prelatū licentiā vō habere vel nō habere: puto nō ponderandū. Hinc est q etiā de licentiā prelati intrant curiā: si ad hoc intrat ligatus est. Et solo igit exitu claustrī ob hanc causam. non ligatur. Itē ex quo intrant ob hanc cām. licet dānū non intulerit: siue quia nō potuit. siue quia penituit: ligat' est. hec glo. Hic notat Jo. an. rñ. abusiones claustrī. s. Prelatus negligens. Discipulus inobediens. Inuenis ociosus. Vener obstinat'. Monachus curialis. Monach' confidicus. Habitus pcciosus. Libus exq'situs. Rumor in claustrō. Lis in capitulo. Dissolutio in choro. Irreuerentia circa altare.

**¶** Quadragesimus primus cōtra monachos tenētes arma infra septa monasterij sine licētia abbatis. in de. ne in agro. de sta. mon. Et nota glo. in verbo monachos. q dicit. q tex. nō repetit canonicos regulares. Pau. dicit. q cū loquat generaliter videt' includere om̄s monachos albos et nigros. etiam si vocent' iuxta vulgare frēs. Prima opinio placet Lar. ne fiat extensio hui' pene: que qd videtur fauorabilis aīe: nō tñ debet extendi ad nō suos terminos. Et fm̄ Pau. in casu hui' de. non sufficit petere licentiā. s. oportet vt obtineat. Sed si forte abbas est talis nature. cui' consensū est. intolerabile. vt quia iniungit subditis intolerabilia vel psequit monachos odio capitali. poterūt tñ monachi sine licentiā arma sumere: si non potest alijs remedijs succurri. rj. quest. iij. Julianus. hec Lar. Et nota tex. in v. j. per quē patet q extra tenens arma. penā non incurrit. Quod dicit Lar. verū etiā si monachus teneat in alio monasterio. licet hoc ei etiā non liceat. vt in. c. denici. de vita et bone. cleri.

**¶** Quero quid intelligat' hic pverbū. arma: Glo. dicit. q licet al' s. armoz appellatio sit generalis. Ita q etiā comprehendit. lapides et fustes et omne qd arcu et manu mittit. tñ hic non sumit ita latissime. Lan. dicit q hic comprehendit arma inualionis. sicut sunt gladij lancee et similes. Itē defensio nis. sicut galee et lorice et similia. Zen. autē dicit. q forte non fuit mens conditoris q si monachus teneat lapides vel fustes infra septa monasterij q sit locus pene. Nam videtur intellexisse de illis armis: que cōiter arma dicunt'. vt sunt ea que cōiter ad inuadendū vel defendendū arma dicunt'. Et sic ad cōmunē modum loquendi se retulit. Dicit tamen: tutius esset abstinere ab omnibz. Et hoc placet zab. vt intelligamus arma fm̄ cōmunē vsum loquendi. Et sic illa sola comprehendant. que cōmuni vso loquendi arma dicunt'. nec monachus defons veniens cum armis ad claustrum. incidit in hanc penam fm̄ glosam. quia non dicitur tenere cum effectu. Idem Pau. et Zenze. per verbum tenere. quod denotat temporis continuatiōnem.

**¶** Quid si religiosus tenet arma: non ad offensaz sed ad alium vsum. vt lapides ad edificandum. Cultellos ad vsum coquine vel mensē: Respondit Pau. q non est locus huic pene. Si autē haberet acerrum lapidum ad fenestram vel super portam ad impugnandū venientes. tunc accedit iste textus.

**¶** Quadragesimus secundus contra quasdam mulieres que bighine vulgariter dicunt'. Similiter et contra religiosos. q eas in eo statu fouent vel eas ad talem statū adducūt. vt in de. cum de qbñsdā. de re. do. fran. Zab. et Pau. allegant extrauagantem Job. rñ. que incipit. Sancta romana dicitur. q hic reprobat' status quorundam qui vulgariter appellant' fratres de paupe vita: aut bigibant bighine assumētes noue religiois habitū superiores sibi eligētes: cōgregatōes et cōuenticula faciētes. nō obstante q ordinē hūc a certis dican-

## Excommunicatio. 1.

rum episcopis habuisse. Cum talis viuendi modus nullatenus sit concessus. Et fm pau. ubi reprobat status biginialis. quia videt quedam noua religio pter auctoritatem sedis apostolice instituta. Et ex hoc fert. qd etiam si renunciarer. ppijs. non ex hoc erunt approbate. nec religiose ex quo non habet regulam a sede apostolica confirmataz. de re. do. c. j. li. vj. Dicit idem fran. qd in domo sua pnt mulieres pnam agentes vt q habitu voluerint. p hoc eni qvntant habitu etiam lili biginibus: non sunt bigine ex quo non cōgregant cum eis. quia hec bigine: q hic reprobant. nec obedientiam pmittunt. nec regulam aliquā approbatā. pntent. et opiniones fidei catholice cōtrarias introducunt. vt dī in tex. hec tū cōstitutio sorores tercij ordinis minorū non includit. cū iste pmittant obedientiam et habeant regulam seu quendam modū viuendi a sede apostolica approbatum.

**¶** Quadragesimus tertius cōtra p̄bentes scienter matrimoniu in gradibus p̄hibitis: vel cū monialibus cōtra religiosos et moniales p̄fessos vel ordinatos in sacris: cōtrahentes. vt in de. eos. de cōsan. et affi.

**¶** Quid si p̄bat q̄s cū habente maritū vel euz iudea vel pagana vel cū cognata spūali vel legali vel contra impedimentū publice honestatis. Rūdit glo. qd licet nō teneat matrimoniu. tū non incidit in excommunicationē. qd in istis casibus nō est expressum. Itē nota qd tex. dicit scienter. Ideo si quis p̄beret ignorans. s. ignorātia facti p̄babilis et nō affectata. puta. qd nesciebat talē esse suū affinē vel cōsanguineum. nō est excommunicatus.

**¶** Sed qd si ignorabant: nesciētes vsq; ad quotū gradū cōsanguinitatis vel affinitatis extenderet p̄hibito iuris. Tamē bene sciebāt in quo gradu erant. Rūdit glo. qd in cōditū in excommunicationē. quia ignorātia facti et nō iuris excusat. Si vō alter solus sciebat: ille solus ligat.

**¶** Sed qd si ignorans a principio cōtraxit. h̄ postea supuenit sibi scia. et tū cohabitauit cū p̄sanguinea quā accepit. Rūdit glo. qd nō est excommunicatus. quia hec cōstitutio nō punit cohabitationē vel incestū sed solū p̄ctū m̄rimonij. p̄bat hoc solūmodo ex eo qd sine iudicio ecclesie ab illa diuertere non posset. Fateor: tū qd cognoscēdo peccat.

**¶** Sed qd si p̄xit cū ea quā credebatur cōsanguineā affinē vel monialē et in veritate non erat. Glo. remittit se ad notata. de sen. ex. si vō. el. ij. et c. in audientia. Tamē ex illis capitulis trahi pōt r̄sio. qd talis nō est excommunicatus.

**¶** Sed qd si impedimentū qd erat tpe p̄cti matrimonij. fuit postea remotū. Rū. si remouet per dispensationē pape: verba sunt inspiciēda: an tollāt impedimentū etiā quo ad penā p̄teritā. an non: h̄ vt faciāt tū valere m̄rimoniu. Primo casu absolutio alia nō est necessaria. Secūdo vō sic. Si vō remouetur impedimentū p cōstitutionē reuocatoriā. tūc die fm Pau. qd si reuocatoriā vult p̄stōnē: quā reuocat fulminatoriā excommunicationis. p infecta haberi. tunc ligati p illā nō egent absolutione. Si autē tū reuocat. tūc sic ligati indigent absolutione. Et

nota. glo. in vbo. m̄rimonialis. p hanc sam videt qd coactus ad p̄hendū non incurrit hanc penā. Et de absoluta coactione: certū est. De cōditionali vō licet tali qd cadere debuerat in cōstantē viz videt ligari p. c. sacris. de his qd vi me. Sed cū nō sit matrimoniu deficiente cōsensu. de eq̄tate videt talis non ligari. Et nota etiā glo. in verbo p̄bere qd dicit Secus si sponsalia tū cōtrahat. nisi sequitur copula que cū inducat p̄sumptā voluntatē m̄rimonij de spon. is. q. inducit etiā penā. Et rō est. qd euz istud sit penale: est restringendū et negari non pōt. quia aliud est m̄rimoniu: aliud sponsalia.

**¶** Quadragesimus quartus. p̄tra medicātes qd sine licentia pape recipiunt noua loca ad habitandū: vel mutat vel alienāt hactenus recepta. vt in c. cū ex eo. de ex. pre. lib. vj. et in de. cupientes. de penis. Nota. qd medicātes sunt quibus victū tribuit in certa medicātes. et qd redditus: aut possessiones ex regula: aut cōstitutionibus habere nō pnt. vt de re. do. c. vno. li. vj.

**¶** Querit se. qū dicant acq̄rere loca noua: die qd quo ad casum huius decretalis: dī de nouo fieri: qū sit post ipsam decre. Et qd modis dicat nouū. vide de elec. general. li. vj. sup verbo de nouo. dicit tū pau. qd si domus cornuat: cuius tamē solum cōtinue remanet in dominio ipsorū mendicantiū: licet de nouo reedificaret: nec incurrit excommunicationem. Secus si locus non diruptus desierit esse de ipsorū dominio et habitatione. et postea nouo iure acq̄rant illud. quia tūc incurrit in penā. Et p̄ hoc dici posset de cōuentibus antiq̄s in austria. boemia et h̄mōi. de quibus fratres minores p longa tempora de facto expulsi fuerūt. Qui quidem conuēntiū nunc inhabitari possunt per fratres p̄dictos sine metu excommunicationis. quia nunq̄ dicti cōuentus desierunt esse de dominio ipsorū fratrum saltem de iure.

**¶** Quero an iste tex. h̄cat locū in feminis. Rūdit Zap. abb. qd sic.

**¶** Quero an isti religiosi possint loca acq̄rere post istud capitulū mutare. sine licentia pape vel alienare sine metu excommunicationis. Rū. Zap. quez sequitur pe. de an. et se. in. d. c. cū ex eo. dicit qd loca capta ante cōciliū. de quo in. d. c. cū ex eo: nō pnt dimittere. aliter sunt excoicani per. d. de. cupientes. Sed capta post illud cōciliū bene pnt dimittere. p hoc facit lra in. d. c. cū ex eo. et in. d. de. in. v. hactenus. id est vsq; nūc. qd fm papā. hactenus? p h̄ aspiratū facit duas ptes. s. hac et tenus. i. vsq; nūc. Et vt recitat se. hoc de facto accidit bononie. qd fratres de obleruātia cep̄rūt edificare locū supra montē sancte marie. spūali licentia pape. Et ceperunt ex pte septētrionali secus viā. Et qd erat ventosus: frigidus: deliberauerūt mutare in eodē loco. h̄ ex altera pte vie. vt sic mons eos tegetet a vēto australi. Et desinuatū fuit qd nō h̄bat locū dicit? tex. qd ad mutatōnē. nisi de locis ante istud capitulū acq̄sitis. Et sic nō erat necessaria noua licentia quo ad remissionē. Licentiā autē qd ad habitandū. de nouo iam habuerant. Et sic ex p̄dictis inferunt. qd dictus textus habet locum solum in duobus casibus.

bus. si si loca de nouo ad habi  
vel si habitata ante dictū capitulū  
cur: etiā si videntur antiqua  
no ad habitandū quocūq; noua  
cū demerant loca acquiritur po  
¶ Sed pone. fratres sancti  
stelle habebant locos cōgruū  
nes vt faceret viam p qua p  
marcos ciuitatis destruerent  
fratros aliquos domos parui  
erat quedam flumen parui  
ab illis domibus. Et dederūt  
di potuit supra flumen: per  
illa domos. Querit an possit  
Zap. et arguit qd nō. per  
vō p̄bibeatur acquirere noua  
taudū. Nam intermedium si  
mutatōnem ad parui locum. A  
ducit. Cōtrariū tamē dederūt  
in dicto. c. cū ex eo. quia talis  
sunt non edificatio: est de acq̄  
ff. de p̄biba ab ea pte. s. h̄ erg  
ter stare nisi quatenus sit dicit  
cum ex eo. Sed istud capitulū in  
sibus nō s̄m acq̄sitis habebat  
nouo. et in mutatōne et transi  
lra videri in nullo locū cōcili  
p̄vna parte facti: quia ille qui  
querere noua vna in recondit  
p̄bibiōnis cōciliū post p̄bibiō  
p̄stūmā vsq; ante p̄bibiōnis  
lra in. c. h̄. Rū. de cōciliū  
post. Argumentant enī vt  
bet indicari istud additam  
ris. Et per p̄dicta videtur p  
tantes dicit et gabellas: per  
na pedagia ponere. p̄ hoc boe  
ca. de sup. ne. p̄. et c. cōsuetudo  
bomonia de consil.

¶ Quero an dicit medicātes  
ca de nouo: Rū. qd nō ad habi  
p̄vna p̄bibiōnis bomoniū  
aplicatōis de p̄stūmā p̄stūmā  
tionē. De locis autē qd sunt in  
p̄vna p̄bibiōnis bomoniū  
¶ Sed qd si p̄bat qd nō p̄bibe  
fratru de loco ad locū p̄vna  
vt in. c. h̄. de re. cū h̄. Sed  
tum capri: vel locū ad locum  
de an. Et p̄ hoc patet qd ca  
mutatio eaz quas m̄dicant  
dum. p̄vna vō vel p̄vna vō  
cud finis dicta p̄bibiōne.  
¶ Et ante legatū delatere p  
tū se. dicit qd nō.

¶ Quadragesimus quintus: qd  
p̄bibiōnis vel alibi dicit al  
bomonia a solutione decimarū  
vt p̄. Et nota qd vt habeat lo  
reparatū. p̄vna qd talia dicit

bus. scz si loca de nouo ad habitandū recipiatur: vel si habita ante dictū caplm mutent vel alienentur: etiā si dimittant antiqua loca: ppter alia d no uo ad habitandū querēda. non autē habet locum cū dimittunt loca acquisita post istud caplm.

**¶** Sed pone. frates sancti Aug. in ciuitate castelle habebant locuz cōtiguū muro ciuitatis. Quos vt facerent viam p quā possent ire circūcirca muros ciuitatis destruxerūt partē. Et dederunt fratribus aliquas domos ex alio latere. Inter q̄s erat quoddam flumen parū diuidens cōuentū ab illis domibus. Et dederunt eis licentiā faciendi pontem supra flumen: per quem possent ire in illas domos. Querit an possint: hanc. q. format Lupus. Et arguit q̄ nō. per dictū tex. cum ex eo. vbi prohibetur acquirere nouas domos ad habitandū. Nam intermediū flumen facit discontinuitatem ad primū locum. Et sic mutationes inducit. Contrarij tamē determinat: vt refert Be. in dicto. c. cū et eo. quia talis acquisitio et post acq̄sitionem edificatio: est de actibus iam permissis. ff. de proba. ab ea pte. Isti ergo iuri antiquo oportet stare: nisi quatenus est derogatum est per. d. c. cum ex eo. Sed istud caplm imutat in duobus casibus nri. scz in acquisitiōe habitationis in loco de nouo. et in mutatione et translatione rē. Sed casus noster in nullo istorū concluditur ergo rē. Et pro ista parte facit: quia ille qui est prohibitus acquirere nouū ius in re: non dicitur venire contra prohibitionē: licz post prohibitionem augmetter p̄stinū ius ante prohibitionē questum: vt est casus in. c. si. ij. Rñ. de cōsec. pte. li. vj. Sic est in proposito. Augmentant em̄ isti primū ius. Et sic debet iudicari istud additamentū nature prius iuris. Et per p̄dicta videtur posse teneri q̄ augmetantes data et gabellas: per hoc non dicitur noua pedagia ponere. pro hoc optime facit de vnic. de sup. ne. pte. et c. consuluit. de iudeis. et. c. p̄hibemus. de consi.

**¶** Quero an dicti medicantes possint capere loca de nouo: Rñ. q̄ nō ad habitandū: que sint p̄p̄inqua habitationibz hominū: sine licentia sedis aplice: q̄ de p̄stitutōe Bonifa. exp̄ssam faciat mentionē. De locis autē q̄ sunt in heremis vbi non est p̄p̄inqua hitatio hominū: secus q̄ illa de licētia suorū p̄latoz capere et mutare possunt. d. c. cū et eo. Et nota q̄ dictū. c. nō p̄hibet transitū singulorū fratru de loco ad locuz: quia est p̄missus et causa. vt in. c. licz. de re. cū sy. Sed p̄hibet nouū cōuentum capi: vel locū ad locum mutari. vt dicit Pe. de anch. Et p̄ hoc patet q̄ captio domūcularz: vel mutatio eaz quas medicantes capiūt ad habitandū p̄ transitū vel p̄ infirmitatē et huiusmodi: nō cadit sub dicta p̄hibitiōe.

**¶** An autē legari de latere possint dare hanc licentiā: Be. dicit q̄ nō.

**¶** Quadragesimus q̄ntus p̄tra religiosos qui in p̄dicationibz vel alibi dicunt aliqua ad retrahēdū homines a solutione decimarū: vt in de. cupiētes de pe. Et nota q̄ vt habeat locum hec pena duo requiruntur. Primo q̄ talia dicant vt retrahāt au-

dientes a solutione decimarum debarum ecclesijs: secus si dicerent alia intentione: vel si debite non essent ecclesijs: sed alijs quibuscunq;. Secundum est q̄ pferant obligatis ad decimas soluendas. secus si non obligatis. Item nota q̄ in hanc penam incidunt si hec verba dicant in sermonibus suis. id est in p̄dicationibz: vel alibi. id est in priuatis locutionibz: neq; de ista habet locum in clericis secularibz: vel laicis q̄ p̄traferēt.

**¶** Quadragesimus sextus de religiosis qui confitentibz sibi nō faciant p̄scientiā de decimis. Nota q̄ p̄dicatores vel cōfessores q̄ nō faciunt p̄scientiā de decimis sibi p̄fidentibus: vel qui negligunt p̄dicare q̄ fuerint requisiti: non incurrunt excōmunicatiōem sed suspensionem ab officio p̄dicationis et cōfessionis. donec p̄fidentibus ip̄s: si hoc ipsum eis dicendi comode facultatem habuerint cōscientiam fecerint. Sed si in p̄dicta suspensione p̄sumplerint p̄dicare: ip̄o facto sententiā excōmunicatiōis incurrunt: vt in demē. cupiētes. de pe.

**¶** Quero q̄ dicit q̄ tenent facere p̄scientiā quādo populo p̄dicabunt. An teneant q̄ clericis p̄dicant: Rñ. glo. q̄ nō. Item nota fm̄ zen. q̄ hic nō fit mētio de festo natiuitatis domini. ppter celebrationē triū missarū. ppter quod nō est forte commoditas p̄dicandi. Item nō fit mētio de festo pasche. ppter cōmunionē. Sed fit mentio de assumptione. et natiuitate beate Marie. et natiuitate Jo. baptiste. penthec. et ascē. dñice. In prima dñica. quarta et vltima quadragesime. Et hoc cū fuerint requisiti ab ecclesiarū rectoribus vel vicarijs: aut locū tenētibz eorū dē.

**¶** Sed q̄d si regunt in alijs t̄p̄ibus: videt dicit dū q̄ nō teneant p̄dicare: q̄ hic soluz dicit tex. q̄ p̄dicant i istis solēnitatibus.

**¶** Quadragesimus septim⁹. Officiales cōmunitatum facientes: dictantes: vel scribentes statuta super vsuris soluendis. non reperiendis: vel non restituendis: vel iudicantes fm̄ illa: vel non delictes illa si possunt infra tres menses de libus cōmunitatū: vel illa semātes excōmunicati sunt: vt in de. ex graui. de vsur.

**¶** Quero: nūquid statuentes q̄ sui subditi non possint p̄ vsuris recipere vltra duos solidos pro libra in anno. Et hoc sub pena. et librarum. Non tamē q̄ faciant vsuram: sed si fecerint nō recipiāt vltra dictā summā. nūquid incidant in sententiā excōmunicatiōis: Rñ. Dir. li. iij. dicit q̄ sic. cum quodā modo audaciam et colorē dent: saltez indirecte ad vsuras exercendas: vt in dicta de. ex graui. ibi. diuersis colonibus. Et quia denegando de maiori. indirecte videt cōcedere de minori tacite. rro. dist. qualis. Quod verū est si hoc fit in fraudem: vt per hoc sic possint vsuras exercere. Sec⁹ si nullo mō intēderēt cōcedere. licz illud p̄mitterēt vt maius malū euitetur. Et sic nō solū de maiori summa: sed etiaz de duobus solidis denegare videntur. viij. q. iij. c. j. et. xxxj. q. j. c. hac ratione. Et fm̄ hanc distinctionem concordat opinionones que videntur contrarie.

## Excommunicatio. I.

**Q**uid dicendum de rege Aragonie et eius officialibus qui levant magnum tributum a iudeis: vel saracenis propter viuras quas pmittunt eis exercere ibidem: si repetitiones ab istis iudeis impediunt per istos incidet ne ipse rex vel eius officialis in sententiâ excommunicationis: *Rñ. Directoria vbi s. q. sic. q. nedum christiani: sed etiam iudei sunt prohibiti viuras exercere a lege veteri: que iudeis data e. Idez et Land. zab. in dicta de. ex graui. de hoc vide s. Excommunicatio. xxxv.*

**Q**uero quid de statuto: quod est bergami q. repetentes viuras in foro ecclesiastico p. potestatem cogitur mutare viurario tantâ pecuniâ tanto tempore quâto tempore tenuerât pecuniâ viurarij: *Rñ. glo. q. hoc statutum non valet. Et Pau. dicit q. hoc statuentes incidunt in excommunicationem.*

**Q**uadragesimus octauus religiosi etiâ exempti violantes interdictum positum per sedem apostolicam vel ordinarij loci: vel generalem cessatione diuinorij factâ p. puinciale cõsalium: vel eum qui hoc possit: seruata per cathedrale: vel matricem ecclesiam loci: excommunicati sunt ipso facto. vt in cle. ex frequen. de sen. ex.

**Q**uero an intelligat de interdicto a iure. puta canon ponit interdictum ciuitati que insecuta fuerit episcopum. vt de pe. li. vj. c. felix. §. ciuitas: *Rñ. glo. q. sic.*

**Q**uero quid si interdictum sit positum a singulari psona que hoc potest speciali consuetudine: Pau. dicit q. non habet locum hec de. cum talis non faciat auctoritate apostolica nec sit ordinarij: *Et hoc videt q. si ex psuetudine haberet ordinariam qd etiam potest esse: de fo. compe. cum ptingat. locus esset huic de. Et hoc videt verius. nam ter. non loquit de interdicto lato a diocefano: qa tunc solus episcopus intelligeret. de vi. et hone. c. vnico. li. vj. Sed dicit de interdicto lato ab ordinario. Et sic sufficit q. habeat ordinariam. Idem dicit de legato apostolico: q. si habet mandatū pōt alis secus sicut in delegato. Et sic iste tex. pcedit in interdicto sedis apostolice: vel ordinarij seu delegatoꝝ specialiter ad hoc deputatoꝝ vt interdiciant. alis secus. Quā autē dat specialit ad interdiciendum: est potius minister q. delegatus. de offi. dele. c. si. Et ipse pmittēs dicit facere.*

**Q**uero que dicatur matrix ecclesia: *Rñ. glo. in verbo matricem. id est maiorem: vel baptismalem que dicitur matrix: quia sicut mater generat: sic et ista regenerat per baptismum. Et quia interdictum quicq. loca non habentia intra se ecclesiam cathedralem habent tamen matricem. Ideo hoc expressit. et dico hoc locum habere etiam cum illa matrix ecclesia religiosi nō obseruantibus subest q̄tum ad p̄tationē collationis: vel quia sit ipsoꝝ vicaria: cū hic generaliter loquat.*

**Q**uid si in loco non sit cathedrales aliqua: vel matrix ecclesia: quia forte e in alio loco: vel ibi sunt plures equaliter suis parochianis baptismata et alia sacramenta ministrantes: distinguendum est

q. si omnes ille seruant locus est huic pene. Si vō aliqui seruant: aliqui non. tunc nō est locus huic pene. Sicut esset si in tali loco nō esset nisi vna ecclesia religiosor. Dicitur autem hic ecclesia cathedrales vel matrix ecclesia murosū ambitu comprehensa. Et q. ex quo in ecclesia celebrat cōnuentus apert. rē. sine per prelatū: sine p. capitulū totum: vel partem: sine per aliquos clericos ecclesie: non est locus huic pene: licz pene irregularitatis et alie de quibus infra possent habere locus fm. Jo. an. Et addit Pau. puto tamen q. si in matrice ecclesia celebrat ab aliquibus extraneis: inuitis planis et capitulis: q. non est locus huic pene. Et addit Pau. q. interdicta metropolitana ecclesia nō intelligit interdicta matrix ecclesia puicic.

**S**i interdicta puincia vel vna diocesi in aliquibus ciuitatibus: vel castris. matrix ecclesia seruatur interdictum. In aliquibus non dicendum q. in locis: in quibus seruatur locus est huic pene. In alijs non.

**Q**uero qualiter religiosi intelligant scire matricem ecclesiam seruare interdictum. *Rñ. glo. q. viderint: vel alio copponis sensu perceperint. puta audierint. Alis pbabiliter ignorantes talem obseruantiam non ligantur hac pena. Et nota glo. ob seruando nō dicit q. se cōformet. addere eñ interdictum. Et ar. a contrario sensu cessat. vbi alius argumenti contrarij reperitur in iure. Item contrarioꝝ non est eadem disciplina: vbi verba et mens resistunt. Excessus ergo clericorū matricis ecclesie non dabit religiosi materia delinquendi. Intelligo antez illos seruare. quādo abstinent animo obseruandi. hec glo. Sed per papā Pium secundū facta est circa predicta magna restrictio vt patet in extranaganti que incipit. Sciens inimicus. vbi sic distinguit q. aut interdictum ecclesiasticum emanat a sede apostolica et eius commissarijs. Aut ab inferioribus sedibus et eorū commissarijs. Si primū tunc postq. vobis qui loca interdicta inhabitatis insinuatio facta e: ad illius interdicti obseruantiam nulla excusatione aut exceptio admittit: etiam si ceteri religiosi: aut seculares et quacunq. causa deficerent: mox astringimini. Si vō interdictū ab inferioribus sedibus emanaret: lz ab illis exempti sitis ad obediētiam tamē interdicti eius obligamini: qm matricē ecclesiaz illud obseruare videritis: cui tunc vos conformari debetis: hec ibi. Et hec extranaganti dirigē fratribus minoribus. Et qd hic dicit de commissarijs inferiorū sediu: pōt intelligi qm specialit ad hoc se deputati vt interdiciant: vt hec dicta nō cōtrariēnt superpositis. Et nota ex glo. in v. subiacere. q. sicut: ita interdicti vere ligat: et matrix ecclesia illam nō obseruat: religiosi non seruantes: non ligantur hac pena: sed alijs que habent. de ex. pre. c. vltimo. et de p̄uul. c. episcopoz. li. vj. de sen. ex. is qui. eo. li. vbi habet q. clerici seculares et etiaz religiosi sunt suspensi. Itē est eis interdictus ingressus ecclesie.*

*In matrice etia  
seruat interdictū tūc  
et religiosi cōstituti  
sub eorū matrice etia  
debet seruare. Vt  
idem dicitur de sena  
extranaganti. Ex sic  
quētibz*

Item sunt irregulares et in  
line. Si autem sententia inter  
impediente appellacione: ve  
matrix ecclesia illam seruare: n  
pena sui non p̄is. Quādo  
matricem ecclesiam tunc ligant  
non tenent seruare per ma  
ligantur. Sed hec dicta p. de  
sunt limitanda.  
Quid si episcopus man  
et capitulū mandat contrari  
obediendum est episcopo.  
Quadragesimus nonus: c  
cōnuentione que dabit in de  
quarta excommunicatio nō valet  
Ideo ea sub silens p̄ranco  
Quadragesimus octauus: cōtra  
dū eñ et c. de uicinis sine  
no pape vel eius p̄uicinaris  
Quadragesimus nonus: c  
mores i vulgaris vel litterali  
tentes et nemo eader: aut p  
infamia: et detractionē status  
municorū sunt excommunicati. Et qua  
nisi p̄sonaliter sed applicet se p̄  
in p̄uilegio. Et alio.  
Quadragesimus octauus: cōtra  
quid. §. Symonia. vj.  
Symonia et statuta eorū  
nō ligantur ignorantes: nisi  
la aut lapsa de cōtra. vt an  
in v. statuta. dicit de gener  
nomam vel legam nō loq  
et castedri debent.  
Sed an et qui ignorātia  
na. §. Ignorātia. c. c. Et  
Duo declarandē p̄cedent  
quid statuti cerni loca appo  
stolica nō subditos delinque  
re licet. Rñ. glo. in c. a. nō  
ex. dicit q. vō in dicit ligant  
in loco huiusmodi. Itē cōmuni  
Lictos populos. de sum. tri.  
no. hō. post. §. mo. cōdicit. q.  
tuto. aut de sententia. p̄mo cal  
tum cōprehendit subditos  
exemplo dicto. ca. nobis. vbi  
tum fecerit excommunicatus  
din dicitur quōd in territorio  
semper loquit. l. Adrian. §. c.  
nemo: cum nō sit dicitur de  
dicit statuti: et ligat sup  
nō potest cōprehendere nisi  
dicit statuti archiep̄. Quic  
ante se crucem deferri in die  
in excommunicatis. Et tunc fm  
tam quia archiep̄us non ha  
in subditā. Et sic hoc statutu  
locedere nisi non subditos. Il  
qui fm op̄i. Inno. sequeret  
nisi p̄ra p̄grinus in loco de

Item sunt irregulares et ineligibiles actiue et pas-  
sive. Si autem sententia interdicti vere non ligat  
impediente appellacione: vel alia nullitate: cum  
matris ecclesia illam servat: religiosi ligantur hac  
pena sed non alijs. Quando vero tenet et servat per  
matricem ecclesia tunc ligantur vtriusque. Quando vero  
non tenet nec servat per matricem: tunc neutris  
ligantur. Sed hec dicta per distinctionem. Dij factas  
sunt limitanda.

**¶** Quid si episcopus mandat servari interdictum  
et capitulum mandatum contrarium? Rñ. zen. q. p. v. p. v. p. v.  
obediendum est episcopo.

**¶** Quadragessimus casus est de quadam ex-  
cōmunicacione que habet in de. vnica. de seq. pos. Et  
quod ista excōmunicacio nihil vtilitatis pferat p seculis  
Ideo ea sub silentio ptransco.

**¶** Quiquagesimus. contra accedentes ad sepulcrum  
dñi etiam ex causa deuotiois sine licentia pape: et absolu-  
tio pape vel suo penitenciarario reservat.

**¶** Quiquagesimus primus. Quicumque libellos fa-  
mosos in vulgari vel litterali sermone: necnon can-  
tibus et ricinis edere: aut publicare presumunt in  
infamiam et detractionem status ordinis pdicatoz et  
minoru sunt excōmunicati. A qua non possunt absolui  
nisi psonaliter sedi aplice se presentent. Alexander.  
in privilegio. Et alio.

**¶** Quiquagesimus secundus. ptra symoniacos d  
quibus. j. Symonia. vj.

**¶** Sententijs per statuta ordinarioz quocumque  
non ligantur ignorantes: nisi ignorancia fuerit cras-  
sa aut lupina. de costi. vt animaz. l. i. vj. Et glo. ibi  
in v. statuta. Rñ. glo. in. c. a nobis. el. pmo. de sentē.  
excō. dicit qd non subditi ligantur: ex quo delinquent  
in loco statuētis. Idē communiter tenent legisse in  
l. cūctos populos. de sum. tri. et fi. catho. Sed pa-  
nor. ibi post Inno. cōcludit. qd aut querim? d sta-  
tuto. aut de sentēna. pmo calu aut statutū est ap-  
tum cōprehendere subditos et non subditos. vt in  
exemplo dicto. c. a nobis. vbi sic dicit quisqz fur-  
tum fecerit excōmunicatus sit. Et tunc et non sub-  
diti delinquentes in territorio ligantur. Nam lex  
semp loquit. l. Arriani. l. de here. Ideo inconti-  
nenti: cum non subditus delinquit efficit de iuris-  
dictione statuentis: et ligat suo statuto. Aut statutū  
non potest cōprehendere nisi non subditos: vt quia  
dicit statutū archiep̄i. Quicumque archiep̄oz fecerit  
ante se crucem deferri in diocesi vel puincia mea  
sit excōmunicatus. Et tunc fm Inno. non valet statu-  
tum quia archiep̄us non habet aliquē archiep̄m  
in subditū. Et sic hoc statutum non potest cōpre-  
hendere nisi non subditos. Host. hoc impugnat  
quia fm opi. Inno. sequeret qd non possit fieri sta-  
tutum ptra pegrinos in loco delinquentes. Panor.

dicit qd iste articulus est satis dubius et adheret opi.  
Hosti. Nam cum statutū habeat tractū ad futurū: et  
sic lex territorij referat ad tempus habile: videtur  
statutū valere: cum dicat iurisdictionē in territorio  
suo. Aut fertur sentētia generalis: et potest habere lo-  
cum qd supra dictū ē vt tñ extendat ad subditos  
sententiantis respectu delicti cōmittēdi. Donec ex-  
emplū. Ep̄us per sentētia suā generalē excōmunicat oēs  
ludētes ad azarrū. An foris sciens hanc sentētia  
et ptrafaciens incidat in penam. Et dicit qd nō. Et  
magna est differentia fm Panor. inter statutum  
et sentētia: qd sentētia assumit vires incontinenti in  
eū cōtra quē fertur. vñ habet tñ pprehendere sub-  
ditos. Secus in statuto cū habeat actū successiuū  
et vinculū sumat tempore delicti. Et addit panor.  
qd de sentētia generali debet intelligi dictū caplm  
a nobis. vtputa qd nō subditi delinquentes in loco  
sententiantis: nō afficiunt illa pena. Et nō de sta-  
tuto. p quo tex. ibi pronūciatur. Nec obstat. c.  
romana. §. caueat. d. sen. ex. li. vj. vbi habet qd sen-  
tētia excōmunicacionis non potest ferri p futuris culpīs  
nisi subsit aliqua causa de pñti. puta mora. culpa. vel  
offensa pcesserit etc. vnde Rñ. panor. qd licet non  
debeat talis sentētia sic ferri lata tamen tenet. Et  
sic si iudex excōmunicat per modū sentētie iniusta est:  
nisi causa ppter quaz pmulgat in sentētia exprimat.  
Potest qd sic dicere. Cū in diocesi mea omnes qui  
sunt fures vel huiusmodi: incorrigibiles sint: nec  
pdicatio prosit. Et ideo necesse habem? aliud re-  
mediū adhibere. Et ideo quisqz decetero furtūz  
fecerit vel hōmō: excōmunicacionē incurrat.

**¶** Secūdo quero dato qd non subditi delinquentes  
ligentur statuto: data sentētia statuti. qd de igno-  
rantibus statutū? Glo. in dicto. c. a nobis. dicit qd si  
statutū punit factū als damnatū. ligat etiā igno-  
rantes. Idem videt tenere Bar. in dicta. l. cūctos  
Idem do. An. Lōtrariū tenet Jo. an. in dicto. c.  
a nobis. et in dicto. c. vt aiaz. Et videt ibi tex. pro  
eo. Nam statutū ibi excōmunicabat cōmittētes furtum  
Et tñ non ligat ignorantes qd factū sit als dānatū.  
Sed panor. in dicto. c. a nobis. dicit qd opinio glo.  
videt verior de rigore iuris. licet opinio Jo. an. sit  
equior. Ad eū licite potest qd allegare ignoranciam.  
Cū scire debebat factū eē damnatū. Vbi autē sta-  
tutū puniret factū als nō dānatū: tūc pbabiliter  
ignorantes nō ligant. Et ex cōiecturis pbabit scia  
vel ignoranciam. Et in dubio recurret ad iuramentū  
istud? delinquentis. ar. in. c. si vō. el. ij. de sen. ex.

**¶** Tercio quero nūquid subditus statuētis de-  
linquens extra territorij afficiat pena statuti. Rñ.  
qd non liget videt tex. in dicto. c. vt aiaz. in fi. ibi eē  
territorij iurisdictioni nō pareat impune. Sed Bar.  
in dicta. l. cūctos. distinguit qd aut statuēs exp̄sse  
intēdebat ligare subditos delinquentes etiā extra  
territorij. Et tūc ligant subditi. Exemplū. dicit  
statutū. Quicumque cōmiserit furtū: vbi cūqz sit excō-  
municat. aut statutū ē generale. et tūc restringit  
ad territorij statuētis. Sed panor. in. d. c. a nobis.  
dicit qd multi moderniores legisse in. l. si. ff. d. iur.  
om. iu. tenēt oppositū. Et hoc credit panor. ven?  
vt nūqz delinquentes eē territorij afficiant statuto.



## Excommunicatio. 1.

q̄ dicitur capitulū ut aīaz. nō dicit illū nō ligari ex defectu voluntatis statuetis: sed potius ex defectu potestatis. ut patet ibi. q̄ extra territorū iudicēti rē. Et p̄ hoc quidāz dicit. q̄ si statuto epi caueret q̄ quicūq; iudēs ad azarrū sit excommunicatus: iudens in loco exempto intra territorū dicti statuetis. nō incurrit excommunicationē. put tenet Jo. an. in novel. la in dicto. c. ut aīaz. quia fm̄ eum loc' extra dio. cesim̄ 7 loc' exemptus eq̄perant.

**¶** Sed quid si statutū loqueret p̄ verba specialia. vtrūta dicendo: ut nullus cōmittat furtum in aliquo monasterio exempto: vel nō exempto vlt' q̄ nullus subdit' vadat ad monasteria exempta vel non exempta. Rñ. do. phi. de parisiis in dicto. c. ut animarū. q̄ ex aliqua causa iusta vel honesta: potest episcopus statuere q̄ subditi sui nō vadat ad tale monasteriū. etiam exemptū: vt si sciret illos: vel illas de tali monasterio ad malū prouocare: vel quid simile.

**¶** Et per predicta potest decidi alia questio quotidiana a quo debeat peti licētia cundi ad monasteria exempta. An ab episcopo p̄hibente talem excessum sub pena excommunicationis: vel ab illis qui habent curam talū monasteriorū exemptorū vt ministri minorū vel puinciales predicatorū et huiusmodi. Et dici potest q̄ in casu quo episcop' facere potest tale statutū etiam de monasterijs exemptis: petenda est licētia a dicto episcopo. Sec' si statutū epi loqueret generaliter: nō specificādo dicta monasteria exempta: q̄ tūc debet peti licētia ab illis q̄ curā habēt dictorū monasteriorū.

**¶** Quero. Episcopus excommunicat omnes qui furtū fecerint nō per viā statuti. de quo dictū est. supra sufficiētē: sed per viam sentētie. nūquid s̄b diti eius talia p̄mittētēs extra suam diocelem sint excommunicati. Hoc. in. c. fi. de fo. cōpe. 7 in dicto. c. a nobis. conclusit q̄ iudex potest excommunicare suū subditū contumacē extra territorū. An autē hoc casu sufficiat sentētia generalis. An vō requirat sentētia specialis. hoc ē q̄ specificē agatur p̄tra eū. Dicunt quidam q̄ non sufficit sentētia generalis: q̄ sentētia generalis fm̄ eos equipat' statuto in duobus. Nam sicut statutū non ligat ignorātes: nec existētēs extra territorū statuentis. Ita nec sentētia generalis vt notat Be. post lap. i dicto. c. vt animarū. Limitat tamē ge. hoc vltimū verum in sententia generali contra delinquentēs i futurū extra diocelem: sed bene ligat eos qui iam deliquerunt ante sententia: licz extra territorū existentes tempore sentētie. Sicut ligaret sentētia specialis: cum sit eadem ratio vtrōq; fm̄ lap. hec Be. Et hoc dictum Be. aliqui credunt verū: si subditus haberet noticiā illius sentētie. Item q̄ delictū fuisset cōmissum i diocesi iudicis domicilij. Nec obstat qd̄ colligitur ex. c. apostolice. iuncta glo. de de. ex. q̄ ignorans potest excommunicari: quia ille tex. loquitur in sentētia lata specificē p̄tra aliquē: q̄ tūc etiam data ignorantia ligat. imo plus lata contra non monitum: vel non citatum inducit vinculū sicut dicitur quidā de Pau. qui excommunicat contrarium absentem. ad hoc glo. in. c. romana. de sen.

exco. li. vi. Conclude ergo q̄ si episcopus mādat generaliter restitui res furtiuas sub pena excommunicationis late sentētie q̄ qui cōmisit furtū extra diocelem: non incidit in penam. Secus si specialiter ageret contra subditū: etiā p̄ delicto cōmissio alibi q̄ p̄trafaciēdo incurrit penā excommunicationis.

**¶** Quid si forensis delinquens in alieno territorio: 7 inde recedens: an possit excommunicari. Dic q̄ non. nisi fuerit citatione p̄uentus anteq̄ recederet a iurisdicōe illius territorij. in quo deliquit vel nisi ad requisitionem predicti iudicis iudex s̄b quo degit ipsum citaret p̄out de iure tenetur: vt notatur per doct. in. c. fi. de fo. cōpe. vt irret ad respondendū 7 parēndū. qd̄ si non faceret: postet excommunicari. licz existeret extra territorij. Et hoc verum in illo: qui nō habet domiciliū sub iudice sub quo deliquit. Secus si habet domiciliū: q̄ tunc potest citari et excommunicari: etiā existendo extra territorij fm̄ Pauor. ibidem: qui etiaz dicit q̄ cum subditus ratiōe domicilij est absens: concludit fm̄ cōmunē opinionē q̄ pōt citari p̄ iudicē domicilij quō ad omnes effectus: 7 citatio decernitur facta in proprio territorio ipsius iudicis. licz nūcius exequat' extra propriū territorij: quia illa excusatio nūcij non est iudicialis. Ideo potest exerceri extra pprium territorij: licz Pau. de eleaz in de. pastoralis. de re iudi. teneat contrariū. Sz doc. moderni tenent p̄mū. Sed si post delictum cōmissum recederet: 7 alibi capet domiciliū: esset secur' dūm nō esset citatiōe p̄uent'.

**¶** Quid si is qui sententia generalem p̄mulgavit mouitur: vel amouetur ab officio. nūquid qui postea contrafacit est excommunicatus. Rñ. Pauor. in dicto. c. a nobis. distinguit. An hoc sit per viam statuti. An per viam sentētie. Si per viam statuti: cū statutum sit quedam lex: perpetuo durat: nisi exp̄sse reuocet. vt in. c. fi. de offi. le. In sentētia vō die concludendo notata in. l. fi. ff. de pe. et in. l. j. l. de postulando. et in. c. vnico de ma. et obe. li. vi. q̄ aut sentētia iniecit vinculus tempore p̄ferentis: aut non. P̄mo casu: aut vinculus est momentaneū et tunc durat etiam vltra tempus p̄ferentis. Exemplū in excommunicatione vel publicatione bonorū. vnde excommunicatus p̄ episcopum remanet etiā excommunicat' post mortē episcopi ad hoc c. pastoralis. de offi. or. Aut habet causam successi uam: 7 tūc. aut cū causā cognitiōe sentētia fuerit lata 7 durat effect' sentētie vt in dicta. l. j. Aut sine causā cognitiōe: 7 tūc nō durat vltra t̄p̄s p̄ferentis. Et sic loquit' dicta. l. fi. Et predictis adde glo. in. c. pe. de de. nō resi. q̄ notabilis sententiam non expirare 7 p̄dicta p̄cedunt quo ad effectū et sententia p̄ductū: sed respectu effectus p̄ducendi q̄ pendebat ex iurisdicōe sua. Et hoc casu procedit glo. in dicto. c. a nobis. que vult q̄ interdictū siue sentētia excommunicationis simpliciter lata nō duret vltra t̄p̄s p̄ferentis: nisi successor eōfirmet. Sed dici potest q̄ sentētia excommunicationis nō ligat vltra tempus p̄fixum in sentētia. Et p̄ p̄dicta p̄ r̄silio

ad. q. quotidiana. Ecce epus facit monitionam q...

Sola p̄suetudo absq; sententiā v̄ p̄st̄iutiōe nō...

Quib; ex causis sententiā excōdicatiōis sit feren...

Quō debet ferri sententiā excōdicatiōis? Rñ. de...

An autē in huiusmodi censuram incidat p̄la...

rē in penam in cidere p̄latū: nisi seruaret formam...

Quid si metropolitanus. existēs in diocesi sus...

Quid autē si epus cōmunicat in damnato cri...

## Excommunicatio. I.

immediate precedenti. Nā ibi: l. c. statutu episcopi habeat vim canonis: est tamē lex inferioris vel sui ipsius. Et ideo ligare non potest directe superiorē vel seipsum. Secus vō in ista participatiōe, ppter quā talis non ligatur sua sententiā: sed sententiā canonis vel pape.

**¶** Sed pone q̄ ep̄s excommunicet aliquem: cum participibz suis seu fautoribus in crimine damnato. Et postea p̄cipet eum tali in crimine damnato nūquid incurrit eandē sententiā? R̄. N̄. Ray. dicit q̄ sic. Sed Hof. dicit q̄ nō: q̄ p̄cipet ligant sententiā hominis in hoc casu. r. q. ij. excellentissimus. Memo autē ip̄na sententiā ligatur. Hosti vō dicit q̄ ille qui p̄cipat cum sic excommunicato: si sit alius q̄ p̄ferens: duplici iure sententiā eandē incurrit: & duplici vinculo ligatur. vno auctoritate canonis. Et sic verū dicit Ray. Alio auctoritate sententiā ferētis: & sic verū dicit Hof. Si autē sit p̄ferens tunc ligabit tū vna. s. canonis.

**¶** Sed quō is qui tulit sententiā participabit in crimine cum criminoso. R̄. Alfensius de mente Host. q̄ hoc potest quādoq̄ accidere: vt si fratrem excommunicauit p̄ rapina mihi facta quē forte odit: sed hoc fecit coactus p̄ superiorē. Et nihilominus latēter fauet raptor: & cū eo p̄cipat & eum recipiat. Vel pone q̄ cognouit mulierē quā excommunicauerat ppter fornicationem.

**¶** Quid si iudex dicat. Excomunicō vnū de his duobus. R̄. fm̄ v̄. Credo sine p̄iudicio. q̄ ille est excommunicatus: de quo iudex intellexit. Si tū nō potest sciri neuter vitandus est. Similit̄ nec excommunicatus est si vaga fuerit ei? intertio.

**¶** Quid si dicat excommunico te si appellas. Jo. an. & Inno. tenēt q̄ ē excommunicatus si appellat. P̄mo q̄ excommunicatio & appellatio vidēt in eodem momento cōcurrere. ergo excommunicatio tanq̄ gladii sp̄ialis & penetrabilior: debet cēferri in dubio p̄cessisse. Secūdo q̄ excommunicatio nō fundat sup appellatiōe sed sup p̄sumptiōe & inobediētia in actu appellandi. Sed ante appellatiōem p̄cessit cōmunicatio valida. ergo r̄. Sed Butri? tenet q̄ nullo mō iste sit excommunicatus: q̄ nō videtur purificata cōditio: vbi appellatio intercesserit. Cū ante non dicat appellare sed appellare velle. ergo cum nō sit purificata cōditio anteq̄ appellet nō debet incidere in sententiā excommunicatiōis. Cū cōditio requirat implementū p̄fectum. Secūdo ista sententiā est lata post appellatiōem: ergo cōtinet intolerabilem errorem. Videt enī excommunicatus si se defendat q̄ fieri nō debet: cum defensio sit de iure naturali. Ad p̄mū ar. dico q̄ excommunicatio et appellatio nō cōcurrūt in eodem momento: sed successiue. i. excommunicatio post appellatiōem. Nō obstat q̄ gladii sp̄ialis ē penetrabilior. Dico q̄ hoc fieri deberet si fieri posset salua rōne recti sermonis. Sed hoc fieri nō potest salua rōne recti sermonis & verbis iudicis: qui voluit q̄ nō p̄us incidat in excommunicatiōem q̄ appellatio fuerit interposita. ergo ip̄az excommunicatiōem nō cēlebim? p̄cessisse. Nō ob. q̄ scdo dicit q̄ excommunicatio fundat sup p̄sumptiōe nō super appellatiōe: q̄ dico q̄ aut appellatiōem nulla p̄sumptiō ē cōmissa

cū nō dicat appellare s̄ appellare velle. Vel dato q̄ aliquis p̄sumptiōe p̄cederet: illa tū p̄sumptiōe facta appellatiōis annexa p̄iudicē. vñ ante factū cōpletū. nō debet in penā incidere fm̄ Butriū. Sed ppter cōfessores simplices dari potest alia r̄sio clarior: q̄ tū in effectu cōcordat cū opinione Bu. q̄ est Host. videlicet q̄ si appellatio ē iusta non tenet sententiā. Si vō ē frivola tenet sententiā. Et hoc dicit p̄ superiorē iudicē determinari.

**¶** Quid si iudex dicat. Excomunico te si talē elegeris vel huiusmodi. R̄. Dir. l. ij. q̄ i bis sequēda est intentio excommunicantis: que si fuit vt tū post electiōem sit excommunicatus tūc tenet electio. Sed facta electiōe incidit statim in excommunicatiōem. Si autē apparet q̄ de intentione excommunicantis sit q̄ velit q̄ sit excommunicatus simul cum electiōnem faciet de facto: tunc electio nō tenebit: & excommunicatiō tenebit. Et idem videt si de intentione excommunicantis dubitet: q̄ p̄ito verba electiōnis p̄ferat erit excommunicatus & electio non tenebit. Penetrabilior enī est gladius domini. s. sententiā excommunicatiōis q̄ factū hominis. s. electio.

**¶** Cum iudex dicat excomunico illum vel similia verba. intelligit de excommunicatiōe maiorē. cū eo. si quem. Et iudex dicens illi credit astēt. quādo iudex aggrauando sententiā excomunicat aliquē cum p̄cipantibus sibi. Et lz quidā dixerint hoc esse restringendū ad illos solos qui p̄cipant in crimine. Tamen credit q̄ extendendū est ad p̄cipantes in cibo locutione. & similibz. ar. extra eo. quod in dubijs. Alis non esset aggrauatiō sententię: cum sine hac aggrauatiōe p̄cipantes in crimine. maiorē excommunicatiōem incurrāt. extra eo. nup. Per hanc autē aggrauatiōem non credit personas exceptas. r. q. ij. qm̄ multos ligari. nisi hoc a p̄ferente sententię expumat. Sed illos solos q̄ ante huiusmodi aggrauatiōem. excommunicatōes minorē incurrebant ex huiusmodi p̄cipatione. ar. d. c. qd̄ in dubijs. & c. p̄stitutionē. & c. statim eo. u. li. vj. Idē Bar. & Rod. Adit etiaz astēt. d̄ mēte Rod. q̄ quecūq̄ cā excusat cōmunicatē cum excommunicato sine aggruatiōe sententię. excusat in quā ab excommunicatiōe minorē. excusat & a maiorē cōmunicantē cū excommunicato & cum p̄cipantibus sibi: nisi a p̄ferente sententiā: aliud sit exp̄sum.

**¶** Quid si iudex dicat. Excomunico te cū omnibus p̄cipantibus tuis. An p̄cipantes in crimine damnati: sint excommunicati maiorē excommunicatiōe. R̄. Panor. in dicto. c. qd̄ in dubijs. de mēte doct. dicit q̄ aut q̄s ē excommunicatus cū p̄cipantibus & fautoribus suis. Et tūc siue p̄cipet in crimine: siue extra crimē incidit in eandē excommunicatiōem. vt in. d. c. qd̄ in dubijs. Aut ē excommunicatus cū p̄cipantibus tuis & nō cū fautoribus. Et tūc aut q̄s cōdicat in crimine: & incidit in maiorē. Aut cōmunicat in oīone & huiusmodi. & tūc est excommunicatus minorē. Et hoc vltimū mēbrū putat verū panor. et p̄ hoc ar. in. d. c. statim. vbi cōcans in osculo sen comedēdo dicit p̄cepit: siue p̄cipare excommunicato: vt includat sub illa sententiā. Excomunico te cū p̄cipibus tuis.

**¶** Quid si platus dicat. Habeo te p̄ excommunicato

et huiusmodi. nō quod vore era  
fm̄. Qual. Si p̄ta vore agit  
reputat excommunicatus: nisi a  
intentione excommunicantis: q̄ temp  
ore & bono mō. In hoc autē  
da est tunc: vñ lz vt p̄ter e  
lanos p̄p̄. J. Doff.  
¶ Quid dicat. Excomunico  
fm̄ v̄. Si p̄ta vore agit  
nōbz q̄. Si p̄ta vore agit  
obdōner vore vauit.  
¶ Quid de duobus quibz ma  
excommunicat. Et vñ q̄s cōdicat  
municat si ille nō cōdicat. Et  
q̄ ille: iudicē excommunicat: iudicē  
cōmunicat. Et est sententiā. et  
vtraq̄ ille excommunicat. Et idē  
eadē p̄p̄. et cōdicat.  
¶ Quid de cōmunicatiōe que  
excommunicat p̄ferentē. Et cōdicat  
le factū vt dicitur. Et cōdicat  
quod dicitur nec reuocatur  
quod dicitur nec reuocatur  
na p̄p̄. Et dicit. R̄. q̄ non tenet  
p̄p̄. q̄s v̄. Et dicit. R̄. q̄ non tenet  
sententiā p̄p̄. et cōdicat. Et dicit  
lato p̄p̄. Et dicit. R̄. q̄ non tenet  
reuerē publicē. Sicut notat. Dg  
notat. Extra q̄. v̄. q̄s in (mōd  
cū credo q̄ tenet reuocari p̄p̄  
negat occultatōē p̄p̄. hoc. R̄. q̄  
m̄ q̄ possit p̄p̄. nō tū tenet in  
et ius ep̄p̄. p̄p̄. et cōdicat.  
re rem.  
¶ Quid de illis qui excommunicati  
R̄. si sententiā ē ille excommunicatus  
p̄p̄. vbi dicitur. Sicut in p̄p̄. de  
tota sententiā si v̄ nō recolent  
in excommunicatiōe moderant vel fact  
vbi dicitur. Sicut in p̄p̄. de  
cum tūc si iudicē excommunicat  
factū p̄p̄. et dicit. R̄. q̄ non tenet  
v̄o iudicē excommunicat. Et dicit  
sententiā & p̄p̄. et cōdicat. cum eis  
grate fuerit & sententiā. Et dicit  
fuit & dicit. Et dicit. p̄p̄. et cōdicat  
sententiā p̄p̄. et dicit. R̄. q̄ non tenet  
cum illo. in fi.  
¶ Quid fiet de fructibus redditus  
ca. R̄. fm̄. Ber. debent assignari  
dicit. p̄o donec p̄p̄. est excommu  
p̄p̄. p̄p̄. Quod si multa fu  
miserabit fructus sibi sublatos  
fm̄. Ray. & Hof. Si v̄o in  
vermā. Cum allegatis. li. r̄. ij. Il  
sententiā vt referat astēt. li. v̄. q̄  
sententiā sententiā dormit. hoc est  
sententiā qui non facit sententiā. extra  
sententiā. Secus si nō est in iura  
p̄p̄. et cōdicat.

et huiusmodi. nūquid vere erit excoicatus: Rñ, fm Guil. Si p talia verba agat in foro iudicij, nō reputabit excoicatus: nisi aliter cōstituerit de intentione excoicantis: vt q; semp solitus est ita dicere z huiusmodi. In foro autē penitēciali: eligenda est tutio: via, scz vt putet se excoicatum z absolutionē petat. Idē Hosti.

Quid si dicat. Excoicatio te z absoluo: Rñ, fm yd. si voluit iudex simul excoicare z absoluerē nihil legit. Si autē voluit excoicāre z postea absoluerē vtrūq; valuit.

Quid de duobus quib; mandū est: vt aliquē excoicent. Et vterq; eor; eodē momēto dicat. Excoicatio te si ille nō excoicat te. Rñ, fm Vg. vterq; illos iudicij excoicat: q; intēno eor; est: q; ille excoicet. Et est sensus. excoico te zc. qā nescio vtrū ille excoicet te. Et ideo excoico te: vt sic non euadas penā excoicatiois.

Quid de excoicatioib; que p furtis vel dānis occultis pferuntur sic. Excoicamus oēs illos q; tale furtū vel dāniū fecerunt: z oēs qui de hoc aliquid sciuerunt: nec reuelauerint illud. nūquid ille qui sciuerit hoc quocūq; mō. reuelare teneat dāna passo vel alij: Rñ, q; non tenet reuelare dāniū passo: q; hec sentētia intelligi debet de reuelatione fienda p lato ecclesie nō dāniū passo. Sed nec p lato tenet iste qui solus scit: reuelare. imo tenet nō reuelare publice. Sicut notat Vgo. de testib; synodalib; xxx. v. q. vi. ep̄s. in synodo. In hoc tamē casu credo q; teneat reuelare p lato occulte. vt corrigat occulte: nō publice. hec Rod. Sed si ille sciat q; possit pbare. nō tñ tenet in reuelādo publice suis expensis. pducere testes: z in iudicio trahere reum.

Quid de illis qui excoicati ordinēs recipiunt: Rñ. si scientes se esse excoicatos receperit a susceptis ordinibus sunt impetū deponendi: si sunt clerici seculares. si vō nō recolentes factum: pro q; in excoicationē incidit vel factū quidē scietes sed iuris ignari. nesciebant se esse excoicatos tunc cum talib; si sunt seculares: archiep̄i: vel ep̄i dispēlare nō possunt absq; mādato sedis apostolice. Si vō sunt regulares: abbates ip̄oz post inuictā penitentia z pactam: poterūt cum eis dispēlare: nisi graue fuerit z notabile factū: vel qui fecit adultus fuit z discretus: vt violētē ptra obliuionem z ignorantiam psumatur. probantē hec omnia. extra eo. cum illoz in fi.

Quid fiet de fructib; ecclesie clerici excoicati. Rñ. fm Ber. debent assignari alicui qui celetur p eo donec ipse est excoicatus. extra de appel. puenit. Quod si iniuste fuit excoicatus: recuperabit fructus sibi sublatos. ij. q. v. sup. causas. Idē Ray. z Hof. Si vō iuste nō potest. L. de re mili. l. cum allegatis. li. xij. Hosti. tamē limit p̄dicta: vt refert astein. li. vij. q̄dij excoicatus in sententiā domit. hoc est q̄dij est i mora petende absolutionis: quia non debet p̄cipere beneficij qui non facit seruitiū. extra de ap. pastoralis. in fi. Secus si nō esset in mora. extra de cōsel. p̄. q; diuersitatem,

Quid si non habet unde viuat clerici excoicatus. Rñ. astein. fm Jo. q; puidendū est ei interrim de bonis ecclesie: q; etiā depositus puidetur. l. dist. studeat. ne cogat i obprobriū cleri medicare

Quid sentētia excoicationis lata sub cōditōe liget anteq; extet conditio. Rñ. fm Hosti. nō ligat. extra de ap. p̄trea. el. ij. et extē eo. a nobis. el. j. vñ z si pendētē p̄ditōne appellet. tenet appellatio. Sed si pure sereret sentētia nō reuelaret p appellatiōē. d. c. pastoralis. Trāffert tñ cause cognitio nē in supiorē. extra eo. p tuas.

Sed qd si pendētē p̄ditōne desinat esse eius subditus. Rñ. tenet sentētia. nisi appellet. et de fō. cōpe. c. pe. et de offi. dele. gratū. z. c. relatū.

Pone q; aliquis excoicet post appellatiōem. nō tamē p̄quit eā. nūquid rata manebit sententia. Rñ. q; nō. Aut etiā appellatio tenuit aut non. Si sic: excoicatio postea nulla fuit ipso iure. d. c. p tuas. Et ita siue p̄quaf appellatiōem siue nō: nō efficit p̄ma aliqua. Si non tenuit: ergo excoicatio p̄ma facta statim tenuit. hec Astein. de hac materia vide s. Appellatio.

Quid si iudex dicat excoico te si habes res tuas. nūquid p appellatiōē suspendet. Rñ. fm Hosti. nō suspendet si habet res illas. Si tñ occultū ē: ecclesia nō iudicat de occultis.

Quid si dicat. Excoicatio te quia fecisti furtum. Et tamē falsum est. Rñ. fm yd. Hosti. et Inno. Tutius est dicere q; excoicatus teneat vt. xj. q. iij. c. j. z. c. si ep̄iscopus. q; non est error intolerabilis exp̄ssus. Et causa licz sit falsa. nō tamē est impossibilis. vñ p̄sulendum est q; absoluaat ad cautela: quo ad forū iudiciale. Sed quo ad deum non est ligatus: nisi forte ex p̄temptu. vide tamen ad p̄dicta que notant docto. in. c. inter ceteras. de re iudi. et Panoz. ibi. Quod aut sententia continet causam falsam. Et tunc aut causa est notorie falsa z impossibilis. Et tunc non tenet sententia. etiā si sit excoicatiois. Exemplū. si iudex condemnauit vel excoicauit eunuchum vel infantem: quia p̄gnantem reddidit moniales. Aut causa notorie est falsa. sed nō impossibilis. vtputa iudex excoicauit aliquē quia spoliavit ecclesiam cum incendio. z notorie causa est falsa. nō tñ impossibilis. quia hoc potuisset facere. Et Archi. in. c. venerabilibus. eo. ti. li. vj. dicit talem sententiam valere. et loquitur in excoicatione. Et forte potuit moueri. quia iura i nullitate excoicationis loquitur. qñ in sententia fuit exp̄ssus error intolerabilis. Et hanc opinionē tenet glo. saltē in excoicatione. in. d. c. p tuas. Sed do. An. tenet q; sententia excoicationis notorie falsa non valet q; iniusta sentētia sustinet. p̄pter p̄sumptionē iusticie que cadit sup dubio. c. causaz. d. re iudi. Secus dicit: in causa manifeste falsa. Et hoc putat verissimū panoz. Non ob. q; iura in excoicatione faciunt mentionē de expressione erroris intolerabilis: q; dico q; iura illa debent eā exp̄p̄ficādi sup nullitate. Et ea que dicuntur eā exempli: nō stringunt regulam. nam expressio erroris inducit nullitatē: q; apparet notoria iniusticia. Idē q. iij



catio.]

# Excommunicatio. I. Fo. XCVI.

dabitur sic dicenti terminus octo dier. Et si probaverit non absoluet nisi paxerit emendat: vel det cautione de parendo iuri: si offensa dubia pponatur. Si tamen pendente pbatione pma. scz illius qui sic fuerat excommunicatus: debz evitari in illis omnibz que vt actor in iudicijs attentaverit. Extra iudiciu vo in officijs. postulandibus. electionibus et alijs legitimis actibz debet admitti. extra eo. solet. li. vj. q. si appellacione sup hoc no fuerit psecutus: vt de dicit. j. tempus statutum a iure vel a iudice. Et ipe fuit excommunicatus nominatio et expressio: l'aplo dicto tempore debet denunciari. Et ta in iudicialibz q extrajudicialibz actibus remoueri donec d'ipius sententia docuerit nullitate. extra eo. licet. li. vj. Quart' casus est. qm aliquis excommunicato participaret: non in crimine sed in locutione et in alijs casibz in quibus incurrit minor excommunicatio. Et ratio est fm do. qz nemo debet excommunicari nisi p peccato mortali. et ideo isti participantes in locutione et huiusmodi. de se non peccant mortaliter nisi post monitione. Et ideo talis sententia no valet nisi pmissa trina monitioe: vel vna p tribz. et nisi exprimat nominatim ipi admonedi. extra eo. statum. et. c. institutione. li. vj. Quada tamen ad predicta dant duas restrictioes. Na ab. et Jo. an. put recitat Panor. in. c. qd in dubijs. extra eo. restringit dictos ter. qm quis excommunicato participans excommunicato a se. Secus si excommunicat pncipales excommunicato ab alio. vtpnta fecit epus hanc sententiam. Excommunico omnes pncipantes excommunicato ab archiepo vel a papa. tuc enim hec sententia licz forte sit iniusta: tenet abiqz alia monitione cononica. Et hoc clare videt pbari in dicto. c. statum. ibi. excommunicatis ab eo. Hoc etia casu non valet sententia suspensiois vel interdicti: nisi pmissa monitioe canonica. vt in. c. statum. eo. ti. li. vj. Secundo aliq limitant predicta: et dicunt q dicta decretal' constitutio. solu habet locuz qm singulares: et nomina p lone excommunicant: q tunc requirit monitio specialis. Si aut generaliter fereret sententia: tunc dicunt sufficere generalē. Et sic adhuc remanent antiqua iura. Sed glo. in dicto. c. institutione. dic q tucius est dicere q hodie in genere excommunicatio participantes ferri non possit. Et sic sublatur est qd dicit in dicto. c. qd in dubijs.

**¶** Qui autem dicantur nominatim moniti. Vide s. Excommunicatio. xxxvij.

**¶** Que autem dicat canonica monitio: Rñ. glo. in dicto. c. institutione. q tribz modis potest fieri. vt puta. iudex dicit. Monemus te p pma. Qua finit et monet secudo p secuda. Qua finit: tercio monet p tercia. Interdum vna monitioe facit tres. Sic. Monem' te q vsqz ad talem diem. p pmo talem. p secudo tale. p tercio tale. Interdum vnaz tñ dat dilatione di. Monem' te q vsqz ad talem diem p pmo. secudo. et tercio pemptorio a comunione tal' abstineas. Et hoc vltimo casu est interuallu inter monitione et sententiaz. Et fm glo. ibi sup vbo ppetetia. s. interualla. iudex arbitratibz p psonarum et negocij qualitate. Et nisi facti necessi

tas aliter suaserit. vt qz partes sunt ad ritā vel arma parati: vel huiusmodi. Quin' quādo plari interdum suis subditis ne exponant suis superioribus aut apostolice sedis legatis: vel in qstionibus statum suarum ecclesiarū siue monasteriorū. et de hoc ferrent sententia excommunicatiois. extra de offi. or. qz pleriqz. li. vj. Sextus cū quis supponit se protectōi romane ecclesie nō tamē appellat ex simplicitate. extra de ap. ad audiciā. hec asten. Septimus cū excommunicatio fertur cōtra aliquē postqz iter arripuit ad papam. extra de ap. dilecti. el. ij. in. tex. et in glo. Et hoc intelligit fm Ber. qm post litem motam iuit ad curiam. Secus si ante. hec Asten.

**¶** Vtrum excommunicatus obliget sibi aliquem contrahendo: Rñ. Hosti. dicit q non. Sed verius videt qd Inno. dicit. scz q omnes tractus initi cum excommunicato nō solum ignorat: sed etiam scienter et etiā durante excommunicatione: tenent. Et ex eis quidē agit ptra excommunicatū. Ipe autē durante excommunicatione agere nō potest. poterit tamen post absolutione etiā de cōtractu inito: dum erat excommunicat'. xj. q. iij. qm multos. et extra eo. si vere. Et cōclunde fm cōmuniter modernos. put recitat Panor. in dicto. c. si vere. q valent tractus super temporalibz initi cūz excommunicato p hoc. d. c. si vere. qd loquit in distincte. Item quia cōtractus est de iure gentiū. Excommunicatio vo de iure positio. Item cōmunio nō prohibet in odium tractus: quo casu pcederet opinio Hosti. Sed in odium ipsius excommunicati.

**¶** Vtrum excommunicatus possit intrare ecclesiam: Rñ. fm Ray. Excommunicati excommunicatione maior: siue occulti siue manifesti nō debent intrare ecclesiam qd diu sunt excommunicati. Qd intellige fm v. ad orandū: siue dū agitur ibi diuina officia. Sed ad audiendū p dicatione admittunt: qua audita statim exeāt. extra eo. nullo. vbi dicit Panor. q extra casum p dicationis nō licet excommunicato ingredi ecclesia. licz Bar. ba. tenent et ppositū. Idē dic de indico et suspensio ab ingressu ecclie. ar. xxxij. q. iij. vtr cū. pua. Sec' si suspensus eet ab officio tñ: vel interdicit' a sacramētis ecclie: qz tñc posset orare i ecclia et ibi audire diuina. Idē tenet Hosti. in sūma dicens: q nullo mō excommunicat' dz intrare ecclesia: qz nec interdicit' qd ē min': hoc face' debet. De p'suetudine tñ praua intrat ecclesia excommunicati dū mō nō celebrat ibi. Sz hoc nūqz fit sine peccato. Et qd de ten' est intelligit de excommunicato tā occulto qz manifesto. Idē asten.

**¶** Sed nūquid talis ad ostiū ecclesie stare possit vt ibi missa vel aliud officiu diuinū audiat: Rñ. asten. q nō. qd ex mēte vboz decretalis p3 extra de pe. et re. qd i te. ibi voce ita demissa celebrat: qd exteri' audiri nō possint. p'sbyter etiā q sic scāter celebrat. mortalit' peccat. ex de de. excō. c. si. et ex eo. nup. Addūt etiā Hosti. et Inno. in. d. c. nup. q si clerici sciūt excommunicatū foris stare. et diuina audire: puniri debēt si celebrat ac si intus audiret. vnde si excommunicatus audit foris diuina: illi qui sunt in ecclesia recedere debēt. Idē asten.

are sententia in fauore p'is. et de p'is  
 dicitur in iura. Idem dicitur in iura  
 veniunt. Ad idem dicitur in iura  
 si p'is p'is p'is p'is p'is p'is p'is p'is  
 anone remittit no indiget iudicium  
 one q' deus vult etia remittit iudicium  
 alterius iuramentum accepto ad locum  
 secus si p'is p'is p'is p'is p'is p'is p'is  
 tunc etia papa non remittit iudicium  
 c. quanto. Ita in p'is p'is p'is p'is p'is  
 fauore p'is. Et p'is p'is p'is p'is p'is  
 det videt differre velle cum nō dicit  
 nisi vt p'is ad cōcedi redacta. l. i. d. de  
 us. ff. de no. ope. nū. Et p'is p'is p'is  
 casus c'p'is in. c. de loca. de d'ore  
 municatio. c. iij.

ad ergo dicitur si aduenit iudicium  
 ste dicitur non solum excommunicato  
 gantur sine consensu iudicis tamen  
 p'is nō solum in terminis p'is p'is p'is  
 cas'. An termin' videt p'is p'is p'is  
 cas'. Et an iste dicitur sit excommunicatus  
 ergo termin' fuit p'is p'is p'is p'is  
 iudicis. Et hoc determinat Bala. in. c. qz  
 p'is p'is p'is p'is p'is p'is p'is p'is  
 d' nō potest ualere et cōtractus iudicis  
 entia. Sed tale pactum appellat  
 in eandē sententia non est sententia  
 cū Bala. intellige quādo talis pactus  
 p'is dicitur cum ipso dicitur etia iudicis  
 dicitur: quia tunc non remittit iudicium  
 municatio: nec est excommunicatus in iudicis  
 ad tale pactum vel p'is p'is p'is p'is  
 ab absoluitur per p'is p'is p'is p'is  
 ndam est q' p'is p'is p'is p'is p'is p'is  
 cas'. significat. et ad p'is p'is p'is

monemus qui contemnit sententia ier  
 le cōmunitate fidelium: tenent in iura  
 n' erat iniusta: si iusta scilicet p'is p'is  
 et potest iure excommunicari. et a  
 ego. Et talis etiam tardius absoluit  
 qui iubente. Vnde talibus casibus  
 est sententia iniusta: sententia p'is p'is  
 ferent.

ibus casibus sententia excommunicatio  
 est ipso iure: Rñ. in iura. p'is p'is  
 in iura: tunc nec dicitur de hoc p'is p'is  
 iura non erat eius iudex. et q' iudex  
 rat publice excommunicatus: et dicitur  
 i. audiamus. Secus quādo dicitur  
 appellacione legitimum. Tunc quādo dicitur  
 tolerabilem errorem. De hoc casibus  
 tra eo. per iura. In q' casibus dicitur  
 onie etiā si non p'is p'is p'is p'is p'is  
 dicto. c. p'is p'is p'is p'is p'is p'is p'is  
 monem: non debet negare: nisi aduersus  
 iura vel excommunicato: et oportet nisi vob  
 excommunicato: p'is p'is p'is p'is p'is p'is

## Excommunicatio. ij.

**U**trum vniversitas vel collegium possit excommunicari? Rñ. Directoria li. ij. fm Ber. dicit q vniversitas vel collegium excommunicari nõ debz tamẽ si lata fuerit sententia tener. Et hoc est tuc? vt dicit Jo. an. Sed directoria dicit: q ferri nõ debet. et si lata fuerit: non tenet extra eo. romana. S. si. ibi penitus prohibemus. lib. lxx. Et quod papa phibet fieri non licet. xviii. q. j. iam nunc. vnde non sine mysterio dicit. penitus quasi dicat i hac parte omnium potestatem subtrahimus. Et ratio est: quia vniversitas nõ est materia capax ad recipiendum talem sententiam. Cum vniversitas vel collegium non faciat psonam verã: sed fictam. et sola psona vera que habz animã rationalem ligat excoicatioẽ. extra eo. cũ medicinalis. li. vj.

**U**trum excommunicatus possit amplius excommunicari? Rñ. potest: siue p eadez causa: siue pro diuersis. ij. q. iij. Engeltrudã.

**Q**uis est effectus maioris excoicatioẽ? Rñ. fm Hosti. Primo quidẽ vt nullus cum eo participet nec loquẽdo: nec orãdo. salutãdo. vel cõmunicãdo. comedẽdo. vel bibẽdo. xj. q. iij. sicut. et in tribus capitulis sequẽtibz. Item q non possit eligere vel eligi. extra de ap. cõstitutis. Itẽ q nullum beneficiũ ecclesiasticũ acquirere possit. extra de ele. ex. postulat. Item qdũ excommunicatus est de beneficijs suis nihil percipiat. extra de ap. pastoralis. vbi Panoz. dicit. q excoicatio nõ est puidendum in aliquo nisi fame periret. de hoc dictum est supra in hoc. c. Et Panoz. ibi reddit rationẽ diuersitatis inter excoicatioẽ et depositum: quia excoicatus potest sibi puidere. sed petendo absolutioẽ sed depositus non: qz cum fuerit depositus propter crimen quãtũcũqz sit emẽdatus: non recuperat primũ statum. Merito sibi dispensatiue puidet ecclesia de temporalibus. Et sic limitanda est glo. nota. in. c. cum vintomensis. de elec. que dicit. puidendũ esse suspensio a beneficio: ne cogatur mendicare. Intellego illam glo. quando suspensio est facta propter crimẽ Sed si propter contumaciam. non puto sibi i aliquo subueniendum cum possit sibi puidere satisfaciendo. Nam sepe homines d cibo securi iusticiam negligunt. Idem dico de elemosyna q si fame periret: tunc esset subueniendum. Sec? vbi non esset tanta necessitas. Item non potest constitui pcurator. extra de proba. post cessionẽ. Nec etiam potest constituere: nisi ad se defendendum vt in. c. intelleximus. de iudi. Quinimo si qua cõmunitas aliquem pcuratorem instituit et ipse excommunicatus inter constituẽtes fuit vt rector pncipalis et expressus: vel eius auctoritate factus esset pcurator: vel si ipsa cõmunitas: sciẽdo ipm talem vnacum eo fecisset pcuratorem: non valet. extra de procu. c. si. Si tamen excoicatus sit reus bene potest se in iudicio defendere. et ad hoc pcuratorem constituere. vt dictum est per dictum. c. intelleximus. vbi notat glo. q si non potest pcuratorem habere: vel fidelem reperire: q poterit respondere etiam per seipsum. Secus si sit actor: vel si reconueniat. extra de excep. cũ inter

Item constitutiones et sententie que feruntur ab excoicatio publico vel de eius mandato sunt ipõ iure irritæ: et nullo vnq tempore valebũt. Et de hoc vide diffuse supra Absolutio primo. Item excoicatio non suspendit per appellationem sequẽtem. vt in dicto. c. pastoralis. S. si. Item quicunqz est excoicatus siue suspensus si se ingerat scienter diuinis sit irregularis. extra de de. exco. apostolice. nec cum eo dispensari potest nisi p papam. extra de re iudi. cum eterni. et extra eo. cũ medicinalis. libro. vj. Excoicatus quoqz si impetret aliquod rescriptum super aliquo articulo qz appellationis vel excoicatioẽ non valet. extra de rescript. Ipo iure. li. vj.

**U**trum excoicatio baptizare liceat? Rñ. fm Hui. dur. si excoicatus paratus solẽnter baptizatus: irregularis efficitur. Secus si aliis in necessitate hoc faciat. Sicut de malo ministro dictum est s. Baptizatus. iij.

**J**udices seculares cõpellendi sunt ab ecclesiasticis iudicibus repellere excoicatos ab agendo. patrocinãdo et testificãdo in curijs suis. et eo. decernim? li. vj.

**A**n autẽ excoicatus possit esse arbiter vel arbitrator? vide s. arbiter.

**Q**uãdo rector aliquis fuit excoicatus p eo qd fecit in suo regimie: si postea amotus sit: nihilominus excoicatus est: quin etiã successor eius nam vterqz debet ecclesie satisfacere p his que statuit: vel in quibus succedit. extra de iinu. ecclie. ad uerfus. vide de hoc s. Excoicatioẽ. viij.

## Excoicatio. ij. de penitentibus clericos. Vide s. Absolutio. ij. per totum.

**S**unt casus in quibus penitens clericum nõ est excoicatus. Primus qñ ignoabat q excoicatus. puta quia comam nutriebat. extra eo. si v. el. ij. Secũdo in clericis qui non ferũt habitũ neqz tonsuram: neqz aliquid de clericatu ostẽdũt si. ij. moniti: se nõ correxerint. extra eo. contingit. el. ij. vbi singulariter notat Panoz. q ex solo delicto apostasie. clericus etiã in minoribus non perdit priuilegiũ clericale. etiã si deprehendat in delicto. Et ad hoc videt ter. expressus in dicto. c. contingit et in. c. si iudex. eo. ti. lib. vj. Et pro hoc oportet restringere. c. j. de aposta. Itẽ nota q ad hoc vt clericus perdat priuilegiũ ratione apostasie. debet tercio moneri vt respiscat. Vt no. in dicto. c. contingit. ibi. iij. Non ergo sufficit fm Panoz. vnica monitio p oibz. ex quo ad incurrendam penã ius requirit trinã monitionẽ iuxta theoricã glo. i. de j. d. vi. et ho. de. Et Jo. an. in. c. ex tue. de de. nõ res. li. dicit q vbi ius reqrit primã secũdã et terciã. citatioẽ p edictũ p absentẽ nõ sufficit vnica pemptoria: qz in penalibus verba debent intelligi stricte et pncipue: non autem sicte et large. Adde etiã q notat Lar. i. dicta de. j. q nõ sufficeret vna monitio sine pgruis interuallis. Sec? si pnter interualla aliquorũ dierũ: ita q sit vna monitio facta cum tribus interuallis p. c. constitutiones. extra eo. li. vj.

vbi vna monitione cu tribus interuallis equipat tribus monitionib. Sed hoc dicitur dicit Panor. non esse vsq; quaq; tutum. naz dicit q; facti? pueniri pot ad noticiam citati: qm edictu fuerit triplicatu q; qm fuit vnu. licz fuerit pemptoriu. 7 pro hoc allegat glo. m dicta cle. j. Item no. fm Panor. in dicto. c. ptingit. p ter. ibi a te moniti. q; hic monitio no potest fieri p iudice seculari: neq; p quecuq; sed debet fieri p diocelanu. ibi in dioceli tua: vel p quecuq; platu habent e palem iurisdictione in clericum. vt in. c. in audientia. extra co.

An autem sufficiat monitio generalis: vtputa Episcopus facit edictu generale. q; omnes clerici reassumant habitus 7 tonsura infra mensem. nuquid no reassumant sint priuati ipso iure privilegio canonis. Sic q; ter. in dicto. c. i. audientia. no requirit special monitione: ergo sufficit generalis. Na vbi iura volunt fieri speciale monitione: illam exprimitur: vt in dicta cle. j. 7 in dicto. c. pstitutionem De hoc vide s. Excoicatione. xxv. tercio in clerico qui con: ipso habitu fert arma: 7 tercio. monitus nisi se conerterit: vt in dicto. c. in audientia. vbi panor. ex illo ter. infert q; et sola dimissione habitus clericalis 7 delatone armoru: militariu: no perdit ipso iure clericu priuilegiu clericale. Et fm He. in c. j. de de. iiii. li. vi. habitus clericalis quo ad hoc: vt clericus gaudeat p uilegio consistit in duobus. s. vestibus 7 tonsura. Et vt perfecte habeat noticia quado clericus habitu dimisso perdat priuilegiu canonis vel fori. inferunt quedam condusiones. Prima. Clerici qui relicto habitu clericali efficiuntur stipendiarij: seu armigeri: quatuocunq; cognoscant 7 notum sit alijs istos esse clericos. perdunt priuilegiu imunitatis psonae. hec condusio probat per ca. cum non ab homine. extra eo. Et ibi eam approbat Panor. Idem potest dici fm panor. in c. ppendimus. eo. ti. de clerico qui dimisso habitu 7 tonsura imiscet se enornitatibus. Et fm panor. ibi clericus dicit imiscere se enornitatibus et feris. qm facit seditione in populo et guerram. Secunda condusio. Quidu clericus defert habitus et tonsuram. licz imiscet se enornitatibus: non perdit priuilegiu fori: nec canonis. Hec condusio approbatur p Jo. an. 7 Panor. in dicto. c. ppendimus. Tercia condusio. Clericus qui assumptis armis imiscet se enornitatibus dimisso habitu licz perdat priuilegiu canonis. vt dictum est: sed non priuilegiu fori. Vnde debet statim restitui iudici ecclesiastico: nisi fuisset inueteratus in huiusmodi aggressuris seu enornitatibus: vel esset incorrigibilis. 7 tunc fm dictu Jo. an. et Hosti. perdit tam priuilegiu canonis q; fori. Et sic poterit p iudicem seculari puniri. Sed quo ad hoc vltimu scz priuilegiu fori Panor. non recipit. nam per ar. a contrario. c. vnic. de vi. 7 ho. li. vi. certi sunt casus in quibus clericus ipso facto perdit priuilegiu clericale: nec iste reperitur inter istos. ergo debemus stare regule generali: vt clericus coram suo iudice conueniat quatuocunq; deliquerit. Et pro hoc optime facit. c. li. in dex. extra eo. li. vi. vbi clericus caprus in maleficio: dimisso habitu 7 tonsura

debet remitti ad iudicem ecclesiasticu si probat se clericum. Et pondera verbum maleficiu. Est em verbum generale aptum comprehedere delictum quatuocunq; graue. Nec expresse aliquod ius probat opinionem Hosti. et Jo. an. Et sumus i penalis. vbi scienda est benigna interpretatio. maxime in fauorem ordinis clericalis. Et hanc opinionem tenet dominus Lardi. Sed dominus Pe. 7 dominus An. disputando tennerunt opinionem Jo. an. hec Panor. in dicto. c. ppendimus. Quarta condusio. Siquis percusserit clericum in habitu et tonsura in bello iusto ex parte percussentis: percussus non est excommunicatus: preferim si clericus causam dederit aggressore. hanc condusionem approbat archi. florent. 7 dicit esse de mente Innoc. Item fm eum si tres contra terciu. et clericus temere se imiscet habitu deposito: et tunc credit percussus in limitibus aggressore: non fore excommunicatus. Quarto in clerico exercente negocia secularia 7 tercio monitus: noluit desistere a negociationibus perdit priuilegiu quo ad negociationes et facultates suas patrimoniales duntaxat fm glo. in. c. fi. de vita 7 hone. cleri. no autem ecclesie: quia licz res ecclesie deferantur ad certum locum negociationis causa: non debent soluere gabellam fm Panor. ibi. quia delictum persone 7c. Et sic fm glo. ibi. talis clericus negociator: non perdit priuilegiu fori. Na illud est maioris preiudicij q; priuilegiu canonis: qd etiam minime perdit. Quinto in clerico pinguato si non fert habitum 7 tonsuram. nullum retinet priuilegiu. Secus si defert habitum 7 tonsuram: 7 contraxerit cum vnica 7 virgine: quia tunc retinet priuilegiu clericale in duobus. scz q; percussus em est excommunicatus. et q; no potest constringi p iudicem seculari. nec ciuili. nec criminali. In ceteris vo non retinet de cleri. coniu. c. cleri. li. vi. Limita tamen predicta prout dictum est supra Clericus secundo in fi. Sexto in clericis buffonibus: ac etiam macularijs et tabernarijs: qui talia officia publice et psonaliter faciunt. Et dic vt supra Clericus secundo. Septimo in illis qui no ex ira sed iocose se percussunt. extra eo. ca. j. Octauo in magistro: qui tamen hoc facit leuiter causa discipline. extra eo. cum volutate. s. fi. Nono in eo qui incontinenti vim vi repellit temperate. extra eo. si vo. el pmo. s. ij. Decimo cum quis inuenit clericum turpiter agentem cum vxore. matre. sorore vel filia propria: vt in dicto. ca. si vo. Et nota glo. ibi super ver. vxore. que dicit idem esse i sponsa de pnti. que etiam querit nunqd nomine matris intelligantur omnes ascendentes: Et dicit. q; in isto casu non est extendendum ad descendentes vel ascendentes cum minor: fiat iniuria. Idem tenet dominus An. quod placet Panor. Cum hec materia sit odiosa ipsis clericis. 7 exorbitans a dispositione iuris: non debet extendi: sed in proprijs terminis intelligi debet. Et fm hoc intelligitur de matre. filia. vel sorore tam legitima q; etiam naturali: sed non adoptina. Item appellatio filioi non veniunt nepotes in materia stricta

Excommunicatio. ij.

penitentibus clericis. Vnde s. dicitur... in casu in quibus pationes clericu no... panor. q; ignoat q; ca... extra eo. si... non ferat habitu... officiu... extra eo conuincit... Panor. q; ex solo de... non p... de clerico. etia si deprendat in d... videt ter. expellat in dicto. c. i. iudex. eo. ti. li. vi. Et pro hoc optime... de aposto. It not q; ad hoc... ratione aposto... non veni... Panor. in... ad inueteratus... de clerico. Et Jo. an. in. ca. t. de de. c. i. q; no potest fieri p iudice seculari... de i. q; no potest fieri p iudice seculari... de i. q; no potest fieri p iudice seculari...



## Excommunicatio. ij.

matime ubi non tractatur de favore filiorum: vt hic. de hoc vide infra. c. filius. et. c. illegitimus. Et nota fm vñ. q. non solum ad coitum est restringendus: sed etiam ad amplexus et oscula. Et quādo quis se preparat ad opus carnis. si tamen in loco non suspecto: sed in publico faciat. Sicut fit quandoq; ludendo: tunc verberans huiusmodi incidit in canonē. Item cum per signa aperta et propinqua negotio constat a clerico turpitudinem coitus ibi ante expletam statim esse cū predictis: verberās huiusmodi non incidit in canonem: si hoc faciat incontinenti anteq̄ ad alia diuertat: nam postea verberans incidit. Item si quis inueniat clericum suspectū et monitum in domo cum vxore: et si non turpiter conuersantem sedentem tamē vel confabulantem: licet eum fm leges perimere: multo fortius capere et detinere p̄ viginti horas: et iudici tradere: et testes conuocare ff. de adul. l. capite. bec Directoria li. iij. Et intelligitur de monitione etiam facta a marito. de hoc vide singularia infra Impedimentum octauo. et supra. c. Dos.

**¶** An autem in predicto casu tali liceat predictas personas mutilare vel occidere? Rñ. fm vñ. Et si possit dici q̄ tali parit̄ quo ad excommunicationē. Et q̄ decre. li. vñ. all. nō distinguit inf̄ atrocē iuriā et nō atrocē: nihilomin⁹ nō licebit ei occidere.

**¶** Quid de illo qui ordinat cum vxore vt clericus vocetur ad turpitudinem: et sic cum verberat? Rñ. deo fm vñ. q. tam vir q̄ vxor incidunt in canonem.

**¶** Quid de muliere que percutit sacerdotem impotentem eam de turpitudine? Rñ. fm vñ. si solum eam verbis impetrat: incidit in canonem. Si autem tangit inuitam: et illa se defendens cū moderamine inculpate tutele eum percuciat: nō credo q̄ incidat. Securius tamen est q̄ faciat se absolui ad cautelam. Undecimo. si fiat a prelato: vñ de mandato eius: causa correctionis. vt in. c. cum voluntate. et. ca. ex tenore. extra eo. Et si non fiat causa correctionis: tam verberans q̄ precipiens incurrunt excommunicationem. extra eo. vñ uersitatis. Quod si causa subest: potest clericum capere et carcerare etiam per laicum. extra eo. si clericos. li. vj.

**¶** An autem clericus possit torqueri per laicum etiam de mandato prelati? Rñ. Panoz. in. ca. vt fame. extra eo. post do. an. ibidem. et pe. de an. q. non. Sicut nec verberari potest. Et ita refert do. An. se consuluisse. licet cōmunis obseruātia habeat contrariū: et male. vide tamē glo. in. c. p̄sbyteri. v. q. vj. que dicit clericum debere torqueri coram episcopo suo: nō a laico. Sed possz intelligi q̄ nō a laico. scz disponente et auctorizante. Secus i laico ministrante et obtemperāte mandato ecclesiastica iudicis. Sicut videmus in simili. nō enim potest laicus auctoritate p̄na capere et detinere clericum: seu detrudere sine pena excommunicationis. vt in. c. nuper. eo. ti. Et tamē ad mandatū iudicis ecclesiastici: licite capit et detrudit sine pena: vt in dicto. c. vt fame. Et cōmuniter dicit Panoz. hoc

seruat: et male. Et hoc ideo q̄ hoc die clerici torquentur per laicos: et talis modus torquēdi nō potest fieri per clericos: quia forte nemo i huiusmodi obtemperaret: nec sunt docti in hac arte torquēdi: sicut laici. Sed de iure non puto hoc posse fieri. Itē nota q̄ q̄ clericus sit incorrigibilis: nisi traditus fuerit curie seculari nō potest per secularem p̄na auctoritate detineri. Quod intellige nisi precesserit depositio: vt in. c. cum nō ab homie. eo. ti. vel nisi capiat incorrigibilis: vt restituať prelato p̄no. ad hoc facit quod notat Panoz. in. c. qm̄. de offi. or. q̄ si timere de potentia clerici: vel de fuga eius q̄ q̄ra incorrigibilitatē: potest p̄atus inuocare brachium seculare. et illū capi facere et in carcerari. Secus autē qm̄ inuocat brachium seculare: vt puniat clericum iure suo. Et sic pcedunt iura allegata p̄ glo. ibi. Nota etiā fm Panoz. in dicto. c. vt fame. q̄ familia potestatis potest capere clericū inuentū de nocte: q̄ cū sit p̄sumptio fraudis: q̄ qui male agit odit lucē: et etiā q̄ versimilit̄ potest timeri delictum cōmittendū nō incurrit excommunicationem si illū capiat: vt p̄sentet ep̄o vel p̄lato suo: q̄ hic nō potest notari dyabolica suasio. Idē puto in capiente clericū debitore suū fugiente: q̄ hic cessat dolus et suasio dyabolica. Immo plus dicit Inno. q̄ si laicus habet clericū seruientē quem habet sub spectum de furto potest illum capere et detinere. Quod intellige ad tempus. vt. s. p̄sentet episcopo vel prelato. Item qui sine minis et terroribus clericum de p̄hensum in aliquo facinore facit secū inuitum ad iudicem ire. ignorans tamē q̄ vadat inuitus. nō est excommunicatus fm quosdam: nisi credat q̄ inuitus ille ducatur et q̄ p̄pter timorē vadat. als nō iturus q̄ tunc esset excommunicatus. Et ideo si minis et terroribus facit eum stare in loco vel ducit secum quasi captum excommunicatus est fm Donal. Quodecimo in turbante diuina officia que p̄sbyter vel alius ad quem spectat. potest eijcere de ecclesia. extra eo. veniens. et. c. cum voluntate. Similiter cū quis ratione officij quod in ecclesia obtinet p̄cutit clericū. aut etiam cum lenior causa deuotiois hoc faciat. aut domin⁹. aut parēs. siue p̄pinqus qui familiariam corrigit. bec omnia in hoc. xij. versu dicta intellige cum sint in minoribus ordinibus: p̄ter q̄ de parēte. vt. j. diceť.

**¶** Sed quid si principalis magister p̄hibeat sibi magistro: vel alicui cōmittit aliquos pueros docendos ne percuciat eos. et taliter p̄hibito percuciat. nunquid incidat in canonem. Glo. Ray. credit q̄ non. quia non potest magister per p̄hibitionem huiusmodi auferre et beneficiū iuris. p̄ quod cōceditur decentius corrigere quos docet. Tercio decimo. Si clericus depositus sit degradatus. extra de iudi. cum non ab homie. et d̄ penis. degradatio. li. vj. Nota tamē fm Panoz. in ca. ex parte. de de. cōm. q̄ duobus modis dicitur quis depositus. scz actualiter et verbaliter. Depositus actualiter: incōtinenti per degradationem actuaalem perdit p̄uilegium clericale et efficitur de foro seculari. Sed in depositione verbali secus. nisi sit incorrigibilis: quia tunc perdit incontinenti

p̄uilegium. et potest cōmitti p̄  
rem. et. de fin. cōmuni. l. in. m.  
beatus. de hoc vide etiam s. de  
redecimo. ep̄o. de clericis transi  
suis contrariū. vñ. et in m.  
tus et miles vel iugum. l. xij.  
Panoz. in. c. vt p̄sbyteri  
ille clericus ut. p̄no. ad m.  
at acm. vñ. m. contrarium el  
quia exco. l. xij. iura ad bellu  
diare p̄uilegium clericale. q̄  
trant. Unde exco. cōm. cōm.  
it q̄ p̄no. p̄o. p̄o. factis. cōm.  
num. c. An tñ factus et miles  
lena. nec alium p̄no. cōm.  
git. sed vñ. bon. et clericus.  
uilegio. Ita sent. Inno. in. d. c.  
Dicit etiam Jo. de an. q̄ m. n. a  
in clericis contrariū in factis. Et  
notus. cōm. c. clericum. h. a  
suo. cōm. de ad m. n. a. vt p̄o.  
suo. m. n. a. p̄no. p̄uilegium.  
¶ Quid si p̄terit aliquos de fami  
in factis verberat causa correctionis  
car q̄ nō est exco. m. si sint in m  
cas. in factis. vñ. de m. cōm. p̄ter  
ser in delictis. q̄ p̄ter in filio. q̄  
sacrum ordinem ad hoc habet delicti  
p̄na. sed p̄ter nō. quia facit vñ. b.  
p̄ntate. bec Jo. extra. eo. cum volu  
car. q̄ in m. cōm. m. c. in m. n. a.  
m. cōm. licet nec magister. q̄ in  
verberat clericum. licet in factis  
Tan. Nec est verum q̄ dicit glo.  
l. i. n. a. videlicet q̄ facit vñ. b. libe  
stare. quia fm Panoz. ibidem. et in  
de an. m. n. a. s. a. dignitas ep̄ali  
berat a p̄na p̄ter. Et hoc. q̄ p̄ter  
m. n. a. c. q̄ venerabilem. qui sit  
l. i. n. a. m. n. a. de dignitate ep̄ali. arg.  
c. i. n. a. de dignitate ep̄ali. p̄o.  
etiam in p̄no. nō potest in factis dyabo  
l. i. n. a. m. n. a. c. vñ. p̄ter. l. e. cōm.  
rigere filium. vñ. m. n. a. cōm. cōm.  
Jo. de h. p̄. de p̄. et. Panoz. fm  
de rō. ad. b. s.

¶ Sed nunquid si quis non ob fati  
ob tunc in p̄no. m. n. a. c. vñ. cōm.  
extra. cōm. clericum. l. i. n. a. c. vñ.  
l. i. n. a. c. vñ. in canonem. arg. ff. q̄  
quod. s. si. Nam: l. c. q̄ in m. n. a. p̄  
l. i. n. a. c. m. n. a. c. nō. et. c. nō. inter  
l. i. n. a. c. vñ. Sed quid si plena eccle  
m. n. a. c. vñ. et. non. vñ. extra  
l. i. n. a. c. vñ. cōm. nō. incidit  
m. n. a. c. vñ. extra. de. rest. l. p̄. o. a.  
m. n. a. c. vñ. si. cū. moderam  
l. i. n. a. c. vñ.

¶ Quid de non defendentibus de  
l. i. n. a. c. vñ. de rō. ad. b. s. i. n. a.  
l. i. n. a. c. vñ. n. a. c. vñ. in ad m.



# Excoꝛcatio. iij. iij. z. v.

mittit manum.

**¶** Quid si quis arestat clericum asportantem res: quas ei furatus fuerat. et p̄ violentiam aufert ei? Rñ. fm̄. v̄. nō credo q̄ incidat in canones. si res illas ei aufert. dum est in asportando anteq̄ asportans se recipiat ad locuz determinatū. Secus si ex intervallo. q̄ nō licet sibi ius dicere.

**¶** Quid si quis iratus vadat contra clericum leuato pugno ense vel hasta quasi percussurus? Rñ. fm̄. Ray. nō incidit. q̄ manus nō iniecit.

**¶** Quid de illo qui plequit clericum fugiētem. vt pcutiat: z clericus sine percussione cadit z leditur? Rñ. fm̄. v̄. nō credo q̄ incidat. Secus si ipse fugiens z quasi coactus p̄cipit se in aquam. vel aliud periculū se ingerit vt euadat. q̄ tunc p̄sequens incidit in canonem.

**¶** Fugiens inimicos: vt facilius euaderet. eijciēs clericum de equo z ipsum ascendens vt fugiat: excoꝛcatus est fm̄ quosdam. nam hec est iniectio violenta. nec iure fit. ergo insurgunt verba canonis z mens. Nec obstat q̄ licitū sit se defendere hoc verum est sine lesione tercij. hanc opi. tenet Barto. bax. z Tan. Sed Pe. in lib. de censuris ecclesiasticis tenet contrarium. z inter ceteras rationes hāc inducit. que notāda est etiam in alijs casibus. Dicit enim non credo aliquem sapientem dicturum talem peccare mortaliter. ergo necesse habebit dicere illum nō esse excoꝛcatum. Nam cum excoꝛcatio sit eterne mortis damnatio. xj. q. iij. nemo. nō infligit nisi p̄ mortali.

**¶** Quid si quis accipiens clericum per capillos et hñōi dicat: nisi esses clericus pcuterē te? Rñ. fm̄. v̄. Si animo iniuriandi iratus hoc faciat. credo q̄ incidat. aliter nō.

**¶** Quid si quis furto accipit corrigiaz clerico qua accinctus erat: vel vestem qua erat indutus? Inno. dicit z Hosti. q̄ eo dormiente: talis auferens non est excoꝛcatus. quia nulla infertur violentia p̄ sone que non sentit. Contrarium tamen crederet q̄ sit de mente canonis. q̄ qualitercunq̄ quis tangat personam clerici iniuriōse. q̄ incidat in canonem: vt notat Archi. in. c. si quis. xvij. q. iij. et Jo. de hg.

**¶** Quid si verberet conuersus vel nonicius. vide s̄. Absolutio. ij.

**¶** Quid si quis credens verberare clericum verberat laicum? Rñ. fm̄. Ray. non est excommunicatus. hoc dico p̄pter s̄fam canonis. que erigit actū: cum dicit. si quis iniecerit manus violentas in clericum.

**¶** Quid de illo qui verberat clericum credens esse laicum? Rñ. fm̄. Hosti. Si talis errauit in p̄sona vt quia volens percutere. L. laicum: percussit. S. clericum cum vtrunq̄ cognoscat. tutior est sententia q̄ incidit: Nam in clericum manus violentas iniecit. Si v̄o errauit in qualitate. quia de isto qui est clericus: putabat q̄ esset laicus. quia videbat eū in habitu laicali z non gerentem se p̄o clerico. non incidit. extra eo. si v̄o. Secus autez si vidit eum in habitu clericali z p̄ clerico reputabat. q̄ tunc incidit in canonem.

**¶** Quid si aliquem clericum paratus facere aliq̄d flagitium. teneo violenter zelo dei ne illud faciat? Rñ. fm̄. v̄. si talem teneo modico tempore inuitum. z etiam renitentem. citra iniuriam tñ percussiois. non credo me incidere in canonem. conco. Inno. z Hosti. Idem dicendum est fm̄ Inno. si superuenientibus inimicis clericus tenetur ne incideret in manus eorum. quia tali iniuria non irrogatur.

**¶** Quid de illo qui mādāt in clericū manus iniicit? Rñ. fm̄. Ray. si sequat effectus. tam mādās q̄ is cui mādāt incidit in canonem. extra eo. mulieres.

**¶** Quid si mandato: misit ad reuocandum mandatum? Tuuc distinguendum: q̄ si mādaturus anteq̄ reuocatio puenisset ad eum iam verberauerat. vterq̄ est excoꝛcatus. Sed glo. Ray. dicit contrarium. si mandatorē sufficienter penitit. rest in charitate. Nullum enī existentem in charitate. ius ligare intendit vinculo excoꝛcationis. Dicitum tñ Ray. cōiter tenet ab alijs. Quod pōt intelligi quo ad forum cōtentiosum. Secus q̄ ad deum. Si v̄o reuocatio p̄nus puenit. nō est excoꝛcatus mandato. Eadem q̄ solutio pōt fieri de eo qui consuluit clericum verberari. si eius consilio fiat.

**¶** Quid si mādās clericū verberari p̄iusq̄ verberet decedat? Rñ. fm̄. Hosti. si notuū sit. z talis in fine nō fuit absolutus: vel signa p̄nie non apparuerint. haberi d̄z p̄ excoꝛcato. nec debz sepelin in cimiterio.

**¶** Quid si non mandauit. sed quod factum est ratum habuit? Rñ. Si iniecta est manus in clericuz nomine tuo. licet sine mādato. z tu hoc ratum habueris. excoꝛcacionem incurris. Si v̄o non fuit facta nomine tuo. peccas habendo ratum. sed nō incurris excoꝛcacionem. extra eo. cū quis. libro. vj.

**¶** Quid de illo qui dicit suis. q̄ vellent vindicari de tali clerico. z sic illi verberāt eum? Rñ. fm̄. v̄. Si ea dixi animo p̄nocandi eos. z ipsi ob hoc moti fecerunt etiā nō noie dicentis. Ipse dices nihilominus incidit in canonem.

**Excoꝛcatio. iij.**  
De excoꝛcatioe falsarioꝝ. vide s̄. Absolutio. j. z. j. c. fallitas.

**¶** Quid si quis fallis vti s̄ris ignoꝛāter? Rñ. fm̄. Hosti. non excusat. q̄ p̄ alios inuestigare debuit. Si tñ fallitas erat ita latens. q̄ non hñ p̄cipi poterat. z ipse adhibuit diligentia quā potuit. nec p̄cipit. excusatus est. Alioquin nō. extra de homi. Jo bannes. z. c. vlti.

**Excoꝛcatio. iij.**  
De excoꝛcatioe incendiarioꝝ. vide s̄. Absolutio. j. z. j. Incendiaris

**Excoꝛcatio. v.**  
De statuentibus cōtra libertatem ecclesie. vide s̄. Excoꝛcatio. xvij.

**Excoꝛcatio.**  
De excoꝛcatioe cum eo qui p̄cipit eum excoꝛcari in eo q̄ excoꝛcans est. dōdo ei collationem. De hoc vide s̄. Excoꝛcatio. novem. De hoc vide s̄. Excoꝛcatio. participat quid in terminis mori p̄ter q̄ excoꝛcatus est. Et talis si p̄ter nō incurrat tandem s̄nam. si rem excoꝛcacionem. Tertio q̄ si quis. I. p̄cipit eum ad diuina officia sacra. vel ad ecclesiasticā legationē licet nō sit regularis: vel v̄ peccat in mortaliter. z est v̄ irregularis. Nam est auctoritatis licet de hoc vide s̄. Excoꝛcatio. de p̄u. c. q̄. v. Et ibi tenet Jo. an. q̄. n. c. q̄. v. Et ibi tenet fore locum in excoꝛcatioe excoꝛcatus a v̄o. p̄ter verba ibi posita ad arbi. Et ibi p̄cipit q̄ sic inter clericos in generalis officio agens sicut p̄nus. Et q̄ ibi tenet p̄cipit in diuina s̄nt p̄ meo p̄no q̄ meta mortis sacerdotem hanc esse sacerdos fm̄. Hosti. si le p̄parat. Deus enī z si culpam non excusat. xvij. q. v. Ita ne. Tam. Dicit bene excusat metas ille qui c. ten. v̄. Et p̄nt habet in sum. c. opino videt humanum reuer. c. et excusat in talibus. Et etiā talis in fine nō fuit absolutus. p̄m̄ in dicit p̄ et mem̄ p̄nus esse cōsentire etiā p̄ et excusat. d. c. Ita ne. Quarto in nomine. si in loquō vel s̄cō ostēdo de p̄no. Et de taliter p̄cipit die q̄ quid dicit q̄ peccat mortaliter. Et vide vide q̄. q̄. v. p̄ v̄o excoꝛcatus loquit. peccat mortaliter. Et p̄no in claus. q̄. me. c. dicitur. nō hoc. q̄ dicitur excoꝛcatus nō peccat. sed veniat in quibz talibus. munitur in contemptum diuini. contemptum largius. Ita contra p̄. Tertio q̄ dicitur in diuina. Quare omne. Quanto si erat excoꝛcatus p̄no. al̄s effectus nūms durum. incurreret mortale. saluando eum nō euitando in mens. Hosti. v̄. Job. z. Arch. ij. q. iij. a participat cum excoꝛcato cōno. peccat venialiter. nisi forte in faciat in contemptum canonizationem trufam. Si autem in p̄no. nem̄ boīs mortaliter q̄ ibi dicitur gymnas agit cum m̄. l. c. d. s̄. ff. de arbi. Cuiusmodi delegatus potest.

**Excommunicatio.vj.**

**De participatōe cum excoicatio: vbi sciēdum qd est quedā participatio illicita. q̄ quidem cōtingere pōt quadrupliciter. Primo qm̄ quis p̄cipat cum excoicatio in eodē crimine. p̄pter qd̄ excoicatus est. s. dando ei cōsiliū auxiliū: vel fauorem. De hoc vide s. Excoicatioe. xvij. Secdo qm̄ participat quidē in crimine mortali. sed nō in illo p̄pter qd̄ excoicatus est. Et talis mortaliter peccat licet nō incurrat eandem sniam. sed incurrit minorem excoicationem. Tercio qm̄ p̄cipat ei in diuinis. recipiēdo eum ad diuina officia. seu ecclesiastica sacra: vel ad ecclesiastica sepulturam. Et talis quidē licet nō sit irregularis: vt extra. eo. is cui. lib. vj. peccat tñ mortaliter. et est valde p̄cipuus irregularitati. Nam est ei interdictus ingressus ecclesie donec de transgressione h̄mōi ad arbitriū eius: cuius sniam cōtempserit: satisfecerit cōp̄ter. extra de p̄ni. c. ep̄m̄. li. vj. Et ibi sentit Arch. vt penit Jo. an. in nouella. q̄ illud caplm̄ videt solum habere locum in celebrantibz excoicatis ab hoīe. et nō a iure. p̄pter verba ibi posita ad arbitriū eius tē. Et si postq̄ est sic interdictus ingent se diuinis: in suo officio agens sicut prius. Irregularis efficit. q̄ si talis p̄cipatio in diuinis sit p̄ metu. vt q̄ tyrannus cogit metu mortis sacerdotem sibi celebrare. beatus esset sacerdos fm̄. Dost. si se ad martyriū p̄pararet. Metus em̄ et si culpam attenuet: simplr non excusat. xxij. q. v. Ita ne. Tamen fm̄. v̄. et Hug. bene excusat metus ille qui caderet in cōstātem virū. Et put habet in sum. conf. li. iij. Secda opinio videt humanior et verior. cum casus necessitatis excuset in talibus. Et etiā casus vtilitatis. qd̄ minus est. hoc ibi. p̄m̄ tñ dictū p̄t intelligi qm̄ q̄s et metu patns esset cōsentire etiā pctō. tunc em̄ nō eēt excusabilis. d. c. Ita ne. Quarto qm̄ p̄cipat. nō in crimine. s̄ in loq̄ndo vel secū orādo. vel comedēdo et h̄mōi. Et de taliter p̄cipate dicit Tho. in. iij. q̄ quidā dicit q̄ peccat mortali. Et subdit q̄ hoc videt valde graue. q̄ homo. p̄ vn̄ verbo leui. quo excoicatio loquit̄. peccat mortaliter. Et idem tenet Pano. in. c. sacris. qd̄ me. cā. dicens q̄ est cōis opinio doc. q̄ cōicans excoicatio nō peccat mortaliter. sed venialiter. nisi in quinqz casibus. Primo qm̄ cōmunicat in contemptum clauium. Secdo qm̄ fit in contemptum superioris. seu contra p̄ceptum suum. Tercio qm̄ cōicat in diuinis. Quarto qm̄ cōicat in crimine. Quinto si erat excoicatus cum sibi participantibus. als̄ esset nimis durum. q̄ quis regulariter incurreret mortale. salutando excoicatum: vel eum nō euitando in mensa. Dost. tñ extra eo. qd̄ in dubijs. et Job. et Arch. xj. q. iij. rogo. dicunt q̄ si quis participat cum excoicatio cōtra p̄hibitionem canonis. peccat venialiter. nisi forte nimis frequēter hoc faciat in contemptu canonis. reputando excoicationem truffam. Si autem participat contra p̄hibitionem hoīs. mortaliter peccat. Et hoc ē qd̄ dicit cōsuevit q̄mitius agit cum lege q̄ cum ministro legis. l. celsus. ff. de arbi.**

**Sed nunquid delegatus potest excoicare illos**

qui in locutione et h̄mōi participant excoicatis ab eo: Rñ. potest. Et sic excoicari debent petere absolutionem ab eo vel a delegante: vt puta. a papa. extra de offi. dele. p̄terea. et c. significasti. et c. prudentiam. Hoc tñ intelligendum est q̄ ipsi participantes nō possunt excoicari nisi cum illa solēmitate de qua dictū est s. Excoicatio. j. s. qui incipit. In quibus casibz ver. quartus casus. Et est sciendū q̄ excoicatio nō transit in terciā p̄sonam.

**Sunt et alij casus in quibus quis licite participat excoicatio.** Primo quidem qm̄ loquit̄ ei in his que p̄tinent ad absolutionem vel salutē anime. licet alia verba incidenter interponat vt magis pficiat Item Bre. xj. q. iij. qm̄ multos. subtrahit a minori excoicatione plures cōicantes. videlicet vxores: filios. seruos: ancillas: seu mancipia: rusticos et seruitos. et omnes alios. s. eius familiares et subiectos qui nō adeo curiales sunt: vt eorum cōsilio scelera p̄petrent. et omnes qui ignorant excoicatis. siue illos qui cōicant cum illis qui excoicatis cōmunicant. Quicunqz aut̄ orator. i. causa cōmuni vādens: aut p̄grinus: aut viator: in terram excoicatum deuenerint. vbi nō possunt emere vel nō habent vnde emant. dat licentiam ab excoicatis recipiendi. Et nota q̄ circa p̄dictas p̄sonas distinguēdum est inter illos qui ante erant obnoxij siue obligati excoicatis: vt vxor: filij: serui: et isti tenent̄ eis sicut primo tenebant. Qui vō nō erant eis obnoxij nec etiam nunc sunt. possunt cum eis cōicare: pro ut et qm̄ necesse fuerit. extra eo. inter alia. Et de hac materia notat̄ verus. Dile. lex. humile. res igno-rata. necesse. Nec anathema quidē faciunt ne possit obesse. vtil. i. p̄pter excoicati vtilitatem. vel etiā participatis: vt. j. dicit. Lex. scz matrimonij excusat. Humile. s. serui et filij exculant. Res ignorata id est qm̄ nesciuit eum excoicatum. Necesse. i. p̄pter necessitatez cōicans excusat: de quo. j. Vtilitas ergo excusat a participatione excoicatorum. Et hoc potest esse dupliciter. Nam potest esse vtilitas excoicati: vt qm̄ quis loquit̄ ei de his que p̄tinent ad eius salutem. vnde et excusant̄ hi qui causa p̄dicatiōnis et confessionis habitant inter illos. a quibus etiam licite petunt et recipiūt elemosinas: extra eo. cum voluntate. s. predicatorum. Et fm̄ Dir. si alia verba in p̄dicatiōne vel confessione immisceat vt apud ipsos magis pficiant. excusantur. ergo si alia intentione hoc faciant. excoicationis minoris vinculo astringunt. Item potest esse vtilitas ex parte participatis: vt cum petit ab excoicatio quod ei debet: vt in. c. si vere. extra eo. vnde et si nolit soluere: potest in iudicio cōueniri. als̄ ex delicto suo cōmodum reportaret: extra de iudi. intellexerimus. Possz etiam loqui licite de salute aīe sue. p̄ne si necessitas est. et nō posset hīc recursum ad aliū qui cōsulat ei fm̄. v̄. Et fm̄ eundē. v̄. necessitate imminente possum petere ab excoicatio cōsiliū etiā sup̄ ep̄alibz Quanta aut̄ necessitate: vel vtilitate hoc liceat agere. arbitrio boni viri relinquet.

**Pro: excusatur a participatione cum viro. scilicet qm̄ de matrimonio p̄ ecclesiam approbato constat. d. c. qm̄.**

## Excōicatio. vi.

**S**ed nunquid conuerso excuset vir participā-  
do vxori? Sic fm dicit qd si mulier fuit excōicata p-  
pter matrimonium: quod dicit illicitate contractus.  
tunc nō potest participare. Si vō alia de causa sit  
excōicata. Distingue. Nam aut vir picipat vxori  
quo ad debitum carnale reddendum. quia q̄tum  
ad hoc vir vxori nō ad imparia iudicant. extra de  
dnor. gaudemus. Et tūc excusat. Aut participat  
vxori in p̄uisione victus et seruitio humano: tūc  
non excusat vir. quia viris feminas subditas et pe-  
ne famulas lex esse voluit. xxiiij. q. v. hec ymago. et  
c. se. Ideo imputat marito: cum possit cogere vxor-  
em ad satisfacc. endū. et ad petendū absolutionem.  
Idem Jo. xxvij. q. j. de filia. et Jo. mo. extra eo. sta-  
tuimus. li. vj.

**S**ed quid si vir vocet excōicatum ad mensam:  
nunquid vxor possit ad ipsam mensam comedere  
Rū. fm. v. v. q. nō. tū poterit comedere ad aliam  
mensam in eadē domo ita remote q̄ merito possit  
dici qd nō comederunt simul.

**U**trum filij excusent a participatione patris?  
Rū. fm. v. v. filij qui sunt in patria potestate vel  
etiam emancipati qui sunt cōmensales patri. et ab  
eo habent necessaria. excusant. Alij vō non. Item  
vt supra dictum est excusant serui: ancille: rustici:  
seruientes et alij subiecti: qui nō adeo curiales sunt  
et. Nam tales p̄sone si ante sniam astrictē erāt ad  
familiare obsequium: et sic etiā nunc. tenent et cōi-  
care possunt. extra eo. Inter alia. Quod intelligit  
fm. v. v. q̄n ipsi ante excōicationem dñi: dño obli-  
gauerunt se seruire. et seruitiū intrauerunt. Si aut  
post eius excōicationem intrauerunt. Distingue:  
q̄ si ignorauerunt et postea sciunt. nō tenent disce-  
dere cum damno suo. Si vō sciuerunt a principio  
tenent discedere: nisi necessitas eos compulset q̄  
fierent de eius familia. Et quod dicit de rustici.  
intellige de his qui colunt terras dñorum in nouis.  
Et fm eundem. v. v. extendit etiā ad illos qui di-  
cunt medietarij. et ppter culturam recipiunt certā  
portionem fructuū. Nam et possunt cōicare quā-  
tum oportet ppter culturam et hñōi. Idem intelli-  
gendum est fm Host. de nutricibus et similibus.  
que si a dño recederent. nō haberent vnde viuerēt  
ar. extra eo. si vere. vbi excusant etiam qui cum ex-  
cōicatis nautis cōueniunt traffictando contra sa-  
racenos.

**S**ed nunquid patres et dñi excusent si picipāt  
cum filijs suis excōicatis? Rū. fm Ray. q. nō ex-  
cusant. q̄ tenent corrigere suos minores: ne incidāt  
in causam excōicationis. Tamen fm Tho. ad mi-  
nus debent eis cōicare in his in quibz obligati sūt  
q̄ sicut inferiores obligant ad obsequium superiorū  
ita et superiores ad p̄uidentiam inferiorum. et eodem  
modo videt dicendū de seruis excōicatis qui dño  
subiungunt. seruis et mercenarijs non possunt cōicare  
fm Host. nisi sine magno incomodo eos vitare  
nō possint. Et idem de socijs habeantibus aliquid  
cōe: vt in d. c. si vere. vbi Panor. dicit qd aut socie-  
tas fuit contracta ante excōicationē: aut post. Pri-  
mo casu licite possum vti societate: vt ibi. Secundo ca-  
su. Aut ego contraxi societatem. aut successi in ius

alterius. Primo casu nō debeo vti illa societate. q̄  
deliqui contrahendo secum. Secundo casu sic: q̄ ego  
nō sum in culpa: et societas habuit originem ante  
excōicationem. licet ego successerim in ius alterius  
tpe excōicationis. Et intellige p̄dicta. q̄n damnum  
mibi cōtingeret ex abstinentia societatis. Secus si  
damnum cōtingeret excōicato. q̄ nō teneor sibi cōi-  
care in fauore sui. Vide etiā Innoc. et Host. in c.  
nup. eo. ii. qui dicunt qd in eadem camera possum  
excōicato cōicare. si ibi sum p factis meis. Non ei-  
tunc dico cōicare sibi. sed potius vti iure meo. a q̄  
sine damno resiliere nō possum. debeo tū vitare cōi-  
onem oino voluntaria: vt tacere secum in lecto: vel  
p̄andere in eadē mensa. Nec obstant aliqua iura  
q̄ vident cōtraria in hoc. quia p̄cedit ex sup̄abū  
dante iusticia. et ita loquitur. in c. ois qui. xxiiij. q.  
j. vbi quidā sanctus fugit de balneo. ppter sup̄uen-  
entiā cuiusdā excōicati. sed ius meū dimittete non  
teneor. Possum ergo vti iure meo: p̄ntia excōicati  
nō obstante.

**N**am quid armiger vel seruicē militi pōt cōi-  
care cum illis excōicatis. cum quibz dñs suus cōicat  
Rū. fm. v. v. nō pōt. licet excuset cōicādo dño suo  
excōicato: vt dictum est.

**S**ed nūquid vasalli pōt cōicare dñis suis excōi-  
catis? Rū. fm Ri. in. iij. di. xvij. q. nō. Nam ex-  
cōicatio publica q̄diu illa est innotatus princeps  
absoluti milites suos a iuramento fidelitatis quo te-  
nebant ei. i. effectum illius obligatōis suspēdit. Et  
hoc cōstitutum est in detestationem criminis. et vt  
magis principes t̄mneant contemnere ecclesiastica  
p̄cepta. xv. q. vj. nos sanctorū. r. c. se. Si tū dubius  
est. vtrum princeps sit excōicatus vel nō. obedire  
tenent. q̄ in dubijs superiorū obediendū est. xxij.  
q. j. quid culpā.

**A**n possit aliquid vendi seruienti excōicato vel  
ab eo emi? Rū. fm. v. v. si emat vel vendat nomine  
excōicati: nō est cōtrahendū cum eo: sicut nec cum  
excōicato. Secus. si nomine suo aliquid tale faciat. dñi  
tū nō in fraudem.

**P**osito qd aliquis videat aliquē afferentē vena-  
lia de mercato publice excōicato. nunquid tenebit  
illum vitare? Rū. fm. v. v. ppter hoc solū qd videt  
eos afferentes talia. nō teneor eos vitare. nisi aliter  
innotescat mibi qd ibi ea emerint. De rebz autē ibi  
emptis quilibet pōt comedere et vti. si non fuit in  
culpa emendi.

**Q**uid si p̄sbyter locauit opas suas alicui dño:  
dñs excōicatus est? Rū. fm Host. Si tpe locatio-  
nis excōicatus erat non valuit locatio. Si vō po-  
stea fuit excōicatus cauet ne ei seruiat in diuinis.  
De contractu autē inito cum excōicato: an valeat.  
vide s. Excōicatio. j. cōiter.

**U**trum excōicatus peccet si ingerat se cōiōni ali-  
oī? Rū. fm Ray. sic. de cler. ex. c. illud. Et excōi-  
catus etiā alios excōicatos vitare debet.

**U**trum si excōicatus intrat ecclesiā alij exire te-  
neant? Rū. fm Ray. Si manifestum est cum esse  
excōicatum. alij exire tenent: vel pcurare qd ille ex-  
at. xj. q. iij. sicut apli. Si vō est occultū. tunc qui sci-  
unt expiunt secrete et caute. ita qd nō sequat manū

lectura. si vti alio nō debent. et  
nō boie. Dicitur qd excōicatus  
men vt creat. sicut nō vti excōicatus  
est. Si aut excōicatus est in ecclesiā  
p̄ alio negotio. nō valeo quare in  
re nō possim fm Anno. extra eo. c.  
tra quibus magis cōicatus. Host.  
Quid si excōicatus intrat  
iam inquit mltam. Rū. fm Ray.  
māifestum. non est tū in publico  
quidem nō vti cure. et hoc dicitur  
aut canon debet dimittere ar. xx  
Si vō p̄cipū ille intrat vti pōt  
videt iam car. non vti vti. De  
dicit in officio dñi. eo qui aliter  
seruit. Si nō q̄ fuit canon. et si  
teq̄ dicit p̄cipū. monerit illum  
di. i. r̄m. l. c. extra. Host. et c.  
excōicatus excōicatus excōicatus.  
Et si non pōt. in iusticiā p̄cipū  
excōicatus. excōicatus excōicatus.  
Dicitur alio possit esse in iudi-  
bus excōicatus. Rū. fm. v. v. Si iudi-  
catus et vocat ad nos sicut vti videt et  
latus. Sicut et iudicatus excōicatus  
latus nam hoc casu nō solum est nec  
latus in his que p̄cipū ad salute  
reddere. vti vti. vti. vti. vti.  
nō vti. vti. vti. vti. vti. vti.  
Dicitur dicit possit cōicare ep̄o  
cōicatus. Rū. fm Host. nō. extra. d.  
et. q. c. si nisi forte esse eius seruiti-  
tus cōicatus p̄cipū sicut alij seruiti-  
tus. Sed quid de monachis. An teneant  
vbi p̄cipū excōicatus. Rū. fm. v. v.  
sunt cōicatus. qd opat de familia sūt. Et  
s. c. p̄cipū qd nō allegat. c. i. i. c. d. c.  
iudicatus qd p̄cipū nō potest p̄cipū  
pere em. innotescit. et actus legitimus  
aut maice excōicatus est ad omnibz  
nam sūp̄p̄cipū tam etiā qd monachi  
et cōicare. obedire vti cōicare. illi.  
cōicatur.  
Quid si ille qui dicitur vti vti  
cum eo. vel etiā vadit. p̄ ab̄solutione  
et demeratus. Rū. fm Ray. An  
nō calibus cum vitare tenet quilibet  
innotescit. extra eo. cum delidere  
l. c. c. cum nō ab boie. Et cum tū  
vni vti p̄cipū et recipi p̄cipū. cōi-  
l. c. cum p̄cipū.  
Quid si excōicatus ius iurandi  
si excōicatus. nūquid p̄ hoc est  
em. obedire. Rū. fm Ray. nō. cum  
excōicatus. alij cōicantes.  
Dicitur si cōicatus p̄ excōicatus  
quoniam p̄cipū in puato. sed nō

festatio. si pnt. aliter nō erunt. extra eo. cum non ab hoie. Occulte nanq; excōicatus occulte dz moneri vt creat. sed si nō vult exire: tunc fiat q; dicitur est. Si aut excōicatus est in ecclesia: nō cā orandi. h; p alio negotio. nō video quare in eadē ecclesia orare nō possim fm Inno. extra eo. c. nup. licet alij cōtra quōd magis cōsentit Host.

¶ Quid si qñ excōicatus intrat ecclesiaz sacerdos iam incepit missam? Rñ. fm Ray. Si est occultū nō debet dimittere officiu. vij. q. j. nihil. Si vō est manifestum: moneat euz in publico vt exeat. Et si quidem nō vult exire. r sacerdos non dum inchoavit canonē. debet dimittere. ar. xxiij. q. j. ois quis. Si vō pmissū ille intraret: vel postq; sacerdos euz vidit. iam canonem inchoavit. debet sacerdos pcedere in officio sicut eum qui assistit ei. i. ad missam servit. Ita tñ. q; finito canonē. r sumpto sacro. anteq; dicat postcoio. moneat illum vt exeat. de cōse. di. ij. relatum. Lonco. Host. r Hoff. q; si nō vult exire: pōt eum sacerdos eijcere. etiam si clericus sit. Et si non pōt eijci. in sacrificiam rediens dicat post cōionem. r dōnes que restabant.

¶ Quid si aliqui possint esse in iudicio coram iudicibus excōicatus? Rñ. fm. vj. Si sunt de iurisdictōe illorū r vocati ab eis stār iuri videt esse casus necessitatis. Sill et si coram eis cōueniunt iniuriatores suos. nam hoc casu nō solum est necessitas. sed r tali cōicant in his que pntent ad salutem aie sue. scz reddere vnicuiq; ius suum. aliter aperiret via libertatis raptorū. Si aut in alijs casibus quis cōicet hmoi iudicibus: puta. comedendo: vel similibus: nō excusat. q; nō sunt de psonis exceptis fm eundem. vj.

¶ Quid si clerici possint cōicare epō suo publice excōicato? Rñ. fm Hosti. nō. xxiij. di. miratus. r de ex. pre. c. si. nisi forte essent eius seruicio deputati. q; tunc eodē modo pnt sicut alij seruientes.

¶ Sed quid de monachis. An teneant cōicare abbat publicē excōicato? Rñ. fm. vj. credo q; possint ei cōicare. q; quasi de familia sūt. Sed Rñ. vbi d. exp̄sse tenet q; nō. allegato. c. sacerdotēs. ij. q. vij. iuncta glo. q; talis abbas nō potest p̄cipere. Precipere em̄ in ferionib; est actus legitimus. excōicatus aut maior excōicatione est ab omnibus actib; legitimis suspensus. tum etiā q; monachi non tenent ei cōicare. obedire aut est cōicare illi. cuius p̄ceptis obeditur.

¶ Quid si ille qui clericuz verberavit iaz cōposuit eum eo. vel etiā vadit p absolutione: vel si nondū est denunciatus? Rñ. fm Ray. In omnibus p̄dictis casibus eum vitare tenet quilibet. cum nondū sit absolutus. extra eo. cum desideres. r. c. a nobis. el. ij. r. c. cum nō ab hoie. Luntū tñ ad curiā p absolutione vendi pōt r recipi pōt. r cōicari in his que ad viam p̄tinent.

¶ Quid si excōicatus iam iuravit stare mandato ep̄i. r ep̄s cōicat ei. nunquid p hoc ep̄s intelligitur eum absoluerē? Rñ. fm Ray. nō: immo incidit in minorē ep̄s. r alij cōicantes.

¶ Quid sit orandum p excōicatis? Rñ. q; pro excōicato orari pōt in puuato. sed nō publice inter

oratiōes que fiunt p membris ecclesie. et suffragia ecclesie que p tota ecclesia fiūt. excōicato nō. p̄sunt. Et addit Hosti. q; p excōicato nō est orandū specialiter. intellige publice. Nam p hereticis in genere in parascene orat ecclesia.

¶ Quid si teneor iuramento aliquid soluere in certo termino. r ille interim excōicat. nunquid die termini adueniente teneor soluere excōicato? Rñ. fm Ray. non debeo soluere. xv. q. vj. nos sanctorum. Sz debeo deponere in eade sacra. Et sic vtiliter agitur eius negotiū: vt p hoc citius veniat ad satisfactiōem. Sed Inno. dicit q; si quis cum iuramento pmissit aliquid dare excōicato. cōsulimus q; det. Nā r seruies tenet ei seruire: vt pmissit. xj. q. iij. qñ multos. Sed Panor. in. c. inter alia. extra eo. tenet primā opinionē p text. illum. p locū a sp̄ali. Nam si sp̄ale est in filijs r mercenarijs r silibus de quib; in. d. c. qñ. ergo in alijs cōtrariū erit quantūcumq; duret obligatio. q; nō teneor cōicare excōicato. nce debeo incurere periculū aie. ex facto suo. Et glo. in. c. iuratos. xv. q. vj. idem tenet. r q; dz fieri depositio in eade sacra.

¶ Quid si quis recipit mutuum ab excōicato nunquid tenebit reddere in termino. durate adhuc excōicatione: vel si cōducit aliquid ab eo. p p̄cio reddendo rpe excōicationis r hmoi? Rñ. fm Hosti. qui cōtrahit cum excōicato. obligat ei quo ad naturalem obligatiōem. ex qua si solutū sit. nō pōt repeti. sed nō quo ad ciuilem obligatiōem ex qua actio nascit. r pōt peti. Et ideo nō debet ei reddere. nisi post absolutionē. Dicit tñ casus dep̄det ab immediate p̄cedēti. Quid si excōicatus possit aliquid dari? Rñ. fm. vj. pōt cā humanitatis r in sustentationem. scz qñ indigeret. nec expectanda est vltima necessitas. Et etiā si excōicatus petat hospitii non tenet quis expectare: donec ab alijs omnib; sit repulsus. Et hoc intelligo solum quod ad necessaria vite: vt alimenta: vestes: r hospitium. Secus si petat alia vtensilia. vt securim. fossoriū. r hmoi. Tamen tantū posset indigere securi r hmoi. q; possit ei dari. qd arbitrio boni viri limitandū est. Tho. etiam dicit. q; in illo casu in q; homo ex p̄cepto charitatis cōmunicare tenetur communiō non p̄bitetur.

¶ Quid de illo qui amico suo excōicato venienti comedere ad domū suam dimittit ei domum: r clauēs: vel p̄mittit eum comedere sep̄tum. nunquid intelligit p̄cipare excōicato? Rñ. vj. Si hoc faciat in fraudem: vt sic eum nō offendat. sed fauores eius acquirat: incurrit minorē excōicationē. Si aut faciat. q; timet ne forte ille vim inferat: nō incurrit. Si vō facit: q; putat eum indigere hospitio. vel alimētis. pōt eum cā humanitatis recipere facta de hoc p̄testatione: ne vel receptus credat hoc fieri ppter aliud. r alij qui hoc viderēt scandalizarent.

¶ Sed nunquid ab vxore vel familia excōicati p̄ aliquid accipi? Rñ. fm. vj. de bonis p̄p̄ris vxoris vel familiaris: si noie suo dederit: recipere possumus. nō aut de bonis cōibus. aut de his que dant noie mariti: aut dñi r suo sil. nisi forte a marito concessum esset vxori. q; suo p̄p̄rio noie posset dare: nisi

## Excoicatio. vii.

Hoc fiet in fraudem canonis.

**Q**uid si hospitatus sum in aliqua domo ad me fam. r. supueniat et ingerat se excoicatus, nūquid teneor surgere? **R**n. fm. v. v. Si est publice excoicatus: surgere teneor. nō obstante quocūq; scandalo. Si vō est occultus r. nō possum sine eius nota: teneor nō surgere.

**S**ed an supueniēte publice excoicato teneor exire de domo? **R**n. fm. v. v. nō. immo etiā h. scia aliquem publice excoicatu receptuz esse in aliqua domo: possum ibi hospitari. si tante capacitatis sit. q. possim eius cōiōnem vitare. de hoc vide s. in hoc e. q. si veniam mutatis ad aliqd festum, vel cōiuuium. r. inueniā ibi aliquē excoicatum publice teneor recedere. nec debeat ibi epulari. licet sedeat ad aliam mensam: q. oēs taliter veniētes ad festū, vel cōiuuiū. sil. inuicem cōicare dicendi sunt.

**N**unquid possum recipere lras excoicati: vel emittere. seu nuncios vel encenia? **R**n. fm. v. v. nisi lram eorū licet: nisi in casu in q. licet ei loqui. Cum tñ scribit nō est salutāndus. sed loco salutāōnis solet dici. Spiritū consilij sanioris. vñ r. qui verbo salutā ab excoicato. nō dz eum resalutare. sed p̄r dicere. deus emendet vos. r. h. mōi. Qui aut nuncios ab eo recipit q. nō liceat. tñ nō tenet reddere. s. inducendus est. q. vel in pios vsus conuertat: vel etiam hñfacere. si ad ruborē inducendū: excoicato renitteret.

**Q**uid si aliquis assurgat: vel reuerentiā exhibeat excoicato. aut inclinet ei salutāri. se. aut moueat labia quasi resalutās eum. nū nihil dicat? **R**n. v. v. dicit. q. nō incurrit excoicationē. Sed dicit. lib. iij. dicit. q. hō loquit nō solum verbo. sed r. nutu r. signis. Et sic p̄dicta non vident licere. excepto vltimo.

**U**trum familiaritas aut pudor excuset p̄cipātes excoicato? **R**n. fm. v. v. Si ē familiaritas que exprimit in. d. c. q. n. excusat p̄cipantes. aliter nō.

**U**trum ignorantia excuset. **R**n. fm. doc. q. ignorantia pbabilis facti excusat. extra de cle. ex. mi. apofolice. sed ignorantia iuris nō. nisi illos. quibus licet ius ignorare: vt p̄ueros nondū dolēcapaces. et h. mōi.

**Q**uid si scia aliquē habitu esse excoicatum. sed actu non aduerto r. cōico ei? **R**n. fm. v. v. si hoc factio subito. r. nō aduerto. nō pecco nec in excoicationem incido.

**Q**uō vitandi sunt illi de quorū excoicatione dubitat? **R**n. fm. Tho. in quolibet. dubitatio de excoicatione aliquorum. Aut p̄cedit sniam iudicium aut sequit. Si p̄cedit: puta. q. nondum est declaratum p̄ iudicium consensum. nō sunt vitandi. quousq; certo iudicio terminet. Sed si post conuocōdes iudicium determinationem adhuc ambiguum sit magis est standum sententię iudicium r. illi vitandi sunt.

**Q**uid si audiui ab aliquo dicente de seipso q. sit excoicatus. nunquid teneor eum vitare? **R**n. fm. v. v. si audiui ab eo in confessione sacramentali. nō teneor vitare. q. nescio sicut homo. sed sicut deus. Si aut extra cōfessionem quis se dicit excoicatum

fm oēs. eum vitare teneor: solā in occulto. nisi esset excoicatus publice.

**Q**uid si audiui ab ep̄o. seu eius parochiali sacer dote. q. talis sit excoicatus? **R**n. fm. v. v. Si aliq̄s p̄dictorum dicat mihi denunciādo sniam. r. talis est casus. de quo fieri solet excoicatio. debeat ei credere. r. illuz vitare. Secus si dicat mihi cōmuni locutione. q. nō teneor credere. nec eum vitare.

**Q**uid si prelatus: vel sacerdos parochialis dicat mihi q. vidit parochianū suū aliquid facerem p̄pter qd incidit in excoicationem. nō aut est publicum. Nunquid teneor eum vitare? **R**n. fm. v. v. Siue credam: siue nō: non teneor eum vitare. nec in publico nec in occulto. q. tum ad vitandum periculum minoris excoicationis. Et multo minus si dicat mihi alius. Tamen si credas: nō debeat ingerere cōiōni illius si possuz sine scādalo. Et hoc ne dem illi materā peccandi dum mihi se cōicat.

**S**ed quid si est publica fama: vel audio a fidedigniis aliquē esse publice excoicatu? **R**n. fm. Ray. Si publica fama est q. ipse sit excoicatus publice: vel q. notorie fecit aliquid p̄pter qd incidit in maiorem excoicationem: teneor euz vitare. Similiter si audio a fidedignis q. eum audierunt denuncia ri: vel quia viderunt eum notorie fecisse aliquid ex quo incidit in excoicationem: teneor inquirere veritatem. r. interim eum vitare. r. in occulto r. in publico: donec certificatus fuerim. Et nota Panor. in. c. illud. de de. ex. q. habens noticiam sine excoicationis etiam p̄ solam famā. debet abstinere a cōmunionē fidelium r. sacramentorum. als peccat. r. incidit in irregularitatem celebrādo diuina. Et hoc est ille tex. valde notabilis. r. quotidie cōtingit q. ep̄i excoicant in curia. r. nō habent noticiam excoicationis. nisi p̄ solam famam. Et ex hoc eximit vnius calus in quo fama facit plenam p̄bationem. Nec Panor.

**Q**uid si parisius audiui aliquem publicari r. postea inuenio eum Bononie vbi de hoc nihil scit? **R**n. fm. v. v. Dicunt quidā q. teneor eum vitare. vbiq;. Potest tñ benignius dici. q. si facile pbare possum excoicationez. vt quia habeo testes: vel instrumenta: teneor vitare. aliter non. nisi in illa dyo celi vbi est facta publicatio. vide tamen singulare teoricam limitantem in ultum p̄dicta. quam ponit Innoc. in. c. inquisitioni. extra eo. quam approbat Panor. in. c. ad nostram. cl. iij. de iurēiurā. et in. c. cū non ab hoie. extra eo. q. si in vna puincia quis esset excoicatus notorie. r. in alia puincia mihi soli pateret. q. debeat eum vitare ibi etiam in publico. quia non potest iste dici ab ecclesia toleratus quod nota.

**Q**uid si audiui aliquem excoicari vel vidi incidere in excoicationem postea non vidi nisi post annum. Nunquid teneor eum vitare? **R**n. fm. v. v. Si homo est talis qui credat timorosus. r. tunc lenabat excommunicationem. r. modo non seruat possum eum credere absolutū. arg. extra de off. or. ex pre. Si vō non est talis. debeat eum vitare. si occultum est: occulte. si manifestū. publice.

**Q**uid si sacerdos videat aliquē qm missa dicitur

de et in stando extra ecclesiam r. non  
nūquid debeat p̄uocare eum excoi  
vitare? **R**n. fm. v. v. nō. et si iustitiam  
beat aliter requirere excoicatum vel  
tñ est p̄uocandus. q. tenet cog  
peccos in debet inquirere ad eo. r.  
conuolare.

**U**trum licet mihi hospitari in  
iplo abeantur sine iudicio. nec  
ad celebrādo missam? **R**n. fm. v. v.  
licet. nisi neq; ad v̄poc vel d̄p̄en  
q. dicitur d. s.

**U**trum licet mihi hospitari: ve  
pere in domo excoicati. quam mu  
dia? **R**n. fm. Ray. It. et cōmū  
hoc facios. hoc qua licet quodam  
bo cum eo. cōdigo me ad ante dō  
als si credo q. d̄p̄en eum inuere  
ad peccatum cōuocari. sed minorum  
non incurrit.

**Q**uid de illo qui dicitur esse dare fr  
sumam lingule septuaginta. Et c.  
fratres ecclesie requirit vnum de a  
fratrem doceret fratrem p̄dicans. vñ  
carē mandatum. p̄mittens se ei sup  
curum an quod fratres sanctos bo  
uere illam summam ab illo? **R**n. fm.  
si fratrem doceret fratrem. nec p̄  
quendo ab illo amica. dante nomine  
parochi: quia licet p̄dicat in futurum  
ep̄a intentione licens q. fratres vo  
do tempore excoicationis. Si aut  
fratres esset hoc factum illi cōiō  
tus ap̄o nomine daret: r. fratres in  
dem faceret canonici qui p̄hibet cōi  
anis. Sed circa p̄dicta facta est ma  
top quendam cōmunionem facta  
eum in concilio Basiliensi. ante q. s.  
ve. qui tenet dicit. s. ad an sum. an r.  
licet. nam dicit d̄p̄en a fidedigni  
basil. s. vñ de cantanda scādala r.  
la q. excoicatus tunc cana cōtingere  
nec p̄uocari m̄tē excoicari indigenti  
decepto cōiōne. dicitur factum a  
one. vel receptione. aut d̄p̄en quibus  
intus vel extra p̄m cōuocant. In  
re ecclesiastica a iure vel ab homine q.  
m̄lgate. tenet abstinere. vel aliq̄  
interdictum ecclesiasticum obferre  
vel censurā huiusmodi. Inre in v̄  
collegium: vel vniuersitate. cōditi  
tū vel locum certum vel certam a  
r. vel denunciata specialiter r. ep̄i  
obis apostolicis. r. alijs in cōmū  
nō obstantibus quibuscumq;. Sali  
tū canone adeo notorie cōstite  
tū nō possit aliqua tergiversa  
d̄p̄en suffragari. Nam a c.  
tunc nō fuerit: volumus a  
tunc nō sanctos. hoc in concilio

dire ea m stando extra ecclesiam z nolentem intrare nunquid debet psumere eum excōicatum z sic eū vitare: Rñ. fm. vj. nō est cā sufficiens quare debeat talem reputare excōicatum vel interdictū. Si tñ est ppius sacerdos. qui tenet cognoscere vultū peccatis sui. debet inquirere ab eo. z ei vt melius p̄t consulere.

¶ Vtrum liceat mihi hospitari in domo excōicati ipso absente. aut sumere inde necessaria. aut vinū ad celebrandū missam: Rñ. fm. glo. Ray. q̄ nō licet. nisi recipiā ab vxore vel dispensatore eius. fm̄ q̄ dictum est s̄.

¶ Vtrum liceat mihi hospitari: vel necessaria recipere in domo excōicati. quam inuenio sine custodia: Rñ. fm. glo. Ray. li. ex confidentia amicitie hoc facio: nō licet. quia sic quodammodo contra bo cum eo. z obligo me ad antidota z ei cōmunicatio alibi credo ei displicere cum sciuerit: furtū aut aliud peccatum cōmitto. sed minorem excōicationez non incurro.

¶ Quid de illo qui solitus est dare fratribz certam summam singulis septimanis. Et cum sciret q̄ in hęc excōicaret. rogauit vnum de amicis q̄ dicit summam daret fratribz p̄dictis vsq̄ dum reuocaret mandatum. p̄mittens se ei super hoc satisfacturum. nunquid fratres scientes hoc debeant recipere illam summam ab illo: Rñ. fm. glo. Ray. si fratres hoc non pcurauerunt. nec peccabunt recipiendo ab illo amico. dante nomine suo. nec ille peccabit: qui ita sic. puidit in futurum. p̄prio motu et p̄ia intentione: sciens q̄ fratres non recipere ab eo tempore excōicationis. Si autē pcurantibus fratribz esset hoc factum illicitū esset. licet ille amicus p̄prio nomine daret: z fratres in hoc casu fraudem facerent canonis qui p̄hibet cōicare cum excōicatis. Sed circa p̄dicta facta est magna modificatio: p̄ quamdam cōstitutionem factam cōstantie. z etiam in concilio Basiliensi. ante q̄ scissuram faceret. pat̄ recitat Archiep̄. flo. in sum. in tractatu de celsuris. quam dicit habuisse a fidedignis. z tenor talis est. Insuper ad euitanda scandala z multa picula. que cōscientijs timoratis cōtingere possunt. tenore p̄sentū misericorditer indulgemus: q̄ nemo deinceps a cōione alicuius sacrorum administratiōne. vel receptione. aut alijs quibuscunq̄ diuinis iuris vel extra. p̄textu cuiuscunq̄ s̄nie. aut censurę ecclesiasticę a iure vel ab homine generaliter. p̄mulgate. teneat abstinere. vel aliquem vitare. aut interdictum ecclesiasticum obseruare: nisi sententię vel censurę huiusmodi fuerit in vel contra p̄sonā: collegium: vel vniuersitatem: ecclesiam: cōmunitatem: vel locum certum vel certam a iudice publicata. vel denunciata specialiter z exp̄sse. constitutōnibus apostolicis. z alijs incōtrarium facientibus nō obstantibus quibuscunq̄. Saluo si quem. p̄sa crilega manuum iniectiōne in clericum. in iām latam a canone adeo notorie constiterit incidisse. q̄ factum nō possit aliqua tergiversatione celari. nec aliquo suffragio excusari. Nam a cōione illius. lz denunciatus nō fuerit: volumus abstinere. iuxta canonicas sanctōes. hec in concilio Constantiensi

sub Martino. v. Et sic cōclusiue fideles nō tenent tales vitare in diuinis vel extra. nisi fuerint publicati. seu denunciati sp̄aliter z exp̄sse. Excepto casu de iniectiōne manū in p̄sonas ecclesiasticas notorie. Et ex p̄dictis p̄tz r̄silio ad. q. quotidiana. Ecce papa dicit. Excōico: vel interdico. M. z. M. cū fauoribus z p̄cipantibus sibi: Dic. M. z. M. sunt noiatim excōicati vel interdicti. Et iō sunt vitandi. fauores vō sine p̄cipantes: nō sunt noiatim excōicati: v̄l interdicti. nisi tñ in genere. Et ideo nō tenent quis eos vitare: quousq̄ p̄ iudicē noiatim specificent z denūcient. facta sibi prius fide de p̄cipatione. sine fauore eorū. hec Asten. li. vij.

¶ Querit Rñ. in. iij. di. xvij. vtrum absolutus ab officiali ep̄i excōicati sit vere absolutus: R. q̄ aut ep̄s instituit istū officialē postq̄ iam erat excōicatus aut nō. Si primo mō absolutus ab illo officiali. vere absolutus nō est. q̄ ep̄s excōicatus maior excōicatioe ab omni actu legitimo est suspēsus. Et iō nō potuit instituire officialē. Si autē instituit eū anteq̄ esset excōicatus. tunc distinguit: aut cepit vti officio anteq̄ ep̄s excōicaret: aut nō. Si sic tñ planū est q̄ vere absolutus est: nisi sit aliud quod obstat Si nō: tunc vt dicit aliqui absolutus ab illo non est vere absolutus. q̄ ex q̄ nō cepit vti officio anteq̄ excōicationē. supueniente ep̄i excōicatione expirat iurisditio. Ad declarāt p̄ hoc. q̄ si ep̄s copuliter moreret. aut deponeret anteq̄ officialis inciperet vti officio suo. iurisditio ab ep̄o sibi p̄missa expiraret. extra de of. dele. l. in glo. A sibi voluit isti dicere de excōicatione supueniente. Sed ista opi. nō placet Rñ. z dicit nō esse sile qd adducit. q̄ mox aufert p̄tatem. z depositio aufert impetū p̄tatis ex ecutionē. Excōicatio autē nō. h̄ suspēdit eā vsq̄ ad ep̄s. vnde videt̄ dicendum q̄ possit p̄cedere. z talis ab illo absolutus vere absolutus est. hec probari possunt extra de offi. vi. romana. li. vij. in tex. z in glo. z in. d. c. l. in glo.

¶ Querit etiā idem Rñ. ea. dist. xvij. Vtrum iudex delegatus post reuocationē cōmissionis sibi facere possit aliq̄ reuocatio cōmissionis ad eum puenire potuerit aliquē excōicare: Rñ. q̄ sic. q̄ anteq̄ ad eū reuocatio cōmissionis pueniat: remanet penes eū p̄tās. q̄ sibi fuerat cōmissa. extra de p̄cu. auditis. in glo. Ibi em̄ d̄. q̄ in iudice tenet qd facit. donec intelligit iurisdictionē reuocatā. Alij autē pbabiliter r̄ndēt ad. q. q̄ aut ille qui reuocat cōmissionē interdicit z exprimit q̄ sit irritū z inane quicquid ext̄ie p̄ delegatū fuerit attentatū: aut non. Si primo mō: nō tenebit sententiā lata postea a delegato. Si nō tenebit sententiā. Idem tenet Panor. in. c. aucta de resti. spol. vbi dicit. q̄ si in literis secundis reuocatiōis papa apponit talia verba. per que clare patet eum voluisse gesta per priores iudices a tempore date secundarū nō valere. Et tunc iudicio: siue iuste: siue iniuste. p̄cesserint iudices. nō d̄ valere. p̄cessus: v̄puta. apposuit clausulam decernentē irritū z inane quicquid gestum fuerit p̄ priores l̄ras zc. vt in. c. j. de concef. p̄ben. li. vj. Quandoq̄ simpliciter reuocat iurisdictionem p̄iorum iudicum: forte cōmittendo secundis. z tunc ante noticiam se-





parendum non potest iudex procedere contra eum contumacem. Secus si non constat notorie. Et p hoc facit. q. si episcopus citat istos fratres mendicantes. qui notorie sunt exempti. et iam sunt tolerati in privilegio exemptionis: q. ipsi non tenentur comparere etiam ad allegandum eorum privilegium. Et nota q. in hoc multi simplices iudices decipiunt. hec Panor. Et ideo cum fratres minores ex multis privilegijs habeant: q. ab ordinarijs excoicari. suspendi. vel interdici non possunt. cum clausulis irritantibus annulantibus quicquid p. p. dicitur secus factu fuerit. Patet q. non tenent. vt patz p. mare magnum. Cle. iij. quod incipit virtute conspicuos.

Pone: papa concessit privilegium cuidam monasterio: monialium: vt non tenerent ad pcuracionem legatorum. etiam si in lris eorumdem dicitur vt tam non exempti: q. exempti teneantur ad hoc onus. nisi de isto indulto concessio monasterio. fiat mentio de verbo ad verbum. Demum papa concessit legato: vt possit exigere pcuracionem a quibuscuq. psonis etiam exemptis. q. q. talia sunt privilegia. q. de eis sit ficenda mentio de verbo ad verbum. que voluit in istis lris haberi pro expressis. Querit. nunquid p has lras legatorum sit derogatum illi privilegio? Questio videt latis dubia: vt refert Panor. in. c. cum instantia. de censi. Et dicit f. de. tenuisse primum non esse sublatum p secundas lras. quia de privilegio debet fieri mentio. ad hoc vt ei deroget: vt in. c. veniens. de p. scip. et notatur. r. r. v. q. ij. In summa. et in. c. j. de rescriptis. Nec sufficit mentio generalis. sed requirit specificata: vt in. c. ij. de dolo et cotu. Item si diceremus oppositum. primum privilegium esset inutile. cum papa semper concedat plenissima lras legatis. Sed postmodum idem f. de. consilio. xlvij. mutavit sententiam tenendo contrarium. Nam per verba generalia plenissima reuocantur omnia privilegia: statuta. et consuetudines. vt est bonus text. in. cle. dudum. de sepul. Item si diceremus contrarium. indidrecte diminueretur potestas pape. nam cum privilegia consistant in facto. et papa non habeat omnium memoriam: impossibile foret q. de omnibus huiusmodi privilegijs faceret mentionem de verbo ad verbum. Nam satis est q. appareat de intentione sua. volente reuocare talia privilegia. Conclude ergo. q. tam in hac materia q. in alia. debemus semper cōcordare primi et secundi tenorem. Et sim eorum vim iudicandum. vel p privilegio. vel p reuocatione. Et faciunt predicta ad materiam testamentorum. hec Panor. Idem tenet Lar. in. cle. j. de sepul. vbi dicit. q. si in secundo est aliqua specialis expressio. p quam aperte colligit mens dispositio. hoc sufficit ad reuocandum priorem dispositio nem etiam si in primo diceret. q. oporteat expungi nomen talis sancti et huiusmodi. Et refert Bart. in. l. si quis in principio. de le. iij. tenere. q. si testator dicit. non obstantia quocumq. alio testamento. etiaz si in eo sunt verba derogatoria. talis expressio dicitur specialis. et sufficit ad reuocandum. Idem Lar. Et ad hoc bonus text. in. cle. dudum. preall. et glo. sup.

ver. verbo dicit. hic videt expremium q. valeat privilegium vel gratia apostolica de qua constat. licet scriptura sup ea confecta non sit. Alius est bonus text. in. c. alma. de sen. ex. li. vi.

Exempta ecclesia et monachi. vel canonici: vel conuersi et perpetuo oblata intelliguntur exempti. non autem presbyter qui parochianorum curam habet. quo ad ea que ad ipsam curam pertinent. nec ipsi parochiani. extra de priuil. per exemptionem. li. vj.

Si eximantur canonici alicuius ecclesie. non propter hoc sunt exempti clerici. sed bene econuerso. scilicet q. exemptis clericis intelliguntur exempti: tam canonici. q. alij clerici. d. c. per exemptionem. Sed ipsa ecclesia non est propter hoc exempta vt ibi. Et quo habes q. appellatio canonici non veniunt clerici. sed bene econuerso. Item inseritur q. appellatione continentis. comprehenditur contentum. non autem econuerso: vt ibi. vbi dicitur. q. exempto clerico alicuius ecclesie. non ppter hoc ecclesia ipsa est exempta. Sed subditur. de. l. ciuibus. ff. de re. dub. vbi habetur q. si legatum est factum cuius alicuius ciuitatis. intelligitur legatum esse factum ipsi ciuitati. ergo eodem modo hic exemptis clericis. debet et ipsa ecclesia esse exempta. Respondetur q. ideo legatum factum ciuibus in genere intelligitur esse factum ciuitati. quia est res fauorabilis. et consequenter extendenda. Idem vo agitur de re odiosa. hoc est privilegium per quod derogatur potanti ordinario. ideo restringenda.

Per monasterium seu locum exemptum intelligi debet tam de ipso q. de cimiterio. et de domibus monasterij. patris. ortis et areis que sunt iuxta ecclesiam. ar. r. ij. q. j. necessaria. et c. nulla.

Fratres minores sunt privilegiati. Ita q. ratioe delicti. vel contractus. vel rei. non possunt conueniri. vt in dicto privilegio. virtute conspicuos. Et cum clausulis irritantibus et c.

Legatus de latere sim. Blo. in. c. quod translationem. de offi. le. potest cognoscere de causis: contra exemptos. quia per privilegium eximuntur a potestate episcoporum: huiusmodi. sed non pape vel legatorum eius. Secus tamen de alijs legatis. fratres tamen minores sunt exempti a iurisdictione dictorum legatorum de latere. vt patet in privilegio Bonifacij. quod incipit. inter ceteros. et infra vbi dicit. Et p. terea nolentes omnino. vt quis q. cuiuscumq. sit ordinis. dignitatis. conditionis. aut status. vos generaliter. aut specialiter. ac presertim ordinem super exemptione ipsius. ac alijs vestris dicitis: ordinis libertatibus et immunitatibus. quibuscuq. sub quamvis forma. vel expressione. verborum: vobis et eidem ordini ab apostolica sede concessis impugnare. turbare. vel quomolibet molestare. vos et ordinem ipsum ab omnium et singulorum quorumlibet prelatorum et personarum ecclesiasticarum omnimoda potestate et iurisdictione. prorsus eximimus: de apostolice plenitudine potestatis. Decernentes vos et ordinem supradictum immmediate: nulloq. medio eidem sedi et soli tantummodo remane pontifici subiacere. Idem ibi.

si iudex dicit ex... roto te si h... tuay... laroz... f7... 26... illay... no... dicit de orlip

si dicitur ex... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur...

si dicitur ex... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur...

si dicitur ex... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur...

si dicitur ex... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur...

Exemptus. Vmiba

Exemptus. Vmiba... bene privilegium q. non possit excoicare ab ordinario. possit ab excoicantur...

Exemptus. Vmiba... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur...

Exemptus. Vmiba... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur... q. si dicitur...

Vertical marginal notes on the right side of the page, including phrases like 'si dicitur ex...', 'q. si dicitur...', and 'et cetera'.